ISSN 1725-5163

Úřední věstník C 28

Evropské unie

Svazek 49

České vydání

Informace a oznámení

3. února 2006

Oznámení č. Obsah Strana

I *Informace*

. . . . . .

II *Přípravné akty*

Evropský hospodářský a sociální výbor

421. plenární zasedání ve dnech 26. a 27. října 2005

2006/C 28/01 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Zelené knize o dědictví a závětích“ *KOM(2005) 65 v konečném znění* 1

2006/C 28/02 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Stav a perspektivy“ tradičních „zdrojů energie – uhlí, ropy a zemního plynu v budoucím energetickém systému“ 5

2006/C 28/03 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o víceletém financování činnosti Evropské agentury pro námořní bezpečnost v oblasti odstranění následků znečištění z lodí a o změně nařízení Rady č. 1406/2002 (ES) *KOM(2005) 210 v konečném znění – 2005/0098 (COD)* 16

2006/C 28/04 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě o řízení rizik a řešení krizí v zemědělství *KOM(2005) 74 v konečném znění* 18

2006/C 28/05 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Rady o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso *KOM (2005) 221 v konečném znění -2005/0099 (CNS)* 25

2006/C 28/06 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se pro období 2007 – 2013 stanoví program Občané pro Evropu na podporu aktivního evropského občanství *KOM(2005) 116 v konečném znění – 2005/0041 (COD)* 29

CS

Cena:
22 EUR

(Pokračování na následující straně)

Oznámení č.	Obsah (pokračování)	Strana
2006/C 28/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě o evropských politikách týkajících se mládeže „Řešení problémů mladých lidí v Evropě provádění Evropského paktu pro mládež a podpora aktivního občanství“ *KOM(2005) 206 v konečném znění*	35
2006/C 28/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma „Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii“	42
2006/C 28/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Mobilita osob v rozšířené Evropě a její dopad na dopravní prostředky“	47
2006/C 28/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k — Návrhu nařízení Rady o společné organizaci trhů v odvětví cukru, — Návrhu nařízení Rady o změně nařízení (ES) 1782/2003,kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, — Návrhu nařízení Rady, kterým se zavádí dočasný režim restrukturalizace cukrovarnického průmyslu v Evropském společenství a kterým se mění nařízení (ES) č. 258/1999 o financování společné zemědělské politiky. *KOM(2005) 263 v konečném znění – 2005/0118-0119-0120 CNS*	52
2006/C 28/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – podávající zprávu o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství *KOM(2005) 84 v konečném znění*	57
2006/C 28/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady o společné organizaci trhu s osivem *KOM(2005) 384 v konečném znění – 2005/0164 (CNS)*	66
2006/C 28/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem *KOM(2005) 395 v konečném znění – 2005/0160 (CNS)*	68
2006/C 28/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Fondu solidarity Evropské unie *KOM(2005) 108 v konečném znění – 2005/0033 (COD)*	69
2006/C 28/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele“	72
2006/C 28/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady o společné organizaci trhu s chmelem *KOM(2005) 386 v konečném znění – 2005/0162 (CNS)*	82
2006/C 28/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství *KOM(2005) 181 v konečném znění – 2005/0090 (CNS)*	83
2006/C 28/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví pravidla pro vrácení daně z přidané hodnoty stanovené směrnicí 77/388/EHS osobám povinným k dani neusazeným v tuzemsku, ale v jiném členském státě *KOM(2004) 728 v konečném znění – 2005/0807 (CNS)*	86

CS

(Pokračování na vnitřní straně zadní obálky)

Oznámení č.	Obsah (pokračování)	Strana
2006/C 28/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušuje směrnice 90/544/EHS o frekvenčních pásmech určených pro koordinované zavádění celoevropské soustavy veřejného rádiového pagingu ve Společenství *KOM(2005) 361 v konečném znění – 2005/0147 (COD)*	88
2006/C 28/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění rozhodnutí č. 2256/2003/ES s ohledem na prodloužení do roku 2006 programu šíření správných postupů a monitorování zavádění ITK *KOM(2005) 347 v konečném znění – 2005/0144 COD*	89
2006/C 28/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Příprava 6. ministerské konference WTO: stanovisko EHSV“	90
2006/C 28/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Dialog občanské společnosti mezi EU a kandidátskými zeměmi“ *KOM(2005) 290 v konečném znění*	97
2006/C 28/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2000/14/ES o sbližování právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku zařízení, která jsou určena k použití ve venkovním prostoru, do okolního prostředí *KOM(2005) 370 v konečném znění – 2005/0149 (COD)*	104

CS

II

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

421. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 26. A 27. ŘÍJNA 2005

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Zelené knize o dědictví a závětích"

KOM(2005) 65 v konečném znění

(2006/C 28/01)

Dne 1. března 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci: *„Zelená kniha o dědictví a závětích"*.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba", kterou výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 21. září 2005. Zpravodajem byl **pan RETUREAU**.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 118 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. **Návrhy Komise**

1.1 V souladu s haagským programem (2001) Komise předkládá Zelenou knihu, jež se týká závětí a dědictví v mezinárodním měřítku a jež zpracovává celou problematiku souhrnně:

— rozhodné právo,

— pravomoci a vzájemné uznávání soudních rozhodnutí,

— správní nařízení, notářsky ověřené nebo jiné úřední listiny a jejich uznávání,

— zjednodušující prostředky na evropské úrovni: dědičská osvědčení, evidence závětí.

1.2 Pro oprávněné osoby skýtá nadnárodní dědictví řadu obtíží a zvláštních překážek, neboť naráží na odlišnosti v otázkách hmotného práva, procedurálních předpisů a pravidel pro kolizi právních norem platných v jednotlivých členských státech.

1.3 Zelená kniha proto navrhuje uvažovat na úrovni Unie o případném přijetí nařízení hmotného práva, nařízení ohledně právní příslušnosti a o uznávání nejen právních rozhodnutí, ale také správních aktů a rozhodnutí, jež se týkají závětí a dědictví, a to včetně případů, kdy je do dědického řízení zapojena ještě třetí země.

2. **Obecné poznámky Výboru**

2.1 Na mezinárodní úrovni se toto téma stalo předmětem tří úmluv z Haagu o dědictví a závětích a jedné úmluvy týkající se trustů:

— Úmluva o kolizích právních norem týkajících se formy stanovení závěti (uzavřená 5. října 1961, v platnost vstoupila 5. ledna 1964). Zúčastněné strany: Německo, Rakousko, Belgie, Dánsko, Španělsko, Estonsko, Finsko, Francie, Řecko, Lucembursko. Tato úmluva vstoupila v platnost rovněž v některých dalších členských státech, zvláště v Nizozemsku, Spojeném království a Švédsku (ratifikací); v Irsku a Polsku (přistoupením); a ve Slovinsku (nástupnictvím po bývalé Jugoslávii),

— Úmluva o mezinárodní správě dědictví (uzavřená 2. října 1973, vstoupila v platnost 1. července 1993), která vstoupila v platnost v některých členských státech, zvláště v Portugalsku (ratifikací), ve Slovenské republice a v České republice (nástupnictvím po bývalém Československu),

— Úmluva o zákoně o dědickém řízení z důvodu úmrtí (uzavřená 1. srpna 1989), která ještě nevstoupila v platnost, ale jedním členský státem (Nizozemskem) již byla ratifikována,

— Úmluva o zákoně týkajícím se trustu a jeho uznání (uzavřená 1. července 1985, vstoupila v platnost 1. ledna 1992). Zúčastněné strany: Itálie, Lucembursko. Tato úmluva vstoupila v platnost rovněž v některých dalších členských státech, zvláště v Nizozemsku, Spojeném království (ratifikací) a na Maltě (přistoupením);

2.2 Úmluva (UNIDROIT) o formě mezinárodní závěti byla uzavřena ve Washingtonu dne 26. října 1973 a vstoupila v platnost 9. února 1978. Podílely se na ní tyto členské státy: Belgie, Kypr, (Československo), Francie, (Svatý stolec), Itálie, Spojené království, Slovinsko a několik třetích zemí, mezi nimiž Spojené státy a Ruská federace. Tato úmluva zavádí mezinárodní evidenční systém a jednotný evidenční formulář.

2.2.1 Členskými zeměmi zapojenými do Basilejské úmluvy z roku 1972 o zavedení evidenčního systému závětí, jež byla uzavřena pod záštitou Evropské rady a k níž mohou přistoupit třetí země, jsou Belgie, Kypr, Španělsko, Estonsko, Francie, Itálie, Litva, Lucembursko, Nizozemsko a Portugalsko.

2.3 Haagské úmluvy se týkají právní příslušnosti a rozhodného práva, úmluvy UNIDROIT se týkají hmotného práva pro případy, do nichž je zahrnuta nadnárodní složka. Pouze k mezinárodním ustanovením o formě závětí a jejich zápisu do mezinárodního rejstříku přistoupil dostatečně výrazný počet zemí či tato ustanovení jimi byla ratifikována.

2.4 Předmětem stanoviska je specifický způsob předání vlastnického práva (základního lidského práva) z důvodu úmrtí. Legislativní opatření Společenství by pro otázky právní příslušnosti, rozhodného práva a vzájemného uznávání dědického řízení s mezinárodním prvkem mělo mít formu nařízení.

2.5 Vzhledem k tomu, že se jedná o komplexní záležitost, cíle a návrhy Komise jsou ambiciózní, ale relevantní a nezbytně nutné pro vnitřní trh, který zahrnuje mnoho soukromých osob. Aby se posílila účinnost nařízení a vyloučilo, že by si zákonná ustanovení či nesouhlasná rozhodnutí mezi jednotlivými státy jakkoli protiřečila, bylo by třeba zpracovat co největší počet možných otázek v rámci pravidel pro kolizi právních norem a vždy je podřídit – funkčně i ve své podstatě – otázce dědického řízení (snažit se například vyloučit body, jež v podstatě spadají do právního režimu věcných práv).

2.6 O důležitosti právní normy Společenství z ekonomického hlediska není pochyb, především pokud jde o předávání malých a středních podniků v Evropě, aby se tím zajistila jejich kontinuita po úmrtí podnikatele, neboť se jedná o otázku, která je rovněž důležitá pro zaměstnanost a hospodářskou soutěž v Evropě.

2.7 V některých zemích, kde se zakazují dohody o budoucích dědicích či o vyčlenění části pozůstalosti na soukromé účely, by se mělo uvažovat o změně takových právních norem a podpoře těchto změn na úrovni Společenství v zájmu lepší harmonizace hmotného práva a také proto, aby byla zajištěna kontinuita firem či zemědělských podniků, jímž by jinak dělbou mezi vícero dědiců hrozil zánik.

2.8 Z důvodu velkých rozdílů mezi současnými právními řády jednotlivých zemí – navzdory jistým pokrokům v nedávné době – a vzhledem k nízkému počtu ratifikací patřičných mezinárodních úmluv Výbor sdílí názor Komise, že v současné době není možné vytvořit jednotné hmotné právo, které by platilo ve všech zemích Unie pro mezinárodní dědictví a závěti; navržené okruhy pro práci a priority mu vyhovují, neboť pokrok v těchto oblastech by vyřešil mnoho praktických potíží, kterým čelí ti, jichž se dotýkají: oprávněné osoby, notáři, správní úřady, soudci a právničtí odborníci.

2.8.1 Lze prozkoumat i jiné cesty s přihlédnutím k mezinárodnímu právu, jež by členské státy mohly být vyzvány vzít do úvahy vzhledem k možné ratifikaci některých dohod či vzhledem k možnému přistoupení k nim (formy závětí, rozhodné právo, mezinárodní závěť, vnitrostátní a mezinárodní evidence).

2.8.2 Právo týkající se dědictví a závětí se v zemích s římskogermánskou právní tradicí dlouho řídilo koncepcí dědictví, která je z mnoha úhlů pohledu zastaralá. Dědictví „de cujus" mělo představovat určitý typ následnictví po zemřelé osobě v podobě osob jejích dědiců; vývoj dědického práva směřuje čím dál tím více k uzavírání smluv; po Německu nebo Švýcarsku nyní probíhá reforma dědického práva ve Francii, což umožní, aby vůle osoby „de cujus" i vůle jejích dědiců hrála mnohem důležitější roli při vypořádání dědictví, a to včetně možnosti lépe zabezpečit kontinuitu podniků.

2.8.3 Proti velmi svobodným režimům, které umožňují zůstaviteli vydědit bez odůvodnění některé z jeho dědiců, jsou čím dál častěji vznášeny námitky, o čemž svědčí výrazný nárůst sporných věcí.

2.8.4 Bez toho, že by se odstranily některé historické a sociologické zvláštnosti různých právních systémů, je možné uvažovat pouze dlouhodobě o větší harmonizaci nebo o tom, že by v Evropě alespoň k jakémusi sbližování, jež by mohlo být urychleno vytvořením evropské závěti a dostatečně otevřeného a liberálního nástroje o rozhodném právu, mohlo dojít, čímž by se usnadnilo vypořádávání dědictví a dědictví s mezinárodním prvkem. Taktéž by se mohla prozkoumat úvaha o komunitárních opatřeních hmotného práva v souvislosti s přijetím *„professio juris"* ([1]) jakožto alternativy k jednomu či vícero národním rozhodným právům.

([1]) Zůstavitelova volba práva vztahujícího se k jeho pozůstalosti.

2.9 Výbor zdůrazňuje, že nařízení Rady ze dne 27. listopadu 2003 č. 2201/2003/ES o právní příslušnosti, uznávání a vykonávání rozhodnutí týkajících se manželství a rodičovské odpovědnosti, kterým se ruší nařízení č. 1347/2000/ES, je zdrojem inspirace, zejména články 21(3) a 46 nařízení č. 2201(2003) představují vhodné zdroje, a přinejmenším se stávají precedentem v oblasti rodinného práva pro stanovení obsahu některých zamýšlených legislativních opatření ([2]).

2.10 Výbor tedy Zelenou knihu vítá a považuje vznesené otázky za zásadní a naléhavé. Pokusí se na ně přinést odpovědi, přičemž bude vycházet ze zájmů a potřeb evropských občanů a brát zřetel na jejich rostoucí pohyb a také výrazné migrační toky, k nimž došlo již v minulosti.

2.11 Bylo by vhodné začít otázkami týkajícími se formy závětí, mezinárodní soudní příslušnosti a řešení kolizí právních norem ohledně rozhodného práva, dále otázkami evidence závětí a také vzájemného uznávání rozhodnutí právních institucí a jiných pravomocných úřadů, a zabývat se okrajově i věcmi, k nimž v evropském a mezinárodním právu existuje precedens.

2.12 Výbor se domnívá, že sjednocující soubor předpisů (jednotný zákon o dědickém řízení a jednotné pojímání dědičné pozůstalosti) je náležitější než různorodost dědického práva; nicméně z praktických důvodů by tato zásada měla v některých případech umožňovat výjimky, zejména pokud jde o budovy nebo o některé druhy soukromého movitého majetku (lodě, letadla, obchodní prostory atd.) nacházející se v zahraničí.

2.13 Některé otázky, jako například dědické dohody nebo trusty, zůstávají v kompetenci jednotlivých států ([3]); ovšem ty, které se týkají uznávání bez exequatur ve věcech dědického práva, zbytkové pravomoci, uznávání mimosoudních rozhodnutí a listin vydaných státními či nestátními úřady nebo zápisu do národních pozemkových knih na základě evropského osvědčení o dědictví, musí být součástí zamýšlených evropských právních předpisů.

3. **Poznámky ke specifickým otázkám, které klade Zelená kniha**

3.1 Nařízení podobné tomu, jaké je uvedeno výše – č. 2201(2003) –, ovšem vztahující se na věci dědictví, by k vyřešení problémů spojených s dědictvím na mezinárodní úrovni nestačilo. Ve skutečnosti je většina dědictví bezesporná, a je třeba vyřešit rovněž problémy, jež postrádají jakékoli věci sporné; zásah soudce je navíc někdy v některých zemích nezbytný, nebo alespoň v některých otázkách, kdy se bez toho považuje případ za sporný.

3.2 Pokud má ovšem komunitární nástroj vyřešit výše uvedené problémy týkající se určení příslušného soudu a uznávání soudních rozhodnutí, je třeba pro něj rovněž počítat s možnostmi stanovit:

— dědictví ze závěti: podmínky pro platnost závěti, (forma a obsah, schopnost sepsat závěť, hranice svobodné vůle), povinné dědické díly, dědictví odchýlená od normy, dědické dohody (povolené či zakázané), povinné dědické díly, dědické trusty, dědická způsobilost,

— dědictví „ab intestato“ a ze závěti: dědická způsobilost a dědické podíly, pravidla pro ideální spoluvlastnictví, vypořádání či rozdělení dědictví atd.),

— kromě uznávání rozsudků (a případných výjimek veřejné povahy), uznávání mimosoudních rozhodnutí spjatých s bezesporným vypořádáním pozůstalosti: závěť, notářsky ověřené listiny a jiné úřední listiny nebo mezinárodní právní příslušnost zúčastněných státních zaměstnanců a právních odborníků,

— pokud se týče kritérií pro určení právní příslušnosti, je nutná jistá pružnost, aby tato kritéria odpovídala právu, které si zůstavitel přál uplatnit, nebo případně právu, jehož uplatnění dědicové očekávají (národnost zůstavitele, místo trvalého bydliště, místo úmrtí, sepsání a uložení závěti, místo, kde se nachází převážná většina majetku…).

3.3 Výbor podporuje haagský program Společenství, co se týče vytvoření „evropského osvědčení dědice“ a vytvoření evidenčního systému závětí. Členské státy by měly určit úřad pro vydávání takového osvědčení a zajistit vytvoření ústředního archivu závětí, pokud ještě neexistuje; měl by vzniknout ústřední rejstřík Společenství (nebo evropský, ve smyslu Rady Evropy, pokud členské státy, které tak ještě neučinily, byly vyzvány k ratifikaci Basilejské úmluvy) a soudci, notáři a jiní pravomocní činitelé určení národním zákonem, jejž je možné uplatnit, by měli mít přístup k informacím obsaženým v tomto ústředním rejstříku (měli by moci zjistit přinejmenším podle jména osoby „de cujus“ a data jejího narození, v jakém členském státě, případně třetí zemi, kdy a u jakého úřadu byla závěť uložena, aby bylo možné vyžádat si její kopii od daného národního úřadu).

3.3.1 Evropský evidenční systém by měl být v každém případě kompatibilní se systémem stanoveným Basilejskou úmluvou a systémem stanoveným Washingtonskou úmluvou vzhledem ke skutečnosti, že vícero členských států se na těchto dohodách již podílí a že návrh komunitární legislativy se bude týkat rovněž dědických nároků, jež se mohou dotýkat nějaké třetí země.

([2]) Úř. věst. L 338 z 23.12.2003.

([3]) Dědické trusty nejsou v mnoha zemích kontinentální Evropy uznávány; mimoto některé z těchto zemí považují příjmy z dědictví nebo přínos z darů za veřejný majetek. To jen posiluje snahy obejít dědické právo, zejména pokud se jedná o nemovitosti, které se nacházejí na území těchto zemí.

3.4 Jakmile je dědic uznán způsobilým a vypořádání dědictví a jeho dělba jsou vykonány, administrativní opatření by měla být v maximální možné míře zjednodušena; Výbor podporuje vzájemné uznávání listin a dokladů vyhotovených orgány, jež k tomu byly právně stanoveny zákony dané země, a přímé zapisování vlastnického práva, věcných břemen, hypoték nebo případného vymezení věcných práv, jimiž může být dotyčná nemovitost zatížena, do pozemkových knih (nebo u jiného úřadu právně příslušného pro zápis práv v oblasti nemovitostí) podle práva, které se na daný případ uplatňuje.

3.5 Výbor by rád soustředil pozornost Komise na problémy s daněmi, které mohou mít dědicové v souvislosti s dědictvím, jež se nachází ve dvou či vícero zemích; bylo by vhodné vyhnout se případným problémům s dvojím zdaněním celého dědictví nebo každé z jeho částí, jež by v některých případech mohlo vést ke konfiskaci nebo ke vzniku nerovností mezi dědici v závislosti na druhu nemovitostí přidělených každému z nich. Bylo by vhodné zjistit, jaká daňová opatření se vztahují na mezinárodní dědictví v jednotlivých členských zemích, aby se upozornilo na ta, jež se snaží zpoplatnit nemovitosti a hodnotný majetek nenacházející se na jejich území, porovnat sazby a navrhnout spravedlivá řešení, jež by se mohla předložit zemím, kterých se to týká. Komise by případně mohla uvažovat o návrhu vzoru úmluvy o zamezení dvojího zdanění mezinárodních dědictví mezi členskými státy.

3.6 Je třeba uvažovat o zavedení „evropské závěti“ po vzoru „mezinárodní závěti“ stanovené Washingtonskou úmluvou a počítat kromě evropské evidence stanovené Basilejskou úmluvou také s mezinárodní evidencí? Mohlo by to posílit proces ratifikace Washingtonské a Basilejské úmluvy a snáze zajistit oprávněným osobám dědictví ze závěti na mezinárodní úrovni, jež by se týkalo nejen členských států, ale také třetích zemí. Výbor doporučuje složkám Komise pro další práci tuto cestu, zmíněné tyto úmluvy jsou v členských státech již známy, buď proto, že už je ratifikovaly, nebo protože státní úředníci a soudci se již setkali se závěťmi a evidencemi, jež vyplývají z těchto právních režimů.

3.7 Pokud by se tento předpoklad stal skutečností, evropská závěť by odpovídala tak, jak je navržena, právním normám všech jednotlivých zemí; evropské právo musí ve skutečnosti v rámci možností, jež skýtá rozhodné právo, zabránit, aby pouhé formální otázky zmařily všeobecně uznávanou zásadu respektování zůstavitelovy vůle („favor testamenti“).

3.8 Zvláštní komunitární opatření je nezbytné proto, aby se tato právní norma uplatňovala na všechny případy dědictví, v nichž figurují dva či více členských států, nebo dokonce třetí země, a to včetně zemí, které podepsaly mezinárodní úmluvy, aby bylo za všech okolností zaručeno uplatnění komunitárního práva („zvláštní zákon“ Společenství právně předchází mezinárodnímu zákonu).

4. **Další vznesené otázky**

4.1 Zelená kniha pokládá 39 hlavních otázek obsahujících podotázky. Výbor nedokáže na všechny odpovědět v této předběžné fázi, ale doporučuje Komisi, aby postupně konzultovala jednotlivé organizace zastupující právnické profese, jichž se témata obsažená v Zelené knize týkají.

4.2 Výbor se spokojí s návrhem několika možných odpovědí na některé otázky, které jsou podle jeho názoru důležitější; celkový duch textu bude v zásadě vycházet z kompatibility Haagské, Basilejské a Washingtonské úmluvy, tak aby evropské normy byly co možná nejvíce sladěny vzhledem k perspektivě budoucího právního konsensu široce přijatelného co největším možným počtem členských států a také třetích zemí.

4.3 Kolizní kritéria stanovená Haagskou úmluvou z roku 1961 o kolizích právních norem týkajících se dědického řízení by se měla přinejmenším zachovat, neboť jsou dostatečně obsáhlá k tomu, aby bylo možné stanovit v naprosté většině případů, jaké právo se na závěť vztahuje.

4.4 V duchu některých reforem, k nimž došlo poslední dobou anebo které se právě provádějí v zemích kontinentální Evropy, by se měly obzvlášť hájit zájmy nezpůsobilých dědiců (nezletilých či zletilých osob) nebo těžce postižených, pokud by možnosti rozšířit ve větší míře dědické smlouvy nebo možnost dědiců zvolit si právo, které se bude na dědictví vztahovat, vedly k úpravě režimu povinného dědického dílu nebo by způsobily mezi dědici nerovnost; větší pružnost umožněná zůstaviteli i oprávněným osobám by neměla zpochybnit nejsilnější existující ochranná opatření obsažená v jednom z rozhodných práv týkajících se takových dědiců (viz otázky 5 a 10 v Zelené knize).

4.5 Jednání dědice nebo jeho právního zástupce v souvislosti se správou pozůstalosti nesmí být v zemích, kde není správce závěti povinně určen, považováno za přijetí dědictví bez smlouvy o vypořádání dědictví.

4.6 Pro dědice by se mělo počítat s možností přijmout pozůstalost pod podmínkou, že její hodnota není nižší než součet břemen, jimiž je zatížena, dále by se mělo počítat s dohodami mezi dědici nebo s dědickou smlouvou, která by stanovila nerovnou dělbu z oprávněných důvodů (kontinuita podniku, výhody ve prospěch nezpůsobilého nebo postiženého dědice), a také s možností rovné dělby mezi děti z různých loží či nemanželské děti, pokud rozhodné právo nenastoluje tuto rovnost, anebo – vzhledem k rostoucímu průměrnému věku – s možností dědice přímo převést dědické právo na své vlastní potomky.

4.7 Rovněž by bylo vhodné umožnit zůstaviteli – za současného vymezení všech možností – aby si vybral právo, jež se bude na vypořádání jeho pozůstalosti vztahovat, například pokud se jedná o právo uplatnitelné v zemi, jejíž má občanství (nebo v jedné ze zemí, jichž je státním příslušníkem), či platné v zemi jeho trvalého pobytu.

4.8 Výbor se též domnívá, že by bylo vhodné dále pokračovat ve vynikající komparatistické práci, kterou již vedou oddělení Komise, nadále ji rozvíjet a její výsledky pravidelně aktualizovat na webových stránkách Společenství a přeložit do dostatečného množství jazyků, aby byla užitečná odborníkům v různých právnických profesích, státním úředníkům, správcům a soudcům zabývajícím se mezinárodním dědictvím a aby byla strukturována po kapitolách, jejichž shrnutí by umožnilo pochopit občanům Společenství, kteří zamýšlejí sestavit závěť s mezinárodním prvkem, či jejich dědicům obecné zásady.

4.9 Výbor se zájmem očekává výsledky konzultací, které Komise již zahájila, nebo které připravuje; doufá, že hlavní směry i konkrétní legislativní návrhy mu budou moci být následně předloženy k vyjádření stanoviska, a nabízí se k jejich detailnímu prostudování, neboť otázku závětí a dědictví považuje za otázku vyššího zájmu pro občany Společenství; zjednodušení formalit stejně jako co nejsilnější právní a daňovou jistotu a co největší rychlost při vypořádání mezinárodních dědictví, jež očekávají od iniciativy Společenství, nesmějí být zklamány, ať se jedná o soukromé osoby či firmy, zemědělské podniky nebo jiné hospodářské aktivity, jejichž provozovatelé či vlastníci by rádi zajistili kontinuitu po svém úmrtí.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Stav a perspektivy“ tradičních „zdrojů energie – uhlí, ropy a zemního plynu v budoucím energetickém systému“

(2006/C 28/02)

Dne 10. února 2005 rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s ustanoveními čl. 29, odst. 2 Jednacího řádu o vydání stanoviska k tématu *„Stav a perspektivy“ tradičních „zdrojů energie – uhlí, ropy a zemního plynu v budoucím energetickém systému“*.

Specializovaná sekce, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 1. září 2005. Zpravodajem byl pan WOLF.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 119 hlasy pro, 1 hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

Výbor v poslední době přijal několik stanovisek [1] k aspektům energetické problematiky. Protože se zdaleka největší část dosavadního zásobování energií stále omezuje na fosilní zdroje energie – uhlí, ropu a zemní plyn, s jejichž využitím je spojena otázka zdrojů i uvolňování klimatických plynů, zabývá se toto stanovisko analýzou těchto „tradičních“ zdrojů energie.

Strategickým cílem této série, která bude zakončena stanoviskem k obnovitelným zdrojům energie a také tímto stanoviskem, má být poskytnutí podkladů k vypracování realistických možností pro budoucí energetický systém.

Později by měla následovat v rámci stanoviska k tématu „Zásobování energií v EU: strategie pro optimální energetický systém“ syntéza, která bude na této sérii stavět a shrne její výsledky.

Obsah:

1. Shrnutí a doporučení

2. Energetická problematika

[1] Viz „Podpora obnovitelných zdrojů energie: akční rámec a finanční nástroje“ Úř. věst. C 108, 30.4.2004 [není k dispozici v české verzi], „Význam jaderné energie pro výrobu elektřiny“ Úř. věst. C 112, 30.4.2004 [není k dispozici v české verzi], „Energie fúze“ Úř. věst. C 302, 7.12.2004, „Využití geotermické energie – tepelná energie ze země“ Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

3. Zdroje, rezervy, zásoby

4. Energetické rezervy v rámci EU – závislost na dovozu

5. Vývoj spotřeby energie v EU

6. Uhlí, ropa a zemní plyn v trvale udržitelném energetickém systému

7. Ochrana životního prostředí a prevence změn klimatu

8. Technologický rozvoj

9. Zachycování a trvalé uchovávání CO_2

1. **Shrnutí a doporučení**

1.1 Využitelná energie je základem našeho dnešního způsobu života a kultury. Teprve její dostatečná dostupnost umožnila současnou životní úroveň. Aby bylo možné uskutečnit lisabonskou strategii a také závěry zasedání Rady z Göteborgu a Barcelony, je zajištěné, cenově výhodné, ekologické a trvalé zásobování užitnou energií nevyhnutným předpokladem.

1.2 Fosilní paliva – uhlí ([2]), ropa a zemní plyn – tvoří v současné době páteř evropského a světového zásobování energií. Tento význam neztratí ani v příštích desetiletích a zůstávají proto nepostradatelnými.

1.3 Jejich získávání a užití je však spojeno s různými formami zatěžování životního prostředí, především s emisí skleníkových plynů – zejména CO_2 a metanu. Jedná se o vyčerpávání omezených zdrojů.

1.4 Jejich užití vedlo ke značné závislosti Evropy na dovozu této životně důležité suroviny, tato závislost v budoucnosti možná ještě stoupne, zejména co se týče ropy a později také zemního plynu.

1.5 Předpokládaný objem světových zdrojů a rezerv ([3]) uhlí, ropy a plynu závisí na několika faktorech (hospodářský růst, výzkum, technický rozvoj). Tento objem bude stačit ještě po mnoho desetiletí (u uhlí možná dokonce staletí), ačkoli především u ropy by už před polovinou tohoto století mohlo dojít k úbytku rezerv a snížení nabídky. Současný vývoj na trzích s ropou dokazuje, že už za velmi krátkou dobu může dojít k těžko předvídatelným cenovým posunům, které budou mít značné důsledky pro národní hospodářství ([4]).

1.6 Na jedné straně musí energetická politika EU učinit veškerá opatření, aby tuto závislost dlouhodobě zmírnila, a to zejména pomocí úsporných opatření a efektivnějšího využití všech zdrojů energie a také pomocí většího využití alternativních energetických systémů, jako je obnovitelná a jaderná energie. Tím získává na zvláštním významu další rozvoj alternativních energetických systémů.

1.7 Energetická politika EU musí tedy na druhé straně vynaložit veškeré úsilí na to, aby zajistila zásobování a zásobovací cesty u fosilních paliv; zvláštní problém přitom představuje otázka politické stability některých hlavních dodavatelů. V této souvislosti získává na zvláštním významu spolupráce s ruskou federací, státy SNS a se zeměmi Blízkého a Středního východu a také s regiony sousedícími s EU (např. Alžírsko a Libye).

1.8 Tuto závislost může zmírnit také větší využití značných evropských zdrojů uhlí.

1.9 Ve fungujícím evropském vnitřním trhu, a v rámci vhodných opatřeních v zájmu ochrany klimatu, by se fosilní paliva využívala v takových oblastech, které jsou přizpůsobeny jejich specifickým vlastnostem, příslušné cenové úrovni a úrovni nákladů. Z toho také automaticky vyplývá hospodářsky a energeticky obzvláště efektivní využití těchto paliv.

1.10 To vedlo k tomu, že v ocelářském průmyslu a elektrárnách převažuje využití uhlí, zatímco ropa a plyn jsou používány zejména k topení a v neenergetických oblastech. V dopravě dominují produkty, které jsou získávány z ropy.

1.11 V energetickém systému by se proto mělo využití méně dostačujících a mnohostranněji použitelných surovin – zemní plyn a ropa – soustředit na onu upotřebitelnost (např. pohonné látky v dopravě, suroviny v chemii), kde se uhlí dá využít jen s dalšími výdaji, spotřebou energie a emisemi CO_2.

1.12 Emise CO_2 na produktovou jednotku (např. kg CO_2/kWh, t CO_2/t oceli, g CO_2/kilometr u osobního auta) musejí být za použití technického pokroku soustavně dále snižovány. To vyžaduje zlepšení energetické efektivnosti ve všech oblastech přeměny a využití energie.

1.13 Energetická a hospodářská politika musí tedy nabídnout spolehlivý rámec pro investice, které povedou k lepší technice v průmyslu, podnikání a soukromé spotřebě.

([2]) Hnědé uhlí a černé uhlí.

([3]) Viz kapitola 3.

([4]) Podle studie investiční banky Goldman Sachs, která byla zveřejněna v dubnu 2005, je možné, že se ceny za ropu nacházejí „na začátku fáze supervzestupu“, který banka stanovuje na 105 $ za barel. Na rok 2005 se očekávala cena 50 $, na rok 2006 pak 55 $. 29.8.2005 však cena činila už více než 70 $.

1.14 V Evropě se v nadcházejících desetiletích výkon elektráren zvýší přibližně o 400 Gwel ([5]). Za účelem omezení/snížení emisí CO_2 a spotřeby paliv musejí být tyto nové stavby vybaveny nejlepší dostupnou technikou.

1.15 V dopravě se musí vyvinout veškerá snaha za účelem snížení specifické spotřeby pohonných látek (spotřeba na kilometr u osobního auta) a dalšího nezvyšování celkové spotřeby. K tomu je zapotřebí jak technického pokroku v mnoha oblastech automobilového rozvoje a rozvoje pohonných látek, tak opatření k zabránění dopravním zácpám (výstavba silnic a tunelů, návodných systémů) a omezení dopravy ([6]). Také zvýšené používání vozidel s elektrickým pohonem, např. elektrické železnice, snižuje závislost na ropě, protože umožňuje použití širšího spektra primárních zdrojů energie (uhlí, plyn, obnovitelné zdroje energie, jaderná energie)

1.16 Předpokladem pro pokrok v efektivnosti v energetické oblasti je zesílený výzkum a vývoj, především také u elektráren, které využívají fosilní paliva – a to jak v průmyslu, tak u veřejně podporovaných opatření.

1.17 Výbor proto vítá tématickou oblast „energie“ v návrhu 7. rámcového programu pro výzkum a vývoj. Program by měl být vybaven dostatečnými prostředky a zahrnovat všechny možnosti energetických technik. Měla by v něm být zahrnuta především ta opatření, která zvyšují efektivnost při použití fosilních paliv, neboť tak se může dosáhnout velkého společného prospěchu.

1.18 Také při výrobě elektřiny prostřednictvím fosilních zdrojů energie existuje možnost emise CO_2 u přeměny energie dlouhodobě značně snížit, zejména kdyby se použilo postupů zachycování a trvalého uchovávání CO_2 (Clean Coal Technology). Proto získává vývoj a testování takových postupů v 7. rámcovém programu pro výzkum a vývoj na zvláštní důležitosti.

2. **Energetická problematika**

2.1 Využitelná energie ([7]) je základem našeho dnešního způsobu života a kultury. Teprve její dostatečná dostupnost umožnila současnou životní úroveň. Nutnost zajištěného, cenově výhodného, ekologického a trvale udržitelného zásobování užitnou energií stojí v centru závěrů Rady z Lisabonu, Göteborgu a Barcelony.

2.2 Výbor několikrát konstatoval, že poskytování a využití energie je spojeno se zatěžováním životního prostředí, riziky a také mimopolitickou závislostí a nepředvídatelností. Žádná z variant nebo metod, které mohou přispět k budoucímu zásobování energií, není technicky dokonalá, zcela oproštěná od rušivých vlivů na životní prostředí, vyhovující všem požadavkům a v rámci cenového vývoje a dostupnosti dostatečně dlouhodobě přehledná. K tomu se přidávají aspekty úbytku rezerv a zdrojů se všemi jeho důsledky. Stav problémů se bude podle očekávání s rostoucím počtem obyvatel na světě, s rostoucím hladem po energii v rozvojových zemích a zejména s rychle stoupající poptávkou po energii ve velkých nových průmyslových zemích jako Čína, Indie a Brazílie výrazně zostřovat.

2.3 Dlouhodobě dostupné, ekologické a konkurenceschopné zásobování energií musí tedy zůstat důležitým cílem budoucí evropské energetické politiky. Vzhledem ke zmíněným důvodům se tato politika nemůže omezovat na využívání menšího množství zdrojů energie. Nedostatek energie a jiná rizika se spíše vyřeší energetickým systémem, který bude odlišný v metodách i původu a který využije všechny dostupné zdroje energie a techniky a bude je (dále) rozvíjet tak, aby si nakonec mohly v rámci přijatých ekologických podmínek a za měnících se okolností vzájemně konkurovat.

3. **Zdroje, rezervy, zásoby**

3.1 V současnosti závisejí přibližně čtyři pětiny světového zásobování energií – a také zásobování energií v EU-25 – na využití fosilních zdrojů energie – ropy, zemního plynu a uhlí.

3.2 Všeobecně souvisejí všechny prognózy o budoucím vývoji – a proto jsou mezi nimi také rozdíly podle úhlu pohledu a někdy podle zájmů – na hypotézách o budoucím demografickém a hospodářském vývoji, o rozvoji dalších výzkumných metod a metod na odkrývání ložisek a také současných, v jednotlivých státech převládajících, politických rámcových podmínkách. To platí především pro jadernou energii a také pro rozsah podpůrných opatření pro obnovitelné zdroje energie.

([5]) Moderní elektrárny mohou většinou odevzdat až 1GW elektrického výkonu na jeden blok (GWel). Jeden GW (gigawatt) je 1000 megawattů (MW), resp. jeden milion kilowattů (kW), resp. jedna miliarda wattů (W). Jedna wattsekunda (WS) je 1 joule (J), jedna kilowatthodina (kWh) tedy 3,6 milionu joulů (resp. 3,6 megajoulů (MJ)). 1 megajoule (MJ) je tedy asi 0,28 kilowatthodin (kWh).

([6]) K významu omezení dopravy a zamezení dopravy viz rovněž CESE 93/2004 [není k dispozici v české verzi].

([7]) Energie se nespotřebovává, ale přeměňuje se a u toho se využívá. Děje se to pomocí příslušných procesů, např. spalováním uhlí, přeměnou větrné energie na elektřinu nebo jaderným štěpením (zachování energie, $E = mc^2$). Přitom mluvíme o „zásobování energií“, „získávání energie“ nebo „spotřebě energie“.

3.2.1 Podle referenčních prognóz ([8]), které roku 2004 předložila Mezinárodní energetická agentura (IEA), Paříž, a Úřad pro energetické informace (EIA) amerického ministerstva energetiky, pokryjí uvedené fosilní energie i za 25 let 80 % světové spotřeby energie.

3.2.2 Přínos obnovitelných energií bude sice růst, ale podle odhadů IEA a EIA ne více než celková spotřeba energie; podíl obnovitelných energií zůstane tedy konstantní. U jaderné energie se podle současného trendu sice také očekává v absolutních hodnotách mírně rostoucí podíl v zásobování, ten však zaostane za celkovým vývojem spotřeby, pokud se politické rámcové podmínky v Evropě významně nezmění. Jako důsledek nyní IEA a EIA předpokládají dokonce klesající podíl jaderné energie v pokrytí světové spotřeby energie.

3.2.3 Základní scénář, který pro EU-25 zveřejnila ([9]) v září 2004 Evropská komise, vychází – odlišně od celosvětového trendu, jak ho vidí IEA a EIA – z nárůstu podílu obnovitelných energií na celkové spotřebě energie v EU-25 z dnešních 6 % na 9 % v roce 2030. Protože se však na druhou stranu podíl jaderné energie v EU-25 podle tohoto odhadu sníží, dochází základní scénář Evropské komise také k závěru, že fosilní energie budou v roce 2030 krýt přes 80 % celkové spotřeby energie v EU-25.

3.3 Fosilní zdroje energie jsou vyčerpatelné suroviny. Aby bylo možné odhadnout, jak dlouho si ropa, zemní plyn a uhlí mohou udržet vedoucí roli, je nutné posoudit potenciál fosilních zdrojů energie.

3.4 K tomu je zapotřebí vymezit pojmy a měrné veličiny. Jako pojmy se používají *rezervy*, *zdroje* a *potenciály*. Jako měrné veličiny se pro zdroje energie používají odlišné jednotky ([10]), např. tuny nebo barely pro ropu, metrické tuny nebo tuny uhelného ekvivalentu pro uhlí, kubické metry nebo kubické stopy pro zemní plyn. Pro srovnatelnost se používá jejich energetický obsah, např. jouly nebo wattsekundy (Ws).

3.5 *Celkový potenciál* (Estimated Ultimate Recovery, zkr. EUR) zahrnuje celkové těžitelné množství energetické suroviny v zemské kůře tak, jak byla k dispozici před začátkem těžby. Jde zde o odhad, při kterém mohou různí experti dojít k odlišným výsledkům. Čím je však zemská kůra prozkoumanější a čím jemnější jsou posuzovací metody, tím více se prognózy shodují.

3.6 Do celkového potenciálu patří jen těžitelný podíl nalezišť. Ten však závisí na dostupných metodách a jejich ekonomické efektivnosti, může se proto s dalším vývojem zvětšit. Pokud od celkového potenciálu odečteme už vytěžené množství, dospějeme ke *zbývajícímu potenciálu*.

3.7 Zbývající potenciál se skládá z *rezerv* a *zdrojů*. *Rezervy* zahrnují to množství energetické suroviny, které se dá s jistotou doložit a které se dá s nynějšími technickými možnostmi hospodárně těžit. *Zdroji* chápeme to množství energetické suroviny, které se dá doložit, ale v současné době jej není možné hospodárně a/nebo technicky vytěžit, a také to množství, které se sice nedá s jistotou doložit, ale jeho existence se na základě geologických ukazatelů dá očekávat.

3.8 Ve veřejné diskusi stojí rezervy v popředí, protože od nich se odvozuje zásoba zdrojů energie. Pokud se rezervy dají do vztahu s aktuální roční těžbou, dostaneme takzvaný *statický dosah* (životnost). Při použití tohoto postupu dojdeme ke statickému dosahu světových rezerv, který činí u ropy asi 40 let, u plynu asi 60 let a u uhlí asi 200 let.

3.9 Tyto rezervy a jejich statický dosah nejsou však v žádném případě pevnými hodnotami. Pokles statického dosahu rezerv vede spíše k zesílenému výzkumu, následkem čehož jsou zdroje – také z důvodu technického pokroku – převáděny na rezervy. (V 70. letech minulého století byl například statický dosah u ropy vypočítán na 30 let.)

3.10 Statisticky vykazované zdroje jsou u ropy dvakrát větší než rezervy, u zemního plynu a u černého uhlí až desetkrát větší než rezervy.

3.11 Dalším ukazatelem budoucí dostupnosti fosilních energetických surovin je už vytěžený podíl celkového potenciálu. Pokud tento podíl překročí 50 % a dosáhne tak *„Depletion Mid Point“* (střední bod vyčerpání), bude těžké těžbu dále zvyšovat nebo ji vůbec udržet na stejné úrovni.

([8]) (IEA) World Energy Outlook 2004, s. 57: „Fosilní paliva budou i nadále dominovat světové spotřebě energie. Jejich podíl v celkové poptávce se mírně zvýší, z 80 % v roce 2002 na 82 % v roce 2030.“
(EIA) International Energy Outlook, duben 2004, [http://www.eia.doe.gov/oiaf/ieo/]: „Referenční úroveň podle *IEO2004* předpokládá nárůst spotřeby všech primárních zdrojů energie v horizontu příštích 24 let“ (graf 14 a příloha A, tabulka A2).

([9]) (Evropská komise) http://europa.eu.int/comm/dgs/energy_transport/figures/scenarios/doc/chapter_1.pdf], EU-25 energy and transport reference case to 2030 (baseline) [Referenční úroveň pro oblast energetiky a dopravy v EU-25 do roku 2030 (základ)]: strana 9, tabulka 1-8 [není k dispozici v české verzi].

([10]) 1 kg ropy = 42,7 MJ, 1 kg uhelného ekvivalentu = 29,3 MJ, 1m³ zemního plynu Hu = 31,7 MJ (jouly (J) a megajouly (MJ) viz poznámka pod čarou č.3).

3.12 **Ropa**: Už je vytěžena více než třetina celkového potenciálu „standardní" ropy (380 miliard tun ropného ekvivalentu). Při stejném objemu těžby by za deset let byla spotřebována polovina standardního potenciálu. Aby bylo možné těžbu dále zvyšovat, musela by se stále víc přidávat nestandardní ložiska (mazut, ropné písky, živičná břidlice). Tím by se „Depletion Mid Point" dočasně odsunul. V opačném případě by mohlo už před polovinou tohoto století dojít k úbytku rezerv a k drastickému snížení nabídky ([11]).

3.13 **Zemní plyn a uhlí**: u zemního plynu panuje srovnatelný stav, zbývající potenciál se s ohledem na nestandardní ložiska, např. hydráty plynu, taktéž zvětšuje. U uhlí jsou z celkového potenciálu odhadovaného na 3 400 miliard tun ropných jednotek vytěžena dosud asi jen 3 %.

3.14 Výzkum hydrátů plynu (**metanu**) a technologie jejich těžby se však nacházejí ještě ve stádiu zkoumání, proto teď nejsou možné žádné spolehlivé výroky o tom, jak velký by jejich přínos k zásobování energií mohl být. Na jedné straně existují odhady, že obsah energie jejich potenciálních zásob překročí všechny dosud známé zásoby fosilních zdrojů energie, na druhé straně panuje s ohledem na jejich těžitelnost (v zásadě, technika, náklady) ještě naprostá nejasnost. Jejich uvolnění představuje kromě toho značnou nejistotu, popř. značné riziko – z důvodu klimatických nebo lidských vlivů – protože by jím mohlo v atmosféře vzniknout obzvláště klimaticky nebezpečné nahromadění silného skleníkového plynu metanu.

3.15 Náklady na těžbu fosilních energií se velmi liší. U **ropy** v současné době činí – podle ložiska – 2 až 20 USD na barel. Za nepříznivějších geologických a geografických podmínek musejí být otvírána i menší ložiska. Toto zvyšování nákladů může být však vyrovnáno, nebo dokonce víc než vyrovnáno, prostřednictvím zisků v produktivitě, které se většinou zakládají na technických inovacích. Také u **zemního plynu** se vyskytují odpovídající odlišné náklady na těžbu. U **uhlí** tyto náklady silně závisejí na hloubce ložiska, mocnosti sloje a také na tom, zda je těžba možná v povrchovém nebo hlubinném dole. Rozpětí nákladů je značné. Pohybuje se od několika USD/t (např. v Powder River Basin v USA) do 200 USD/t při těžbě černého uhlí v jednotlivých evropských revírech.

3.16 Také regionální rozmístění fosilních rezerv je velice nerovnoměrné. To platí především pro ropu. 65 procent rezerv **ropy** připadá na Blízký východ. Rozmístění **zemního plynu** s oběma hlavními regiony na Blízkém východě (34 procent) a v nástupnických státech SSSR (39 procent) není o nic rovnoměrnější. Rezervy **uhlí** jsou naopak rozmístěny rovnoměrněji. Největší rezervy uhlí se nacházejí v Severní Americe. Kromě toho existují velká naleziště uhlí v Číně, Indii, Austrálii, Jižní Africe a Evropě.

3.17 Z koncentrace strategicky důležitých fosilních zdrojů energie – zejména ropy, ale také zemního plynu – v geopoliticky rizikových regionech Blízkého a Středního východu vyplývají obzvláštní problémy spojené se zajištěním zásobování energií.

4. Energetické rezervy v rámci EU ([12]) – závislost na dovozu

4.1 Primární spotřeba energie v EU-25 činila v roce 2004 asi 2,5 miliard tun uhelného ekvivalentu, resp. 75 exajoulů (75×10^{18} joulů). To odpovídá 16 procentům světové spotřeby energie, která činila 15,3 miliard tun uhelného ekvivalentu. Spotřeba energie na jednoho člověka je v EU-25 s 5,5 tunami uhelného ekvivalentu víc než dvakrát vyšší než světová průměrná hodnota, na druhé straně je však jen z poloviny tak vysoká jako v Severní Americe. S ohledem na podaný hospodářský výkon je spotřeba energie v Evropě jen asi z poloviny tak vysoká jako je průměr všech mimoevropských regionů, neboť energie je zde využívána mnohem efektivněji než v mnoha jiných částech světa.

4.2 V EU-25 byly v roce 2004 nejdůležitější zdroje energie – měřeno podle celkové primární spotřeby – minerální olej s 39 %, zemní plyn s 24 % a uhlí se 17 %. Další významné opory zásobování energií pro EU jsou jaderná energie s 14 % a také obnovitelné a jiné energie se 6 %. Rozpětí v podílech jednotlivých fosilních zdrojů energie se v 25 členských státech značně liší. U zemního plynu je to od 1 % ve Švédsku do téměř 50 % v Nizozemsku, u minerálního oleje od méně než 30 % v Maďarsku do dvou třetin v Portugalsku a u uhlí od 5 % ve Francii do 60 % v Polsku. Hlavním důvodem pro tyto rozdíly je odlišné vybavení jednotlivých členských států rezervami fosilních zdrojů energie.

4.3 Celkové energetické rezervy v EU-25 jsou srovnatelně malé. Činí zhruba 38 miliard tun uhelného ekvivalentu. Jsou to asi 3 % světových rezerv, včetně nestandardních uhlovodíků. Naleziště uhlí (hnědé a černé uhlí) přitom s 31 miliardami tun uhelného ekvivalentu představují největší podíl; tato naleziště jsou na oba typy uhlí rozmístěna přibližně rovnoměrně. Rezervy zemního plynu činí 4 miliardy tun uhelného ekvivalentu a rezervy ropy 2 miliardy tun uhelného ekvivalentu. EU-25 zůstane v dohledné době největším netto dovozcem energie na světě. Podle odhadů Evropské komise vzroste tato závislost do roku 2030 na více než dvě třetiny.

([11]) Podle současné ropné krize a jejího neustálého vyostřování se kulminace dá očekávat podstatně dříve.

([12]) Světová energetická rada, Energie für Deutschland, *Fakten, Perspektiven und Positionen im globalen Kontext 2004 Schwerpunktthema „Zur Dynamik der Öl- und Erdgasmärkte"*. [Energie pro Německo, *Fakta, perspektivy a pozice v globálním kontextu 2004, hlavní téma „O dynamice ropných trhů a trhů se zemním plynem"*] [není k dispozici v české verzi]..

4.4 Rozmístění energetických rezerv je v jednotlivých státech EU-25 velmi odlišné. Naleziště ropy jsou koncentrována především v britském a také dánském Severním moři. Jsou značně vyčerpaná, takže těžba se bude snižovat. Těžištěm rezerv plynu je Nizozemsko a Velká Británie. Rezervy uhlí se nacházejí především v Německu, Polsku, České republice, Maďarsku, Řecku a Velké Británii. Důležitou roli hrají také norské rezervy ropy a plynu, neboť Norsko není sice členem EU, je však členem Evropského hospodářského prostoru (EHP).

4.5 Vzhledem k celkově malým rezervám fosilních energií musí EU-25 už dnes pokrývat polovinu celkové poptávky po energii dovozem. Tato procentní sazba stoupne podle zelené knihy Evropské komise do roku 2030 na 70 %. Obzvlášť vysoká je závislost na dovozu minerálního oleje. U tohoto zdroje energie musejí tedy být více než tři čtvrtiny poptávky pokryty dovozem z třetích zemí. U zemního plynu činí dovozní kvóta asi 55 procent. U uhlí činí jednu třetinu.

4.6 To vedlo ke značné závislosti Evropy na dovozu této životně důležité suroviny „energie“; tato závislost v budoucnosti možná ještě stoupne, zejména co se týče ropy a později také zemního plynu. EU je dokonce největším netto dovozcem zdrojů energií na světě.

4.7 Energetická politika EU musí tedy na jedné straně vynaložit veškeré úsilí na to, aby zajistila zásobování a zásobovací cesty u fosilních paliv. Zvláštní problém přitom představuje otázka politické stability některých hlavních dodavatelů. V této souvislosti získává na zvláštním významu spolupráce s ruskou federací a státy SNS a se zeměmi Blízkého a Středního východu a také s regiony sousedícími s EU (např. Alžírsko a Libye).

4.8 Na druhé straně musí energetická politika EU učinit veškerá opatření, aby tuto závislost dlouhodobě zmírnila, a to zejména pomocí efektivnějšího využití všech zdrojů energie a také pomocí většího využití alternativních energetických systémů, jako je obnovitelná energie – včetně jejího vývoje a uvedení na trh – a jaderná energie. Tím získává na zvláštním významu další rozvoj alternativních energetických systémů.

4.9 S ohledem na tuto skutečnost může tuto závislost zmírnit také větší využití značných evropských zdrojů uhlí, zvláště když v evropské těžbě uhlí už dnes platí mnohem přísnější standardy pro ochranu životního prostředí než v jiných regionech světa.

5. **Vývoj spotřeby energie v EU**

5.1 Vývoj spotřeby energie v EU-25 by měl sledovat **základní scénář** uvedený v dokumentu Komise „European Energy and Transport Scenarios on Key Drivers ([13])“, který předpokládá pokračování aktuálních trendů a politik. Uvádí následující prognózu:

5.2 Primární spotřeba energie se do roku 2040 zvýší na 2,9 miliard tun uhelného ekvivalentu, tj. o 0,6 % ročně. Naproti tomu se očekává, že hrubý domácí produkt se do roku 2030 v ročním průměru zvýší o 2,4 %. Potřebného snížení energetické intenzity (spotřeba energie v poměru k HDP) o více než 1,7 % za rok (!) by se mělo dosáhnout strukturálními změnami, lepší energetickou efektivitou a využitím pokrokových technologií.

5.3 Podíl fosilních energií na pokrytí primární energetické spotřeby stoupne do roku 2030 dokonce o 2 procentní body, a to na 82 %.

5.4 **Uhlí**: Po počátečním poklesu se očekává, že asi od roku 2015 dojde k opětovnému růstu spotřeby uhlí – jako důsledek lepší konkurenční situace tohoto zdroje energie při výrobě elektřiny. Stoupající ceny za zemní plyn a očekávaná možnost využití pokročilé technologie pro přeměnu uhlí na elektřinu jsou pro tento vývoj hlavními důvody. Podle tohoto odhadu dosáhne spotřeba uhlí v roce 2030 opět úrovně zaznamenané v roce 2000. Podíl uhlí na primární spotřebě energie v EU-25 bude tedy činit – stejně jako v roce 2005 – asi 15 %. Protože se v časovém období 2005 až 2030 v rámci EU počítá s ústupem těžby uhlí asi o 40 % při současném zvýšení dovozu uhlí o 125 %, zvýší se dovozový podíl na pokrytí spotřeby uhlí v EU-25 z jedné třetiny v roce 2005 na téměř dvě třetiny v roce 2030.

5.5 **Ropa:** Jelikož se nárůst o 0,2 % za rok bude v budoucnu pravděpodobně vyvíjet podprůměrně, sníží se podíl ropy na primární energetické spotřebě v roce 2030 na 34 %, tedy o 5 procentních bodů méně než dnes.

5.6 **Zemní plyn**: Spotřeba zemního plynu bude nejprve s 2,7 % za rok do roku 2015 nadprůměrně silně stoupat. Poté bude tento vývoj oslaben. Důvody jsou mimo jiné snížená konkurenceschopnost ve srovnání s uhlím při výrobě elektřiny. Přesto se u plynu očekává v rámci celého časového období do roku 2030 nejsilnější nárůst spotřeby mezi všemi fosilními zdroji energie. Podíl zemního plynu na primární spotřebě energie v EU-25 bude stoupat z 26 % v roce 2005 na 32 % v roce 2030. **Kapalný zemní plyn (liquified natural gas – LNG)** umožňuje širší spektrum zásobování zemním plynem, neboť je možné provádět dodávky přes moře. V současnosti připadá okolo 25 % obchodu se zemním plynem na LNG. Největší exportní zemí LNG je Indonésie, následována Alžírem, Malajsií a Katarem.

([13]) Evropská komise, generální ředitelství pro energii a dopravu, září 2004. [není k dispozici v české verzi].

5.7 Těžba fosilních zdrojů energie se do roku 2030 v rámci EU-25 sníží asi o 2 % ročně. Tím se zvyšuje závislost na dovozu všech fosilních zdrojů energie do roku 2030 na více než dvě třetiny. Dovozní kvóta 2030 u uhlí činí – jak již bylo zmíněno – téměř dvě třetiny, u zemního plynu více jak 80 % a u ropy téměř 90 %. Obzvláště kritická je stoupající závislost na dovozu zemního plynu od omezeného počtu prodejců.

5.8 Spotřeba energie poroste do roku 2030 průměrně o 1,4 % ročně. Tím stoupá nutnost výkonu elektrárny z dnešních 700 GW (maximální elektrický výkon) o 400 GW na 1100 GW v roce 2030. Dále je nutné nahrazovat staré elektrárny novými. Podle odhadu Evropské komise v základním scénáři bude očekávaný nárůst kapacity dosažen zvýšením výkonu o cca. 300 GW v oblasti fosilních energií a o cca. 130 GW u větrných, vodních a slunečných zdrojů, zatímco u jaderných elektráren je v období 2005 až 2030 očekáváno snížení kapacity řádově o 30 GW, pokud nedojde k žádné trvalé změně politických rámcových podmínek.

5.9 Zásobování EU energií stojí tedy v budoucích 25 letech před velkými výzvami a úkoly, se kterými mohou být ovšem spojeny i hospodářské příležitosti. K tomu patří zajištění zásobování včetně snížení závislosti na dovozu, splnění dále narůstajících ekologických nároků, zaručení konkurenceschopných cen energie a provedení nutných investicí.

6. **Uhlí, ropa a zemní plyn v trvale udržitelném energetickém systému**

6.1 Uhlí, ropa a zemní plyn jsou přirozené uhlovodíky, které vznikly během miliónů let přeměnou biomasy z biologických substancí; jedná se tedy o nahromaděnou sluneční energii. Podle různých geologických podmínek vzniku (např. tlak, teplota, stáří) vznikly různé produkty. Výrazným rozdílem je obsah vodíku v palivu. Obsah vodíku a uhlíku je v poměru 4:1 u zemního plynu nejvyšší, u ropy činí asi 1,8:1 a u uhlí 0,7:1; což významně určuje užití fosilních surovin v různých oblastech použití.

6.2 Do dneška je užití uhlí, ropy a zemního plynu jako zdrojů energie, jako surovin pro výrobu mnoha produktů (od léků po umělé látky) a jako redukčního prostředku obsahujícího uhlík při výrobě železa a oceli nenahraditelné. Jejich specifické fyzikálně-chemické vlastnosti (např. skupenství, obsah vodíku, obsah uhlíku, obsah popelovin) ovlivňují ovšem to, že se pro některé účely použití hodí lépe a pro některé hůře. Volba použitelného uhlovodíku probíhá podle hospodářských, technických a ekologických kritérií.

6.3 Asi 7 % fosilních zdrojů energie, které se používají v EU, slouží takzvané neenergetické spotřebě, tzn. především výrobě chemických produktů. Na začátku minulého století byly cenné suroviny, které se ze začátku získávaly z uhlí, základem pro nově se rozvíjející výrobní odvětví. Nyní jsou již cenné suroviny bohaté na uhlík téměř zcela nahrazeny zemním plynem a ropnými výrobky. V tomto tržním sektoru budou i v budoucnosti dominovat zemní plyn a ropa, pokud to bude možné z hlediska zásobování. Zásoba rezerv ropy a zemního plynu by vydržela podstatně déle, pokud by tyto zdroje energie byly používány méně pro účely výroby energie a tepla.

6.4 Pro výrobu kyslíkové oceli byla zavedena na uhlíku založená metoda vysokopecního konvertoru. Proces vysoké pece vyžaduje použití koksu z černého uhlí jako redukčního prostředku pro výrobu surového železa, který se zároveň používá jako podpůrná struktura a plynovací systém. U moderních evropských zařízení se průměrná spotřeba redukčního prostředku pohybuje okolo 475 kg na tunu surového železa, což je blízko provozně technického minima.

6.5 Dopravní sektor vykazuje vysoké přírůstky. Na tento sektor připadá asi 25 % spotřeby energie, silniční doprava je téměř stoprocentně závislá na produkci ropy. Tekutá paliva mají vysoký obsah energie na objemovou či hmotnostní jednotku. Toto je předpoklad pro hospodárné a efektivní využití v oblasti dopravy. Tekuté pohonné látky a jejich infrastruktura se tedy prosadily v oblasti silniční dopravy. Větší využití elektricky poháněných dopravních prostředků, např. elektrického vlaku, umožňuje větší rozmanitost využití primárních zdrojů energie (uhlí, plyn, obnovitelné zdroje energie, atomová energie) a může tedy přispět ke snížení závislosti na ropě.

6.6 Tekutým pohonným látkám na základě ropy konkuruje přímé využití zemního plynu a kapalného zemního plynu (LNG) jako paliva. Je nutné vyčkat, jestli tyto produkty získají větší podíl na trhu ([14]).

6.7 Domácnosti a malospotřebitelé potřebují asi 30 % energie. Volba zdroje energie probíhá podle hospodářských kritérií a je určována čím dál více hledisky komfortu a životního prostředí. V tomto sektoru si konkurují topný olej, zemní plyn, elektřina a v hustě obydlených oblastech také dálková energie z elektráren.

([14]) Totéž platí pro tekuté pohonné látky z biomasy, které se dosud byly schopny udržet na trhu pouze s vysokými subvencemi.

6.8 40 % spotřeby energie v EU je v elektrárnách přeměňováno na proud a teplo. Uhlí, ropa, zemní plyn i atomová energie jsou technicky stejně dobře vhodné pro přeměnu na energii. V technicky vysoce efektivních elektrárnách se při použití zemního plynu dosahují stupně účinnosti (u přeměny z primární energie na elektrickou energii) až téměř 60 %. Při použití černého uhlí se stupeň účinnosti pohybuje mezi 45 % a 50 %, u hnědého uhlí se dosahuje 43 %.

6.9 Celosvětově se vyrábí 40 % elektřiny z uhlí, v EU je to okolo 30 %. Z celosvětové produkce uhlí se asi 63 % používá pro výrobu elektřiny: uhlí je při výrobě elektřiny cenově výhodnější než ropa či zemní plyn a je celosvětově z různých oblastí produkce bezpečně dostupné.

6.10 Při cíleném použití uhlí při výrobě oceli a elektřiny může být dosaženo fosilního energetického systému, který bude spojovat hospodářské výhody, ochranu životního prostředí, zásobovací jistotu a ochranu zdrojů. Celosvětové zásoby uhlí jsou podstatně větší než zásoby ropy či zemního plynu.

6.11 Politické rámcové podmínky by měly stimulovat přednostní využívání omezenějších a flexibilněji použitelných surovin (ropy a zemního plynu) – především v dopravě a chemickém průmyslu – v oblastech, ve kterých je uhlí (a také atomová energie a částečně také obnovitelná energie) využitelné jen za využití dalších nákladů, techniky a energie – tedy i další produkce CO_2! Tímto způsobem by mohlo být oddáleno vyčerpání rezerv ve prospěch dalších generací.

6.12 To znamená také zároveň stimulovat výrobu elektřiny v elektrárnách tak, aby používaly uhlí (stejně jako obnovitelnou a atomovou energii) místo ropy a zemního plynu (viz bod 8.12). Evropa má ve své střední a východní části značné zásoby černého a hnědého uhlí. Použití těchto rezerv může zabránit tomu, aby se závislost EU na dovozu energie dále zvyšovala.

7. **Ochrana životního prostředí a prevence změn klimatu**

7.1 Ekologické analýzy a srovnání fosilních zdrojů energie musí zahrnovat celkový výrobní a uživatelský řetězec: získávání/těžba surovin, transport, přeměna energie a využití konečné podoby energie. Všechny kroky jsou spojeny s více méně většími vlivy na životní prostředí a ztrátami energie. U dovážených zdrojů energie je třeba vzít v úvahu také ty vlivy na životní prostředí, které se projevují mimo hranice EU.

7.2 Při těžbě/produkci uhlí, ropy a zemního plynu je třeba vzít v úvahu různé vlivy na životní prostředí. Při těžbě uhlí je třeba omezit plochu využívané krajiny a emise prachu. Při zemních vrtech a těžbě ropy musí být zabráněno úniku ropy a zemního plynu i vedlejších produktů; toto platí analogicky pro těžbu zemního plynu i pro následný transport ropy a zemního plynu ropovodem nebo lodí. Zvláštní opatření jsou nutná při těžbě na otevřeném moři (off-shore). Metan vznikající při těžbě ropy by neměl být spalován, ale musí být odváděn k průmyslovému využití. Podobná opatření platí pro důlní plyn vznikající při těžbě uhlí, který může obsahovat velký podíl metanu.

7.3 Evropská směrnice pro velká spalovací zařízení stanovuje přísná ekologická měřítka pro zřizování a provoz elektráren s výkonem ≥ 50 MWth. Koncentrace škodlivých látek v odpadním plynech plynových, ropných a uhelných elektráren musí být omezeny podle stavu techniky stanoveného v této směrnici. Starší zařízení je třeba dodatečně vybavit. Tím má být zajištěno, aby emise prachu (i jemného prachu, viz 7.6), kysličník siřičitý, kysličníky dusnaté a zvláště škodlivé těžké kovy i toxické příp. rakovinotvorné organické látky, byly zredukovány na tolerovatelnou míru. Emise hluku musejí být pečlivě zredukovány do té míry, aby bylo co nejvíce zabráněno obtěžování hlukem.

7.4 Uhlí obsahuje nehořlavé látky, které po spálení v elektrárně zůstávají jako popel (v elektrofiltrech nebo tkaninových filtrech). Obsah popela v černém uhlí činí obvykle až 10 % (v některých případech až 15 %). Podle svého složení je popel používán jako přísada v cementárnách a při stavbě silnic nebo k zasypávání dolů a prohlubní.

7.5 Také ropa obsahuje malý podíl popela. Při zpracování ropy v rafineriích zůstává popel, který obsahuje mimo jiné částečky vanadia a niklu jako pevná usazenina, tzv. ropný koks. Ten se spaluje za účelem využití zbytkové energie v elektrárnách a spalovacích zařízeních, která mají k dispozici nezbytná čistící zařízení k zachycení všech škodlivých látek.

7.6 Již několik let se vede zesílená diskuse o tzv. emisích jemného prachu ([15]). Jedná se přitom o částečky polétavého prachu usazující se v plicích, které jsou menší než 10 μm a mohou být příčinou onemocnění dýchacích cest. Takové částice jsou emitované i při spalování ropy a uhlí, protože úplné zachycení nejjemnějších částic prachu ve filtrech není

([15]) Směrnice 96/92/ES Rady z 27. září 1996 o posuzování a kontrole kvality vzduchu [není k dispozici v české verzi].

možné. Nejdůležitějším zdrojem emisí jemného prachu jsou však vozidla s dieselovým motorem, pokud nejsou vybavena filtrem na zachytávání těchto částic. U uhelných a ropných elektráren jsou emise prachu limitovány mezní hodnotou evropské směrnice pro velká spalovací zařízení na 20 mg/m. U velkých elektráren jsou emise jemného prachu dodatečně snižovány mokrou metodou odsíření spalin. Aby byly emise jemného prachu dále sníženy a dodrženy plošné mezní hodnoty imisí v Evropě, vydala EU zpřísněná ustanovení pro vozidla s dieselovým motorem, která od roku 2008 předepisují u osobních automobilů filtr na zachytávání těchto částic.

7.7 Odsíření odpadních plynů velkých uhelných elektráren a průmyslových spalovacích zařízení bylo v některých členských státech EU závazně předepsáno již v 80. letech 20. století. Tehdy zaznamenané okyselení půdy a jezer tak mohlo být zastaveno. Nejnovější verze evropského nařízení pro velká spalovací zařízení předepisuje pro zařízení > 300 MW maximální limit SO_2 v plynných spalinách ve výši 200 mg/m³. Zachycování částic síry z více než 90 % odpovídá dnešnímu stavu techniky. Pro produkty získané zachycováním síry, především sádru, byly otevřeny nové trhy a omezeno využívání přírodních zdrojů.

7.8 Při spalování fosilních paliv se při vysokých teplotách spalování vytvářejí z dusíku obsaženého v samotných palivech příp. ve spalovaném vzduchu a ze spalovaného kyslíku tzv. kysličníky dusnaté. Tyto kysličníky dusnaté mohou při zvýšené koncentraci vyvolat onemocnění dýchacích cest a jsou také výchozím produktem pro ekologicky škodlivý ozón. Evropské nařízení pro velká spalovací zařízení požaduje, aby emise kysličníků dusnatých v elektrárnách > 300 MW nepřekračovaly limit 200 mg/ na m³ spalin.

7.9 Věda vychází z příčinné souvislosti mezi emisemi CO_2 způsobenými činností člověka a ostatními tak zvanými „skleníkovými plyny“ a zvýšenou teplotou povrchu Země (skleníkový efekt). O rozsahu tohoto efektu panuje zatím nejistota. Ročně vznikají díky procesům spalování uhlí, ropy a zemního plynu emise CO_2 ve výši okolo 20 mld. tun; toto je hlavní zdroj emisí CO_2 způsobených činností člověka. Vedle zvýšení efektivity a opatření k šetření energií jsou to technické postupy k zachycování CO_2, které musí být vyvíjeny a které mohou dlouhodobě přinést znatelné odlehčení.

7.10 Zvýšení efektivity při přeměně energie a jejím využití je předpokladem pro úspěšnou a rozsáhlou ochranu ovzduší. Opatření k tomu nezbytná by se měla začít důrazně realizovat. Strategie nahrazování paliv naopak nevedou v takové míře k cíli, protože směřují jednostranně k použití určitých zdrojů energie, např. plynu, a tím by zpochybnily hospodárnost a bezpečnost zásobování EU energií. Navíc je plyn příliš důležitá surovina pro chemii a sektor dopravy na to, aby byla používána pro výrobu elektřiny.

7.11 Při porovnání na jednotku energie se při spalování zemního plynu oproti spalování uhlí vyprodukuje pouze 50 – 60 % CO_2 poškozujícího ovzduší, protože vedle uhlíku obsaženého v zemním plynu je energeticky využit (spalován) také v něm obsažený vodík. Ovšem samotný metan – jako hlavní součást zemního plynu – je z klimatického hlediska mnohem účinnější skleníkový plyn než CO_2 (asi faktor 30). Při výrobě a používání fosilních zdrojů energie se musí udělat všechno pro to, aby se zabránilo emisím metanu. Metan, který se uvolňuje při těžbě ropy a černého uhlí, musí být zachytáván a využit. I při transportu zemního plynu se musí bezpodmínečně zabránit úniku metanu. Už při sebemenších ztrátách při transportu ropovodem ztrácí zemní plyn tuto svou přednost oproti uhlí.

7.12 Rychlých úspěchů při ochraně ovzduší a životního prostředí při využívání uhlí, ropy a plynu – jak ukazují zkušenosti z minulosti – je možno dosáhnout tehdy, jestliže jsou zastaralá zařízení a elektrárny nahrazeny nejmodernější technikou s nejvyšší efektivností. Politické rámcové podmínky, které podporují investice do nových technologií, jsou zvláště vhodné pro dosažení ambiciózních cílů na ochranu životního prostředí.

7.13 Evropské právní předpisy v oblasti životního prostředí dosáhly během posledních 20 let harmonizace ekologických standardů ve státech Evropského společenství. Evropská směrnice pro velká spalovací zařízení a evropská směrnice o čistotě ovzduší stejně jako politiky a opatření k významně přispěly ke zvýšení energetické efektivity a snížení emisí skleníkových plynů.

8. **Technologický vývoj** ([16])

8.1 V evropské pětadvacítce představují uhelné, ropné a plynové elektrárny podíl více než 60 % celkového výkonu instalovaných elektráren a tvoří tak páteř výroby elektřiny v Evropě. Z důvodu nezbytného nahrazení starých elektráren a mimoto uspokojení zvýšené potřeby výkonnosti elektráren (viz odstavec 5.8) bude muset být během příštích 25 letech postaveno značné množství nových elektráren. Dokonce i se zřetelem na zesílené použití regenerativních energií a další výstavby jaderných elektráren budou muset uhelné a plynové elektrárny vyplnit podstatnou část této potřeby. Čím lepší bude stupeň účinnosti a zachycování škodlivin těchto elektráren, tím snáze budou splnitelné požadavky na ochranu životního prostředí a ovzduší.

([16]) Viz také stanovisko Výboru „Potřeba výzkumu pro bezpečné a trvale udržitelné zásobování energií“ [není k dispozici v české verzi].

8.2 Proto je nutné zesílené úsilí v oblasti výzkumu a vývoje i v oblasti vývoje elektráren na fosilní paliva. V 90. letech bylo toto úsilí opomíjeno a veřejné prostředky na výzkum drasticky sníženy téměř ve všech členských státech.

8.3 Výbor vítá skutečnost, že bylo vyhověno jeho opakovanému doporučení a v 7. rámcovém programu výzkumu a vývoje byl vytvořen samostatný tématický okruh „energie". Musely by být ovšem také odpovídajícím způsobem upraveny příslušné výzkumné programy členských států. Tím by mohl být započat důležitý obrat v trendu. To se týká také dalšího vývoje technologie elektráren k využití fosilních zdrojů energie, které by prospělo konkurenceschopnosti evropské výstavby na celosvětově expandujícím elektrárenském trhu.

8.4 Moderní uhelné elektrárny dosahují dnes při použití černého uhlí stupeň účinnosti vyšší než 45 %, při použití hnědého uhlí více než 43 %. Jsou známé nezbytné vývojové kroky k tomu, aby bylo do roku 2020 v uhelných elektrárnách dosaženo stupně účinnosti 50 %. Dlouhodobým cílem je zvýšit tlak a teplotu při cirkulaci páry v elektrárnách na 700 °C/350 bar, k čemuž musí být vyvinuty potřebné materiály. Pro novou generaci elektráren na hnědé uhlí je třeba vyzkoušet předřazená zařízení na sušení hnědého uhlí. Takové náročné vývojové cíle vyžadují mezinárodní spolupráci, jaká existuje např. u projektů EU pod názvem AD 700 a Comtes 700 na vývoj elektrárny s 700 °C. Demonstrace nových konceptů elektráren vyžaduje investice až ve výši 1 mld. EUR. Protože jednotlivé podniky nejsou samy schopny nést náklady a rizika, je třeba se snažit o spolupráci evropských podniků.

8.5 Vývoj vysokovýkonných plynových turbín umožnil v posledních desetiletích značné zlepšení účinnosti u plynových elektráren. Stupeň účinnosti nových elektráren na zemní plyn dosáhl téměř 60 %. Díky drastickému nárůstu cen na trhu s plynem panuje však nejistota ohledně dlouhodobé konkurenceschopnosti plynových elektráren, a tím i ohledně výstavby nových elektráren na zemní plyn.

8.6 Aby se využil pokrok v technologii plynových turbín na výrobu elektřiny z uhlí, je nutno nejprve přeměnit uhlí na plyn. V 80. a 90. letech svými prostředky na vývoj EU značně přispěla k vývoji technologie zplyňování a podpořila stavbu demonstračních elektráren s integrovaným zplyňováním uhlí (IGCC). Tento vývoj by neměl dále pokračovat pouze s ohledem na zvýšení efektivnosti uhelných elektráren, ale měly by být technickou základnou pro další vývoj tzv. uhelné elektrárny bez CO_2.

8.7 Zvýšení efektivnosti a snížení CO_2 se však nesmí omezit pouze na oblast průmyslu a výrobu elektřiny. Potenciál pro úspory je dnes zvláště velký u konečných spotřebitelů v domácnostech a u podnikatelů, protože tam dosud často neexistovala nákladová motivace (úspory při spotřebě/náklady na pořízení nových zařízení nebo přestavby).

8.8 Stále stoupající spotřebu energie v EU má sektor dopravy, což lze přičíst vzrůstající mobilitě po rozšíření. Nárůst emisí škodlivých látek ovlivňujících zdraví a skleníkových plynů musí být nejprve omezen vývojem účinnějších motorů a vozidel, která budou vypouštět méně škodlivých látek, a později by měly tyto emise být zcela zredukovány. Technologie čištění spalin se musí neustále dále vyvíjet. Tento cíl může být dosažen pouze za předpokladu úspěšného vývoje a plošného zavedení celého souboru pokrokových technologií. K tomu patří zlepšení spalovacích motorů, dieselové technologie, hybridního pohonu, pohonných látek, účinnosti pohonu vozidel, vývoj palivových článků a příp. i vodíkové technologie.

8.9 Palivové články jsou v zásadě vhodné ke zvýšení účinnosti kombinované výroby elektřiny a tepla v motorových vozidlech a stejně tak i při stacionárním využívaní v domácnostech, malých podnicích a v průmyslu, a to možná až o 20 %. Pro tento účel je potřeba palivo v plynném skupenství – zemní plyn, syntetický plyn nebo čistý vodík, který může být získán např. z metanolu pomocí speciálního přístroje zařazeného před článkem. Palivová buňka ovšem – ačkoliv je známa již 150 let – nedosáhla dosud hospodářko-ekonomické uplatnění jako (konkurenceschopný) automobilový pohon nebo decentralizovaný agregát na výrobu elektřiny a tepla Výzkum a vývoj by však měl pokračovat i s podporou veřejných prostředků, aby se tento potenciál přezkoumal, a pokud to bude možné, využil.

8.10 Žádná energetická alternativa nevyvolala v posledních letech tolik pozornosti jako alternativa **„vodík"**, mluví se často dokonce o budoucí vodíkové společnosti. Veřejnost však často podléhá nedorozumění, že vodík je podobně jako ropa nebo uhlí zdrojem primární energie. Je to však jinak: vodík se musí získávat buď z fosilních uhlovodíků nebo z vody – v tom případě s použitím elektrické energie; jako je CO_2 shořelý uhlík, tak voda (H_2O) je shořelý vodík.

8.11 Kromě toho má přeprava vodíku z technického, energetického a nákladového hlediska víc nevýhod než přeprava elektřiny nebo kapalných uhlovodíků. To znamená, že vodík by měl být využit pouze tam, kde není smysluplné nebo možné použití elektřiny. Je nutná nepředpojatá analýza této koncepce, aby se výzkum soustředil na realistické cíle.

8.12 Z důvodu rozhodujícího významu dobře přepravovatelných uhlovodíků (pohonných hmot) pro sektor dopravy by měly být rezervy/zdroje maximálně šetřeny, t.j. ropa by neměla být využívaná tam, kde je možno úspěšně využít také uhlí, jaderná paliva anebo obnovitelné zdroje energie.

9. **Zachycování a konečné skladování CO_2**

9.1 Významné snížení celosvětových emisí skleníkových plynů do poloviny tohoto století, které by dokonce přesahovalo požadavky z Kjóta a které si EU stanovila jako cíl, je možno dosáhnout pouze tehdy, jestliže v následujících desetiletích budou elektrárny a jiné velké průmyslové podniky koncipovány, vybudovány a provozovány jako výrobní provozy bez emisí CO_2 nebo s nízkými emisemi CO_2. Nukleární energie a regenerativní zdroje energie nebudou ani v případě intenzivního rozvoje schopny převzít tento úkol výlučně na sebe a nahradit po dobu několika desetiletí fosilní paliva.

9.2 Bylo navrženo více postupů, jak provozovat uhelné elektrárny bez vzniku CO_2. Tyto postupy – s modifikacemi – jsou použitelné i u spalování ropy a plynu. V zásadě je možné postupovat třemi cestami: (i) zachytáváním CO_2 ze spalin běžných elektráren, (ii) vývojem kyslíkového spalování a (iii) kombinovaná zplynovací elektrárna se zachytáváním CO_2 z palivového plynu; vývoj poslední koncepce pokročil nejdále.

9.3 Odstraněním CO_2 z palivového plynu při zplyňování uhlí vzniká čistý vodík, který může být využit ve vodíkových turbínách na výrobu elektřiny. Jako odpadní plyn zůstává neškodná vodní pára. Pokud by se tato technologie osvědčila, bylo by již velice blízko k součinnosti s vodíkovou technologií v jiných oblastech použití.

9.4 Už více než 20 let jsou intenzivně zkoumány a vyvíjeny koncepce elektráren s integrovaným zplyňováním uhlí (Integrated Gasification Combined Cycle – IGCC). Postup při přípravě plynu je v zásadě znám, musí být však přizpůsoben uhelné technologii. Náklady na výrobu elektřiny v elektrárně této koncepce se ale proti tradičním elektrárnám bez zachytávání CO_2 téměř zdvojnásobí a spotřeba zdrojů vzroste zhruba o třetinu. Přesto bude tato technologie na většině míst výhodnější, co se týče nákladů, než jiné technologie na výrobu elektřiny bez emisí CO_2, jako např. větrná energie, solární energie nebo výroba elektřiny z biomasy.

9.5 V 80. letech byly v Evropě vyvinuty různé koncepce IGCC – samozřejmě ještě bez zachycování CO_2 – které byly částečně podporovány EU. Ve Španělsku a Nizozemsku byla vybudována a provozována 300 megawattová demonstrační zařízení na černé uhlí. Pro použití hnědého uhlí bylo vyvinuto, vybudováno a provozováno demonstrační zařízení – též s podporou EU – na výrobu syntetického plynu za účelem následné syntézy metanolu. Tím má Evropa vynikající technologické výchozí podmínky pro vývoj uhelných elektráren bez emisí CO_2 a pro jejich přezkoušení v demonstračních zařízeních.

9.6 Nejen elektrárny, ale i jiné průmyslové procesy, při kterých vzniká velký objem emisí CO_2, např. při výrobě H_2, při různých procesech v chemickém průmyslu a při zpracování minerálních olejů či výrobě cementu a oceli, by měly být přezkoumány s cílem, zda by bylo možno CO_2 zachytávat. U mnohých z těchto procesů může být zachycování pravděpodobně realizováno levněji a jednodušším technickým postupem než u elektráren.

9.7 Výzkum je více potřeba v oblasti bezpečného, ekologického a cenově výhodného konečného skladování CO_2. Uvažuje se o ukládání ve vytěžených ložiscích ropy a plynu, v akviferních geologických vrstvách, v uhelných ložiscích a také v oceánu. Zatímco skladování ve vytěžených ložiscích ropy a plynu, pokud existují, je zřejmě cenově nejvýhodnější alternativou, v případě velkých objemů je dávána přednost ukládání v akviferních geologických vrstvách i z toho důvodu, že takové geologické podmínky se nacházejí po celém světě. Přitom je důležité prokázat, že v těchto ložiscích je možno CO_2 skladovat bezpečně, dlouhodobě a bez negativních vlivů na životní prostředí. EU podporuje řadu výzkumných projektů, které slouží tomuto cíli. Dosud dosažené výsledky jsou povzbuzující, přesto zůstává např. při ukládání v oceánu nejistota, zda by eventuálním vzestupem teploty mořské vody nemohlo dojít k opětovnému uvolnění (viz rovněž odstavec 3.14).

9.8 Pro rozsáhlé použití bude technologie zachytávání CO_2 a jeho skladování k dispozici až po roce 2020, a to jen za předpokladu, že požadované práce v oblasti výzkumu a vývoje proběhnou včas a úspěšně. Studie odhadují náklady na každou tunu CO_2, které se zabrání, na 30 – 60 EUR při zachycování, transportu a konečném skladování CO_2, což je výhodnější než většina postupů výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o víceletém financování činnosti Evropské agentury pro námořní bezpečnost v oblasti odstranění následků znečištění z lodí a o změně nařízení Rady č. 1406/2002 (ES)

KOM(2005) 210 v konečném znění – 2005/0098 (COD)

(2006/C 28/03)

Dne 7. června 2005 se Rada rozhodla v souladu s článkem 71 Smlouvy o založení Evropského společenství konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 4. října 2005. Zpravodajem byl pan Chagas.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 124 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1 S přijetím nařízení č. 724/2004 (ES) ze dne 31. března, kterým se mění nařízení č. 1406/2002 (ES), kterým se zřizuje Evropská agentura pro námořní bezpečnost (European Maritime Safety Agency – EMSA), byly Evropské agentuře pro námořní bezpečnost (dále jen „agentura“) svěřeny nové úkoly v oblasti odstranění následků znečištění ropou.

1.2 Tento návrh stanoví postupy Společenství na financování nových úkolů agentury, na základě víceletých závazků rozložených na sedmileté období 2007 – 2013. Komise navrhuje k pokrytí nutného financování na období sedmi let částku 154 milionů EUR.

1.3 Následkem přidělení nových úkolů přijala správní rada agentury v říjnu 2004 akční plán týkající se připravenosti na znečištění a odstraňování jeho následků. Akční plán označuje činnosti, které agentura hodlá vykonávat v rámci stanoveném nařízením, a to jak pokud jde o zásahy pomocí speciálních plavidel na odstraňování znečištění při únicích ropy, tak pokud jde o připravenost, která má zvýšit účinnost zásahových operací.

1.4 Agentura určila čtyři hlavní oblasti pro svou činnost: Baltské moře, západní přístupové cesty k průlivu La Manche, pobřeží Atlantského oceánu a Středozemní moře (zejména oblast obchodních tras tankerů, které vedou od Černého moře), kde agentura rozmístí pronajatá zásahová plavidla připravená k akci na žádost jednoho nebo více členských států. Je třeba zdůraznit, že úkolem agentury v těchto oblastech bude doplnit (nikoli nahradit) národní mechanismy pro odstranění znečištění. Akční plán dále zahrnuje posílení zásahové kapacity při znečištění spojeném s nebezpečnými a škodlivými látkami (hazardous and noxious substances-HNS).

1.5 Upravené nařízení z roku 2004 vyžaduje, aby agentura poskytovala Komisi a členským státům technickou a vědeckou pomoc v oblasti odstranění znečištění, kterou lze rozdělit do tří kategorií: informace, spolupráce a koordinace a operační pomoc.

1.6 Operační pomoc si vyžádá největší objem finančních investic, vzhledem k tomu, že akční plán počítá s vytvořením sítě pohotovostních plavidel na odstraňování následků znečištění ropou a Střediska služeb satelitního snímkování. Agentura uzavře potřebné smlouvy a zajistí, že pomoc s odstraňováním ropného znečištění pokryje veškeré činnosti a jejich finanční důsledky až do okamžiku spuštění zásahu na odstranění ropné skvrny. Náklady na zásah pohotovostních plavidel na odstraňování následků znečištění ropou ponese žádající členský stát.

1.7 Vzhledem k tomu, že tyto nové úkoly jsou dlouhodobého charakteru, navrhuje Komise víceletý rozpočet, který umožní pokrýt nutné dlouhodobé investice a zajistí přiměřené finanční zabezpečení tím, že sníží náklady na vyjednávání dlouhodobých smluv.

2. **Obecné připomínky**

2.1 Ve svém stanovisku k návrhu, kterým se Evropské agentuře pro námořní bezpečnost ukládají nové úkoly v oblasti odstranění znečištění [1], EHSV uvítal návrh Komise a zdůraznil klíčovou úlohu agentury ve zlepšení námořní bezpečnosti členských států. Výbor nicméně s politováním konstatoval skutečnost, že několik členských států nebylo stále ještě patřičně připraveno zareagovat na havárie velkého rozsahu, jakými byly Erika a Prestige.

[1] Úř. věst. C 108, 30.4.2004, zpravodaj pan Chagas.

2.2 Navzdory učiněnému pokroku má v některých případech současná situace stále ještě mezery. Spolu s akčním plánem zveřejnila agentura přehled členských států a jejich zásahové kapacity při ropném znečištění, z přehledu vyplývá, že v některých regionech je třeba zvýšit zásahovou kapacitu dalšími plavidly a vybavením na odstraňování následků znečištění ropou.

2.3 Není možné očekávat od všech přímořských států; aby byly samy trvale vybaveny všemi nutnými prostředky k reakci na mořské havárie, především ropné skvrny velkého rozsahu. Nicméně má současný nedostatek prostředků za následek poškození životního prostředí s dlouhodobými následky.

2.4 EHSV tedy podporuje návrh poskytnout agentuře nutné prostředky, kterými bude moci na požádání doplnit mechanismy členských států na prevenci a odstraňování znečištění. EHSV však zdůrazňuje, že tyto prostředky mohou mít pouze doplňkovou funkci. V žádném případě by tyto finanční prostředky neměly sloužit k tomu, aby nahrazovaly opatření pro prevenci znečištění, které by členské státy měly mít zavedeny.

2.5 EHSV zejména zdůrazňuje nutnost víceletého finančního plánu k pokrytí těchto mechanismů. Je to jediný způsob, jak lze agentuře umožnit soustavné plánování svých aktivit v dané oblasti a optimálně využít zdroje k uzavření smluv na dobu nejméně tří let o dodání plavidel rychlé pomoci ([2]).

2.6 EHSV opakuje poznámku, obsaženou v bodě 2.1 svého stanoviska, týkající se potřeby zajistit, aby majitel(é) lodi pronajaté k vykonání těchto úkolů respektoval(i) příslušné právní předpisy Společenství a mezinárodní legislativu, zejména co se týče bezpečnostních podmínek na lodi a životních a pracovních podmínek členů posádky

2.7 Akční plán, který agentura přijala, stanovuje priority na základě omezených finančních zdrojů, se kterými agentura počítá; EHSV je znepokojen, neboť vzhledem k tomu, jak je v současnosti obtížné dohodnout se na rozpočtu Společenství, se může stát, že množství finančních zdrojů, které bude agentuře nakonec poskytnuto, bude nižší než rozpočet navrhoval. Což by s sebou neslo nutnost realizovat pouze některá opatření a ostatní odložit, nebo dosáhnout pokroku v některých oblastech na úkor jiných. EHSV nemůže tento přístup podpořit, neboť rozhodnutí členských států uložit agentuře další úkoly s sebou nese nutnost zajistit nutné finanční prostředky k tomu, aby mohla svých cílů v oblasti prevence námořního znečištění dosáhnout. Je nezbytné, aby byl přiznán význam prevenci námořního znečištění a jeho odstraňování také na úrovni Společenství a aby nebyly chápány pouze z ekonomického hlediska.

2.8 EHSV je znepokojen pomalou reakcí některých členských států v zavádění určitých opatření, zejména když jde o to určit útočiště a chráněné oblasti, poskytnout sběrná zařízení, nebo posílit prostředky pro účinnou státní kontrolu přístavů. Zmíněné pomalé tempo může vyvolat pochyby o tom, zda se tyto státy skutečně snaží předcházet a odstraňovat námořní znečištění, a to navzdory jejich často hlásaným ušlechtilým záměrům, jež lze slyšet zejména po každé nové velké námořní havárii.

2.9 Je třeba rovněž investovat do prostředků na letecký dohled a do vybavení, které pomáhá znečištění zjistit, bojovat proti němu a zabránit porušování nařízení na ochranu před znečištěním.

2.10 Dohled a sledování je možné také doplnit satelitním snímkováním. EHSV souhlasí s plánem Komise vytvořit Středisko služeb satelitního snímkování, které členským státům pomůže odhalovat, sledovat a kontrolovat protiprávní vypouštění a úniky ropy způsobené haváriemi.

2.11 Vzhledem k vysokým nákladům ([3]), které služby satelitního snímkování vyžadují, má EHSV za to, že využití prostředků musí být optimalizováno a především, že je nutno snímků využívat koordinovaným způsobem mezi členskými státy, což by mohlo vést ke značné redukci nákladů. Současně lze konstatovat, že ve všech evropských přímořských oblastech je možné investovat do lepšího shromažďování snímků, neboť v současnosti není pokrytí satelitními snímky úplné, zejména ve středomořské oblasti.

2.12 EHSV rovněž považuje plánovaná opatření pro informovanost, spolupráci a koordinaci za velmi důležitá. Opatření umožní racionálnější využití stávajících zdrojů, ve kterém hraje agentura zásadní roli.

3. **Závěry**

3.1 EHSV podporuje návrh poskytnout Evropské agentuře pro námořní bezpečnost prostředky nutné k tomu, aby mohla na požádání doplnit mechanismy členských států na prevenci a odstraňování znečištění.

([2]) „Rychlá pomoc“ je v tomto kontextu chápána jako plavidlo schopné zásahu do 24 hodin. Přizpůsobení plavidla pro tento účel včetně instalace nutného vybavení na palubě obvykle trvá 4 až 8 hodin a je třeba počítat s dalšími 4 až 8 hodinami, než plavidlo dorazí na místo nehody.

([3]) Cena za snímek zachycující území 500 km² se pohybuje mezi 800 až 1000 EUR a záleží na několika faktorech (např. požadovaná rychlost přenosu, předstih s jakým je smlouva sjednána). Podle skromného odhadu agentury je každoročně potřeba 1000 snímků.

3.2 Výbor nicméně s politováním konstatuje, že několik členských států ještě nevyčlenilo patřičné prostředky či nevytvořilo své vlastní mechanismy a žádá Komisi, aby je vybídla k urychlení tohoto procesu.

3.3 EHSV je znepokojen, neboť vzhledem k tomu, jak je v současnosti obtížné dohodnout se na rozpočtu Společenství, se může stát, že množství finančních zdrojů, které bude agentuře nakonec poskytnuto, bude nižší než rozpočet navrhoval. Rozhodnutí členských států uložit agentuře další úkoly s sebou nese nutnost zajistit nutné finanční prostředky k tomu, aby mohla stanovené cíle v oblasti prevence námořního znečištění naplnit. Je nezbytné, aby byl přiznán význam prevenci námořního znečištění a jeho odstraňování také na úrovni Společenství a aby nebyly chápány pouze z ekonomického hlediska.

3.4 Úlohou agentury je podporovat spolupráci a koordinaci zdrojů a činnosti jednotlivých členských států, což je zásadní pro vytvoření racionální a vzhledem k vynaloženým nákladům efektivní strategie.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě o řízení rizik a řešení krizí v zemědělství

KOM(2005) 74 v konečném znění

(2006/C 28/04)

Dne 20. dubna 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí", kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2005. Zpravodajem byl pan BROS.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 122 hlasy pro, 1 hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Toto sdělení Evropské komise navazuje na celou řadu aktivit realizovaných na evropské úrovni, jako je analýza Komise o řízení rizik z ledna 2001, diskuse Rady za švédského předsednictví na jaře roku 2001, memorandum španělského předsednictví a mezinárodní konference v Madridu na začátku roku 2002 o zemědělském pojištění a zárukách příjmů, memorandum řeckého předsednictví a seminář o přírodních katastrofách v Soluni roku 2003 a konference organizovaná nizozemským předsednictvím v prosinci 2004 o materiálních a nemateriálních nákladech na eradikaci chorob zvířat.

1.2 Přesněji řečeno, sdělení reaguje na závazek, který si Komise předsevzala v rámci reformy SZP v červnu 2003 v Lucemburku, v podobě následujícího prohlášení:

> „Komise prověří specifická opatření k řešení rizik, krizí a státních katastrof v zemědělství. Do konce roku 2004 předloží Radě zprávu doplněnou o příslušné návrhy. Komise zejména prověří, zda by tato opatření měla být financována pomocí jednoho procentního bodu odlišení přímo přerozdělovaného členským státům a rovněž zda by měl být do každé společné organizace trhu zahrnut článek, kterým se Komise opravňuje jednat v případě krize v celém Společenství na základě postupu stanoveného pro tyto případy ve společné organizaci trhu s hovězím masem."

1.3 Reaguje rovněž na závěry Rady z prosince 2003, které vybízejí k dalšímu vedení diskuse a k sestavení seznamu dostupných nástrojů řízení rizik, k prověření variant řízení rizik a možných nových nástrojů (společná organizace trhu, finanční závazky, pravidla hospodářské soutěže) a konečně k posouzení a přizpůsobení Pokynů Společenství pro státní podporu v odvětví zemědělství.

1.4 SZP v minulosti poskytovala ochranu prostřednictvím politik tržní a cenové podpory. V návaznosti na poslední reformu jsou ale zemědělci více přímo vystaveni celé řadě rizik.

Komise si proto přeje vyvíjet nové nástroje v rámci SZP, které mají za cíl pomoci zemědělcům při zefektivňování řízení rizik a řešení krizí.

1.5 Ve svých pracovních dokumentech Komise vyjmenovala rizika specifická pro zemědělství: lidské a osobní riziko, majetkové riziko (budovy, atd.), finanční riziko, odpovědnostní riziko (biotechnologie...), rizika zatěžující produkci (klimatické vlivy...) a cenové riziko. Dále sestavila seznam nástrojů řízení současných rizik: zadluženost a investice (úspory osvobozené od zdanění), přizpůsobení výrobních technik, diverzifikace, marketingové techniky (smlouvy, integrace), obchody s futures, vzájemné fondy a pojištění.

1.6 Tento velmi široce pojatý přístup k dané problematice je nutné prohloubit, aby mohly jeho výsledky co nejlépe odpovídat požadavkům na ně kladeným a odstraňovat negativní dopady krizí v zemědělství.

2. **Návrh Komise**

2.1 Na prvních třech stranách sdělení Komise uvádí problematiku řízení rizik a řešení krizí do příslušného kontextu. V pracovních dokumentech, které jsou připojeny ke sdělení, je obsaženo velké množství námětů. Ve svých návrzích Komise reaguje na požadavky explicitně vyjádřené v závěrech Rady, jako je zevšeobecnění ustanovení o záchranné síti, dále financování opatření k řízení rizik a řešení krizí prostřednictvím odlišení za použití tří variant: pojištění proti přírodním katastrofám, podpora vzájemných fondů a poskytnutí základní ochrany proti příjmovým krizím.

2.2 Použití prostředků uvolněných odlišením zahrnuje nástroje založené na opatřeních pro rozvoj venkova. V důsledku toho by tato nová opatření měla zlepšit konkurenceschopnost zemědělských podniků (osa 1), respektovat zásady ročního rozpočtu, respektovat pravidla státních podpor a být v souladu s kritérii green box WTO.

2.3 První varianta spočívá v pojištění proti přírodním katastrofám. Podle názoru Komise toto opatření může vést ke snížení plateb ad hoc, které jsou placeny členskými státy. Pojistné placené zemědělci může být subvencováno do výše 50 %. Platba bude uskutečněna v případě, že výpadky produkce převyšují 30 % průměrné produkce posledních tří let nebo průměrnou hodnotu produkce posledních pěti let (do výpočtu se nezapočítávají nejvyšší a nejnižší hodnoty produkce daných pěti let). Odškodnění nesmí přesáhnout 100 % ztrát. Odškodnění nesmí rozhodovat o budoucí produkci, nebo o jejím objemu. Alternativním řešením subvencí pojistného je zajištění soukromých pojišťovacích ústavů.

2.4 Druhá varianta se týká vzájemných fondů. Tento nástroj má za cíl podporovat zemědělce v tom, aby svá rizika nesli společně. Dočasným a degresivním nástrojem může být úhrada administrativních nákladů. Podpora je vypočítána na základě počtu zemědělců, kteří se opatření účastní. Fond musí být uznán členským státem. Kompatibilita s kritérii green box WTO musí být vyhodnocována u každého případu zvlášť.

2.5 Třetí variantou je základní ochrana příjmů. Inspiruje se kanadským modelem a požadavky green box. Nástroj funguje na bázi navýšení cash – flow v případě příjmové krize (podpora příjmů). Systém musí být přístupný všem zemědělcům. Náhrada se vyplácí, pokud je ztráta převyšuje 30 % produkce referenčního časového období (viz varianta 1). Ukazatel příjmů bude stanoven. Podpora nesmí přesáhnout 70 % ztrát a nesmí rozhodovat o budoucí produkci nebo o jejím objemu.

3. **Obecné připomínky**

3.1 Výbor vítá návrh Komise otevírající diskusi k tématu, které je pro budoucnost zemědělství klíčové. Komise předkládá toto sdělení jako odpověď na přesně definované požadavky v závazném rámci. Výbor předpokládá, že se jedná pouze o první náměty, které bude nezbytné prohloubit tak, aby odpovídaly rizikům a krizím popsaným v úvodu.

3.2 V kapitole 1 (Úvod) a v kapitole 2 (Souvislosti) svého sdělení Komise stručně předkládá nové podmínky platné od reformy SZP v roce 2003 (zavádění režimu jednotné platby) a upozorňuje na jednotlivá realizovaná opatření a úkoly týkající se řízení rizik a krizí v zemědělství, které si Rada předsevzala. Ani sdělení Komise ani pracovní dokument GŘ pro zemědělství v sobě explicitně neodráží změny, ke kterým došlo v oblasti rizik ohrožujících evropské zemědělství.

3.3 Výbor připomíná, že reforma z června 2003 vede k vysokému nárůstu kolísání cen zemědělských produktů, které spolu s již existujícím kolísáním cen vstupů vedou k větší pravděpodobnosti vzniku ekonomických krizí poškozujících zemědělské výrobce. Podle mnohých vědců navíc dále roste počet klimatických výkyvů. V případě krize jsou zemědělci vždy tím nejslabším článkem ve výrobních a distribučních řetězcích. Z tohoto důvodu potřebují výkonné nástroje, aby mohli rizikům a krizím čelit. Výbor si proto přeje vyjádřit se k mnoha bodům nastíněným Komisí.

3.4 Evropská komise učinila pozitivní krok tím, že navrhla tři varianty. Tyto tři varianty budou na úrovni členských států dobrovolné a doplňkové. Všechny jsou samy o sobě zajímavé a žádná by neměla být a priori zamítnuta. Je nutné naopak prohloubit analýzu každé z nich.

3.5 Komise uvažovala pro financování těchto opatření o využití jednoho procentního bodu odlišení. Komise by ale nejprve musela vyhodnotit finanční náročnost navrhovaných opatření. Výbor zdůrazňuje, že návrh Komise je rozpočtově neutrální, ale vyjadřuje pochyby o tom, že výše plánovaných finančních prostředků bude dostatečná v porovnání s potřebami čerpání.

3.6 Finanční prostředky prvního pilíře zajišťují stabilizaci trhů a příjmů, která byla zemědělcům zaručena do roku 2013. Tyto prostředky jsou nezbytné pro zachování existence mnoha zemědělských podniků, a proto je nutné nezvyšovat odlišení pro přímé podpory.

3.7 Částky uvolněné odlišením dosahují u jednotlivých členských států různé výše, v případě nových členských států jsou nulové. Výbor proto navrhuje jako alternativu jednomu procentnímu bodu odlišení následující opatření: každý členský stát by mohl na řízení rizik a řešení krizí použít část své národní obálky Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) až do výše 0,1 % národní zemědělské produkce.

3.8 Z důvodu použití prostředků uvolněných odlišením Komise pracovala v rámci rozvoje venkova. Výbor má za to, že je nutné aplikovat širší přístup a že by mělo být uvažováno o dalších prostředcích, především na úrovni společných organizací trhu (SOT), politiky hospodářské soutěže, obchodních vztahů atd.

3.9 Určitý počet rizik a krizí musí být analyzován, i když jejich řízení vždy nevychází ze Společné zemědělské politiky. Rizika spojená s přírodními katastrofami, která jsou nepředvídatelná, a proto je nelze pojistit, epidemie, jako například slintavka a kulhavka, nemohou spadat do resortu SZP. V těchto specifických situacích musí být využitelné jiné již existující nástroje jako Veterinární fond nebo Fond solidarity. Navíc je v současné době v přípravné fázi ([1]) evropský systém ochrany proti přírodním katastrofám, který by měl pro oblast zemědělství tato rizika pokrývat.

3.10 Výbor zdůrazňuje, že tyto nástroje budou využitelné pouze jako doplněk současných mechanismů řízení trhů v rámci SOT, které obsahují nejúčinnější nástroje přizpůsobené různým odvětvím. Na obchodní úrovni je navíc nezbytné, aby v rámci cyklu obchodních jednání z Doha EU chránila priority Společenství.

([1]) Viz stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: zlepšení komunitárního mechanismu civilní ochrany, zpravodajka paní SANCHEZ MIGUEL, ve fázi rozpracování

3.11 *Připomínky k návrhu Komise v oblasti rozvoje venkova*

3.11.1 Zemědělské pojištění

3.11.1.1 Výbor se odvolává na své stanovisko ([2]) k tématu „Režim Společenství v oblasti zemědělského pojištění“. Některé požadavky vznesené v tomto stanovisku jsou stále aktuální. Zemědělská pojištění jsou vhodným nástrojem pro pokrytí určitého počtu specifických rizik. Tyto nástroje nesmí být zaměňovány s veřejnými prostředky určenými pro řízení výjimečných rizik.

3.11.1.2 V současné době je možné podle Pokynů Společenství pro státní podporu v odvětví zemědělství udělit podporu až do výše 80 % nákladů na pojistné pokrývající ztráty způsobené přírodními katastrofami, jako je zemětřesení a jiné mimořádné přírodní jevy. Ztráty způsobené špatnými klimatickými podmínkami nebo chorobami zvířat či plodin jsou zahrnuty do přírodních katastrof pouze v případě, kdy ztráty dosáhnout prahové hodnoty, která je stanovena na 20 % běžné produkce v znevýhodněných oblastech a na 30 % běžné produkce v ostatních oblastech.

3.11.1.3 U pojištění, která kromě přírodních katastrof pokrývají i ztráty způsobené špatnými klimatickými podmínkami nebo chorobami zvířat či plodin a nedosahují dané prahové hodnoty, může státní podpora dosáhnout maximální výše 50 % nákladů na pojistné.

3.11.1.4 Návrhy Komise týkající se tohoto opatření tedy zaostávají za již schválenými nástroji státních podpor. Pokud mají být opravdovým stimulem k využívání těchto nástrojů co nejvyšším počtem zemědělců, pak je nezbytné, aby byl vytvořen nástroj, který bude pro příjemce podpor lákavější.

3.11.1.5 V některých členských státech jsou již využívány mechanismy, které se osvědčily v určitých oblastech prevence rizik (například vícerizikové pojištění). EHSV podporuje přístup Komise, který je zaměřen na vytvoření doplňkových nástrojů zemědělského pojištění. Zavedení nových nástrojů na komunitární úrovni nesmí negativně ovlivnit využívání současných režimů, které se na národních úrovních ukázaly jako efektivní.

3.11.1.6 I když bude zemědělské pojištění v oblasti rozvoje venkova horizontálním tržním nástrojem, musí být aplikovatelné i na sektorové úrovni tak, aby mohlo být přizpůsobeno specifickým požadavkům různých regionů Evropské unie.

3.11.1.7 Možnosti zajištění byly analyzovány v mnoha nepublikovaných studiích. Soukromé pojišťovny a vzájemné pojišťovny by solidárně a ve spolupráci mohly vytvořit Zajišťovací fond. Zavedení nástroje zajištění v evropském měřítku by mohlo vést k vytvoření skutečné přidané hodnoty na úrovni Společenství.

([2]) Úř. věst. C 313, 30.11.1992, s. 25.

3.11.2 Vzájemné fondy

3.11.2.1 Podpora navrhovaná Komisí není dostatečně podnětná. Aby tyto fondy v období, ve kterém budou zaváděny, začaly fungovat, je třeba počítat minimálně s kapitálovou investicí. Aby byla tato varianta funkční, musí se opírat o organizace producentů.

3.11.2.2 Ve svých jednáních týkajících se vytvoření fondu na podporu produkce vepřového masa Rada nedosáhla dohody, což jen dokazuje, jak je složité tuto variantu realizovat. Pokud se v některém odvětví vyskytne závažná krize, pak jsou podpory jednotlivým producentům nedostatečné. Přesto v mnoha případech vzájemné fondy při vypuknutí krize umožňují ekonomicky životaschopným zemědělským podnikům přežít.

3.11.2.3 Zásadní pobídkou pro seskupení producentů a všech zainteresovaných stran v daném odvětví by bylo přímé řízení vzájemných fondů, jako je podpora prodeje, řízení výrobních procesů, skladování nebo prodej třetím zemím. Přeneslo by to odpovědnost na členy jednotlivých odvětví, kteří by pak hráli na trzích důležitější roli a naplňovali tak zásady reformy roku 2003. Je nutné dodat, že pokud jsou nástroje zaváděny na úrovni hospodářských subjektů, je taková implementace často funkčnější a lépe přizpůsobena jednotlivým nástrojům, než když je realizována z pozice státní správy.

3.11.2.4 Pokud byl nástroj vzájemných fondů již zaveden, neměl by být tímto novým nástrojem ovlivněn negativně, ale jeho vytvoření by na něj mělo mít pozitivní dopad.

3.11.3 Základní ochrana příjmů

3.11.3.1 Tuto variantu je nutné posoudit a dále na ní pracovat. V rámci Evropské unie je politika podpory příjmů u mnoha odvětví zajištěna přímými podporami. V současné době navrhovaný nástroj proto také v žádném případě nemůže nahradit přímé platby zemědělcům. Tento fakt ale nesmí Komisi bránit v hledání nových možností využitelných v dlouhodobém časovém horizontu.

Analýza zavedení tohoto systému v Kanadě ([3]) ukázala, že by se v případě Evropské unie mohlo jednat o zajímavý nástroj ve střednědobém až dlouhodobém časovém horizontu. Jedná se o nástroj, který hraje u některých našich obchodních partnerů, jako je Kanada a Spojené státy, významnou roli. Tento mechanismus je nicméně tak, jak je implementován v Kanadě, jedním z hlavních nástrojů kanadské politiky na podporu zemědělských příjmů, jenž vyžaduje dostatečný veřejný rozpočet, který v Evropské unii v současné době není k dispozici.

([3]) Podrobné informace jsou dostupné na internetových stránkách: http://www.agr.gc.ca/pcsra/main.html

3.11.4 Informace o současných opatřeních pro řízení rizik a řešení krizí

3.11.4.1 Výbor sdílí názor Komise, že je nezbytné podporovat rozvoj nástrojů pro řízení rizik založených na tržním principu (pojištění, trh s futures, pěstování na základě smlouvy).

3.11.4.2 Výbor se odvolává na své stanovisko k rozvoji venkova ([4]) a požaduje, aby opatření pro vzdělávání a dostupnost informací byla zahrnuta pod Evropský sociální fond, nikoli do oblasti rozvoje venkova, která je zaměřena na dosahování jiných cílů.

3.11.5 Harmonizované nástroje

3.11.5.1 Politika rozvoje venkova je prováděna na úrovni členských států v souladu se zásadou subsidiarity. Jedinými závaznými opatřeními jsou tedy zemědělská opatření a opatření v oblasti životního prostředí. Výbor souhlasí s tím, že tento přístup je vhodné aplikovat proto, aby tato politika vyhovovala skutečným potřebám regionů Evropské unie. V celé EU však došlo k nárůstu nebezpečí vzniku rizik a krizí. Z tohoto důvodu je nezbytné do určité míry politiku rozvoje venkova harmonizovat, aby bylo zemědělcům v celé Evropské unii zajištěno rovné zacházení a rovný přístup k nástrojům pro řízení rizik a řešení krizí.

3.12 *Návrhy v rámci společných organizací trhu*

Kromě tří opatření, která Komise předložila, si EHSV přeje prezentovat další návrhy. Aby bylo dosaženo efektivnosti při nízké finanční náročnosti, musí Komise připravit nástroje, které lze na vhodné úrovni aplikovat již v raném stádiu, jako například podpora prodeje, soukromé skladování, omezování výroby atd., které umožní v případě krize rychle reagovat.

Opatření založená na znalostech trhů v současné době umožňují v různých odvětvích předvídat vznik konjunkturálních krizí. Tyto krize jsou často způsobovány dočasnou nerovnováhou mezi nabídkovou a poptávkovou stranou na regionální úrovni. Rychlý zásah, který by eventuelně probíhal na regionální úrovni, by umožnil zamezit rozvinutí krize a jejímu rozšíření na vyšší geografické celky.

3.12.1 Podpora prodeje zemědělských produktů

3.12.1.1 Na úrovni EU mohou být aktivity na podporu prodeje financovány v rámci různých opatření, jako jsou například rozvoj venkova, vnitřní trh nebo trhy třetích zemí. Jak již bylo v tomto dokumentu uvedeno, velmi účinným nástrojem pro zabránění prohloubení krizí je podpora prodeje v ranné fázi. Komise by měla v jednotlivých nařízeních zjednodušit aplikaci tohoto nástroje, a tak zabezpečit schopnost rychle reagovat a nástroj efektivně využít.

([4]) Úř. věst. C 221, 8.9.2005, s. 40.

3.12.2 Podpora skladování výrobků

3.12.2.1 V případě sektorových krizí se osvědčilo v některých SOT použití nástrojů na podporu skladování, které v podstatě umožňují zamezit konjunkturálním krizím nadprodukce tím, že rozloží prodej výrobků do delšího období. Evropská unie by měla umožňovat organizacím producentů použít tohoto nástroje v rámci vzájemných fondů. Navíc se jedná o nástroj, který by mohl vést ke zvýhodňování organizací producentů.

3.12.3 Zevšeobecnění záchranné sítě v případě krize na trhu

3.12.3.1 V případě vzniku závažných krizí na úrovni Společenství na společně organizovaném trhu s hovězím masem může Komise jednat na právním základě článku 38 nařízení ([5]), který upravuje společnou organizaci trhu s hovězím masem a uvádí následující: „*Pokud je na trhu Společenství zjištěn podstatný nárůst nebo pokles cen a je pravděpodobné, že tato situace bude pokračovat, a je-li tím trh narušen nebo hrozí-li, že bude narušen, mohou být přijata nezbytná opatření*“.

3.12.3.2 K lítosti EHSV Komise vyjádřila svůj názor, že obecné formulace daného článku není opodstatněné, jelikož z něho žádný jiný SOT netěží. Rada ministrů sdílí tento přístup Komise.

3.12.3.3 Výbor připomíná, že od reformy roku 2003 došlo ke změně situace. Některé SOT navíc nemají systém záchranných sítí. Krize způsobená ztrátou důvěry spotřebitelů v odvětví chovu vepřů a drůbeže, která by vedla k podstatnému poklesu spotřeby, by vyústila v krach mnoha zemědělských podniků.

3.12.3.4 Aby byl zajištěn rovný přístup všem odvětvím a s vědomím, že se nejedná pouze o vytvoření právního základu umožňujícího Komisi zasáhnout v případech, ve kterých uzná za vhodné, žádá Výbor o zevšeobecnění ustanovení o záchranné síti pro všechny SOT, a z tohoto důvodu dále žádá Komisi o přehodnocení její pozice.

3.12.4 Podpora zpracování

3.12.4.1 V odvětvích, ve kterých mohou být produkty spotřebovávány čerstvé i zpracované, mohou nástroje sloužící k podpoře zpracování zabránit vzniku krize způsobené přebytkem čerstvých výrobků tím, že dočasně podpoří produkci zpracovaných výrobků, jejichž trh není tak elastický a nereaguje tudíž tak citlivě na změny vyrobeného množství. Nástroje omezování by mohly být použity členskými státy nebo organizacemi producentů.

3.12.5 Podpora dobrovolného omezování výroby

3.12.5.1 Nástroje omezování výroby náleží mezi jedny z nejúčinnějších opatření, která existují. Pokud se z předpovědí o vývoji trhu dá usuzovat na vznik převisu nabídky nad poptávkou, umožňují dobrovolně nebo povinně prováděná omezování výroby před sklizní vyhnout se krizi. Nástroje omezování by mohly být použity členskými státy nebo organizacemi producenty.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1 *Je nezbytné definovat zemědělské krize*

4.1.1 Evropská komise definuje krize jako „nepředvídaná situace, která ohrožuje životaschopnost zemědělských podniků na místní úrovni nebo v celém odvětví produkce ([6])“ Výbor se domnívá, že je nutné jasně rozlišit ekonomické krize od ostatních krizí a definovat ekonomické krize pomocí objektivních a transparentních kritérií.

4.1.2 V oblasti ekonomických krizí musí Komise přesně definovat „regionální krize“, „národní krize“ a „krize Společenství“. Tyto definice by se měly opírat o dobrou znalost trhů, aby mohly určit průměrnou cenu posledních tří let nebo průměrnou cenu posledních pěti let při nezapočítání dat nejlepšího a nejhoršího roku. V případě poklesu cen o X % po dobu Y dnů by měl být trh prohlášen za trh v krizi. X a Y musí být definována podle odvětví, podle členských států a podle regionu, kde je realizována výroba. Termíny prohlášení a ukončení krize by pak měly být určeny orgány státní správy.

4.1.3 Pro případ jiných typů krizí přijal každý členský stát definice dostačující pro řešení existujících situací v pro ně specifickém kontextu.

4.2 *Pro případ krize je nezbytné přizpůsobit pravidla hospodářské soutěže*

4.2.1 V případě, že dojde ke krizi se pokles výkupní ceny vždy nepřenáší na spotřebitele ([7]), což zabraňuje optimálnímu fungování trhů. Rada musí revidovat nařízení z roku 1962 o aplikaci určitých pravidel hospodářské soutěže na výrobu a na obchodování se zemědělskými produkty ([8]), aby byly rozšířeny úlohy GŘ pro hospodářskou soutěž, který tak bude nucen zabezpečit správné fungování trhu v případu krize odklonem od obvyklých principů.

([5]) Nařízení č. 1254/1999; Úř. věst. L 160, 26.6.1999, s. 21.

([6]) KOM(2005) 74 v konečném znění.

([7]) Úř. věst. C 255, 14.10.2005, s. 44.

([8]) Nařízení č. 26/1962, Úř. věst. B 30, 20.4.1962, s. 993.

4.2.2 K tomuto účelu mohou být použity specifické nástroje, zejména pro ovoce a zeleninu. Takový zásah veřejných orgánů do fungování trhů musí být schválen Komisí v rámci výjimečných předpisů, které jsou platné pro určitá odvětví jako je pojišťovnictví. Taková výjimka z pravidel hospodářské soutěže by byla dočasná a během krize by na ni dohlížely veřejné orgány.

4.2.3 V úvahu přicházejí mezipodnikové dohody o cenách obdobné těm, které mohou uskutečňovat podniky, které ovládly celý výrobní či distribuční řetězec, nebo distributoři prostřednictvím nákupních center.

4.2.4 V úvahu přichází stanovení limitů pro cenové rozdíly u nezpracovaných výrobků vzniklé mezi výkupní cenou a spotřebitelskou cenou .

4.3 *Je nezbytné lépe řídit obchodní toky*

4.3.1 Součástí rámcové dohody ze srpna 2004 o liberalizaci trhu se zemědělskými produkty v rámci WTO byla úmluva o úplném zrušení exportních subvencí pod podmínkou, že stejně tak budou zrušeny všechny ostatní používané nástroje. O termínu a postupu jejich zrušení bude rozhodnuto.

4.3.2 Čím více je trh Evropské unie otevřen, tím více jsou producenti vystaveni rizikům krizí. Během probíhajících jednání je proto nutné chránit priority Společenství. Sociální, cenové a ekologické standardy v EU nesmí být narušovány sociálním a ekologickým dumpingem levných dovozních výrobků. Kritéria vyživovací suverenity musí být zohledněna. Ze zmíněných důvodů je třeba zavést a rozvíjet systém kvalifikované vnější ochrany příp. přístupu na trh.

4.3.3 V období krize by Evropská unie měla omezovat dovozy a využívat během období příprav budoucích smluv s WTO celé škály dostupných opatření pro podporu a zvýhodnění vývozů.

4.3.4 Komise by mohla zvážit zachování části práv vyhlášených v Ženevě, aby vytvořila nový nástroj pro řízení obchodních toků.

4.3.5 Toto právo udržované WTO nebude použito pro odvětvové subvence, ale například jako společný mechanismus se třetími zeměmi (jak tomu je například v případě Egypta), který bude využíván v případě krizí Společenství pro zpřístupnění a podporu exportu, aniž by byla vyvážena zároveň i krize.

4.3.6 Spolupráce s kompetentními úřady třetích zemí by v zásadě umožnila pevně stanovit cenu pro zemi příjemce, která by nenarušila rovnováhu na jeho vlastním trhu. Evropská podpora by se mohla vztahovat na dopravní náklady, administrativní náklady nebo cenu zboží (v případě potravinové pomoci).

4.4 *Je nezbytné odstoupit od ročního sestavování rozpočtů*

4.4.1 V rámci současného rozpočtu, který je založen na vlastních zdrojích Evropské unie a na ročních výdajích, není v současné době možné od tohoto principu ustoupit. Tento princip však vede k závažným důsledkům a měl by být v konečném důsledku přehodnocen, aby se zlepšilo fungování Evropské unie.

4.4.2 V krátkém časovém horizontu je možné vyhnout se tomuto omezení. Možné řešení by mohlo spočívat v tom, že na částky investované prostřednictvím stabilizačních fondů bude pohlíženo jako na výdaje. Tyto fondy by byly využívány pouze v tom roce, ve kterém by to bylo z důvodu krize nezbytné.

4.5 *Je nezbytné více využívat organizací producentů*

4.5.1 Vytváření organizací producentů, které jim umožní při obchodních jednáních vystupovat jako silný partner, je dobrým nástrojem v řízení obchodních rizik. Je žádoucí, aby Evropská komise pokračovala v podpoře těchto aktivit a podněcovala pomocí pobídek ekonomické organizování producentů.

4.5.2 Výbor si přeje s ohledem na řízení krizí seskupování organizací producentů a zainteresovaných subjektů v daném odvětví na úrovni přiměřené úlohám, kterými by mohly být organizace pověřovány.

5. **Závěry**

5.1 Návrhy Komise jsou prvním krokem, který jde správným směrem v otázce řešení problematiky řízení rizik a řešení krizí. Jedná se však pouze o první krok.

5.2 Tyto návrhy jsou pouze doplňkem k řízení zemědělských trhů realizovaných na evropské úrovni STO a k regulaci obchodních vztahů. V žádném případě nesmí dojít ke zpochybnění těchto opatření, která již prokázala svou efektivnost.

5.3 Je nutné zabezpečit koordinaci nástrojů, které již existují a jsou relevantní pro pokrytí určitých rizik a krizí. Veterinární fond a Fond solidarity Evropské unie proto musí být zachovány a jejich aktivita musí být podporována, aby mohly reagovat na rizika a krize v zemědělství způsobem, který doplňuje návrhy popsané v této zprávě.

5.4 Reforma společné zemědělské politiky z roku 2003 a růst počtu klimatických výkyvů budou mít významné dopady na řízení zemědělských podniků, jejichž citlivost na rizika a krize se zvýší. Proto je nezbytné, aby probíhající liberalizace obchodu v rámci cyklu obchodních jednání z Doha ochraňovala priority Společenství.

5.5 Tři varianty, které předkládá Komise, musí být prohloubeny a realizovány v krátkodobém, nebo střednědobém časovém horizontu. Tyto návrhy však nepostačují k tomu, aby se dalo čelit předpokládanému vývoji situace následujících let. Z tohoto důvodu je nezbytné i nadále pokračovat v aktivitách v této oblasti v rámci budoucích reforem STO na úrovni odvětví, ale také na úrovni meziodvětvové.

5.6 V oblasti financování je bezpochyby pozitivní jednoprocentní odlišení. Je ale nutné zajistit rovný přístup ke všem zemědělcům v Evropské unii, a to například uvolněním 0,1 % národní zemědělské produkce. V budoucnu bude muset být určen jiný zdroj financování.

5.7 EHSV důrazně požaduje, aby byly realizovány hodnotící studie ex – ante a ex – post, které by jednak vyhodnotily nové úrovně zemědělských rizik a potřebných rozpočtových prostředků, zejména v závislosti na reformě SZP, nárůstu klimatických výkyvů a jednání s WTO, a dále analyzovaly, zda jsou navržená řešení pro tyto situace vhodná.

5.8 Organizace producentů a odvětvové organizace jsou budoucí perspektivou evropského zemědělství. Komise by se měla výrazně zaměřit na podporu takového organizování.

5.9 Evropská komise učinila pozitivní krok tím, že navrhla tři varianty. Není nutné jednu z nich vybrat jako definitivní, ale je nutné zabezpečit, aby v budoucnu byly všechny využitelné a aby byla prohlubovány.

5.10 Oblast řízení rizik a řešení krizí je pro EHSV klíčová. Na základě dřívějších aktivit zaměřených na řízení rizik a řešení krizí je žádoucí, aby Komise v blízké budoucnosti připravila legislativní návrh, který by jednotlivá opatření umožnil realizovat. EHSV žádá o možnost vyjádření svého stanoviska k takovému návrhu.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Rady o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso

KOM (2005) 221 v konečném znění -2005/0099 (CNS)

(2006/C 28/05)

Dne 13. června 2005 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí", kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2005. Zpravodajem byl pan NIELSEN.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro, 3 hlasy proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Intenzivní produkce kuřat chovaných na maso je provázena závažnými zdravotními problémy zvířat a problémy týkajícími se jejich dobrých životních podmínek. Vědecký výbor pro otázky zdraví a řádného zacházení se zvířaty vztahuje většinu zdravotních problémů k výběru plemene, jehož cílem je optimalizace velké rychlosti růstu a zhodnocení krmiva, který však nedbá na zdraví a dobré životní podmínky zvířat. Genetická selekce proto vedla ke změnám chování a poruchám látkové výměny, které pro změnu vyvolávají problémy s běháky, ascites, syndrom náhlého úhynu a jiné zdravotní problémy. Vědecký výbor ostatně dospívá k závěru, že negativní dopady vysoké hustoty osazení v budovách, kde lze udržet dobré vnitřní klima, nejsou tak vážné ([1]).

1.2 Doposud existovala jen obecná pravidla EU k ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely ([2]). Některé členské státy však již mají předpisy o ochraně kuřat chovaných na maso a existují dobrovolné systémy na zajištění jakosti, které zohledňují aspekt ochrany zvířat. Podle Komise jsou plánované harmonizované minimální normy pro ochranu zvířat prospěšné a zajišťují jednotné podmínky hospodářské soutěže a lepší fungování vnitřního trhu. Odpovídají rovněž rostoucímu pochopení občanské společnosti, že přiměřené předpisy o ochraně zvířat jsou nezbytné, a mají být součástí evropského akčního plánu na ochranu zvířat, který Komise vypracovala.

1.3 Jako maximální osazení kuřat na čtvereční metr použitelné plochy („hustota osazení") je navrhována hodnota 30 kg/m² živé váhy. V zařízeních nebo jednotlivých jednotkách mohou členské státy povolit až 38 kg/m², pokud vlastník nebo držitel splňuje určité podmínky m.j. pro kontroly, jakož i pro opatření na sledování a zaznamenávání, jejichž dodržování prověřuje příslušný orgán členského státu. Návrh dále obsahuje řadu detailních minimálních norem platných pro všechna zařízení, která se vztahují na inspekci a sledování v rámci zařízení, napáječky, krmivo, podestýlku, hluk, světlo, čištění, dezinfekci, účetnictví, chirurgické zákroky, školení a pokyny pro osoby, které zacházejí s kuřaty. Zařízení s vyšší hustotou osazení musí splňovat dodatečné podmínky ve vztahu k zaznamenávání a souborné dokumentaci, koncentracím NH_3 a CO_2, teplotě a vlhkosti vzduchu, a koncipování a technickým kontrolám větracího, vytápěcího a chladicího systému. Mimoto se provádí hodnocení pomocí ukazatelů dobrých životních podmínek zvířat při veterinární prohlídce po porážce a uplatňuje se postup v případě nesouladu. Navrhuje se společné provedení a stálá úprava ustanovení uvedených v přílohách regulační metodou za účasti Stálého výboru pro potravinový řetězec a zdraví zvířat.

1.4 Východiskem takzvaného „integrovaného přístupu" pro zařízení a jednotlivé jednotky s vyšší hustotou osazení je intenzivnější komunikace mezi producenty, úřady a jatkami na základě prohlídek po porážce. Sběr informací o parametrech produkce pro komerční účely a dozor nad dodržováním právních předpisů týkajících se potravin a krmiv a hygienických požadavků ([3]) slouží podle Komise i ke zlepšení ochrany zvířat. Integrovaný přístup je mimo jiné základem nových právních předpisů o hygieně potravin a veterinárních kontrolách ([4]).

1.5 Nejpozději do dvou let po přijetí směrnice a na základě zkušeností s uplatňováním dobrovolných režimů štítkování má Komise v úmyslu předložit zprávu o možném zavedení zvláštního povinného režimu štítkování pro kuřecí maso, masné

([1]) „The Welfare of Chickens Kept for Meat Production (Broilers)" [Životní podmínky kuřat chovaných na maso (brojleři)], zpráva z 21. března 2000.

([2]) Směrnice 98/58/ES, Úř. věst. L 221, 8.8.1998, s. 23 (Směrnice byla vypracována na základě Evropské úmluvy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely. Ta obsahovala doporučení ohledně kuřat, které bylo doplněno o předpisy k jateční drůbeži).

([3]) Nařízení 882/2004, Úř. věst. L 165, 30.4.2004, s. 1. Opraveno v Úř. věst. L 191, 28.5.2004, s. 1.

([4]) Nařízení (ES) 882/2004 z 29.4.2004 („Hygienický balíček"), Úř. věst. L 165, 30.4.2004.

výrobky a masné polotovary harmonizovaného na úrovni Společenství, s jehož pomocí by se mělo potvrdit dodržování norem pro dobré životní podmínky zvířat. Zároveň se Komise chce zabývat slučitelností tohoto režimu štítkování s pravidly Světové obchodní organizace. Kromě toho vypracuje zprávu podepřenou novými vědeckými poznatky a v případě potřeby předloží příslušné právní předpisy o genetických parametrech, které způsobují špatné životní podmínky u kuřat.

2. **Všeobecné poznámky**

2.1 Komise poukazuje na to, že veřejnost v celé Unii sleduje se stále větší pozorností otázky dobrých životních podmínek v systémech intenzivního chovu. To jasně vyplývá mimo jiné z průzkumu Eurobarometr v roce 2005 ([5]). Proto by bylo žádoucí pojmout problematiku ochrany zvířat stejným způsobem jako jiné důležité aspekty, tedy jako součást „evropského modelu společnosti", aby bylo možno odrazit negativní dopady volného obchodu a hospodářské soutěže, která je čím dál tím ostřejší nejen uvnitř EU, ale i v mezinárodním měřítku.

2.2 Odpovědnost za otázky dobrého zdravotního stavu zvířat nemůže být uložena jednotlivým článkům výrobního a distribučního řetězce kuřat chovaných na maso v EU, který zahrnuje genetickou selekci v mezinárodních chovných střediscích, vytváření rodičovských hejn, líhně, producenty, jatka, prodejce a spotřebitele. Kromě toho mají tito účastníci rozdílné názory na otázky ochrany zvířat i na ekonomické a konkurenční aspekty. Z titulu zástupce občanské společnosti a z moci svého vyváženého složení proto Evropský hospodářský a sociální výbor pokládá své spolupůsobení na stanovení opodstatněných a přijatelných minimálních norem řádného zacházení se zvířaty za svůj úkol.

2.3 Evropský hospodářský a sociální výbor oceňuje důkladnost přípravných prací Komise a navrhovaný postup pro uchopení tohoto problému. Obecné předpisy platné pro všechna hejna jsou evidentními požadavky, které musí být splněny na základě větší samočinné provozní kontroly, v čemž povětšinou není spatřován problém. Výbor navíc souhlasí s většinou ambiciózněji požadavků, které tvoří část integrovaného přístupu k hejnům s vyšší hustotou osazení. V rámci tohoto přístupu se navrhuje bodovací systém u lézí na polštářcích běháků, u úmrtnosti a dalších možných známek špatných životních podmínek zvířat, který bude výchozím bodem pro případné zakročení a pro zlepšení podmínek v zařízení.

2.4 Klíčovým problémem je hustota osazení. Právní předpisy zde musí vycházet z těch nejlepších možných vědeckých poznatků a ze zvážení různých ukazatelů fyziologického stavu, chování a zdraví. Na základě zprávy vědeckého výboru považuje EHSV zavedení maximální hustoty osazení 30 kg/m² pro hejna obecně a 38 kg/m² u hejn, kde jsou negativní dopady této hustoty zmírněny díky dodržování zvláštních požadavků na klima v místnosti, za odůvodnitelné a přijatelné.

2.5 Zároveň je nutno uznat, že se hustota osazení výrazným způsobem odráží ve výrobních nákladech a v konkurenceschopnosti. Nizozemské propočty z března 2005 ukazují, že navrhovaná maximální hustota osazení by měla důsledky téměř pro všechna zařízení v zemi. Po odečtení variabilních a fixních nákladů zůstane běžné nizozemské drůbežárně v průměru jen částka 1,89 centů za kuře chované na maso ([6]) jako odměna za vynaloženou práci. To objasňuje velmi malou výnosovou marži v zařízeních. K dosažení stejného výnosu u hustoty osazení 30 resp. 38 kg/m² by producent na tomto kalkulačním základě musel cenu za kuře chované na maso zvýšit o cca 8,0 resp. o 2,5 centu, což by pro spotřebitele znamenalo jen nepatrné zvýšení ceny. V kruzích z oboru na evropské úrovni se však namítá, že maximální hustota osazení pod 42 kg/m² by nevyhnutelně vedla k postupnému vytlačení produkce EU z evropských i mezinárodních trhů konkurencí z velkých exportních zemí mimo EU.

2.6 Proto by požadované nízké hustoty osazení v EU musely být bezpodmínečně provázeny úpravou mezinárodních obchodních pravidel, tak aby pro dovozy z třetích zemí platily tytéž nebo adekvátní požadavky. EHSV připouští, že projednání tohoto problému během současného kola jednání Světové obchodní organizace (WTO) se zdá nereálné. Rozhodne-li se však EU pro přijatelnou a oprávněnou úroveň ochrany zvířat v této oblasti i v oblastech jiných, měla by být z pozice jednoho z vedoucích obchodních bloků na světě také schopna na mezinárodní úrovni uplatnit svůj vliv na zavedení určité klauzule, která by umožnila udržení této úrovně ([7]).

2.7 Třetí země, které mohou doložit srovnatelné výhody při akceptovatelné úrovni ochrany zvířat, mají přirozeně šanci na větší podíl na trhu EU, a proto zřejmě budou podporovat zavedení mezinárodně platných právních předpisů. Absurdní a nepřijatelné by však bylo, kdyby třetí státy s nižšími standardy postupně vytlačily evropskou produkci kvůli jejím vyšším standardům a ovládly odbyt na evropských trzích i na trzích ve třetích zemích, nebo kdyby EU kvůli špatným poměrům u významných obchodních partnerů a nebezpečí, že se výroba přesune do těchto zemí, nemohla pro ochranu zvířat nic podniknout.

([5]) Zvláštní průzkum veřejného mínění Eurobarometr z června 2005: „Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals" [Názory spotřebitelů na životní podmínky zvířat chovaných na farmách]

([6]) *„Economic consequences of reduction of stocking density of broilers" [Ekonomické důsledky snížení hustoty osazení u brojlerů]*, Ir. P. van Horne, LEI (Agricultural Economics Research Institute), Wageningen University and Research Centre, březen 2005.

([7]) Touto otázkou se zabývá následující dokument: „Mitteilung der Kommission an den Rat und das Europäische Parlament über die Tierschutzvorschriften für landwirtschaftliche Nutztiere in Drittländern und ihre Auswirkungen für die EU" [Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o pravidlech pro dobré životní podmínky zvířat chovaných pro hospodářské účely ve třetích zemích a jejich dopadech na EU], KOM(2002) 626 v konečném znění z 18.11.2002.

2.8 Z tohoto důvodu je nezbytné, aby EU při dovozu ze všech třetích zemí – na základě předchozí mezinárodní úmluvy nebo bez ní – požadovala dodržování odpovídajících předpisů. Tento nediplomatický postup by se tak v případě, že by nedošlo k mezinárodní úmluvě, mohl ukázat jako nezbytný v zájmu upoutání pozornosti a akceptace potřeby změny právního stavu. Komise by měla za všech okolností za dva roky po provedení směrnice v členských státech analyzovat konkurenční situaci z ekonomického hlediska a poskytnout nezbytný přehled o vývoji.

2.9 Světová organizace pro zdraví zvířat (OIE) nedávno vyslovila doporučení k řadě jiných aspektů zdraví zvířat, ze kterých je znát zvětšující se mezinárodní pochopení pro potřebu mezinárodních minimálních norem. Základy pro doporučení Světové organizace pro zdraví zvířat byly položeny na konferenci v roce 2004, na které se vedl konstruktivní dialog mezi institucemi, vědci, zájmovými skupinami a nevládními organizacemi ze všech částí světa, mezi nimiž byla i řada rozvojových zemí. Na této konferenci bylo zdůrazněno, že je nezbytné, aby mezinárodní právní předpisy o zdraví zvířat spočívaly na vědeckých základech. Z pohledu Výboru by Světová obchodní organizace měla v této oblasti podniknout kroky, neboť minimální normy přijaté pod vedením OIE musí být provedeny i na úrovni WTO.

2.10 S ohledem na negativní zkušenosti s nedostatečným prováděním přísnějších opatření na národní úrovni, resp. s prováděním narušujícím konkurenční prostředí, požaduje toto odvětví, aby tyto předpisy na úrovni EU byly stanoveny formou nařízení. EHSV si je vědom výhod nařízení, dává však ke zvážení, zda by členské státy nedaly přednost směrnici, aby bylo možné upravit prováděcí předpisy a zohlednit přitom příslušná národní specifika. K zavedení navrhovaného integrovaného přístupu se navíc směrnice jeví vhodnější; úprava technických specifik způsobu chovu na úrovni Společenství by vzhledem k použitým postupům nemusela být dostatečně flexibilní a mohla by bránit technickému pokroku směřujícímu k efektivnějším způsobům chovu šetrnějším ke zvířatům. Je nicméně nutno Komisi důrazně upozornit, že neuskutečněné nebo chybné provedení předpisů nebude trpěno.

2.11 Zatím je však nezbytné označit za absurdní, že Komise svůj návrh i potřebu harmonizovat předpisy odůvodňuje mezi jiným narušením hospodářské soutěže v důsledku momentální divergence národních předpisů, zatímco svým návrhem zároveň dává prostor přísnějším národním předpisům v jednotlivých členských státech. Základním předpokladem útoku EU na jednotné mezinárodní předpisy je harmonizovaná právní úprava v rámci EU. Pokud jde o neuskutečněné nebo nedostatečné provedení směrnic, měla by Komise příště důsledněji plnit své smluvní závazky a trvat na konkrétním provedení předpisů během lhůt, na jejichž určování se podílely i samy členské státy.

2.12 Ambiciózněji dobrovolná opatření formou „kodexu chování“ Výbor plně podporuje. Na evropské úrovni by se však přimlouval za jejich nahrazení harmonizovanou úpravou, srovnatelnou s předpisy pro ekologické výrobky. Spotřebitelé by tak měli možnost volby a trh by sám ukázal, jak velký je zájem o ochranu zvířat překračující platné minimální normy. Výbor navíc obhajuje povinný režim štítkování u výrobků z EU, pokud to bude slučitelné s pravidly WTO. Dodržování platných právních předpisů EU by zcela určitě mělo být samozřejmé, takže by se tato skutečnost neměla explicitně uvádět na štítcích. Kromě toho by se mělo zvážit, zda by na baleném kuřecím mase neměl být uveden způsob jeho produkce, jako je tomu na obalech vajec.

2.13 Komise by, jak bylo oznámeno, měla předložit zprávu podepřenou vědeckými poznatky (včetně hloubkového výzkumu a praktických zkušeností) a dále tak zlepšovat ochranu kuřat chovaných na maso, což zahrnuje pátrání po významu genetických parametrů pro konstatované špatné životní podmínky. V rámci tohoto návrhu je třeba mít již nyní na zřeteli dopady genetické selekce; dále je zde pak potřeba úpravy pokud jde o rodičovská hejna. Proto by práce měly být zahájeny co nejdříve a později, pokud to bude nutné, ve světle prohlídek po porážce přezkoumány. V opačném případě by Komise s těmito pracemi mohla začít teprve až budou výsledky prohlídek po porážce k dispozici pět let po přijetí směrnice.

2.14 Výbor si je jistý, že z vědeckého hlediska se jedná o dlouhodobý záměr, v jehož průběhu musí být předpisy na pozadí nových poznatků a technologického vývoje průběžně upravovány. Zároveň je třeba zintenzivnit výzkum v této i v dalších oblastech, kde ještě nebyly položeny dostatečně pevné základy, a dosáhnout tak lepšího stavu znalostí. To platí mezi jiným pro vztah mezi hustotou osazení a klimatickými a ekologickými podmínkami ([8]). Konečně, na pozadí úzké spojitosti mezi otázkami zdraví a řádného zacházení se zvířaty a životním prostředím, by se měla – mimo jiné i ve spojení s influenzou ptáků – přikládat mnohem větší váha i biologické bezpečnosti ([9]).

3. **Zvláštní poznámky**

3.1 Nehledě na výrobní systém, hustotu osazení, technické vybavení aj. má řízení hejn („stockmanship“), správa a osvědčené zemědělské postupy zcela zásadní význam pro dobré životní a zdravotní podmínky zvířat. Je zcela přirozené, že se tyto aspekty – včetně svého významu pro denní kontakt se zvířaty a pro péči – vymknou zákonodárství a kontrole. Ustanovení návrhu o návodech a pokynech, vzdělávacích kurzech a školeních, jakož i kontrolách, které musí být prováděny nejméně dvakrát denně, by v této souvislosti měla být

([8]) Jako příklad novějších vědeckých publikací lze uvést např.: *„Chicken welfare is influenced more by housing conditions than by stocking density“ [Na životní podmínky kuřat má větší vliv jejich umístění než hustota osazení]*, NATURE/VOL 427/22.1.2004/www.nature.com.

([9]) Srovnej KOM(2005) 171 z 28.4.2005 a stanovisko Výboru z 28.9.2005 o tlumení influenzy ptáků.

samozřejmostí. Za problematickou však EHSV považuje okolnost, že v návrhu se nekladou žádné požadavky na kvalifikaci a že vzdělání může být nahrazeno profesní zkušeností jakéhokoli druhu.

3.2 Musí se zajistit, aby hodnocení životních podmínek zvířat bylo nezávislé a prováděly jej osoby s dostatečným vzděláním a zkušenostmi, má-li být zaručena odbornost. Mimo to by se písemné zprávy v jednotlivých členských státech měly provádět jednotně.

3.3 Pro srozumitelnost by rovněž bylo účelné upřesnit, že kuřecí hejna s nízkou hustotou osazení se kontrolují výhradně v rámci „hygienického balíčku". Od určité velikosti by od všech zařízení měly být požadovány schválené plány vzdělávání a zdokumentované odborné kurzy.

3.4 Maximální přípustné hodnoty koncentrací NH_3 a CO_2 musí být stanoveny tak, aby za normálních podmínek nebyly překračovány. Při atypických klimatických podmínkách nemůže většina optimálně seřízených systémů produkce tyto limity dodržet.

3.5 Návrh stanoví, že světlo musí mít „intenzitu alespoň 20 luxů během období světla, měřeno na úrovni oka zvířete". Světlo má „odpovídat čtyřiadvacetihodinovému rytmu a zahrnovat období tmy s celkovou dobou trvání alespoň 8 hodin, přičemž musí být zajištěno alespoň jedno nepřetržité období tmy s dobou trvání alespoň 4 hodiny". To odpovídá doporučením Rady Evropy ([10]). Na pozadí vědeckých zpráv a zkušeností z praxe však toto odvětví zastává názor, že postačí nejméně 15 luxů během prvních 14 dnů, pak nejméně 5 luxů a nepřetržité období tmy s dobou trvání 4 hodiny. Podle tohoto odvětví vedly pokusy s vyšší intenzitou světla a delšími obdobími tmy ke zvýšenému výskytu lézí na polštářcích běháků a nepoužitelnosti zvířat z důvodu kožních lézí. Postoj Výboru je takový, že je nutno navzájem porovnat více aspektů a při konkrétním vytváření požadavků se musí brát za základ nejdůležitější vědecké poznatky a zkušenosti z praxe. V případě pochybností a chybějící dokumentace by mělo být provedeno hloubkové zkoumání za účelem úpravy pravidel, tak aby vždy odpovídala nejnovějším poznatkům v příslušné oblasti.

3.6 V zařízeních s vyšší hustotou osazení by se v souladu s návrhem mělo zakročit, pokud úmrtnost v příslušném zařízení činí 1 % plus 0,06 % vynásobeno věkem poraženého hejna vyčísleným ve dnech, tedy cca 3,5 %. V kruzích z oboru je za reálnou považována úmrtnost 0,12 % za den, dobré životní podmínky zvířat a úmrtnost spolu v prvních 7 dnech nesouvisejí, ale limit by zde v případě potřeby mohl být beze všeho stanoven na 1,5 %. EHSV zastává názor, že by limit v této i jiných oblastech měl být stanoven na úroveň odpovídající reálným možnostem dobře vedeného zařízení. U hejn, kde byly zjištěny závažné nedostatky, by se dále mělo zvážit, zda by registrace úmrtnosti a dermatitidy polštářků běháků neměla být rozšířena například o registraci slabosti nohou a ascites.

3.7 Komise by pro účely standardizování klasifikace měla vydat podrobné písemné popisy opatřené ilustracemi lézí na polštářcích běháků nejrůznějšího druhu.

4. **Závěry**

4.1 S výhradou výše uvedeného Výbor sdílí úhel pohledu Komise na danou problematiku a podporuje konkrétní ustanovení návrhu. Stanovení limitů pro intenzitu světla, maximální koncentrace NH_3 a CO_2, míru úmrtnosti, léze na polštářcích běháků atd. by se mělo řídit tím, co je v praxi v dobře vedeném zařízení proveditelné.

4.2 Při snížení hustoty osazení ve srovnání s běžnou praxí musí být do mezinárodních obchodních pravidel bezpodmínečně zahrnuta klauzule o ochraně zvířat, která EU poskytne nástroj pro stanovení odpovídajících požadavků na dovozy z třetích zemí, aby špatné poměry ve významných exportních zemích mimo EU nepodrývaly přiměřený a oprávněný standard v EU. Pro nedostatek mezinárodního uznání se bude EU muset chopit jednostranné iniciativy, aby vzbudila nezbytnou pozornost a pochopení pro potřebu úpravy právního rámce. V opačném případě lze očekávat, že se výroba přesune do zemí, kde panují horší poměry. Mimo to by Komise za dva roky po provedení směrnice v členských státech měla vypracovat podrobnou ekonomickou analýzu vývoje.

4.3 Z vědeckého hlediska se jedná o dlouhodobý záměr, v jehož průběhu musí být předpisy na pozadí nových poznatků a technologického vývoje průběžně upravovány. Zároveň je třeba zintenzivnit výzkum, aby byla vylepšena úroveň znalostí v oblastech, které mají v tomto směru ještě hodně co dohánět.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

([10]) Článek 14 doporučení Rady Evropy z roku 1995, které je v souladu s konvencí jednomyslně přijatou cca čtyřiceti členskými státy.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se pro období 2007 – 2013 stanoví program Občané pro Evropu na podporu aktivního evropského občanství

KOM(2005) 116 v konečném znění – 2005/0041 (COD)

(2006/C 28/06)

Dne 11. května 2005 se Rada, v souladu s články 151, 305, 251 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství", kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. října 2005. Zpravodajem byl pan Le Scornet.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 125 hlasy pro, 6 členů se zdrželo hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Cílem tohoto programu je povzbudit spolupráci mezi občany a občanskými organizacemi v různých zemích, aby se setkávali, jednali společně a utvářeli své vlastní názory v evropském prostředí, které jde nad rámec čistě národního úhlu pohledu a respektuje národní specifika. Vzájemné porozumění, solidarita a pocit příslušnosti k Evropě jsou základy pro účast občanů.

1.2 Zabezpečuje návaznost na probíhající program občanské účasti a otevírá cestu novým aktivitám, přičemž je dostatečně pružný na to, aby se mohl přizpůsobit následujícímu vývoji.

1.3 Řečeno slovy návrhu, globálním cílem navrhovaného programu je:

— poskytování příležitosti občanům ke spolupráci a zapojení se do společného budování Evropy, která bude stále užším svazkem, sjednoceným a obohaceným díky své kulturní rozmanitosti,

— utváření evropské identity, vycházející ze společných hodnot, společné historie a kultury,

— posilování vzájemného porozumění mezi evropskými občany, respektování a oslavování kulturní rozmanitosti a zároveň i přispívání k mezikulturnímu dialogu.

1.4 S ohledem na současnou situaci a na zjištěné potřeby jsou nejvhodnějšími konkrétními cíli, které by měly být uskutečněny na nadnárodní úrovni, tyto cíle:

— sdružit lidi z různých místních komunit po celé Evropě a umožnit jim sdílet zkušenosti, názory a hodnoty, poučit se z historie a utvářet budoucnost,

— prostřednictvím spolupráce organizací občanské společnosti na evropské úrovni podporovat činnost, diskusi a úvahy související s evropským občanstvím,

— učinit koncepci Evropy pro její občany hmatatelnější tak, že budou propagovány a oslavovány evropské hodnoty a úspěchy, jichž Evropa dosáhla, a zároveň bude uchovávána vzpomínka na její minulost,

— podnítit vyvážené začleňování občanů a organizací občanské společnosti ze všech členských států, přispět k mezikulturnímu dialogu a upřednostňovat rozmanitost i jednotu Evropy, přičemž by se zvláštní pozornost měla věnovat činnostem uskutečňovaným společně s členskými státy, které nedávno přistoupily k Evropské unii.

1.5 Pro uskutečnění uvedených cílů se předběžně počítá se třemi typy činností: Činnost 1: Aktivní občané pro Evropu (twinningová partnerství měst, projekty občanů a podpůrná opatření); Činnost 2: Aktivní občanská společnost v Evropě (strukturální podpora evropských organizací zabývajících se výzkumem v oblasti veřejné politiky, strukturální podpora organizacím občanské společnosti na evropské úrovni, podpora projektů uskutečňovaných z podnětu organizací občanské společnosti); Činnost 3: Spolu pro Evropu (viditelné akce, studie, nástroje pro šíření informací a pro propagaci).

2. **Souvislosti**

2.1 Komise navrhuje označit rozvoj evropského občanství za hlavní prioritu činnosti Unie [1]. Toto „zásadní upřednostnění" se jeví EHSV nejen jako vhodné, ale naléhavé, dokonce rozhodující pro pokračování budování Evropy. Slabá účast při posledních volbách do Evropského parlamentu, kterou zdůrazňuje odůvodnění programu, není jediným ukazatelem této naléhavosti. Potíže s ratifikací Smlouvy o Ústavě pro Evropu ukazují, že nedostatek zapojení a účasti Evropanů na budování Unie má za následek nedůvěru k jejím institucím a může vést i k jejímu odmítání.

2.2 Tato situace je společná – samozřejmě na různém stupni – všem členským státům a týká se nebo bude se týkat i zemí kandidátských. Z tohoto pohledu je pozitivní, že program je ve stejné míře určen jak členským, tak kandidátským zemím.

[1] Sdělení nazvané „Budování naší společné budoucnosti – politické výzvy a rozpočtové prostředky rozšířené Unie 2007 – 2013" (KOM(2004) 101, 10.2.2004).

2.3 Neboť jestliže se tato situace nedostatečného sžití s „již existující“ evropskou realitou neprojevuje naprosto shodně v každé členské zemi, a to především z důvodu různých způsobů ratifikace v každé ze zemí, a jestliže proto nemůže být pozorována se stejnou intenzitou všude, zdá se přesto být v různé míře přítomna ve všech členských státech.

2.4 I když probíhá evropská diskuse – mnohdy velmi intenzivní, zvláště v zemích, které měly v úmyslu nebo mohly k ratifikaci Smlouvy o Ústavě pro Evropu využít referenda –, tato diskuse se týká spíše národní identity a státní příslušnosti (a jejich zachování způsobem často defenzivním, dokonce „nacionalistickým“) než komunitárních acquis a progresivních myšlenek navrhovaných ve Smlouvě o Ústavě pro Evropu, zvláště pokud jde o sociální politiku (což je téma, které je právem považováno za hlavní ukazatel občanství) a demokratickou politiku („ocejchovanou“ téměř zobecněným, a přece zcela nezaslouženým předsudkem o Evropě nedemokratické, technokratické, vzdalující takřka záměrně občany od účasti na rozhodování).

2.5 Ať již se v letech 2007–2013, v období, kdy všechny členské státy budou mít rozhodování o ratifikaci Smlouvy o Ústavě pro Evropu za sebou, odehraje cokoliv, navrhovaný program, diskuse, jež se jej týká, a jeho schválení v současné situaci nemohou neovlivnit klíčovou otázku evropského občanství, jež se rozehrává „tady a teď“. Avšak program, který pokrývá období 2007/2013, se bohužel příliš drží rozhodnutí Rady z roku 2004 ([2]). Má k dispozici pouze omezené množství prostředků a metody, které zhodnocuje, sice v minulosti přinesly své výsledky, ale jsou nedostatečně přizpůsobeny výzvám, jež dnes ještě mnohem jasněji ukazuje současnost. A přitom problém je aktuální již nyní – vždyť dětem, které se rodí dnes, bude v roce 2013 osm let a jejich rozumová centra budoucích občanů již budou částečně vytvořena.

2.6 EHSV je přesvědčen, že současná situace a diskuse v této souvislosti ohledně nového programu „Občané pro Evropu“ na období 2007–2013 jsou paradoxně velmi příznivé k tomu, aby byla konečně nahlas položena otázka týkající se evropského občanství. Abychom mohli opustit již poněkud konvenční dialog o jednotě v různosti, při němž hrozí, že nebudeme-li se mít na pozoru, dostane se do popředí pouze otázka různosti. Schvaluje tedy návrh na prodloužení programu 2004–2006, bez toho, že by měl k dispozici externí hodnotící zprávu, která se očekává nejpozději do konce roku 2006 (vyhodnocení je však přesto třeba provést). EHSV si přeje aktivně se na programu podílet a zastávat též roli prostředníka. Zcela chápe, že program tohoto druhu musí zaručit návaznost na probíhající program občanské účasti, ale naprosto sdílí kritický postoj Parlamentu a některých organizací občanské společnosti poukazující na nedostatečnou ambicióznost probíhajícího programu občanské účasti. Návrhy EHSV si tedy kladou za cíl, aby program na léta 2007–2013 nebyl jen úpravou probíhajícího programu.

2.7 Je zřejmé, že tento program při své nesmírně skromné finanční náročnosti nepokrývá celou problematiku evropského občanství, jak by se možná mohlo zdát vzhledem k mnohostrannosti jeho cílů a navrhovaných činností. Tvoří však její nezbytný článek, přesněji řečeno součást „aktivního evropského občanství“, definovaného jako schopnost občanů svobodně a nezávisle se organizovat pro vykonávání pravomocí a přijímání zodpovědnosti ve veřejné politice, aby se tak zabezpečila ochrana a rozvoj společných statků ([3]). EHSV důrazně žádá, aby byl navržený rozpočet (235 milionů EUR na 7 let!) schválen, bez ohledu na konečné závěry diskuse o finančních perspektivách Evropské unie.

2.8 Současný kontext nejen vyžaduje, ale zároveň umožňuje kvalitativní posun. Pod tímto úhlem pohledu by si EHSV přál, aby byla vypracována kontextová studie týkající se současného pocitu příslušnosti občanů k Evropské unii nebo aby alespoň byly aktualizovány již vypracované studie, z čehož by bylo možno dostatečně přesně poznat stav věcí.

2.9 EHSV se jeví „určitý odstup vůči orgánům a institucím EU“ a fakt, že evropští občané „se s procesem evropské integrace obtížně ztotožňují“ ([4]), jako paradoxní výsledek – vedle neuznávání a skutečného nepochopení „mechanismu“ Společenství a jeho vlastní logiky, vedle nepopiratelného národnostního a protekcionistického uzavření spojeného s nejrůznějšími reálnými či subjektivními riziky a obavami, jež vyplývají z globalizačních procesů – nedostatečného uznání evropského občanství v podobě, v jaké již existuje, a zvláště jeho nejaktivnějších a organizovaných podob.

2.10 Z tohoto pohledu je možno udělat závěr, že se dostatečně nemluví o významných sblíženích, mobilitách všeho druhu (přestože zaostávají daleko za hranicemi možností, jež skýtá evropská integrace), o odstraňování fyzických i materiálních hranic, společné měně, jednotném trhu: „Společná identita Evropanů není vnímána, protože se o ní nemluví“ ([5]). Ještě jasněji se evropský způsob života („european way of life“), všude známý a pro všechny přitažlivý, ukazuje při pohledu na Evropu zvenčí, pokud cestujeme nebo žijeme mimo Evropu.

2.11 Současné křečovité soustředění na národní identitu by nemělo překrýt již dosaženou úroveň sjednocení a kvality evropského způsobu života, jeho demokratických a participačních forem. Ambiciózněji program „aktivního evropského občanství“ může omezit, zklidnit a změnit tuto křečovitost.

([2]) Úř. věst. L 30, 02.02.2004, s. 6.

([3]) Manuale di Cittadinanza Attiva („Návod k aktivnímu občanství“), Giovanni Moro, Carocci Editore, 1998.

([4]) Úvod KOM(2005) 116 v konečném znění.

([5]) Průzkum 2005 TNS-Sofres o společných hodnotách Evropanů uskutečněný v 10 zemích, reprezentujících 85 % populace pětadvaceti členských států.

2.12 V každém případě, nezávisle na momentálních obtížích, či dokonce bezvýchodných situacích, jež mohou být důsledkem probíhajících diskusí o ratifikaci Smlouvy o Ústavě pro Evropu, a jakkoli rušné může být následující období budování Evropy, EHSV soudí, že okolnosti jsou pro problematiku aktivního evropského občanství mimořádně příznivé. Program 2007–2013, který se jí týká, musí být nahlížen, a pokud možno prohlouben, s vědomím toho, že se občané nezávisle na svém postoji znovu zabývají Evropou a svými možnostmi přímo i prostřednictvím svých záměrně založených organizací zasahovat do evropského rozhodování.

2.13 EHSV tedy navrhuje uspořádat otevřené sympozium, které by umožnilo zabývat se v celé šíři problematikou evropského občanství v těchto nových souvislostech, skutečně promyslet hloubku tohoto pojmu a ne jen rozdrobit odpověď do množství nejrůznějších nedostatečně čitelných a použitelných programů. Pořadatelem tohoto sympozia by mohl být EHSV. Těší jej, že Komise se k této iniciativě staví kladně ([6]).

3. **Obecné poznámky**

3.1 EHSV, evropská instituce organizované občanské společnosti, jmenovitě uvedená ve smlouvách na stejné úrovni jako ostatní evropské instituce, sice oceňuje, že jí byl tento program předložen, aby k němu vypracoval stanovisko, jež nebylo formálně povinné, ovšem soudí, že kdyby o ně byl požádán mnohem dříve, návrh předložený Radě Evropské unie a Evropskému parlamentu by tím jenom získal. Jistě, tento program byl mezi prosincem 2004 a únorem 2005 konzultován on-line za výrazné odezvy (tisíc odpovědí) a ve dnech 3. a 4. února 2005 byl předložen fóru zainteresovaných stran (jež shromáždilo 350 účastníků). Avšak posílit poradní úlohu Evropského hospodářského a sociálního výboru hned na začátku a nežádat jej o vypracování stanoviska až „*ex post*“ by bylo jednou z cest, jak čelit různým příčinám pocitu evropských občanů, že se jim vzdalují z dosahu jejich skutečné možnosti ovlivňovat prostřednictvím svých schopností, individuálně či organizovaně, rozhodování v Unii.

3.2 EHSV mrzí, že program, který se odvolává na tři Komisí rozpoznané typy řešení problému pocitu rostoucí vzdálenosti občanů od evropských institucí, neumožňuje přehodnotit jej v souladu s tímto novým globálním kontextem. Přestože by rád dostal zvláštní odpověď na každý z těchto tří problémů, navrhuje, aby tyto tři typy odpovědí byly shrnuty do zastřešujícího programu. Zastřešující program by umožnil zabývat se všemi dílčími body dané problematiky, zabývat se jejich společnými cíli, soudržností a komplementárností.

3.3 Informovanost občanů o evropských institucích, komunikace o evropských tématech, uvědomění si práv vyplývajících z evropského občanství a pocit příslušnosti, tedy evropská identita – to vše tvoří jeden celek. I když program předložený Komisí hovoří o komplementárnosti s ostatními programy a nástroji Společenství, zůstává nejasný v této základní otázce a neříká nic o způsobech, které by umožnily zajistit soudržnost cílů a jednotlivých činností. Přístup, který nebere v úvahu tyto tři aspekty v jejich jednotě, může stěží ovlivnit velmi špatnou současnou situaci týkající se pocitu příslušnosti a evropské identity.

3.4 EHSV by byl rád ujištěn, že i během současného specifického programu bude zároveň zásadně posílena informovanost a komunikace o evropských institucích a právech evropských občanů. Toto posílení musí zahrnovat rovněž informování o existenci a roli EHSV, která není v evropské komunikaci ostatními evropskými institucemi dostatečně doceněna. Přestože i EHSV by měl důkladně přehodnotit svůj způsob komunikace, který zaostává za rolí, jakou by chtěl hrát při budování aktivního evropského občanství jakožto jedna z jeho předních institucí.

3.5 I když to vypadá, že se bere do úvahy odstup občana vůči evropským institucím a jeho problém nalézt své místo v procesu evropské integrace, zdá se, že předkládaný program z toho nevyvozuje všechny důsledky. To se projevuje již na slovech a formulacích, které používá, přestože je známo, že i způsob pojmenování této krize ztotožňování a účasti může hrát důležitou roli pro její překonání. Rovněž se jeví málo věrohodné prezentovat vzhledem k cílům, které si klade, tak finančně nenáročný program jako ukazatel, jenž v procesu evropské integrace „klade na první místo občana“. Kdo tomu může věřit? Stejně tak – znovu vzhledem k důležitosti toho, co je v sázce (a co bylo správně popsáno v odůvodnění programu) – jaksi nemůžeme nalézt vedle nezanedbatelných novinek (dlouhodobé projekty, sdílení společných zkušeností, větší počet partnerů, zmírnění požadavků na příjemce, podpora rozsáhlých veřejných akcí, zvláště v souvislosti s mezikulturním dialogem) zásadní inovace, které by mohly reálně přispět ke změně současného stavu.

3.6 Celkově vzniká dojem, že se příliš navazuje na program 2004-2006. Strukturální podpora znovu poskytnutá celé řadě organizací jmenovitě uvedených v programu jakožto organizace, jež si kladou za svůj prioritní cíl evropský obecný zájem, by se měla zrušit a nahradit otevřeným přístupem k fondům založeným na bázi jasných a transparentních kritérií. Aby jej bylo možné používat, sám pojem „obecný evropský zájem“ se musí upřesnit.

3.7 EHSV si je samozřejmě vědom, že tento program je otevřený zejména asociacím a nevládním organizacím, které nemají na rozdíl od jiných organizací občanské společnosti, zvláště sociálních partnerů, přístup k jiným programům a způsobům, jež by jim umožnily významně přispívat k šíření aktivního evropského občanství.

([6]) Prohlášení komisaře Jána Figeľa před sekcí SOC výboru EHSV ze dne 21.června 2005

Jestliže chce program správně zohlednit výslovnou vůli sociálních partnerů a jiných organizací občanské společnosti, podpůrných spolků a družstev konkrétně a viditelně se podílet na tomto šíření, musí jim být formálně i prakticky otevřen. Na druhou stranu, v případě jiných rozpočtových řádků, by měli sociální partneři dbát na větší promíšenost s asociacemi a nevládními organizacemi.

3.8 EHSV jako již mnohokrát znovu zdůrazňuje naléhavou potřebu definovat otevřené evropské občanství a z něj plynoucí práva pro všechny osoby, které trvale a pravidelně nebo dlouhodobě žijí v zemích Evropské unie ([7]). Zahrnutí Listiny základních práv do Smlouvy o Ústavě pro Evropu a přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod předpokládá uznání „občanské" příslušnosti, relativně nezávislé na evropském občanství nabývaném v současné době výhradně prostřednictvím státního občanství některého z členských států. Jestliže chceme skutečně dospět k nějaké identitě, k vlastnímu evropskému občanství, pokud opravdu chceme, aby se tímto občanstvím nemínilo jen překrývání abstraktního evropského občanství a státní příslušnosti jednotlivých členských států, tento první krok k participativnímu občanství pro všechny, kdo trvale žijí na území Evropské unie, by měl být uzákoněn.

3.9 Z pohledu EHSV je a bude obtížné skutečně pokročit v této zásadní oblasti, jestliže postupně neroste konkrétní hmatatelná podpora evropskému občanství, které by nebylo redukovatelné pouze na národní občanství, a pokud nebudou s právy plynoucími z unikátního, souhrnného evropského občanství spojeny i jisté povinnosti. Z toho plyne, že použití nějakého legislativního nástroje na podporu účasti občanů – pokud je vůbec možné takovou účast si představit, když chybí jakýkoli hmatatelný projev evropského občanství –, je sporné, jestliže se bude, byť jen pozvolně směřovat k zavedení práv a povinností konkrétně spojených s tímto občanstvím. EHSV je toho názoru, že je třeba v těchto oblastech pokročit vpřed, nezávisle na tom, jaká forma projevu, ať hmatatelná či symbolická, se zvolí; kromě Komisí navrženého zavedení evropské občanské služby pro mládež to může být třeba osobní podíl na evropském rozpočtu – přestože se jedná o citlivé téma – a/nebo konání voleb národních zástupců do Parlamentu EU ve stejný den ve všech zemích Unie.

4. **Konkrétní připomínky k činnostem programu**

4.1 *Činnost 1: Aktivní občané pro Evropu*

EHSV samozřejmě vnímá a je příznivě nakloněn podpoře twinningových partnerství měst, pokud to přispívá ke vzájemnému poznání a mobilitě občanů v Evropě. Tato mobilita je zatím celkově velmi slabá. Podpora vlastních zkušeností se zapojením na místní úrovni a jejich výměny v rámci twinningových partnerství by měly patřit mezi priority tohoto druhu činnosti. Pokud jde o projekty zaměřené na občany, velmi nejasné znění textu k tomuto bodu znesnadňuje pochopení jejich možného přínosu. Konečně lze si položit otázku, proč je 40 % již tak velmi omezeného rozpočtu určen činnostem typu 1, a to zejména na twinningová partnerství měst, když tento nástroj nelze považovat za nejvhodnější k tomu, aby bylo dosaženo cílů programu. Tím spíš, že tento program jen velmi málo podporuje již probíhající inovace, zvláště trojstranná partnerství, kdy dvě evropské územní samosprávy uzavřou dohodu o vytváření trvalého rozvoje s jinými územními samosprávami jinde ve světě. Tyto inovace přitom dokládají otevření se světu a lze je považovat za jeden z rysů evropského občanství určeného hlavně mladým, občanství které spoluvytvářejí. V každém případě, nezávisle na druhu uzavíraných partnerství je důležité seznámit občany s přímou podporou, kterou Evropská unie poskytuje tomuto druhu povzbuzení aktivního občanství, podporou o níž občané mnohdy ani nevědí.

4.2 *Činnost 2: Aktivní občanská společnost v Evropě*

4.2.1 EHSV se domnívá, že této části programu by se měla přikládat větší důležitost. Setkávání a společná jednání na nadnárodní úrovni jsou samým základem evropského občanství. EHSV se v této souvislosti domnívá, že možnost s konečnou platností upravit otázku statutu evropského sdružení a evropského vzájemného pojištění (Mutualité européenne) na statut evropských nadací by měla tento konkrétní program provázet, přestože s ním přímo nesouvisí, aby se tak dostalo patřičného místa solidaritě a spolupráci zejména na poli dobrovolnické činnosti.

4.2.2 Z pohledu EHSV a v souladu s tímto programem je posílení evropských sítí rozhodujícím prvkem. EHSV znovu zdůrazňuje, že všechna evropská sdružení musí mít stejné možnosti dostat se ke strukturálním podporám, aniž by některé organizace byly financovány automaticky, a to navzdory kontrolám Komise, zda nemají „volnou jízdenku", ale že se naopak jedná o projekty, jejichž výsledky lze vyhodnotit. Financování projektů – i těch malých – je zásadní, neboť umožňuje státním či lokálním organizacím, jež jsou v přímém kontaktu s občany, narůst do evropského rozměru a překonaly tak vzdálenost mezi občany a evropskými institucemi. EHSV ostatně těší, že program umožňuje prostřednictvím financování malých projektů podpořit nadnárodní iniciativy založené na národních sítích, i když nezahrnují všechny členské státy.

4.2.3 EHSV je velmi znepokojen každým návrhem Komise, který by – podobně jako návrh Generálního ředitelství Evropské komise pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost ([8]) – vedl ve jménu bezpečnosti a boje proti terorismu k celkovému

([7]) Stanovisko EHSV k materiálu *„Přístup k občanství Evropské unie"* (Úř. věst. C 208, 03.09.2003, zpravodaj: M. PARIZA CASTAÑOS) a k materiálu *„Imigrace, integrace a zaměstnanost"* Úř. věst. C 80, 30.09.2004, zpravodaj: M. PARIZA CASTAÑOS).

([8]) *Návrh doporučení členských států ohledně kodexu chování neziskových organizací s cílem podporovat osvědčené metody transparentnosti a odpovědnosti* z 22. července 2005

podezírání nevládních organizací a asociací, jež jsou ze své povahy přirozeně náchylné k průniku takových jevů. Vzhledem ke složitosti byrokratických předpisů by břemeno dokazování spočívalo právě na asociacích. Pokud by mělo k něčemu podobnému došlo, bylo by to věcně i koncepčně v rozporu s tímto programem.

4.2.4 EHSV se domnívá, že spolu s Výborem regionů, v souladu se stanoviskem Evropského parlamentu, by mu měla být výslovně přidělena kompetence koordinovat konzultace se sociálními organizacemi a s místními samosprávami. Jednalo by se o shrnutí jejich názorů a jejich postoupení dalším institucím Společenství a o korektní šíření informací i dále. Je na místě doporučit, aby Evropský parlament v tomto ohledu pravidelně a předepsaným způsobem konzultoval EHSV a Výbor regionů.

4.2.5 Formální partnerství ([9]) – a ne jen příležitostné – mezi Parlamentem a organizovanou občanskou společností, strukturovanou jejími evropskými institucemi, založené na rovnosti v různorodosti funkcí, je rozhodující, i když momentálně na jeho uskutečnění nelze ani pomyslet. Program aktivního evropského občanství by se měl zasadit o vymýcení jakýchkoli náznaků hierarchizujícího pohledu na evropské instituce, neboť evropská kultura je mimo jiné kulturou dělby moci a funkcí.

4.3 *Činnost 3: Spolu pro Evropu*

4.3.1 Z pohledu EHSV by mělo pro tento program představovat hlavní cíl zaměření na interkulturní, vnitroevropský dialog. Právě probíhající diskuse o Smlouvě o Ústavě pro Evropu ukazuje, že se podcenila neznalost vnitroevropských kulturních odlišností, velká setrvačnost stereotypů, nebo též protichůdnost nejzákladnějších zdrojů – to se týká zejména práva a ústavy, které jsou určující pro představivost každého z členských států. Stejně jako se podceňují podobné trendy ve způsobu života, podobné hodnoty, podobné znázorňování světa a jistota, že „*homo europeus*“ odlišuje dost výrazně, pokud jde o občanství, Evropana od jakéhokoli jiného světového občana. Tento „*homo europeus*“ je výsledkem konkretizace duševního a morálního dědictví Unie, která se zakládá na nedělitelných a univerzálních hodnotách lidské důstojnosti, svobodě, rovnosti a solidaritě; spočívá na principu demokracie a principu právního státu. Prostřednictvím vytvoření občanství Unie a vytvoření prostoru pro svobodu, bezpečnost a spravedlnost umísťuje člověka do centra svého působení. Je třeba silně podporovat viditelné události, prostředky pro tvorbu a šíření informací a studie, které se zabývají nejen skutečnými odlišnostmi (nikoliv pouze stereotypy), ale také, a to především, evropským způsobem života („european way of life“). Evropská kultura nespočívá jen na zděděných hodnotách, ale také na těch, jež souvisejí s budováním Evropské unie samé, s jejím společným trhem, společnou měnou, se sjednocením Evropy s ní samou (rozšíření o země východní Evropy). Aby však tyto dobře viditelné události podporovaly pocit příslušnosti a skutečně posílily evropskou identitu, je zásadní, aby občané a jejich organizace byli úzce spjati s utvářenými představami a jejich uskutečněním, nebo ještě lépe, aby stáli u jejich zrodu, neboť jsou to oni, kdo mohou nejlépe rozpoznat nezbytné prvky a symboly identity, kterou denně prožívají již nyní.

4.3.2 Pokud jde o kompetence, jež vyplývají z jeho funkce, EHSV se domnívá, že jeho přínos pro posílení sociálního a kulturního rozměru a navození trvalého partnerství s Evropským parlamentem v této oblasti spolu vytvářejí základní podmínku pro rozpoznání a soustavné utváření společné kulturní identity občanů Evropy. Kulturní identity, kterou nemůžeme získat jen ochranou kulturního dědictví, jež je často méně společné, než si dokážeme přiznat. Společné evropské občanství má velmi silný aktuální rozměr. Upevňuje se rozhodnutím stále hlouběji sjednotit evropské státy z celé Evropy, obtížnou, ale nezbytnou prací směřující k dělbě svrchovanosti. Jak praví Claude Lévi-Strauss: „*Zažil jsem období, kdy národní identita byla jediným představitelným principem mezistátních vztahů. Je známo, k jakým katastrofám to vedlo.*“ Kultura sdílené svrchovanosti – a ne vzdání se svrchovanosti – to je kultura a identita dnešního evropského občana, a tím spíše občana budoucího.

5. **Závěry a doporučení**

5.1 Evropské občanství je v samém jádru krize, k níž došlo následkem odmítnutí Smlouvy o Ústavě pro Evropu některými zeměmi. Sblížení občanů s institucemi unie musí být více než kdy jindy v centru pozornosti Komise a být předmětem její politiky, a to zejména prostřednictvím posilování aktivního evropského občanství. Je tedy nezbytné do hloubky se tomuto tématu věnovat a zapojit do diskuse všechny aktéry v této oblasti ještě dříve, než bude schválen nový program pro období 2007 – 2013.

K této reflexi by mohlo dojít v rámci sympozia popsaného v bodě 2.11 tohoto návrhu, jehož uspořádáním by mohl být pověřen EHSV.

5.2 Sympozium by mělo otevřeně rokovat o aktivním evropském občanství, vymezit práva a povinnosti evropských občanů odlišné od těch, která souvisejí se státní příslušností k jednotlivým členským státům.

Definice a naplňování ekonomických, sociálních, politických práv atd. a práv souvisejících s životním prostředím, jež jsou vlastní aktivnímu evropskému občanství, zejména pokud jde o solidaritu a bezpečnost (ihned nás může napadnout bezpečnost občanů), by měla být předložena ke schválení ve všeobecném a jednotném evropském hlasování.

([9]) Evropský parlament sám navrhl tento typ formálního partnerství ve zprávě o účasti občanů a sociálních aktérů na institucionálním systému EU – 1996 předložil Philippe Herzog.

5.3 EHSV se domnívá, že pokud chceme aktivnímu evropskému občanství poskytnout náležitý rámec, který by překračoval pouhý diskutabilní „pojistný“ kodex, musíme konkretizovat současný evropský statut sdružení, přestože v tomto směru budeme mít asi velké potíže.

5.4 V každém případě, ať je výsledek jednání o evropském rozpočtu jakýkoliv, EHSV žádá, aby byl rozpočet předloženého programu schválen, poněvadž tvoří beztak minimální částku pro klíčový prvek pro rozvoj evropského občanství, z nějž Komise oprávněně učinila „zásadní prioritu“ Unie. EHSV navrhuje nedržet se předpokládaného rozpočtu 0,55 EUR na občana pro období 6 let, ale snažit se vhodnou synergií mezi různými generálními ředitelstvími Komise sjednotit cíle a prostředky k tomuto tématu, jež se týká všech evropských institucí svou zásadní důležitostí a závažností pro budoucnost. Z tohoto důvodu by měla být politika aktivního občanství Evropské unie vypracována stálou interinstitucionální komorou, která by spojila všechna generální ředitelství Komise zabývající se touto otázkou a zástupce všech ostatních institucí Unie.

5.5 EHSV navrhuje, aby se základní školy, a ne jen programy celoživotního vzdělávání, staly místem a obdobím, kdy se vytváří pocit evropského občanství, jež by se mohlo stát samostatným předmětem a už nadále nebylo jen „kosmetickou“ záležitostí (barvy, samolepky, čepice, svátky...). Občanství se netýká jen obyvatel v produktivním věku.

Komise by tedy mohla navrhnout členským státům, aby do školních osnov zavedly znalosti o Unii a otázky týkající se evropského občanství samého. Mělo by se uvažovat o zavedení programu „Erasmus“ pro základní školy, který by byl přizpůsoben této věkové kategorii a šel nad rámec dosavadních tradičních jazykových výměn.

Je třeba využít všech možností nových informačních a komunikačních technologií (NTIC), zejména hravosti, interaktivity a zapojení se (pro každou novou formu podpory občanství by se třeba mohlo vytvořit hodnotící psychologické oddělení) a překonat statický a neatraktivní charakter současných evropských internetových stránek. Takový návrh a jemu podobné jsou v souladu s programem Comenius, jehož cíle jsou:

1) lépe objasnit mládeži a pedagogickým pracovníkům rozdílnost evropských kultur a její hodnotu,

2) pomoci mládeži získat základní životně důležitou kvalifikaci a schopnosti, které jsou nezbytné pro jejich osobnostní rozvoj, pro jejich budoucí zaměstnání a pro aktivní evropské občanství.

5.6 Pokud jde o konkrétní činnosti, je nutno podpořit je současně na všech úrovních a nedovolit, aby podpora mikroprojektů, do nichž jsou zapojeni občané a které se podílejí na podpoře rozvoje evropské identity na místní a národní úrovni, byla nahrazena podporou evropských sdružení. Prostředky určené na různé typy činností musí být přidělovány podle jednoho zásadního kritéria, jímž je dopad na aktivní evropské občanství a účast občanů na procesu budování Evropské unie, a na vymezení a zavedení této politiky.

5.7 EHSV plně podporuje návrhy Komise, jejichž cílem je po technické stránce podstatně zjednodušit postupy v oblasti (přímá a aktivní účast samého občana), která zatím méně než jiné trpí byrokratickými překážkami.

5.8 EHSV je přesvědčena o tom, že „vymýšlení“ atributů vlastních evropskému občanství, jež by nebyly pouze součtem jednotlivých státních příslušností, (ať již jsou povahy symbolické, ekonomické, sociálněpolitické, kulturní či právní), od nynějška představuje absolutní prioritu Evropské unie a že podpora aktivního občanství mu může napomoci výraznou měrou. EHSV je připraven podílet se na tomto hledání tím, že bude koordinovat konzultace organizací organizované občanské společnosti, bude usilovat o zvýraznění jejich poznatků a snažit se, aby ostatní instituce Společenství braly více do úvahy jejich názory.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě o evropských politikách týkajících se mládeže „Řešení problémů mladých lidí v Evropě provádění Evropského paktu pro mládež a podpora aktivního občanství“

KOM(2005) 206 v konečném znění

(2006/C 28/07)

Dne 30. května 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. října 2005. Zpravodajkou byla **paní Jillian van Turnhout**.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 126 hlasy pro, 0 hlasy proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor oceňuje Evropský pakt pro mládež a jeho rozpracování, jak uvádí toto sdělení Komise o evropských politikách týkajících se mládeže. Toto sdělení poskytuje rámec, jenž může sloužit jako základ pro budoucí rozvoj politiky v oblastech týkajících se mladých lidí v Evropské unii.

1.2 Osud Evropy stále více závisí na její schopnosti podporovat společnosti přívětivé k dětem a mladým lidem. Přijetí Evropského paktu pro mládež na jarním zasedání Evropské rady v roce 2005, v rámci přepracované lisabonské strategie zaměřující se na růst a zaměstnanost, je uznáním, že začleňování mladých lidí do společnosti a pracovního života společně s lepším využíváním jejich potenciálu je nezbytným předpokladem pro to, aby se zajistil návrat k trvalému a udržitelnému růstu v Evropě.

1.3 EHSV si uvědomuje množství problémů, s nimiž se mladí lidé v dnešní společnosti setkávají, a proto víc než deset let pravidelně přispívá k rozvoji politiky mládeže na úrovni Společenství ([1]). Podnítil důležité debaty o klíčových oblastech, jako je zaměstnanost mládeže, sociální začlenění, vzdělání, mobilita, účast a role nevládních organizací. EHSV si je mezitím také vědom problémů, kterým v současné době Evropská unie čelí, a potřeby znovu získat důvěru občanů.

1.4 EHSV doporučuje, aby mladí lidé byli umístěni do středu tohoto rámce, aby jim bylo umožněno aktivně se účastnit na rozvoji politik a aby v tomto byli podporováni. Hlavní motivací pro mladé lidi, aby se zapojili, je přispívat ke změně. Členské státy a instituce musejí poskytnout potřebné zdroje, podporu a mechanismy, aby mladým lidem na všech úrovních pomohly zapojit se do rozhodnutí a činností, které ovlivňují jejich život. Pouze skutečný vliv povede ke skutečné odpovědnosti.

1.5 Více než kdy jindy v minulosti je v zájmu Evropy, aby se mladí lidé zapojili a podíleli se na utváření Evropy, která bude sjednocená, konkurenceschopná, bezpečná a přístupná pro všechny. Pokud má Evropská unie pro mladé lidi něco znamenat, musí být v jejich životě důležitá a musí se výslovně zabývat jejich potřebami a řešit je viditelným a kreativním způsobem. Úspěch této iniciativy rovněž závisí na účasti všech dotčených stran, především na organizacích mládeže, jakož i regionálních a místních orgánech a sociálních partnerech. EHSV přijímá „myšlenku, která vyplývá“ ze zprávy skupiny na vysoké úrovni o budoucnosti sociální politiky v rozšířené Evropské unii: „nový mezigenerační pakt“, aby se přešlo od „paktu zaměřeného na starší osoby a založeného na strachu…k novému paktu zaměřenému na mládež a založenému na důvěře … převést všechny tyto obavy do principu vítěz-vítěz spočívajícího na pozitivním vnímání budoucnosti a na nové mezigenerační rovnováze.“

1.6 EHSV tedy doufá, že toto sdělení položí základ většímu partnerství mezi těmi, kteří rozhodují, a mladými lidmi, a to jak na evropské, tak na národní úrovni. Skutečné a trvalé

([1]) Bílá kniha: Politika mládeže(White Paper: Youth Policy) (Úř. věst. C 116, 20.4.2001 – zpravodajka: paní Hassett)
Bílá kniha Evropské komise – Nový podnět pro evropskou mládež (European Commission White Paper - A New Impetus for European Youth) (Úř. věst. C 149, 21.6.2002 - zpravodajka: paní Hassett-van Turnhout)
Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se rok 2004 stanovuje Evropským rokem výchovy sportem (Proposal for a Decision of the European Parliament and of the Council establishing the European Year of Education through Sport 2004) (Úř.věst. C 149, 21.6.2002 – zpravodaj: panKoryfidis)
Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanovuje akční program Společenství na podporu subjektů aktivně působících na evropské úrovni v oblasti mládeže (Proposal for a European Parliament and of the Council decision establishing a Community action programme to promote bodies active at European level in the field of youth) (Úř.věst. C 10, 14.1.2004 – zpravodajka: paní Hassett-van Turnhout)
SOC/174 Mezigenerační vztahy Úř. věst. C 157, 28.6.2005 – zpravodaj: pan Bloch-Lainé)
SOC/177 Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí program Mládež v akci pro období 2007-2013 Úř. věst. C 234, 22.9.2005 – zpravodaj: pan Rodríguez García-Caro)

zapojení mladých lidí a organizací mládeže do rozvoje a provádění politik zajistí, že se budou řešit skutečné potřeby mladých lidí a že se mladí lidé budou cítit součástí lisabonského procesu.

2. **Situace**

2.1 Na jarním zasedání Evropské rady ve dnech 22.-23. března přijaly hlavy států a předsedové vlád zemí EU „Evropský pakt pro mládež“ ([2]). Při předložení návrhu tohoto paktu označily hlavy států a předsedové vlád Francie, Německa, Španělska a Švédska čtyři základní problematické oblasti: ohrožení mladých lidí; potřebu rozvíjet solidaritu napříč generacemi ve stárnoucí společnosti; potřebu připravit mladé lidi na život prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy; potřebu lepší soudržnosti všech oblastí politiky, které se týkají mladých lidí.

2.2 Sdělení se zabývá řadou otázek a oblastí politiky, které se mladých lidí v Evropě velmi týkají a které za takové byly označeny i v Bílé knize Komise *Nový podnět pro evropskou mládež* a následném rozhodnutí Rady ze dne 27. června 2002, kterým se stanovil rámec pro politiku mládeže v Evropě.

2.3 V reakci na závěry jarního zasedání Rady přijala Evropská komise dne 12. dubna integrované hlavní směry ([3]). Tento souhrn hlavních směrů, zahrnující na jedné straně doporučení pro hlavní směry hospodářské politiky a na druhé straně přijatý návrh rozhodnutí Rady o hlavních směrech zaměstnanosti, by měl po dobu příštích tří let sloužit jako základ pro programy národních reforem, které mají být sestaveny členskými státy.

2.4 V úvodu hlavních směrů se zdůrazňuje význam zapojení příslušných zainteresovaných stran do lisabonské strategie a uvádí se, že členské státy i EU by měly využít každé příležitosti k zapojení regionálních a místních samospráv, sociálních partnerů a občanské společnosti do provádění integrovaných hlavních směrů.

2.5 Zatímco se hlavní směry hospodářské politiky soustředí na přispění ekonomických politik k dosažení lisabonských cílů, hlavní směry zaměstnanosti se vztahují především k evropské strategii zaměstnanosti a snaží se o koordinaci politik zaměstnanosti členských států. V hlavních směrech zaměstnanosti se uvádí, se zvláštním odkazem na Evropský pakt pro mládež, že některé klíčové cíle paktu jsou zahrnuty do integrovaných hlavních směrů. Zejména dva hlavní směry odrážejí obsah Evropského paktu pro mládež: hlavní směr č. 18 zahrnuje budování cest k zaměstnanosti pro mladé lidi a snižování nezaměstnanosti mládeže, větší soulad mezi pracovním a soukromým životem a zařízení péče o děti; hlavní směr č. 23 zahrnuje snižování počtu žáků, kteří předčasně opouštějí školu, zlepšení přístupnosti odborného, středoškolského a vysokoškolského vzdělávání, včetně učňovského vzdělávání a odborné přípravy pro podnikání. Hlavní směr č. 24 také zahrnuje rozšíření nabídky nástrojů vzdělávání a odborné přípravy, rozvíjení rámců na podporu transparentnosti a účinného uznávání kvalifikací a uznávání neformálního a informálního učení. Na konci hlavních směrů zaměstnanosti se znovu uvádí, že členské státy by měly založit rozsáhlé partnerství pro změnu, na kterém by se podílely parlamentní subjekty a zainteresované strany, včetně subjektů na regionální a místní úrovni.

2.6 Tato iniciativa zdůrazňuje úlohu mládeže v ústředních oblastech lisabonského partnerství pro růst a zaměstnanost, zejména prostřednictvím evropské strategie zaměstnanosti a strategie sociálního začlenění a rovněž pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“, a vyzývá k tomu, aby iniciativy v těchto oblastech byly sladěné.

2.7 Přijetí paktu probíhá současně s dokončením prvního cyklu provádění Bílé knihy „Nový podnět pro evropskou mládež“ z roku 2001, na kterou navázalo usnesení Rady z června 2002. Tím byl zřízen rámec evropské spolupráce v oblasti mládeže pro zvyšování aktivního občanství mladých lidí prostřednictvím otevřené metody koordinace a zavedením dimenze mládeže do jiných oblastí politiky.

2.8 Evropský pakt pro mládež tak, jak byl konečně přijat na jarním zasedání Evropské rady, zdůrazňuje, že je nutné, aby mladí Evropané měli prospěch ze souhrnu politik a opatření, které tvoří plně integrovanou součást lisabonské strategie, a snaží se zlepšit vzdělání, odbornou přípravu, mobilitu, profesní integraci a sociální začlenění mladých lidí a podpořit soulad mezi pracovním a osobním životem. Evropský pakt pro mládež chce také zajistit celkový soulad iniciativ v těchto oblastech a stát se východiskem pro silnou a trvalou mobilizaci ve prospěch mladých lidí. Poznamenává také, že jeho úspěch závisí na zapojení všech dotyčných stran, v první řadě národních, regionálních a místních organizací mládeže, jakož i evropských, regionálních a místních orgánů a sociálních partnerů. Pro členské státy jsou navrženy iniciativy ve třech oblastech: 1) zaměstnanost, začlenění a sociální pokrok; 2) vzdělávání, odborná příprava a mobilita; a 3) soulad mezi pracovním a rodinným životem.

([2]) http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/84335.pdf
([3]) SOC/206, Hlavní směry zaměstnanosti 2005-2008 (Úř. věst. C 286, 17.11.2005, zpravodaj: pan Malosse)

3. **Zapojení mladých lidí**

3.1 Během vypracovávání tohoto stanoviska zorganizoval EHSV 6. září 2005 konzultaci se zástupci organizací zapojujících mladé lidi. Výsledky této konzultace jsou zahrnuty do stanoviska.

3.2 Zapojení mladých lidí musí být výchozím bodem pro všechny oblasti. Jakákoli politika zaměřená na mladé lidi se musí vyznačovat základním principem účasti mládeže: principem, který se znovu objevuje na evropské a mezinárodní úrovni ([4]). Zatímco EHSV vítá opatření pro konzultace s mladými lidmi na evropské úrovni, zejména prostřednictvím zorganizování schůze mládeže „États Généraux" v roce 2005, s politováním konstatuje, že sdělení dostatečně nezmiňuje konkrétní doporučení týkající se toho, jak mladí lidé a organizace mládeže budou zapojeny a jak se budou účastnit na úrovni členských států. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby využily kreativnějších metod pro přiblížení se mladým lidem a interakci s nimi.

3.3 EHSV zdůrazňuje význam aktivní účasti a samostatnosti mladých lidí nejen na trhu práce, ale ve společnosti všeobecně. Aktivní účast mladých lidí ve společnosti a jejich samostatnost by měly být cílem i metodou, která přispívá k osobnímu rozvoji mladých lidí, k jejich smyslu pro iniciativu, jejich sociálnímu začlenění a k sociální soudržnosti všeobecně.

3.4 EHSV s lítostí konstatuje, že mechanismy, které mají sloužit skutečnému zapojení mladých lidí a jejich organizací, nejsou v tomto sdělení jasně definovány. Během konzultace dne 6. září. 2005 zmíněné v odstavci 3.1 bylo zdůrazněno, například studentskými organizacemi, jak skutečnost, že mládež bude řídit svými zástupci organizace obecného zájmu – v tomto případě systém povinného sociálního zabezpečení studentů – umožní mládeži jako celku, nikoli pouze její organizované části, nést odpovědnost a zastupovat své skupinové zájmy. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby vyvíjely a prováděly své politiky ve spolupráci s mladými lidmi a organizacemi mládeže a nadále je zapojovaly do všech kroků. S mladými lidmi, organizacemi mládeže a sociálními partnery *musí* probíhat konzultace o rozvoji opatření pro tuto iniciativu s vnitrostátními lisabonskými reformními programy a o následujícím provádění.

3.5 EHSV se těší na obdržení shrnující zprávy ([5]) Komise dokumentující dosavadní práci členských států v oblasti zapojení mládeže jako součásti procesu OMK ([6]). EHSV doufá, že tato shrnující zpráva poskytne příklady osvědčených postupů, které by mohly být obdobně použity v dalších členských státech.

3.6 EHSV žádá o objasnění role organizací občanské společnosti, zejména organizací mládeže, v cyklu otevřené metody koordinace. Mělo by se připomenout, že roli nevládních organizací v otevřené metodě koordinace popisuje odstavec 38 závěrů Evropské rady v Lisabonu ([7]). Výbor se svými odbornými znalostmi a svojí zkušeností může v této oblasti hrát aktivní úlohu a přispět ve své sféře k vytvoření a také spuštění mechanismu pro zapojení mladých lidí a organizací mládeže.

4. **Mládež v lisabonském partnerství pro růst a zaměstnanost**

4.1 EHSV vítá zvláštní pozornost, kterou pakt věnuje otázce zaměstnanosti mládeže. Pakt pro mládež by však měl být rozvíjen a prováděn z perspektivy, která ho vidí jako důležitý cíl sám o sobě, a nejen jako součást lisabonské strategie. A navíc, zatímco úspěch lisabonské strategie je důležitý pro mladé lidi, mladí lidé jsou také důležití pro úspěch lisabonské strategie. Investování do mladých lidí je nezbytné pro dosažení vyššího růstu a míry zaměstnanosti, trvalé inovace a větší podnikavosti. Jejich zapojení do strategie a pocit osvojení si jejích cílů a angažovanosti v těchto cílech je nutný, aby strategie fungovala.

4.2 Otázka zaměstnanosti je také ve středu zájmu evropských občanů a na boj proti nezaměstnanosti, jejíž nepřijatelná míra představuje skutečné riziko pro soudržnost našich společností, musí být vyvinuto veškeré úsilí ([8]). Míra nezaměstnanosti mládeže v Evropě je stále víc než dvakrát vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti. Mnoho mladých lidí čelí velmi reálné možnosti, že budou nezaměstnaní nebo že budou živořit s nízkým příjmem. Pro mladé lidi ze znevýhodněného

([4]) Bílá kniha EHSV: Politika mládeže (EESC White Paper: Youth Policy), Úř. věst. C 116, 20.4.2001 Prohlášení OSN k Mezinárodnímu roku mládeže 1985: „Mír, účast, rozvoj" (Peace Participation, Development); Úmluva OSN o právech dítěte, 1989; Evropská charta účasti mladých lidí na životě měst a regionů vydaná Kongresem místních a regionálních orgánů Evropy, 1992; Usnesení Rady a ministrů pro mládež – schůze Rady 8. února 1999 (Úř. věst. 1999/C42/01).

([5]) Předpokládá se, že zpráva bude zveřejněna do konce roku 2005.

([6]) Otevřená metoda koordinace.

([7]) Odstavec 38 závěrů z Lisabonu uvádí, že metoda srovnávání osvědčených postupů a řízení změn bude navržena Evropskou komisí ve spolupráci s různými poskytovateli a uživateli, a to sociálními partnery, společnostmi a nevládními organizacemi.

([8]) Závěry předsednictví Evropské rady, Lucemburk, 1997

prostředí, pro etnické menšiny, imigranty, tělesně postižené a ženy jsou rizika sociálního vyloučení ještě větší. Obecněji se jedná o mládež jako celek, která je zasažena fenomény nejistoty, chudoby a závislosti, což představuje historicky bezprecedentní tragédii, ale i novou příležitost k vytváření solidarity mezi mládeží jako celkem a příležitost pro společnost, jak se vymanit z této v Evropě dosud nepoznané situace.

4.3 Mladí lidé jsou více ohroženi nezaměstnaností a, pokud pracují, nízkým příjmem ([9]). Cílem lisabonské strategie je vytvořit nejen více pracovních míst, ale lepší pracovní místa. Aby se přístup na trh práce stal reálnou možností pro každého mladého člověka, je třeba klást větší důraz na vhodnou odbornou přípravu, vhodné vzdělávání, učňovské vzdělání a příležitosti pro mladé lidi, které jim umožní získat dovednosti nezbytné pro jejich osobní a profesní realizaci a pro jejich život. Kromě toho je důležité, aby jim průprava, kterou jim poskytne školský systém, umožnila řídit pracovní život a úspěšně využívat mechanismy celoživotního vzdělávání.

4.4 EHSV zdůrazňuje uznání demografických změn v Evropě a návaznost na Zelenou knihu Komise týkající se odpovědi na demografické změny ([10]). Například počet osob ve věku 0–14 let klesne od roku 2000 do roku 2015 o 11 % a tento vývoj bude pokračovat až do roku 2030 poklesem o 6 %. Spolu s touto změnou EHSV zdůrazňuje sociální, kulturní a politickou změnu v Evropě. Demografické změny neznamenají pouze statistiku a čísla; při zvažování vhodných politik a činností je nutné tyto změny pojmout ze širší perspektivy. Jak již skupina na vysoké úrovni o budoucnosti sociální politiky v rozšířené Evropské unii oznámila, tato demografická situace, která výrazně sníží poměrný vliv mládeže jako skupiny minimálně v horizontu do roku 2025 může představovat, jestliže se jí chopíme, příležitost, protože v sobě zahrnuje „nižší požadavek na sociální zdroje“ a možnost dosáhnout výrazných zlepšení v této oblasti za stejné náklady.

4.5 EHSV je proto názoru, že Evropský pakt *pro* mladé lidi *a s* nimi by mohl značně zlepšit životní podmínky a vyhlídky mladých lidí v Evropě a zároveň by mohl posílit účinné provádění lisabonské strategie.

5. **Evropský pakt pro mládež**

5.1 EHSV vítá závěry Evropské rady, že pro mladé lidi by měl být přínosem soubor politik a opatření, který je plně integrován do přepracované lisabonské strategie.

5.2 Následující aspekty integrovaných hlavních směrů byly ve sdělení označeny jako vhodné pro maximalizaci dopadu Paktu pro mládež:

(i) opatření v oblasti zaměstnanosti, začlenění a sociálního pokroku mladých lidí. Integrované hlavní směry se soustředí na přispění politik zaměstnanosti k vytváření více pracovních míst a lepších pracovních míst;

(ii) opatření v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a mobility. Integrované hlavní směry zdůrazňují, že je nutné, aby Evropa zvýšila a zlepšila investice do lidského kapitálu a přizpůsobila systémy vzdělávání a odborné přípravy. Vyzývají navíc členské státy, aby rozšířily příležitosti mobility, včetně větších příležitostí pro mladé lidi pracovat a studovat v zahraničí;

(iv) opatření v oblasti souladu mezi pracovním a rodinným životem. Integrované hlavní směry se zabývají nutností dosáhnout lepší rovnováhy v pracovním životě a zabývají se přitom otázkami péče o děti, způsobů práce, které jsou vstřícné k rodinám, a rovnosti.

5.3 EHSV se zklamáním konstatuje, že zatímco činnosti pro každé výše uvedené opatření byly určeny, sdělení neuvádí explicitní a měřitelné cíle ani pro členské státy, ani pro Komisi. V době, kdy občané pochybují o hodnotě Evropské unie, je nezbytné, aby Evropa byla vnímána jako subjekt, který jedná účinně. Pro tento účel je nezbytné, aby cíle byly jednoznačné a usilovaly o výsledek.

5.4 Národní vlády musejí být podporovány v tom, aby ve svých vnitrostátních reformních programech kvantitativně určily plány a jasné cíle. Tyto plány a cíle se musejí zabývat nejen problémy, kterým mladí lidé čelí v daných oblastech, ale musejí se také zabývat také tématy, které mají významný, byť nepřímý vliv na dosahování těchto cílů. Mezi těmito tématy má výjimečné postavení otázka bydlení a ubytování a potřeba rodinné politiky zaměřené na mladé rodiče. Je také důležité, aby byly zavedeny účinné koordinační mechanismy jak na evropské, tak na národní úrovni za účelem dosažení jednotného přístupu ve všech oblastech.

5.5 EHSV požaduje, aby se zvážilo začlenění následujících cílů do vnitrostátních lisabonských reformních programů členských států:

— každý členský stát by měl snížit počet mladých nezaměstnaných lidí minimálně o 50 % v období let 2006-2010 (v současnosti je míra nezaměstnanosti v Evropské unii u osob mladších 25 let 17,9 %) ([11]);

([9]) Zpráva skupiny na vysoké úrovni o budoucnosti sociální politiky v rozšířené Evropské unii.

([10]) KOM(2005) 94 - Demografické změny – mezigenerační solidarita.

([11]) Strana 3 sdělení Komise

— rozvíjet systémy sociálního zabezpečení, které mladým lidem umožní být v pozici, kdy mohou sami rozhodovat o své budoucnosti;

— zavést opatření na podporu sociálního začlenění mladých lidí, zejména za účelem boje s problémy mladých lidí, kteří se nenacházejí v procesu vzdělávání, odborné přípravy, nejsou zaměstnaní nebo jsou vedení jako nezaměstnaní;

— stanovit cíle snižování rozdílů mezi dívkami a chlapci v přístupu k profesnímu a technologickému vzdělávání a snižovat rozdíly nástupních mezd;

— v letech 2006-2010 snížit počet lidí, kteří nedokončili školu, o 50 % a podporovat pracovní stáže v podnicích;

— podporovat důležitost znalosti cizích jazyků pro lepší vzdělávací a pracovní příležitosti a mobilitu mladých lidí;

— podporovat podnikání mladých prostřednictvím finanční a technické podpory a snížením byrokracie, nutné pro převzetí, převod a založení podniku, na minimum;

— podporovat regulované, sledované univerzální vzdělávání dětí v raném věku a péči o ně podle schválených norem;

— poskytovat dodatečnou podporu znevýhodněným rodinám.

5.6 EHSV podporuje Komisi, aby pokračovala ve své práci týkající se uznávání práce mládeže, a těší se na zavedení iniciativ včetně„pasu mládeže“ (Youthpass). EHSV je nicméně toho názoru, že samotný Youthpass není akcí dostatečnou k posílení uznání práce mládeže. Doporučuje tedy, aby se Komise spojila se zaměstnavatelskými a zaměstnaneckými organizacemi, zástupci formálního vzdělávacího systému a příslušnými nevládními organizacemi a vyvinula s nimi všestrannou metodologii ke zvýšení povědomí o tom,že práce mládeže přispívá k rozvoji mládeže a schopnostem, hodnotám a postojům, které mládež získává aktivní účastí v organizacích a pracovních aktivitách mládeže. EHSV by mohl tento proces podpořit.

5.7 Evropské země, které v mezinárodní klasifikaci Světového ekonomického fóra obstály v oblasti konkurenceschopnosti nejlépe, uskutečňují vysoké investice do sociální politiky a systémů sociálního zabezpečení a vykazují zároveň vysokou míru zaměstnanosti a nízkou míru chudoby po sociálních transferech ([12]). Udržitelné systémy sociálního zabezpečení spočívající na principu solidarity poskytující ochranu proti významným rizikům, se kterými se jednotlivec ve svém životě setká, jsou základem úspěchu.

5.8 EHSV vyzývá k tomu, aby větší pozornost byla věnována mladým lidem ve venkovských a chudých městských oblastech. Mladí lidé jsou často znevýhodněni z důvodu oblasti, ve které žijí. V mnoha venkovských a chudých městských oblastech nemají mladí lidé přístup k vysoce kvalitnímu vzdělání, odborné přípravě, mobilitě, zdravotnickým službám, zařízením pro volný čas, pracovním příležitostem nebo nemají možnost začlenit se do občanské společnosti. Měla by být zavedena specifická opatření, která by zajistila, že mladí lidé v určitých geografických oblastech budou moci plně využívat příležitostí a činit ve svém životě rozhodnutí. Odlehlost mnoha venkovských oblastí znamená, že mladí lidé nemají dobrý přístup k informacím, zejména co se týče příležitostí.

5.9 EHSV vítá návrh zahájit v roce 2005 studii o sociálním začlenění velmi znevýhodněných mladých lidí. Členské státy však musejí přikročit k problému odstranění dětské chudoby a určit okamžité cíle. Řešení tohoto problému bude vyžadovat komplexní, trvalý a finančně dostatečně zabezpečený akční program, který se bude zabývat vícedimenzionální povahou problému dětské chudoby. Dětská chudoba má na děti značný dopad v mnoha oblastech, jako je zdraví, vzdělání, a dokonce „životní šance“ dětí dostat se někdy v budoucnu z pasti chudoby. Členské státy musejí okamžitě provést politiky, které budou řešit celé spektrum těchto problémů.

5.10 Komise je zavázána zohlednit zdravotní postižení, což výslovně potvrzuje v evropském akčním plánu – Rovné příležitosti pro zdravotně postižené osoby z roku 2003 ([13]). Komise je proto povinna bojovat proti diskriminaci v rámci všech svých činností. Zohlednění zdravotního postižení je nutné, aby byla zajištěna plná účast a plné začlenění zdravotně postižených osob do společnosti. EHSV zdůrazňuje, že aby zdravotně postižená mládež byla plně začleněna do politiky mládeže, musejí být do sdělení zahrnuty následující body: rovnoprávná účast na aktivitách programu pro mládež, rovnoprávný přístup k informacím o politice mládeže, projektech pro mládež a opatření pro zvyšování povědomí.

([12]) Zpráva skupiny na vysoké úrovni o budoucnosti sociální politiky v rozšířené Evropské unii, květen 2004.

([13]) KOM (2003) 650 v konečném znění, 30.10.2003

5.11 Mladí lidé netvoří homogenní skupinu. EHSV proto doporučuje, aby politiky vytvářené na úrovni národních států byly dostatečně diferenciované a respektovaly jak potřeby trhů práce, tak individuální potřeby. Výbor současně doporučuje, aby Evropská komise vypracovala analýzu o situaci a potřebách mladých lidí v Evropě.

6. **Aktivní občanství mladých lidí**

6.1 EHSV chválí Komisi za zahrnutí aktivního občanství mladých lidí do této iniciativy, ačkoli z Evropského paktu pro mládež bylo vyňato. EHSV souhlasí s návrhem Komise zachovat a konsolidovat čtyři současné cíle: účast, informování, dobrovolné činnosti mládeže a znalosti problémů mládeže. EHSV však zdůrazňuje význam zajištění toho, aby hlavním zaměřením otevřené metody koordinace nyní bylo vykazovat konkrétní výsledky. Proto tam, kde budou nalezeny nedostatky v systému a procesu OMK, musejí být zaznamenány a řešeny.

6.2 EHSV bere na vědomí, že členské státy předloží do konce roku 2005 zprávu o společných cílech v oblasti účasti a informování mládeže a že v roce 2006 budou následovat zprávy o dobrovolných činnostech a lepší znalosti prostředí mládeže. EHSV však vyzývá k většímu partnerství a zdůrazňuje hodnotu, která spočívá v zahrnutí všech zainteresovaných stran, zejména mladých lidí a organizací mládeže, do vypracovávání zpráv o pokroku v jednotlivých zemích. V zájmu transparentnosti je také důležité, aby tyto zprávy byly vypracovávány veřejně a/nebo byly alespoň po předložení přístupné veřejnosti. Také nevládní organizace by měly být podporovány, i finančně, aby vypracovaly své vlastní hodnocení procesu OMK.

6.3 Organizace občanské společnosti a sociální partneři jsou nedílnou součástí jakékoli pluralistické demokracie. Z tohoto hlediska hrají organizace mládeže hodnotnou roli při podpoře aktivního občanství a aktivní účasti. Činí tak prostřednictvím práce přímo s mladými lidmi a pro ně, což spočívá v budování osobních dovedností a sebevědomí mladých lidí, takže mohou dosáhnout svého potenciálu, optimální životní úrovně a kvality života. Tyto organizace pracují na místní a regionální úrovni a řeší místní problémy s pomocí osob a skupin v jejich vlastní oblasti. Pracují také na podpoře a budování schopnosti mladých lidí hájit sami sebe. Nevládní organizace mládeže by měly být adekvátně finančně podporovány a mělo by se jim dostat nezbytného uznání a prostředků, aby byly schopny zapojit se jako skutečné subjekty do rozhodování a do společnosti na všech úrovních.

6.4 V diskusi o reprezentativnosti evropských organizací občanské společnosti v občanském dialogu EHSV několikrát zdůraznil ([14]), že pouze jasně stanovená reprezentativnost může subjektům občanské společnosti dát právo efektivně se účastnit procesu tvoření a přípravy rozhodnutí Společenství tak, jak tomu je u sociálních partnerů v evropském sociálním dialogu.

6.5 EHSV se zklamáním konstatuje, že hlavní přínos dobrovolníků pro společnost, který Komise zdůrazňovala, se týkal jejich role při přírodních katastrofách. Tato role je sice hodnotná, ale EHSV se domnívá, že Komise a členské státy by měly uznat a zdůraznit trvalou a pokračující roli, kterou dobrovolníci hrají v mnoha nevládních organizacích na místní, regionální, národní a evropské úrovni. Výbor zejména vybízí členské státy, aby podporovaly dobrovolnické činnosti i vhodnými fiskálními politikami s vědomím, že tyto dobrovolnické činnosti nejen uspokojují psychologické a etické potřeby mladých lidí, ale také umožňují rozvinout nespočetné sociální služby nebo snížit jejich náklady.

6.6 EHSV lituje, že navržené akce jsou minimální a nemají žádné cíle nebo konkrétní plány. Je to promarněná příležitost pro pokrok v této důležité oblasti.

6.7 Evropské programy hrají důležitou roli při přispívání k cílům otevřené metody koordinace a Evropského paktu pro mládež a také při posilování zapojení mladých lidí do dalších politik, které se jich týkají. EHSV podporuje názor Komise, že projekty, které podporují mladé lidi, aby byli aktivními, angažovanými občany, a které mají za cíl pomoci jim rozvíjet jejich schopnosti, by měly být vytvářeny na místní, regionální, národní a evropské úrovni v rámci různých evropských programů. Ačkoli by mnoho programů opravdu mohlo být využito s tímto cílem, je třeba podporovat tyto programy, které mladí lidé a organizace mládeže využívají a které jsou pro ně tvořeny, a zasloužit se o to, aby tyto programy byly mládeži vstřícnější. Využití různých programů, zejména Evropského sociálního fondu a strukturálních fondů, je velkou příležitostí,

([14]) Viz např. dokumentace týkající se „První úmluvy o občanské společnosti organizované na evropské úrovni“ (First Convention of civil society organised at European level) ze dne 15. a 16. října 1999 a konference o roli organizované občanské společnosti v evropské správě věcí veřejných ze dne 8. a 9. listopadu 2001 a příslušných stanovisek: „Úloha a přínos občanské společnosti k utváření Evropy“ (The role and contribution of civil society organisations in the building of Europe), 23. září 1999 (Úř. věst. C 329, 17. 11. 1999), „Komise a nevládní organizace: budování silnějšího partnerství“ (The Commission and non-governmental organisations: building a stronger partnership), 13. července 2000 (Úř. věst. C 268, 19. 9. 2000), „Organizovaná občanská společnost a evropská správa věcí veřejných – přínos Výboru k vypracování bílé knihy“ (Organised civil society and European governance – the Committee's contribution to the drafting of the White Paper), 26. dubna 2001 (Úř. věst. C 193, 10. 7. 2001), „Bílá kniha o evropské správě věcí veřejných“ (European Governance – a White Paper), 21. března 2002 (Úř. věst. C 125, 27. 5. 2002)

jak změnit politiku mládeže od slov k činům. Různé projekty, vytvořené pro zlepšení životních podmínek nebo zaměstnanosti mladých lidí, jsou často příliš malé na to, aby byly z těchto fondů podporovány. Komise a členské státy by proto měly spolupracovat s organizacemi mládeže, aby usnadnily využití financování programů ze strany EU ve prospěch mladých lidí v Evropě.

6.8 EHSV je názoru, že program s největším potenciálem pro podporu osobního a sociálního rozvoje mladých lidí a pro podporu aktivního občanství, je Evropský program pro mládež. Vítáme iniciativu týkající se nového programu Mládež v akci pro období let 2007-2013 a budeme se nadále aktivně podílet na přípravném procesu. S ohledem na rozšíření programu a narůstající vůli mladých lidí využívat ho důrazně požadujeme, aby Rada podpořila návrh na mírné navýšení financování tohoto programu na částku 1 200 miliónů EUR. Dále jsme názoru, že o provádění programu musejí s mladými lidmi, evropskými organizacemi mládeže a Evropským fórem mládeže probíhat pravidelné konzultace. EHSV vyzývá národní hospodářské a sociální rady, aby se zapojily do novátorských experimentů k usnadnění účasti mladých v národních konzultačních procedurách a vyměnily si osvědčené postupy týkající se role mladých lidí v jejich organizacích.

7. **Zavedení dimenze mládeže do jiných oblastí politiky**

7.1 EHSV podporuje návrh Komise zaměřit se v první řadě na oblasti politiky, kterými se zabývá Evropský pakt pro mládež. EHSV nicméně zdůrazňuje význam integrované a průřezové politiky mládeže při vytváření politik v oblasti mládeže.

7.2 Horizontální přístup k vytváření politiky zajistí koordinovanější a efektivnější strategii. Členské státy se při vytváření politik, jako jsou např. hlavní směry zaměstnanosti, pravidelně radí se zaměstnavatelskými a odborovými organizacemi. Stejně tak se členské státy musejí radit s mladými lidmi a jejich organizacemi o politikách, které se týkají jich.

7.3 EHSV ve svém stanovisku z vlastní iniciativy „Obezita v Evropě – role a povinnosti partnerů občanské společnosti“ ([15]) uvádí, že více než 14 miliónů dětí v Evropě trpí nadváhou a 3 milióny z nich jsou obézní. Ale mnohem více varující je fakt, že tento počet roste každý rok o 400 000. EHSV vyzývá ke společnému zapojení všech zainteresovaných stran včetně mladých lidí.

7.4 Výbor sdílí prioritní zájem Komise o akce týkající se zdraví dětí a mládeže a zejména zdravého životního stylu. Je přesvědčen, že tyto akce jsou občany zvlášť vnímány a že jsou opravdu potřebné .Požaduje proto, aby iniciativa na podporu akcí tohoto druhu s předpokládaným zahájením v roce 2006 byla přesunuta na rok 2005 také s ohledem na konzultace a iniciativy, které už byly zahájeny.

7.5 EHSV podporuje sedmý rámcový program pro výzkum, aby uskutečnil výzkum vlivu účasti mladých lidí na reprezentativní demokracii a dobrovolných činnostech. Tato zpráva by teoreticky mohla poskytnout pochopení vlivu účasti.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([15]) SOC 201 (2005) - Obezita v Evropě – role a povinnosti partnerů občanské společnosti (CESE 649/2005 fin)

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma „Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii“

(2006/C 28/08)

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma *„Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii“*.

Dne 6. září 2005 se Evropský parlament, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii a v souladu s čl. 19 odst. 1 Jednacího řádu se Výbor rozhodl zřídit podvýbor na přípravu prací k tomuto tématu.

Podvýbor Reflexe: diskuse o Evropské unii, jenž byl pověřen přípravou prací Výboru k tomuto tématu, přijal své stanovisko dne 13. října 2005. Zpravodajkou byla **paní Jillian van Turnhout**.

Na svém 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 130 hlasy pro, 3 hlasy proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Základní logika a analýzy zůstávají stejné**

1.1 Logika a analýzy, které vedly EHSV k přijetí stanoviska ve prospěch Ústavní smlouvy naprostou většinou (28. října 2004), se nezměnily a tudíž se nezměnily ani argumenty a připravená doporučení. Podle názoru Výboru rozmary ratifikačního procesu Ústavní smlouvy skutečně potvrzují oprávněnost pozicí, které Výbor zaujal.

1.2 Například výsledky referenda ve Francii a Nizozemsku kromě toho, že členské státy a evropské instituce nebyly schopnyinformovat o Evropě takové, jaká je, a o tom, jak vytváří kompromisy, svědčí také o propasti mezi občany a projektem sjednocené Evropy. Tato propast se jistě netýká jen těchto dvou zemí a není pouze komunikační a konjunkturální povahy, naopak vytváří pochybnost o povaze kompromisu samotného a následně i o způsobu, jak k němu dospět.

1.3 Je užitečné připomenout „jasné vzkazy“, které podle stanoviska Výboru z října 2004 měly být předány občanské společnosti:

— použití nástroje „Konventu“, „krok kupředu v procesu demokratizace budování Evropy“,

— vytvoření Ústavy jako „revolučního“ kroku v historii budování Evropy,

— vytvoření demokratičtější Unie, která by uznávala, že zájmy občanů jsou prvořadé při budování Evropy,

— vytvoření Unie, která by poskytovala lepší ochranu základních práv evropských občanů,

— vytvoření Unie, která by byla schopná naplnit touhy svých občanů na základě metody Společenství a jeho politik.

1.4 Navzdory některým nedostatkům v Ústavní smlouvě, které Výbor rovněž zdůraznil, Výbor důrazně naléhal, aby se evropská občanská společnost spojila ve prospěch úspěšných částí Ústavní smlouvy za účelem překonání těchto nedostatků.

1.5 Mezi nedostatky, které Výbor označil, patří následující:

— nedostatek vhodných provozních ustanovení pro provádění zásady účastnické demokracie,

— absence ustanovení uznávajících roli, kterou hraje organizovaná občanská společnost při provádění zásady subsidiarity,

— slabá stránka vládnutí EU, pokud jde o hospodářkou politiku a politiku zaměstnanosti a nedostatek pravidel umožňujících konzultovat Evropský parlament a EHSV v těch oblastech, které se nejvíce týkají zainteresovaných subjektů občanské společnosti.

1.6 Podle názoru Výboru jsou všechny tyto postřehy stále trefné a platné. Ve svém stanovisku z října 2004 Výbor výrazně argumentoval nejen ve prospěch ratifikace Ústavní smlouvy, ale také upozornil, že si občané EU musí být vědomi demokratického pokroku dosaženého návrhem Ústavy a jeho výhodami.

1.7 Diskuse, které probíhaly kolem ratifikačního procesu, opět dokázaly, že jednou z hlavních výzev, kterým Evropská unie čelí, je otázka, jak zachovat a zabezpečit růst, pracovní místa a prosperitu pro současnou generaci a pro generace budoucí. Jak ukazuje poslední průzkum Eurobarometru (Eurobarometr 63, září 2005), tato otázka je podstatou obav evropských občanů.

1.8 Důležitou část odpovědi na tuto výzvu je možné najít v cílech stanovených v Lisabonské strategii, jak bylo dohodnuto vrchními představiteli států a vlád v roce 2000, strategii, která nabízí konkrétní vizi budoucí evropské společnosti.

1.9 Je však nutné uznat, že navzdory pěti letům intenzivních diskusí a aktivit na evropské úrovni, jsou zatím výsledky zklamáním a provádění strategie je nedostačující.

1.10 *„Vedle nesporného pokroku jsou zde nedostatky a zřejmá prodlení“*, informovala Evropská rada v březnu 2005. Existuje řada důvodů pro tyto nedostatky a prodlení, avšak většina se shodne na následujících dvou připomínkách:

— strategie je příliš abstraktní. Nejsou zde patrné důsledky pro občany a podniky. Názor veřejnosti nedělá rozdíl mezi dopady globalizace a dopady politiky EU a národní politiky na jejich životní a pracovní podmínky;

— strategie zůstává „procesem seshora dolů“. Organizovaná občanská společnost byla příliš málo zapojená. V některých členských státech je tato strategie pro mnoho zainteresovaných subjektů víceméně neznámá. Zdá se, že nedošlo k žádné skutečné konzultaci, a to ani v rámci otevřené metody koordinace výzkumu a vzdělávání.

1.11 Evropská rada na svém zasedání v březnu 2005 tedy zejména zdůraznila potřebu, aby občanská společnost učinila příslušné kroky a aktivně se účastnila plnění cílů Lisabonské strategie.

1.12 V tomto ohledu je zejména jasné, že budoucnost evropského modelu společnosti, včetně jejího sociálního modelu, který je základní součástí společné identity evropských občanů, s níž se velmi ztotožňují, bude záviset na uskutečňování cílů Lisabonské strategie. Výzva se tedy příliš netýká budoucnosti Ústavní smlouvy, ačkoli je také důležitá, ale vytváření podmínek, které umožní evropským občanům si znovu přisvojit evropský projekt na základě celkově sdílené vize o typu společnosti, který si přejí.

1.13 Z tohoto důvodu také Výbor ve svém stanovisku z října 2004 naznačil souvislost mezi Ústavní smlouvou a Lisabonskou strategií a argumentoval, že:

> „Lisabonská strategie by měla být prezentována během diskusí, poněvadž přináší představy o budoucnosti pro každého evropského občana: konkurenceschopnost, úplná zaměstnanost, sdílení znalostí; investice do lidského kapitálu; zvyšování, ale také udržování rámce a kvality života prostřednictvím trvale udržitelného rozvoje …“

2. **Návrat do správných kolejí – společná vize prostřednictvím účastnické demokracie**

2.1 Za účelem zvládnutí výzev, kterým čelí Evropská unie, musí být evropský integrační proces „znovu uzákoněn“ a musí vycházet z nového konceptu demokratické činnosti, jež uděluje rozhodující roli občanské společnosti a jejím zastupitelským institucím.

2.2 Z tohoto důvodu je účast občanské společnosti na veřejném rozhodovacím procesu důležitým nástrojem na posílení demokratické legitimity evropských institucí a evropské činnosti. Je to ještě důležitější nástroj při podporování vzniku společného názoru na účel a směřování „Evropy“, čili nového konsensu, na základě kterého bude možné pokračovat v evropském integračním procesu a definovat a provádět projekt pro Evropu zítřka, který by více reagoval na očekávání občanů.

2.3 Instituce Evropské unie a vlády členských států musí podporovat skutečnou kulturu subsidiarity, která bude zahrnovat různé úrovně orgánů, ale také různé složky společnosti, aby bylo možné ukázat evropským občanům, že EU bude působit pouze tam, kde bude jasná přidaná hodnota, a při respektování zásady zlepšování tvorby právních předpisů.

2.4 Podle posledních průzkumů Eurobarometru se 53 % dotázaných domnívá, že jejich hlas nemá v Evropské unii žádnou hodnotu. Pouze 38 % si myslelo opak.

2.5 Takovéto průzkumy ukazují potřebu vytvořit a používat nástroje, které umožní evropským občanům, aby skutečně cítili, že jsou podstatnou součástí prací na definování projektu rozšířené Evropy, projektu, který by měl mít pravdivý obsah a který by je podnítil k podpoře evropského integračního procesu a ztotožnění se s ním.

2.6 V této souvislosti by mělo být zdůrazněno, že demokratická legitimita Evropské unie nespočívá pouze v jasné definici pravomocí a odpovědností jejích institucí. Zahrnuje rovněž, aby:

— se instituce těšily důvěře veřejnosti a mohly se spolehnout na pevný závazek občanů ve prospěch evropského projektu,

— aktivní účast občanů v demokratickém životě Evropy byla plně zaručena,

— a hledaly se charakteristiky vlastní evropskému občanství, které by nebyly pouhým součtem občanství národních [1].

2.7 Podle názoru Výboru je v současné době pozastavený či odložený proces ratifikace Ústavní smlouvy velkou ironií: neexistující Ústava, a zejména ustanovení hlavy VI o demokratickém životě Evropské unie, dále zdůrazňuje nezbytnost Ústavy. Základní výzvou, které Unie čelí, je, jak předat tento základní vzkaz.

2.8 Podle názoru Výboru zůstává logika pro ustanovení Ústavy týkající se účastnické demokracie a občanského dialogu zcela platná. Evropské instituce musí proto plně investovat do logiky Ústavní smlouvy a vytvořit věrohodnou účastnickou demokracii.

---

[1] Stanovisko EHSV SOC/203 „Akční program aktivního občanství“

2.9 Potřeba zvýšit účast je stále naléhavější vzhledem k tomu, že navzdory všemu, co se nedávno stalo, občané EU od ní mnoho očekávají. Stejný průzkum Eurobarometru, citovaný výše, naznačil, že přibližně 60 % občanů Evropské unie je zastáncem zvýšené integrace v rámci Unie (řada jiných průzkumů veřejného mínění dospěla k podobným závěrům). Výsledky rovněž ukázaly, že tváří v tvář naléhavým výzvám, jako je boj proti nezaměstnanosti, chudobě a sociální exkluzi, by evropští občané rádi viděli posílenou roli Unie.

2.10 Již v říjnu 2004 Výbor tvrdil, že za účelem překonání nedostatků Ústavy a za účelem zajištění její ratifikace prostřednictvím spojení občanské společnosti by mohlo být přijato několik opatření, která by stavěla na navrhovaném institucionálním rámci a zlepšila ho prostřednictvím provozních opatření. Výbor je zejména toho názoru, že:

— ustanovení o účastnické demokracii by měla být předmětem série sdělení definujících konzultační postupy a roli EHSV,

— občanská společnost by měla být konzultována, pokud jde o obsah evropského práva definujícího postupy pro provádění iniciativy práva občanů; EHSV by mohl být požádán, aby předložil průzkumné stanovisko k tomuto tématu,

— zásada účastnické demokracie by měla být uplatňována na všechny klíčové strategie EU za účelem podpory růstu, zaměstnanosti a trvale udržitelného rozvoje.

2.11 Tímto způsobem se Výbor snažil přesvědčit vlády a instituce EU o důležité potřebě co nejvíce spojit občanskou společnost a organizace občanské společnosti v duchu Ústavy.

2.12 Výbor si všímá, že v současnosti nedochází k „rozsáhlé diskusi“ zamýšlené vrchními představiteli států a vlád v jejich červnovém prohlášení. Výbor se domnívá, že takováto rozsáhlá diskuse by měla být co nejdříve znovu zahájena. Výbor se však také domnívá, že takováto diskuse by byla kontraproduktivní, jestliže by veřejné mínění nebylo nějakým způsobem ujištěno o charakteru evropského integračního procesu a zejména demokratických aspektů tohoto procesu.

2.13 Období reflexe dohodnuté vrchními představiteli států a vlád členských států v červnu by mělo být pochopitelně využito ke zvážení možností překonání politické a institucionální situace, která nastala kvůli výsledkům referenda ve Francii a Nizozemsku.

2.14 Podle názoru Výboru by však období reflexe mělo být především využito k pomoci při vytváření základů společné vize občanů o budoucnosti Evropy, o nové sociální dohodě mezi Unií a jejími občany a o novém konsensu, který by rovněž vytvořil rámec, v němž by se nacházely politiky potřebné pro zajištění růstu, zaměstnanosti a prosperity. V této souvislosti by vlády členských států měly „přinést EU domů“.

2.15 Je důležité ukázat, že „účastnická demokracie“ a „občanský dialog“ nejsou prázdné pojmy, ale naopak základní principy, na kterých závisí úspěch politik Evropské unie a tudíž její budoucnost.

2.16 Je proto nezbytné co nejvíce zapojit občanskou společnost na národní, regionální a místní úrovni do všech diskusí a debat, povzbudit občany Unie, aby vyjádřili svá konkrétní očekávání, a za tímto účelem vytvořit skutečnou strategii naslouchání a dialogu o politikách Unie a o vizi, kterou mají o společné budoucnosti.

2.17 V této souvislosti Výbor pozorně přezkoumá „plán D“ Evropské komise, a to tím pozorněji, čím více je přesvědčen o tom, že dosud nebyla zahájena žádná skutečná diskuse a že rozhodujícími prvky budou metodika, harmonogram a prostředky vybrané pro spuštění této diskuse v každém členském státě, ale také na úrovni Společenství. EHSV vítá opakovaně vyslovené názory místopředsedkyně Margot Wallström, že komunikace je dvoustranný proces a že „Evropa“ musí více naslouchat. Podle názoru Výboru „naslouchat“ neznamená nutně „sledovat“, avšak znamená to „zapojit“ a mělo by to znamenat „porozumět“.

3. **Informování o Evropě**

3.1 Výbor obecněji uvítal objevující se myšlenky, že by se Evropská unie měla vybavit skutečnou komunikační strategií a že by měla upravit a zlepšit své komunikační nástroje. Výbor uvítal zprávu Evropského parlamentu z 26. dubna 2005 o provádění informační a komunikační strategie Evropské unie a dále uvítal přijetí akčního plánu Evropskou komisí dne 20. července 2005 na zlepšení informování o Evropě prostřednictvím Evropské komise.

3.2 Výbor sám přijal a pravidelně revidoval strategický komunikační plán. Dále předsednictvo Výboru v prosinci 2004 schválilo celkový strategický přístup k výzvě „Informování o Evropě“. V obou kontextech Výbor usiloval o zvýšení přemosťovací funkce svých členů a organizací, které zastupují. Výbor byl aktivní účastník v tzv. „iniciativě z Wicklow“ z roku 2004, zejména předložil na neformální ministerské schůzce v Amsterdamu strategický dokument „překlenutí propasti“ o tom, jak by organizovaná občanská společnost obecně a Výbor konkrétně měly být plněji zapojeny do komunikačního procesu.

3.3 Výbor uvítal žádost Evropské rady z listopadu 2004 adresovanou Evropské komisi o vypracování souvislé komunikační strategie pro Unii. Výbor, v úzké spolupráci s Evropskou komisí, organizuje forum zainteresovaných subjektů o komunikační výzvě navržený, aby bylo umožněno organizacím občanské společnosti přenést své představy do procesu reflexe, který v současnosti probíhá a o kterém by Evropská unie mohla rovněž uvažovat při vypracovávání své očekávané konzultační bílé knihy o komunikační výzvě.

3.4 Výbor, který v dubnu 2005 zorganizoval podobné forum zainteresovaných subjektů, aby se zabýval politickými otázkami trvale udržitelného rozvoje, je připraven a ochoten zorganizovat podobná konzultační a poslechová cvičení o hlavních politických otázkách, čímž se zvýší hlas organizované občanské společnosti a napomůže se „Bruselu“ lépe naslouchat.

3.5 V této souvislosti Výbor zdůrazňuje ústřední roli, kterou, jak doufá, bude Evropský parlament hrát i nadále, jakožto první, nejdůležitější prvek demokratického přemosťovacího cvičení. Výbor je připraven působit jako partner Evropského parlamentu, jak tomu bylo během období práce Konventu, organizovat slyšení a fora ze své vlastní iniciativy či o těch otázkách, které si Parlament přeje konkrétně konzultovat s organizovanou občanskou společností.

3.6 Tyto úvahy vedly Výbor k tomu, aby zdůraznil dvě základní úvahy. Zaprvé, třebaže Výbor vítá zvýšený důraz na komunikační strategie a komunikační nástroje, je třeba připomenout, že každý komunikační přístup může být pouze tak kvalitní jako obsah vzkazu, který obsahuje. Komunikace je tudíž doplňkový mechanismus a nikoli cíl jako takový. Zadruhé, třebaže je Výbor plně zaměřen na dvojitý proces vytváření komunikační strategie na evropské úrovni a rozšiřování komunikačních nástrojů, činnost na úrovni Unie musí být viděna jako doplňková ke komunikačním procesům probíhajícím v rámci členských států. Tato strategie na evropské úrovni je tudíž životně důležitá, ale má daleko k tomu, aby byla dostačující.

3.7 V této souvislosti je třeba vyzdvihnout úlohu zastupitelských a poradních institucí na úrovni členských států (zejména národních parlamentů a národních hospodářských a sociálních rad), jakož i na regionální a místní úrovni.

4. **Doporučení**

Začít realizovat účastnickou demokracii již teď!

4.1 Důvody a logika, které vedly Výbor, aby hlasoval ve prospěch Ústavní smlouvy takovouto naprostou většinou, zejména její ustanovení o demokratickém životě Unie, zůstávají stejné. Výbor i nadále pevně věří, že nejlepším způsobem pro zajištění demokratického života Unie je zakotvit tato ustanovení v pevné ústavní dohodě. Současné období nejistoty by však nemělo bránit zainteresovaným subjektům Evropské unie přijímat opatření již nyní a začít realizovat účastnickou demokracii. Všechny instituce Unie by proto měly aktivně uvažovat, jak mohou:

— poskytnout občanům a zastupitelským sdružením příležitost zviditelnit a veřejně si vyměnit názory ve všech oblastech činnosti Unie,

— udržovat otevřený, transparentní a pravidelný dialog se zastupitelskými sdruženími a občanskou společností,

— provádět rozsáhlé konzultace s dotyčnými stranami za účelem zajištění, že činnosti Unie jsou souvislé a transparentní.

Evropská komise by dále měla uvažovat o předvídání ustanovení článku I-47 (4) Ústavní smlouvy tím, že bude konzultovat občanskou společnost o obsahu evropských právních předpisů definujících postupy pro provádění iniciativy práva občanů (EHSV by mohl být požádán, aby předložil průzkumné stanovisko k tomuto tématu).

4.2 Evropský hospodářský a sociální výbor za sebe znovu potvrzuje své odhodlání hrát důležitou, i když doplňující, roli při zlepšování občanského dialogu nejen prostřednictvím tradičních konzultačních mechanismů, ale také prostřednictvím své přemosťovací funkce mezi Evropou a organizovanou občanskou společností. Výbor v tomto ohledu upozorňuje na potřebu svěžího myšlení o způsobech vzájemného působení na organizovanou občanskou společnost. Výbor je připraven, ochoten a schopen působit jako plnoprávný partner ve všech činnostech určených na zlepšování občanského dialogu.

Zachytit lidskou představivost a splnit závazky Lisabonské strategie.

4.3 Evropské hospodářské podmínky jsou klíčovým faktorem při určování postoje občanů vůči evropskému integračnímu procesu. Evropský hospodářský a sociální výbor znovu potvrzuje svou podporu Lisabonské strategii, avšak trvá na tom, že Unie a její členské státy se musí snažit dostát svým závazkům. Výbor je přesvědčen, že Lisabonská strategie je nejlepší možnou zárukou budoucí hospodářské prosperity Unie a sociálního, environmentálního a kulturního blahobytu, avšak jednoduše nedokázala zachytit představivost veřejnosti způsobem, kterým to například dokázala kampaň z roku 1992 na vytvoření jednotného trhu. Členské státy musí v této souvislosti přijmout a dodržet své povinnosti. Tato strategie musí být podána méně abstraktně a její cíle (pokud ne její název) se musí stát součástí domácího politického jazyka. Je třeba zapojit občanskou společnost a organizace občanské společnosti.

4.4 Evropský hospodářský a sociální výbor bude sám pokračovat v pracích v rámci mandátu, který mu byl přidělen na zasedání Evropské rady ve dnech 22. a 23. března, „vytvořit s hospodářskými a sociálními výbory členských států a jinými partnerskými organizacemi interaktivní síť občanských iniciativ, jejímž cílem je podporovat provádění strategie.“ (Doc. 7619/1/05/ rev. 1 Rada, odstavec 9).

Překlenout propast – zlepšit komunikaci

4.5 Výbor důsledně zastává potřebu na zlepšení komunikace mezi Evropskou unií a jejími občany, jejichž jménem má v úmyslu pracovat. Výbor uznává, že v poslední době bylo provedeno mnoho práce na úrovni institucí EU, a to jak jednotlivě, tak kolektivně. Jmenujme alespoň dva nedávné příklady: celkové přepracování internetové stránky Evropského parlamentu a služba „Europe Direct“ Evropské komise. Výbor je

nakloněn úzké interinstitucionální spolupráci v oblasti komunikace. Bere na vědomí „plán D" Komise a také její záměr vydat v blízké budoucnosti bílou knihu. Je plně odhodlán hrát podpůrnou roli, kdekoli bude moci, při překlenování propasti, jak dosvědčuje 7. – 8. listopadu na foru zainteresovaných subjektů na toto téma.

4.6 Výbor se však domnívá, že komunikace může být pouze tak dobrá jako vzkaz, který nese. Výbor se domnívá, při odvolání se na své názory k Lisabonské strategii, že evropské instituce, ale především členské státy, musí dále uvažovat o tom, jak budou informovat o Evropě. Mnohé již bylo řečeno o skončení „hry na viníka", avšak je jasné, že „Evropa" je příliš často vnímána jako negativní či defenzivní a že nebylo vynaloženo dostatečné úsilí na „prodání" pozitivních aspektů integračního procesu.

4.7 V souvislosti se zlepšenou koordinací Výbor požaduje, aby byla znovu spuštěna tzv. „iniciativa z Wicklow" (neformální setkání ministrů pro evropské záležitosti), ale aby jí byl přidělen zvláštní a trvalý mandát na prozkoumání způsobů, jakými bude Evropa moci být lépe informována a na poskytnutí neformálního kontextu členským státům, ve kterém si bude možné udělat přehled o veřejném mínění a vyměňovat nejlepší praktiky. Na interinstitucionální úrovni Výbor požaduje, aby byl Interinstitucionální skupině přidělen podobný mandát, aby mohla v pravidelnějších a častějších intervalech projednávat otázky komunikace. Tyto mechanismy jsou obzvláště důležité z důvodů rychlého technologického rozvoje (například mobilní telefony, širokopásmová komunikace) a rychlého rozvoje nových komunikačních technik na jejich využití.

4.8 Výbor zdůrazňuje své přesvědčení, že komunikace musí být trvalou problematikou a nikoli předmětem příležitostné kampaně na specifické téma.

Uznat, kde leží hlavní odpovědnost

4.9 Instituce Evropské unie musí chránit před špatným, i když dobře myšleným přesvědčením, že současné „přerušení" může být vyřešeno z centrální úrovně z „Bruselu". Ve skutečnosti činnost evropských institucí v oblasti komunikací může být pouze doplňková. Hlavní odpovědnost leží jinde. Výsledek voleb do Evropského parlamentu a výsledky francouzského a nizozemského referenda k Ústavní smlouvě jasně ukazují, že mnoho evropských občanů se na Evropu dívá skepticky. To se především týká dopadů evropské legislativy na jejich životní a pracovní podmínky. Je na členských státech, aby vysvětlily svým občanům význam EU a potřebu specifické evropské legislativy a informovaly o výsledných dopadech na každou příslušnou národní sféru.

4.10 Veřejné mínění, včetně občanské společnosti, bude přesvědčeno o legitimnosti a společné budoucnosti Evropské unie pouze bude-li existovat jednoznačná spolehlivost, důvěra, transparentní legislativní proces a dobře fungující právní normy. To musí být v prvé řadě zabezpečeno vládami členských států. Vlády musí působit jako skuteční spoluvlastníci Unie a musí se zdržet modelu „my-oni" a neustálých dvojsmyslných řečí, které tento model obsahuje.

4.11 Jak ukázala role irského národního fora o Evropě, organizace občanské společnosti někdy mohou mít rozhodující příspěvky. Je důležité zlepšit komunikaci na příslušné úrovni (místní, profesionální atd.) a poukázat na úspěchy evropské politiky a legislativního procesu v náležitém a dostupném smyslu na této úrovni. Organizace občanské společnosti jsou pro tento úkol vhodné. EHSV je tudíž odhodlán pomáhat organizacím občanské společnosti v členských státech a podporovat je, zejména prostřednictvím přemosťovací funkce svých členů. Jestliže bude rovněž zahájena široká diskuse o evropském projektu a o evropských politikách, musí začít na nižších úrovních občanské společnosti v rámci členských států. Celoevropské forum bude mít smysl pouze tehdy, jestliže bude brát v úvahu vyjádření těchto názorů, podané směrem nahoru a také dolů. Co je skutečně zapotřebí není přístup seshora dolů či zdola nahoru, ale přístup zezdola dolů.

4.12 Toto stanovisko se záměrně zdrželo přílišné diskuse o budoucnosti Ústavní smlouvy a možnostech, které se otvírají pro Evropskou unii. Je jednoznačné, že trvalý návrat ke statu quo ante Niceské smlouvy nemůže být volbou. Rozsáhlá diskuse zamýšlená vrchními představiteli států a vlád by však možná mohla pomoci osvětlit nejlepší cestu vpřed. Výbor však s určitou obavou upozorňuje, že takováto rozsáhlá diskuse z velké části ve většině členských států chybí. Chybí-li takováto diskuse, je obtížné vidět, jak je možné dosáhnout skutečného pokroku.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Mobilita osob v rozšířené Evropě a její dopad na dopravní prostředky“

(2006/C 28/09)

Dne 10. února 2005 rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor ve smyslu čl. 29 odst. 2 svého Jednacího řádu o vypracování stanoviska k tématu *„Mobilita osob v rozšířené Evropě a její dopad na dopravní prostředky“*.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala své stanovisko dne 4. října 2005. Zpravodajem byl pan LEVAUX.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 74 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. **Předmět stanoviska z vlastní iniciativy**

1.1 V horizontu let 2020/2030 bude Evropská unie, která dnes zahrnuje 25 členských států, jistě rozšířena přistoupením nových členských států počínaje Rumunskem, Tureckem, Bulharskem, Chorvatskem atd.. Aniž bychom předjímali další možná přistoupení, je pravděpodobné, že pokud jde o spolupráci a obchod, budou do bezprostřední sféry vlivu EU patřit okolní země, jako jsou Ukrajina, Gruzie a Rusko.

1.2 Na tomto rozsáhlém území o velikosti celého kontinentu, které tvoří obdélník o délce 6 000 km od východu na západ a 4 000 km od severu k jihu, vzniknou nové požadavky na dopravu osob tak, aby byl zaručen volný pohyb při dodržení zásady svobody, aby byla rozvinuta určitá forma evropské demokracie založená na kulturní výměně a aby byl podpořen hospodářský rozvoj.

1.3 Rozvoj dopravních prostředků, které by vyhovovaly pravděpodobným požadavkům na mobilitu v průběhu příštích dvou nebo tří desetiletí, musí probíhat tak, aby splnil cíle stanovené na lisabonském summitu v roce 2000:

> „Evropa se musí stát nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě schopnou udržitelného hospodářského růstu s větším počtem pracovních míst, s lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností.“

1.4 Všechny návrhy zaměřené na rozvoj hromadných i individuálních dopravních prostředků musí tedy brát v úvahu:

— nejnovější výhledové studie zabývající se kvantitativními a kvalitativními potřebami přepravy osob v horizontu let 2020/2030,

— vnímavější chování evropské veřejnosti, které je výsledkem cílů konkurenceschopnosti vyhlášených Evropskou unií na počátku 21. století,

— změnu chování evropské veřejnosti, která více respektuje životní prostředí,

— potřebu interakce v oblasti kultury, kulturního dědictví (uměleckého, architektonického atd.), vzdělávání, vědeckých poznatků,

— kosmopolitnější evropskou veřejnost na území, jehož velikost se více než zdvojnásobí,

— vznik a rozšíření nových technologií umožňujících vývoj nových dopravních prostředků (za předpokladu, že o předpisech, financování výzkumu a způsobech financování investic nezbytných k jejich vývoji a zavedení bude co nejdříve rozhodnuto),

— nárůst obchodu a turistiky z oblastí mimo Evropu, zejména z jihovýchodní Asie, z Číny a z Indie.

1.5 Každé hodnocení a opatření týkající se vývoje prostředků osobní dopravy musí v zájmu začleňování a rovných příležitostí brát v úvahu cestující se sníženou pohyblivostí (CSP), jako jsou osoby postižené, starší a malé děti. Pro zajištění nezávislé mobility CSP bez bariér, je třeba zavést opatření, která zaručí, že budoucí dopravní prostředky a na ně napojená infrastruktura pro ně budou přístupné tak jako v letecké dopravě, pro niž Komise navrhuje nařízení, kterým se stanoví práva CSP ([1]).

1.6 Výbor konstatuje, že Evropská unie se již několik desetiletí aktivně zabývá nákladní dopravou a že znásobila iniciativy vedoucí ke zvýšení kapacity nákladní dopravy, aby tak podpořila evropský obchod, a tedy i hospodářský rozvoj. Realizovalo se mnoho projektů dopravní infrastruktury zejména v silniční dopravě, méně již v železniční dopravě a výjimečně v dopravě říční.

([1]) Stanovisko EHSV o *Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právech osob se sníženou pohyblivostí v letecké dopravě* se připravuje.

1.7 Na konci roku 2005 předloží Komise sdělení o střednědobých výsledcích návrhů uvedených v Bílé knize *„Evropská dopravní politika do roku 2010: Čas rozhodnout“*. Bude tedy možno ověřit vývoj postavení uživatelů v rámci dopravní politiky a otázku, zda se pozornost věnovaná udržitelnému rozvoji promítla přímo do reálného odklonu růstu nákladní dopravy k jiným než silničním, alternativním dopravním prostředkům (železnice, říční a námořní plavba, …). Výbor na základě této zprávy předloží v pravý okamžik obvyklou formou stanovisko, které zde není možno předjímat.

1.8 Do předložení této zprávy Výbor konstatuje, že i když existují výhledy Mezinárodní unie železnic (UIC) uvádějící celkový objem osobokilometrů v západní Evropě pro období 2010/2020 ([2]), chybí celkové hodnocení osobní dopravy. Již několik desetiletí se podle všeho má za to, že uspokojí-li se požadavky a potřeby nákladní dopravy, vyřeší se tím dostatečně i osobní doprava. Toto konstatování vysvětluje rozvoj silniční infrastruktury, které se využívá bez rozdílu pro nákladní dopravu i pro individuální nebo hromadnou dopravu osob (automobily, autobusy). Silnice měly vždy tuto dvojí funkci. Dnešní rozvoj dopravy znesnadňuje nebo činí koexistenci nákladní a osobní dopravy na mnoha silnicích přímo nebezpečnou. Tato prioritní potřeba výhradně ve prospěch nákladní dopravy vedla k upřednostňování silniční infrastruktury před ostatními způsoby dopravy, neboť silnice lze používat jak pro nákladní, tak pro osobní dopravu.

1.9 Výbor se domnívá, že tento stav věcí je:

— vzdálen priorit stanovené v Bílé knize, jež činí středem pozornosti dopravní politiky uživatele,

— těžko slučitelný s opětovně potvrzovaným závazkem brát v úvahu zásady udržitelného rozvoje,

— nepodporuje odpovídajícím způsobem nutný cíl evropské soudržnosti, které lze dosáhnout prostřednictvím usnadnění interakce všeho druhu, tedy prostřednictvím mobility osob,

— nezohledňuje výhody, které může Evropská unie získat díky rozvoji mezinárodního cestovního ruchu původem z Číny a Indie, které v horizontu roku 2030 dosáhnou dostatečné životní úrovně umožňující několika stovkám milionů jejich obyvatel každoročně cestovat po světě.

1.10 S ohledem na výše uvedené skutečnosti Výbor, jehož posláním není provádět studie, vyzývá Komisi, aby co nejdříve provedla celkové hodnocení s cílem:

— zhodnotit v horizontu let 2020/2030 význam pohybu osob v rámci EU a její bezprostřední sféry vlivu,

— zhodnotit v horizontu let 2020/2030 význam pohybu Evropanů z evropského prostoru do mezinárodních destinací a význam pohybu cizinců, kteří vstoupí do evropského prostoru a budou se v něm pohybovat za účelem obchodu, turistiky nebo za jiným účelem;

— na základě tohoto hodnocení ověřit, zda jsou stávající nebo v současné době plánované kapacity v rámci různých programů v souladu s takto vyjádřenými potřebami osobní dopravy v horizontu let 2020/2030,

— navrhnout v nové Bílé knize 2010 věnované dopravní politice, větší důraz na ***„pohyb osob v rozšířené Evropě a jeho dopad na dopravní prostředky v horizontu let 2020/2030“***, spolu s akčním programem, který bude odpovídat ambicím a zájmům EU a jejích občanů.

2. **Hlavní směry a rozsah celkového hodnocení dopravy nebo mobility osob**

2.1 *Nové dimenze evropského prostoru: vzdálenost a čas*

2.1.1 Výbor vyzývá Komisi, aby podnikla kroky k tomu, aby si evropští tvůrci politiky a občané uvědomili zeměpisné dimenze evropského prostoru v dnešní podobě a v podobě, v jaké bude v blízké budoucnosti. Dnešní EU zahrnující 25 členských států totiž za jednu generaci, tedy v horizontu let 2020/2030, bezpochyby přijme nové státy, rozšíří svou sféru vlivu díky zeměpisné blízkosti (nebo vzhledem ke spolupráci se sousedícími státy), a pokryje tak celý evropský kontinent, na němž bude třeba pojímat problematiku osobní dopravy, ale i nákladní dopravy, v odlišném měřítku.

2.1.2 V současné době si jen velmi málo obyvatel Evropy uvědomuje, že EU a její sféra vlivu pokryje území od východu k západu, od Atlantského oceánu do středu Ruska přes Černé moře a Volhu či Baltské moře a od severu k jihu až na pobřeží Středozemního moře, a tedy až k Africe.

2.1.3 V tomto novém prostoru nebude vzhledem k technologickým omezením a rychlostem předvídatelným ve střednědobém horizontu možno nahlížet na vzdálenosti a na čas potřebný k dopravě jako na pouhé prodloužení nebo pokračování stavu, který jsme znali dříve.

([2]) Viz příloha 1.

2.1.4 Kromě toho globalizace a požadované a pravděpodobné zvýšení životní úrovně v některých lidnatých zemích povede ke zvýšené potřebě přepravovat stovky milionů osob žijících mimo EU, které budou každý rok chtít nebo potřebovat vstoupit do evropského prostoru a pohybovat se v něm formou relativně krátkých po sobě následujících cest. Výbor je proto přesvědčen, že je třeba vzít v úvahu nové dimenze Evropy jak **z hlediska vzdáleností** (v rámci evropského prostoru samého, v oblasti sféry přímého vlivu a v oblasti mezinárodních vztahů), tak **z hlediska časového** (doba dopravy, rychlost dopravních prostředků, optimalizace času věnovaného dopravě podle přání a omezení uživatelů).

2.2 *Možný rozsah celkového hodnocení mobility osob*

2.2.1 Hlavní důvody potřeby cestovat:

Volný pohyb osob a zboží je základní zásadou budování Evropy. Výbor je přesvědčen, že je třeba neustále ověřovat, zda je tato zásada odpovídajícím způsobem aplikována, zejména dnes v souvislosti s dvojím účinkem rozšiřování a globalizace. Dodržování této zásady představuje velkou výzvu evropské demokracii a soudržnosti.

Volný pohyb osob vyžaduje stanovení pravidel (právních, soudních, ochrany proti terorismu, přepravy osob se sníženou pohyblivostí atd.…). To není předmětem tohoto stanoviska věnovaného dopravním prostředkům a zařízením nezbytným pro dodržení zásady volného pohybu osob, tedy jejich mobility.

Stanovení důvodů, z nichž si lidé přejí nebo pro něž musejí cestovat, je nezbytným předpokladem, neboť v závislosti na těchto důvodech a na jejich kvalitativním a kvantitativním významu se budou lišit realizační prostředky.

2.2.2 Výbor navrhuje prozkoumat následující důvody, i když jejich výčet není vyčerpávající:

— cestování spojené s obchodem (obchodní cesty, odborné cesty, …),

— cestování spojené se vzděláváním a výměnou vědomostí (studenti, semináře, spolupráce ve výzkumu, …),

— cesty spojené s prací (dočasná práce jinde, výkon profese…),

— objevování a interakce (turistika, kultura, kulturní dědictví…)

— atd.

2.2.3 Výbor navrhuje, aby se celkové hodnocení, jehož zahájení požaduje, omezilo na cestování, které způsobuje opakované nebo stálé toky určitého značného počtu osob.

2.2.4 Dva způsoby cestování

Je třeba brát v úvahu způsoby, jimiž lidé chtějí cestovat, neboť ty částečně určují použité dopravní prostředky.

Lze rozlišit dvě hlavní kategorie:

— Individuální cestování nebo cestování ve velmi malých skupinách (několik osob, manželský pár,…).

Pozn.: Jako definice malé skupiny by mohl posloužit například počet osob, které mohou podle pravidel silničního provozu cestovat ve vozidle řízeném soukromou osobou.

— Cestování ve skupinách různé velikosti (pracující, turisté, důchodci, lidé na dovolené, atd.).

2.2.5 Procestované vzdálenosti

Výbor chce omezit rozsah celkového hodnocení a upřesnit, že toto omezení samo vyžaduje zvláštní hodnocení. Na první pohled je totiž zřejmé, že v závislosti na procestovaných vzdálenostech budou moci být použity mnohé, různé, vzájemně se doplňující a koordinované dopravní prostředky. Stejně tak čas, který chtějí uživatelé věnovat cestování, závisí na vzdálenosti, na použitých dopravních prostředcích nebo na důvodech, proč uživatelé cestují. Při definování používaných dopravních prostředků je třeba brát v úvahu orgány, které za ně budou zodpovídat (stát, místní samosprávy, obce,…).

2.2.6 Z tohoto důvodu tedy výbor navrhuje rozdělit vzdálenosti na následující kategorie:

— **0 až 100 km**: vyloučeno z celkového hodnocení, neboť jde o cestování po městě nebo po předměstské oblasti, které závisí na uspořádání měst nebo skupin měst, a jedná se tedy o zvláštní případ, který musí být pojednán samostatně. Obtíže, s nimiž se setkáváme po celé Evropě při rozvoji odpovídajících a konzistentních služeb v městské dopravě (bezpečnost, pohodlí, respekt k životnímu prostředí, znečištění, kvalita a plynulost provozu…), vyžadují sdílení zkušeností s cílem vytěžit z nich pro uživatele co největší prospěch;

— **100 až 250 km**: včetně stále častějších každodenních cest tam a včetně přeshraničních. Ti, kteří bydlí daleko od velkých městských center, mohou například cestovat denně z domova na pracoviště díky rychlým a levným dopravním prostředkům;

— **250 až 750 km**: vzdálenosti, u nichž je třeba zkoumat podmínky, za nichž může nastat konkurence mezi silniční dopravou (osobní automobily nebo autobusy) a železniční dopravou (běžné vlaky nebo rychlovlaky);

— **750 až 1 500 km**: vzdálenosti, u nichž je třeba zkoumat podmínky, za nichž může nastat konkurence mezi železniční dopravou (rychlovlaky) a leteckou dopravou;

— **Více než 1500 km**: vzdálenosti v měřítku evropského kontinentu, u nichž je otázka času prioritnější než u kratších vzdáleností a u nichž je nevyhnutelné použití letecké dopravy.

2.2.7 Do této kapitoly věnované vzdálenostem bude konečně nutno zařadit mezinárodní a mezikontinentální cesty, aby byl zohledněn i příliv osob do evropského prostoru a odliv osob směrem ven.

2.2.8 Výbor pochopitelně vyjadřuje přání, aby se celkové hodnocení, které požaduje, týkalo dopravních prostředků a infrastruktury, jichž lze využívat pro osobní dopravu. V této oblasti je nutno nejen identifikovat, vyhodnotit a optimalizovat stávající dopravní prostředky, které jsou již obecně známé, ale také je zapotřebí bez předpojatosti zkoumat nové možnosti, jež budou moci rychle integrovat nové metody a technologie, které se v této oblasti objeví v průběhu nadcházejících desetiletí. To předpokládá, aby Komise podala návrhy, které budou podporovat, organizovat a koordinovat výzkumné programy rozvoje dopravních prostředků, a dále budou předvídat budoucí potřeby a umožňovat zavádění nových řešení.

2.2.9 Stávající prostředky osobní dopravy by mohly být rozděleny v rámci této celkové úvahy takto:

— **Silniční doprava:** cestování osobními automobily nebo autobusy. Dnes nic nenaznačuje pokles používání tohoto způsobu dopravy (spíše naopak), který bude muset využívat technologický pokrok v oblasti méně znečišťujících motorů a pohonných hmot. Jsou možné dva přístupy:

  — nezasahovat, čekat, sledovat vývoj a doufat, že bude možno napravit nejškodlivější účinky,

  — stanovit hlavní směry voluntaristické politiky například přípravou sítí pro údržbu vozidel budoucnosti užívajících nové typy paliva a jejich zásobování palivem, vytvořením a udržováním infrastruktury určené výhradně určitým vozidlům a uživatelům silnice, obnovením výzkumu inteligentních dálnic, podpůrných silničních služeb a nezbytných opatření při řízení na velké vzdálenosti.

— **Železniční doprava**: dnes se zdá, že se preferuje vysokorychlostní doprava, čímž se bohužel někdy zakrývá nedostatečnost tradiční železniční sítě.

— **Letecká doprava**: vezmeme-li v úvahu nové podmínky, v nichž se EU vyvíjí, je tato forma dopravy nevyhnutelná jak pro cestování na velké vzdálenosti, tak pro mezinárodní cesty. Tento vývoj a zároveň program rychlého uvedení na trh Airbusu A 380 znamená, že evropská letištní infrastruktura (včetně napojení na městská centra) musí velmi rychle podstoupit úpravy, aby byla schopna přijímat tato velkokapacitní letadla a vstřebat související zvýšený provoz.

— **Námořní doprava**: v Severním moři, v Baltském moři a ve Středozemním moři zajišťuje lokální osobní dopravu na větší či menší vzdálenosti. Tento druh dopravy se může rozvíjet především na „mořských dálnicích“ a může doplňovat jiné druhy dopravy.

— **Říční doprava** je dnes považována v osobní dopravě za okrajovou, mimo některé metropole ležící na velkých řekách, kde takto lidé cestují do práce nebo jako turisté (okružní plavba po řece nebo „lodní autobus“). Je na ni třeba pohlížet jako na jednu z možností, nikoli ji systematicky odmítat (obsluha letiště v Benátkách, atd.).

2.3 *Hodnocení potřeb osobní dopravy v horizontu let 2020/2030*

2.3.1 Výbor při hledání dostupných číselných údajů o prognózách v oblasti osobní dopravy v příštích desetiletích zjistil v této oblasti vážné nedostatky. Zjištění týkajících se minulosti je poměrně mnoho, neumožňují však vytvořit dostatečně spolehlivé předpovědi pro budoucnost. Neberou v úvahu poslední vývoj, jako je rozšíření EU na 25 členských států, ani střednědobé výhledy předpokládaných nových přistoupení či vývoj v zemích, které patří do bezprostřední sféry vlivu EU.

2.3.2 EHSV neví o žádných dostupných průzkumech na téma možných důsledků a dopadu rozvoje životní úrovně v rozvojových zemích na EU, jenž umožní podle souběžných předpovědí z různých zdrojů cestovat několika stovkám milionů občanů z těchto zemí každoročně za hranice, a to od roku 2020 z Číny a od roku 2030 z Indie. Vysoké a často citované číslo 100 milionů Číňanů, kteří budou moci každoročně cestovat jako turisté za hranice od roku 2020, se dnes zdá nereálné. Představuje však pouze 8 % čínské populace. Je to nižší procento než podíl Japonců, kteří dnes cestují za hranice (přibližně 12 milionů osob). Nedávná studie potvrzuje, že 4 % čínské populace dosáhla již dnes životní úrovně rovnající se evropskému průměru. 4 % nejsou mnoho, avšak při velikosti Číny to představuje více než 50 milionů osob!

2.3.3 Pro srovnání, předpokládáme-li, že pouze 50 milionů Číňanů se rozhodne přijet do Evropy jako turisté, a tudíž pro návštěvu několika zemí EU na poměrně krátké pobyty (průměrně deset dnů) použijí letadlo, doporučuje Výbor, aby si EU po ověření teoretických prognóz položila otázku týkající se nezbytného rozvoje kapacit. Výbor vybízí členské státy, aby zavedly odpovídající opatření umožňující EU využívat hospodářský přínos takového rozmachu turistického ruchu. Pokud tak EU neučiní a neposkytne návštěvníkům z Číny a z Indie očekávané možnosti pohybu, půjdou tito návštěvníci v danou chvíli tam, kde je budou schopni přijmout.

2.3.4 Výbor se se zájmem seznámil s dokumentem zveřejněným Komisí v září 2004 a nazvaným *„Evropská energie a doprava: Scénář o klíčových hráčích“*. Tento referenční dokument přináší výsledky výhledové studie v mnoha oblastech v trojím horizontu let 2010/2020/2030. Hlavním cílem dokumentu je studovat energetické potřeby a možnosti využití méně znečišťujících a/nebo obnovitelných energií. Kapitola VI je z tohoto hlediska věnována dopravě a umožňuje určité projekce do budoucnosti, které bude vhodné opětovně posoudit a izolovat z nich údaje o osobní dopravě, prezentované v současné době společně s údaji o nákladní dopravě, která má v těchto statistikách dominantní postavení.

2.3.5 **Příloha** k této zprávě ([3]) přináší několik údajů o předpokládaném vývoji.

Všimněme si, že tyto projekce se týkají 30 zemí (25 členských států, k nimž Komise přidala Rumunsko, Bulharsko, Švýcarsko, Norsko a Turecko). Obecně lze říci, že za období čtyřiceti let v těchto zemích osobní doprava vzroste. (Gpkm = miliarda osobokilometrů).

— z **4 196 Gpkm** v roce 1990 až na **5 021** v roce 2000 (**+ 20 %** za 10 let)

— na **5 817 Gpkm** v roce 2010 (**+ 16 %** za 10 let)

— na **6 700 Gpkm** v roce 2020 (**+ 15 %** za 10 let)

— na **7 540 Gpkm** v roce 2030 (jen **12,5 %** za 10 let)

2.3.6 Výbor se zájmem zaznamenal, že předpovědi pro příští desetiletí předvídají nižší růst než pro období 1990/2000. Lze tedy předpokládat, že mobilita osob již není kritériem hospodářské životaschopnosti.

2.3.7 Udává se, že silniční osobní doprava osobními automobily vzroste v období 2000/2030 o 45 %, zatímco železniční doprava pouze o 30 %. V témže období vzroste letecká doprava o 300 %. Výbor není schopen vyhodnotit konzistentnost těchto předpovědí, avšak uvádí, že se musí stát předmětem hloubkové analýzy s cílem získat celkový pohled na situaci ve střednědobém a dlouhodobém horizontu.

2.3.8 Výbor tedy žádá Komisi, aby zahájila práci na obsáhlé a cílené studii s cílem vyhodnotit co nejúplněji kvantitativní a kvalitativní potřeby vyplývající z potřeb osobní dopravy, které bude třeba splnit v horizontu let 2020 a 2030.

2.3.9 Tento průzkum by se měl zaměřit nejen na 30 zemí stanovených Komisí ve výše uvedeném dokumentu, ale také na země ležící ve sféře bezprostředního vlivu EU (Chorvatsko, Albánie, Ukrajina, Rusko, severní Afrika, …), které budou mít v příštích 25 letech nějaký typ užších vztahů s EU.

2.3.10 Průzkum by měl rovněž umožnit vyhodnotit dopad mezinárodního cestování, zejména turistiky z rozvojových zemí (Čína, Indie, …), na pohyb osob do evropského prostoru a směrem ven a na pohyb uvnitř tohoto prostoru.

3. **Návrhy a závěry**

EHSV

3.1 se domnívá, že mobilita osob v rozšířené Evropě musí být rozhodně zajištěna, aby byla posílena demokracie a podpořena soudržnost EU;

3.2 konstatuje, že existuje nemnoho výhledových studií mobility osob v horizontu roku 2030, které by umožňovaly vyhodnotit dopad na množství potřebných dopravních prostředků a příslušné infrastruktury;

3.3 zdůrazňuje, že každá realizace infrastruktur v měřítku evropského kontinentu vyžaduje dlouhé období (v řádu dvou desetiletí) před jejich uvedením do provozu;

3.4 se domnívá na základě dostupných informací, které předvídají silný rozvoj potřeb osobní dopravy, že Komise by měla zahájit studie a poté celkové a cílené hodnocení na toto téma, a to současně se studiemi a hodnoceními vývoje nákladní dopravy.

3.5 navrhuje, aby se tato hodnocení stala v roce 2010 předmětem nové bílé knihy „Dopravní politika“, jež by více než v roce 2001 uspokojovala potřeby osobní dopravy v horizontu let 2020/2030. Hodnocení by se mělo soustředit na tato kritéria:

— hlavní důvody dopravy,

([3]) Viz příloha 2.

— způsoby cestování (skupinové nebo individuální),

— rozdělení podle procestované vzdálenosti,

— použité způsoby dopravy s hodnocením kritérií dostupnosti, jistoty, bezpečnosti, atd.;

3.6 navrhuje Komisi zavést společně s příslušnými státy nezbytná opatření zajišťující mobilitu osob za optimálních podmínek a v souladu se zásadami udržitelného rozvoje, zejména s přihlédnutím k:

— obtížím a omezením postižených nebo starších osob a malých dětí ve spolupráci s organizacemi zastupujícími osoby s omezenou pohyblivostí;

— finančním zdrojům nezbytným pro výzkum a vývoj nových metod a technologií přizpůsobených osobní dopravě;

— legislativním, regulačním a finančním prostředkům umožňujícím členským státům realizovat investiční projekty odpovídající potřebám;

3.7 závěrem zdůrazňuje, že sjednocená Evropa musí zajistit, aby členské státy nabízely vyvážené dopravní služby jak v nákladní, tak v osobní dopravě, a vyjadřuje svůj zájem být informován o zahájení prací na tomto celkovém hodnocení, účastnit se jeho průběhu a konzultovat jeho závěry.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k

— Návrhu nařízení Rady o společné organizaci trhů v odvětví cukru,

— Návrhu nařízení Rady o změně nařízení (ES) 1782/2003,kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce,

— Návrhu nařízení Rady, kterým se zavádí dočasný režim restrukturalizace cukrovarnického průmyslu v Evropském společenství a kterým se mění nařízení (ES) č. 258/1999 o financování společné zemědělské politiky.

KOM(2005) 263 v konečném znění – 2005/0118-0119-0120 CNS

(2006/C 28/10)

Dne 25. července 2005 se Rada v souladu s články 36 a 37 Smlouvy zakládající Evropské společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova a ochranu životního prostředí“, která byla pověřena přípravnými pracemi, zaujala stanovisko dne 7. října 2005. (Zpravodajem byl pan BASTIAN).

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 103 hlasy pro, 22 hlasy proti a 18 členů se zdrželo hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Dvacet jedna zemí Evropské unie produkuje řepný cukr. Francouzské zámořské departementy a Španělsko produkují v malé míře třtinový cukr (280 000 tun). Celková evropská produkce cukru se pohybuje v rozmezí 17 až 20 milionů tun za rok, evropská roční spotřeba cukru se odhaduje na 16 milionů tun.

1.2 Cukrovou řepu, která je součástí osevního postupu, pěstuje na 2,2 milionu hektarů 320 000 zemědělců (v průměru necelých 7 ha cukrové řepy na jednoho pěstitele). Cukrová řepa je zpracovávána v 236 cukrovarnických závodech, které přímo

zaměstnávají téměř 75 000 stálých a sezónních pracovníků,. Odvětví cukrová řepa-cukr poskytuje v evropském měřítku 500 000 přímých či nepřímých pracovních míst.

1.3 V Evropské unii se rovněž vyrábí 500 000 tun izoglukózy a 250 000 tun inulinového sirupu a průmysl rafinace zpracovává surový třtinový cukr (většina suroviny – 1,6 milionu tun – se dováží ze zemí AKT ([1])).

1.4 Režim kvót pro odvětví cukru, izoglukózy a inulinového sirupu byl naposledy prodloužen v roce 2001.

1.5 Dne 14. července 2004 předložila Komise sdělení o reformě v odvětví cukru ([2]), ke kterému EHSV přijal stanovisko dne 15.12.2004 ([3]).

1.6 Dne 22.června 2005 předložila Komise tři návrhy právních předpisů ([4]), které jsou předmětem tohoto stanoviska.

Souběžně s nimi Komise předložila návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanovují doprovodná opatření ve prospěch zemí, které podepsaly Protokol o cukru dotčených reformou cukerného pořádku Evropské unie ([5]).

1.7 Návrh právního předpisu Komise se liší od sdělení ze dne 14. července 2004 v těchto bodech:

— doba trvání je prodloužena až do konce hospodářského roku 2014/2015;

— minimální cena cukrové řepy se snižuje o 42,6 % za dva roky (na 25,05 EUR/t) s možností dodatečného snížení o 10 % mezioborovou dohodou;

— referenční cena cukru se snižuje o 39 % za čtyři hospodářské roky (na 385,5 EUR/t), čistá referenční cena se takto snižuje za dva hospodářské roky (rozdíl jsou příspěvky do restrukturalizačního fondu);

— poskytování příspěvku na výrobu ve výši 12 EUR na tunu cukru v rámci kvót, který bude rozdělen rovným dílem mezi pěstitele a výrobce;

— kvóty A a B budou spojeny do jediné kvóty; členským státům, které v současnosti vyrábějí cukr C, bude společně poskytnuta dodatečná kvóta ve výši 1 milionu tun a bude vybírána částka ve výši 730 EUR na tunu dodatečné kvóty.

— režim restrukturalizace po dobu čtyř let, s možným následným lineárním snížením kvót;

— kvóty po izoglukózu zvýšeny o 100 000 tun ročně po dobu tří let;

— ustanovení pro řízení trhu, která sestávají z převodu cukru přesahujícího rámec kvót do dalšího období; z možnosti cukr vyrobený v rámci kvót, po kterém není na trhu poptávka, stáhnout a z možné podpory pro soukromé skladování v případě, že tržní cena poklesne pod cenu referenční;

— chemický a farmaceutický průmysl může odebírat cukr vyrobený nad rámec kvót (stejně jako odvětví droždí a alkoholu) a v případě obtíží při získávání dodávek pro něj mohou být zavedeny zvláštní celní kvóty;

— záruka zajištění dodávek pro rafinerie, odpovídajících jejich tradičním požadavkům, až do 2009/2010;

— návrh neomezuje dovoz cukru z nejméně rozvinutých zemí (NRZ) počínaje 2009/2010;

— v oblasti vývozů návrh zakazuje vývoz cukru vyrobeného nad rámec kvót a neplánuje vývoz cukru v rámci kvót bez produkčních náhrad;

— Komise upustila od úmyslu umožnit převoditelnost kvót na evropské úrovni a stanovit lineární snížení kvót o 2.800.000 tun za čtyři roky. Byl vytvořen plán restrukturalizace. Bude financován z příspěvku na kvóty pro cukr, izoglukózu a inulin. Více než 50 % příspěvků na kvóty pro cukr budou financovat zemědělci prostřednictvím snížení ceny cukrové řepy;

— restrukturalizační fond poskytuje výrobcům cukru, izoglukózy a inulinu, kteří se zřeknou kvóty, přestanou vyrábět a demontují výrobní zařízení, podporu, jejíž sazba je degresivní v závislosti na roku zastavení výroby;

— Komise předpokládá, že restrukturalizační fond by mohl krýt až 6 160 milionů tun v rámci kvót s celkovým rozpočtem 4,2 miliardy EUR;

— kompenzační podpora v hodnotě 60 % ztráty na příjmech, jež je důsledkem snížení cen cukrové řepy, se poskytuje pěstitelům cukrové řepy a čekanky odděleným způsobem a při respektování částek na hektar určený k produkci cukru A a B a respektování stropu každého členského státu;

— každý členský stát má možnost stanovit referenční období k provedení přidělování;

— celkový finanční příděl určený na přímou podporu příjmů zemědělců odpovídá částce 907 milionů EUR pro období 2006/2007 a 1,542 milionů EUR počínaje 2007/2008.

([1]) Země AKT: rozvojové země Afriky, Karibiku a Tichomoří (ACP countries - Africa, Caribbean, Pacific), které podepsaly protokol o cukru Dohody z Cotonou.
([2]) KOM(2004) 499 v konečném znění.
([3]) Stanovisko – Úř. věst. C 157, s. 102. viz také příloha.
([4]) KOM(2005) 263 v konečném znění.
([5]) KOM(2005) 266 v konečném znění.

2. **Obecné poznámky**

2.1 EHSV se domnívá, že reforma společné organizace trhu s cukrem je nutná. V této souvislosti by chtěl připomenout své stanovisko ze dne 15.12.2004 ([6]) a zejména body 2.1, 2.4, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10.

2.2 EHSV nicméně konstatuje, že návrh reformy zachází mnohem dále, než bylo oznámeno ve sdělení ze dne 14. července 2004. Snížení cen a výroby jsou mnohem výraznější a vývozy jsou rychle rušeny. Návrh je tedy pro naše konkurenty při jednáních ve Světové obchodní organizaci (WTO) nesprávným signálem. Mimoto návrh nechrání záměr zachovat evropskou výrobu cukru, která by byla schopná zaručit pokrytí trhu dodávkami, zejména v regionech, kde je konverze hospodářství obtížnou záležitostí.

2.3 EHSV je znepokojen dopadem, jaký bude mít navrhované snížení cen a výroby na zemědělské příjmy a na zaměstnanost. V této souvislosti zdůrazňuje významnou roli odvětví cukru v hospodářství četných regionů. EHSV se domnívá, že návrh nerespektuje evropský zemědělský model ani mnohokrát vyjádřenou vůli RADY podpořit tradiční zemědělskou výrobu také v nejméně rozvinutých regionech či členských státech, multifunkčnost, trvalý rozvoj a Lisabonskou strategii. Navrhovaná reforma povede ve skutečnosti ke ztrátě 150 000 přímých či nepřímých pracovních míst.

2.4 EHSV si nemyslí, že by Komisí zvolený způsob reformy, tedy snaha o znovunastolení rovnováhy trhu snížením cen, mohl dosáhnout svého cíle dlouhodobě udržet solidní evropské pěstitelství cukrové řepy a cukrovarnický průmysl a respektovat rozvojové země dovážející preferenční cukr. EHSV má za to, že je třeba udělat vše proti tomu, aby prostřednictvím swapového obchodu s cukrem, který nijak neprospěje rozvoji NRZ, došlo k otevření světových trhů pro Brazílii. V tomto kontextu Výbor zdůrazňuje, že výroba cukru v Brazílii, značně podporovaná politikou bioetanolu a měnovou politikou, se provádí v sociálních podmínkách, podmínkách životního prostředí a vlastnictví půdy, jež jsou nepřijatelné, avšak vysvětlují extrémně nízké výrobní náklady, růst výroby v posledních letech, která zvyšuje světové zásoby a způsobuje nízké ceny cukru na světovém trhu. EHSV se domnívá, že přístup na trh Společenství by měl být podmíněn respektováním určitých sociálních norem, jako například těch, jež obsahuje prohlášení z konference Mezinárodní organizace práce z roku 1998.

2.5 EHSV ([7])„se domnívá, že navrhovaná snížení cen jsou závažným krokem k úplné liberalizaci trhu s cukrem. Nemohou tedy pěstitelům cukrové řepy, zaměstnancům cukrovarnického průmyslu a spotřebitelům z evropských zemí nabídnout trvalou perspektivu."

2.6 EHSV ([8])„nechápe, proč Komise opustila myšlenku na sjednání výše celních kvót pro preferenční dovoz s NRZ, což ostatně tyto země požadují. To by umožnilo cílenějším způsobem uspokojit zájmy nejchudších rozvojových zemí a dosáhnout vyrovnaného zásobování trhu na cenové úrovni v Evropě udržitelné. EHSV by chtěl Komisi upozornit na to, že si zásadně protiřečí, když na jedné straně ospravedlňuje radikální reformu společné organizace trhů s cukrem iniciativou" Vše kromě zbraní „a na druhé straně odmítá vyhovět explicitně vyjádřenému přání NRZ sjednat systém preferenčních kvót."

2.7 EHSV ([9]) si nemyslí, že by z výrazného snížení cen cukru měli spotřebitelé prospěch 70 % cukru se konzumuje v hotových výrobcích, u nichž je velmi obtížné dosáhnout poklesu spotřebitelských cen. K tomu je třeba dodat, že v zemích, kde k liberalizaci trhu s cukrem došlo, žádný pokles spotřebitelských cen nenastal.

2.8 EHSV nechápe záměr Komise, která navrhuje rychle zrušit vývoz surového cukru. Přesto, že Evropská unie prohrála před arbitrážním panelem ve WTO, má ještě právo vyvézt 1 273 000 tun subvencovaného surového cukru, ať už se jedná o cukr v rámci kvót s náhradami či o cukr nad rámec kvót bez náhrad. Pěstitelství cukrové řepy navíc vykazuje jisté kolísání ve výnosech a trh bude muset čelit kolísání dovozu. Je tedy vhodné si prostřednictvím vývozu zachovat jistou pružnost pro vyrovnávání odchylek v množství volných fondů cukru v rámci kvót nebo mimo něj. Tato pružnost je nezbytná k zajištění trvalosti výroby a racionálního využití pracovníků a zařízení.

2.9 EHSV podporuje návrh Komise co se týče plánu dobrovolné restrukturalizace, který zřetelně zlepšuje podmínky provádění restrukturalizace. Přesto by si přál, aby byl plán doplněn tak, aby zohlednil zájmy pěstitelů cukrové řepy a pracovníků cukrovarnického průmyslu.

2.10 EHSV ([10]) se celkově domnívá, že Komise dobře nezvážila, jaký dopad bude mít její návrh, jehož realizace povede k obrovskému přesunu zdrojů z venkovských oblastí (zemědělství a prvotní zpracování) Evropy a rozvojových zemí do velkých mezinárodních potravinářských a distribučních společností a který současně likviduje značnou část cukrovarnického průmyslu Evropy a zemí AKT ve prospěch cukrovarnické výroby brazilské, a to prospěch téměř výhradní ([11]).

([6]) Viz poznámku pod čarou č. 3.
([7]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.
([8]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.
([9]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.
([10]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.
([11]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

3. **Specifické připomínky**

3.1 EHSV s radostí vítá, že v souladu s jeho žádostí navrhuje Komise nařízení na období od 1.7.2006 do 30.9.2015.

3.2 EHSV se domnívá, že navrhovaná snížení cen jsou přehnaná a že navíc nebudou mít žádný účinek na dovozy cukru, uskutečňované v rámci třístranného obchodu (světový trh, NRZ, EU), jehož objem se bude pohybovat v závislosti na kolísání světové ceny a směnných kurzů. EHSV tedy žádá, aby snížení cen bylo omezeno na nezbytnou míru s ohledem na jednání ve WTO, a aby bylo rozloženo na určité časové období, stejně jako bude rozloženo snížení tarifu, zejména proto, aby byl novým členským státům poskytnut čas nutný k adaptaci.

EHSV navíc žádá Radu, aby věnovala zvýšenou pozornost otázkám zemědělců v problematických regionech nebo v oblastech, kde se nabízí jen málo výnosných alternativ k pěstitelství cukrové řepy.

3.3 EHSV se pozastavuje nad skutečností, že návrh počítá s daní z produkce, kterou budou platit pěstitelé a výrobci, zatímco hladina kvót bude jednoznačně nižší než spotřeba a že návrh Komise sleduje logiku konkurence evropské výroby s dovezeným cukrem. Zmíněná daň je v tomto směru vůči pěstitelům a výrobcům cukru z EU diskriminující. EHSV tedy požaduje zrušení této daně, nebo její rozšíření na všechen dovážený cukr.

3.4 EHSV se domnívá, že není možné vytvořit účinnou společnou organizaci trhů s cukrem bez nějaké formy kontroly dovozu. Doporučuje tedy začlenit do návrhu ustanovení, která by zakázala swapový obchod s cukrem s nejméně rozvinutými zeměmi, a v případě, že se Komise rozhodne stáhnout z trhu tonáž cukru v rámci kvóty (postup stažení) nebo v případě, že bude uplatněno opatření podpory soukromého skladování (tržní cena nižší než referenční cena), by automaticky umožnila uplatnění kvantitativní ochranné doložky na dovoz z NRZ.

3.5 EHSV má za to, že návrh nařízení je v otázkách vývozu příliš restriktivní. Domnívá se, že nařízení by mělo povolit veškeré možnosti vývozu povolené ve WTO a zejména vývoz doplňkového objemu cukru nad rámec kvóty v případě, že kvantitativní a rozpočtová omezení povolená ve WTO pro subvencovaný vývoz nebyla naplněna vývozem cukru v rámci kvóty s náhradou.

Nařízení by navíc mělo povolit vývoz bez náhrad cukru v rámci kvót.

3.6 EHSV poukazuje na to, že nástroje, které Komise navrhuje pro řízení trhu a které mají nahradit režim intervencí, jsou slabé. Dá se totiž předpokládat, že nepravidelnost a nepředvídatelnost dovozů povede k trvalým tržním tlakům a soukromé skladování a povinné stažení neumožní zajistit, aby tržní cena respektovala referenční cenu. EHSV tedy požaduje, aby byl režim intervencí zachován.

3.7 EHSV bere na vědomí návrh Komise nahradit 60 % ztrát na příjmech z cukrové řepy, které jsou důsledkem snížení cen. Domnívá se, že kompenzace by měly být spravedlivé a jejich procentuální sazba by měla být na podobné úrovni jako kompenzace v jiných pěstitelských odvětvích. Výbor konstatuje, že skutečné snížení ceny cukrové řepy, vzhledem k příspěvkům na výrobu a k riziku dodatečného snížení o 10 %, by mohlo dosáhnout 50 %. Za těchto podmínek by kompenzace činila pouze 51 %. EHSV tedy doporučuje menší snížení cen a vyšší sazbu kompenzací při respektování navrhovaných rozpočtových stropů. EHSV zdůrazňuje skutečnost, že pokud se chceme vyhnout zhroucení trhu a zaručit zemědělcům příjmy, tak poskytování kompenzačních dotací za snížení ceny nemůže nahradit trvalou potřebu účinných řídících nástrojů.

3.8 EHSV shledává, že návrh kompenzací počítá s oddělenými dotacemi, přidělenými na každý hektar cukrové řepy nebo čekanky, který byl předmětem smlouvy na výrobu cukru A a B nebo inulinového sirupu. EHSV se domnívá, že členské státy musí prostřednictvím přiměřených ustanoveni mít k úplnou volnost k tomu, aby mohli pěstitelům cukrové řepy a čekanky přidělit celý objem dotací v rámci vnitrostátních stropů stanovených v návrhu. EHSV doporučuje Komisi, aby zvážila dlouhodobé následky oddělení dotací.

3.9 EHSV považuje za nenormální, že návrh počítá s bezplatným zvýšením kvót pro izoglukózu o 300 000 tun, zatímco na druhé straně zavádí rozsáhlý program restrukturalizace s cílem znatelně snížit kvóty cukru a že se bude platit za dodatečný milion tun kvóty pro cukr, který je možno přidělit.

3.10 EHSV bere na vědomí, že Komise se přiklonila k jeho návrhu realizovat program dobrovolné restrukturalizace s počáteční náhradou namísto navrhovaného mechanismu povinného snížení kvót a možnosti přenášet kvóty na evropské úrovni.

EHSV požaduje spolurozhodování pěstitelů a výrobců ve věcech týkajících se restrukturalizace a rovněž přidělení vhodné náhrady na restrukturalizaci pěstitelům, které restrukturalizace zasáhne.

EHSV v této souvislosti konstatuje, že dodatečná náhrada ve výši 4,68 EUR za tunu cukrové řepy A a B poskytnutá v hospodářském roce 2006/2007 pěstitelům, které restrukturalizace postihla, je pouze očekávaným udělením kompenzačních plateb těmto pěstitelům za snížení ceny s platností od hospodářského roku 2007/2008. Nejedná se tedy o náhradu za restrukturalizaci.

3.11 EHSV se domnívá, že Rada by měla by měla věnovat velkou pozornost návrhu Komise a jeho vlivu na zaměstnanost v různých regionech postižených restrukturalizací odvětví. Výbor vyzývá členské státy a Komisi, aby usnadnily přístup k evropským strukturálním fondům a k evropskému sociálnímu fondu, zejména v regionech nejvíce postižených restrukturalizací a v nových členských státech, a tak přispěly k odlehčení negativních následků reformy na zaměstnanost prostřednictvím sociálních plánů značně přesahujících povinný právní rámec. Je tedy potřeba usnadnit vytváření nových pracovních míst, diverzifikaci a konverzi.

3.12 EHSV považuje v tomto směru za nutné, aby Komise a členské státy naléhavě podporovaly přiměřenými právními a finančními prostředky proaktivní politiku využívání biopaliv, ve které by cukrová řepa měla hrát významnou roli. Podle EHSV je nezbytně nutné dále vyvíjet postup na využití cukru, který je vyroben nad kvótu, v oblasti mimo potravinářství.

3.13 EHSV upozorňuje Komisi a Radu na to, jaký silně destabilizující vliv má vývoz cukru z Balkánu na trh sousedních zemí. Doporučuje, aby byla určena a zavedena nezbytná ochranná opatření (zejména co se týče respektování intervenční ceny nebo referenční ceny) a navíc trvá na tom, aby byly neprodleně stanoveny kvóty pro Chorvatsko.

4. **Závěry**

4.1 EHSV uznává potřebnost změn společné organizace trhu s cukrem, ale domnívá se, že navrhovaná reforma zachází příliš daleko v oblasti snížení výroby a cen.

Uskutečnění takto navrhované reformy by mělo pro evropské odvětví cukru značné následky, zejména ztrátu nejméně 150 000 pracovních míst v často již oslabených regionech, které postrádají zisková řešení jiného druhu.

4.2 EHSV žádá Radu, aby měla vyšší ambice než Komise v oblasti pěstitelství cukrové řepy a výroby cukru v Evropě, tedy umožnila kvantitativní kontrolu dovozu a využití všech možností vývozu povolených WTO. Je totiž možné stanovit výrobní cíl o 2 až 3 miliony tun vyšší než navrhuje Komise, zejména kontrolou dovozu. To by umožnilo zachovat 50 000 až 75 000 pracovních míst a přibližně 50 000 hospodářství pěstujících cukrovou řepu, která se nacházejí v mnohých regionech Společenství.

4.3 EHSV se obává, že cíle iniciativy „Vše kromě zbraní“ a reformy společné organizace trhu s cukrem v oblasti rozvojové politiky nebudou naplněny, a proto podporuje žádost NRZ sjednat s Unií kvóty pro dovoz cukru. V každém případě je na místě zakázat praktikování swapových obchodů a vytvořit automatické ochranné doložky a kodex chování pro přístup na trh Společenství, založený na hlediscích sociální a ekologické udržitelnosti a také na respektování potravinové soběstačnosti.

4.4 EHSV doporučuje zachovat vývozy cukru v rámci kvót nebo nad rámec kvót v souladu s tonáží povolenou ve WTO, a tak dále sloužit našim nejbližším tradičním zákazníkům.

4.5 EHSV trvá na tom, aby snížení cen bylo rozloženo v čase a přísně omezeno na mezinárodní závazky a aby byl při jednáních v rámci rozvojové agendy z Dohá cukr chápán jako citlivý výrobek, pokud to bude nutné.

4.6 Doporučuje zachovat režim intervencí a trvalé uplatňování účinných nástrojů pro řízení trhu.

4.7 EHSV žádá, aby částečné kompenzace pro pěstitele za ztráty na příjmech, které jsou následkem snížení cen cukrové řepy, byly v rámci možností zvýšeny a poskytnuty v celkovém objemu. Výbor trvá na tom, že je nutné zajistit trvalost těchto podpor a zachovat rozpočet pro cukr.

4.8 Výbor podporuje návrh Komise co se týče programu restrukturalizace, ale požaduje, aby bylo pěstitelům přiznáno právo spolurozhodovat a aby byla poskytnuta podpora pěstitelům, kteří jsou postiženi zavíráním továren a bylo jim tak umožněno restrukturalizovat své pěstitelské podniky.

4.9 EHSV trvá na tom, aby byly pracovníkům postiženým restrukturalizací evropského cukrovarnického průmyslu poskytnuty co nejlepší šance na přeškolení využitím strukturálních fondů a evropského sociálního fondu, a to přidělením vyšších než nutných částek.

4.10 EHSV považuje za nezbytné a naléhavé, aby bylo odvětví cukru zapojeno do diskuse o energetice (politika biopaliv) jako prostředku, kterým lze přispět ke kompenzaci negativních dopadů reformy.

4.11 Výbor trvá na tom, aby destabilizující vliv dovozu cukru z Balkánu byl neprodleně korigován.

4.12 EHSV žádá Radu, aby věnovala pozornost situaci v problematických regionech a v regionech, které mají nedostatek výnosných zemědělských alternativ.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – podávající zprávu o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství

KOM(2005) 84 v konečném znění

(2006/C 28/11)

Dne 17. března 2005 se Komise v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ohledně věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí", kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. října 2005. Zpravodajem byl pan Kallio. Spoluzpravodajem byl pan Wilms.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne26. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 97 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Smlouva o založení Evropského společenství ani návrh nové Ústavní smlouvy nestanovují společnou politiku v oblasti lesního hospodářství.

1.2 Evropská komise uveřejnila sdělení ke strategii EU v oblasti lesního hospodářství dne 18. listopadu 1998. Dne 15. prosince 1998 přijala Rada ministrů EU usnesení o strategii EU v oblasti lesního hospodářství založené na sdělení Komise.

1.3 Za klíčové prvky společné strategie v oblasti lesního hospodářství sloužící jako všeobecný základ pro činnost stanovila Rada udržitelné hospodaření s lesy a jejich udržitelné využívání (jak bylo stanoveno na ministerské konferenci o lesním hospodářství, která se konala v roce 1993 v Helsinkách) a mnohostrannou úlohu lesů.

1.4 Dalšími klíčovými zásadami strategie v oblasti lesního hospodářství jsou subsidiarita, podle níž nesou členské státy zodpovědnost za politiku v oblasti lesního hospodářství, a možnost Společenství přispívat k dosažení udržitelného hospodaření s lesy a jejich udržitelného využívání a k mnohostranné úloze lesů, kdykoliv může činnost na úrovni Společenství poskytnout přidanou hodnotu.

1.5 Evropský hospodářský a sociální výbor předložil dodatečné stanovisko z vlastní iniciativy k politice EU v oblasti lesního hospodářství dne 9. prosince 1999.

1.6 Ve svém usnesení vyzvala Rada Komisi, aby jí do pěti let předložila zprávu o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství.

1.7 Evropská komise uveřejnila sdělení o provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství dne 10. března 2005. Pracovní dokument zaměstnanců Komise, který je přiložen k tomuto sdělení, obsahuje podrobný popis opatření a činností provedených v kontextu strategie EU v oblasti lesního hospodářství v letech 1999-2004.

1.8 Výbor schvaluje obecnou podstatu sdělení Komise, zvláště co se týče podpory provádění strategie a lepší koordinace. Výbor věří, že je důležité provádět bez odkladu akční plán pro udržitelné hospodaření s lesy, který navrhla Komise.

2. **Provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství**

2.1 *Změny v prostředí činnosti*

2.1.1 Výzvy stojící před lesnickým sektorem v EU a politikou EU v oblasti lesního hospodářství byly od roku 1998 zasaženy mnoha změnami politických souvislostí. Komise ve svém sdělení zdůrazňuje rozšíření EU, přijetí strategických politických cílů EU a události v rámci mezinárodní politiky v oblasti lesního hospodářství a životního prostředí.

2.1.2 S rozšířením EU vzrostla její lesní plocha přibližně o 20 %, lesní zdroje přibližně o 30 % a počet majitelů lesů z 12 milionů na 16 milionů. Je nezbytné zvýšit institucionální kapacitu na podporu udržitelného lesního hospodářství v nových členských státech. Výzvu představuje především rozvoj forem soukromého vlastnictví a institucionálních struktur.

2.1.3 Význam udržitelného lesního hospodářství byl na summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v roce 2002 zdůrazněn jako zdroj udržitelného rozvoje a způsob jak napomoci dosáhnout rozvojových cílů tisíciletí. Na summitu byl schválen akční plán, který je závazný pro vlády a který zahrnuje několik rozhodnutí týkající se lesů.

2.1.4 Lesnický sektor EU musí čelit stále se zvyšující globalizaci trhu s lesnickými produkty a vysoké koncentraci v lesním hospodářství, která vyžaduje efektivnější produkci dřeva než dříve.

2.1.5 Lesy mají významnou úlohu a poskytují společnosti mnoho výhod. Udržitelné využívání lesů a environmentální služby, které lesy poskytují, se zároveň staly ještě významnějšími. Nové výzvy pro lesní hospodářství přinesly především mezinárodní dohody v oblasti životního prostředí, které podepsala EU a její členské země.

2.1.6 Lisabonská Evropská rada schválila v březnu 2000 nový strategický cíl pro EU, a sice stát se nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější znalostní ekonomikou světa, schopnou udržitelného hospodářského růstu s větším počtem lepších pracovních míst a větší sociální soudržností. Göteborgská Evropská rada schválila v červnu 2001 strategii trvale udržitelného rozvoje EU, která doplňuje lisabonskou strategii a žádá, aby se hospodářská, sociální a environmentální politika EU vzájemně posilovaly.

2.1.7 Mnoho politik, zákonů a opatření EU má přímý vliv na lesní hospodářství. Jejich kompatibilita a komplementarita se strategií EU v oblasti lesního hospodářství ani provádění této strategie dosud nebyly posouzeny.

2.2 *Evropská unie a mezinárodní politika v oblasti lesního hospodářství*

2.2.1 V souvislosti se strategií v oblasti lesního hospodářství Rada ve svém usnesení uvedla, že Společenství by mělo být aktivně zapojeno do provádění usnesení ministerské konference o lesním hospodářství a proaktivně se účastnit mezinárodních debat a jednání týkajících se otázek spojených s lesním hospodářstvím, především Mezivládního fóra o lesích v OSN.

2.2.2 Ve svém stanovisku z roku 1999 Evropský hospodářský a sociální výbor uvedl, že EU by měla poskytnout silnou podporu na vytvoření celosvětového, právně závazného nástroje na řízení, ochranu a udržitelný rozvoj všech druhů lesa, který by odpovídal zásadám o lesním hospodářství schváleným v Riu. Tento cíl je stále významný z hlediska internacionalizace obchodu s lesními produkty, globalizace lesního hospodářství, pokračujícímu úbytku lesů a potřebě chránit práva místního obyvatelstva, které je na lesích závislé.

2.2.3 Pro předcházení nezákonné těžbě dřeva a jeho prodeje přijala Komise akční plán FLEGT (Akční plán EU na zavedení lesního práva, způsobu vládnutí a licenčního schématu obchodu – Forest Law Enforcement, Governance and Trade) a legislativní návrh na vytvoření povolovacího systému FLEGT. Výbor považuje předcházení nezákonné těžbě dřeva a jeho nezákonnému prodeji za otázku zásadního významu. Nezákonná těžba dřeva způsobuje environmentální, hospodářské a sociální škody a nezákonně těžené dřevo narušuje obchod s řezivem. Co se týče předcházení nezákonné těžbě dřeva, důraz by měl být nicméně kladen v prvé řadě na opatření, která je možné přijmout ve spolupráci se zeměmi těžícími dřevo, aby se zpřísnily administrativní postupy a posílila vymahatelnost práva. To je nejlepší způsob jak vzít v úvahu například národní sociální faktory a vlivy na životní podmínky a blahobyt komunit závislých na lesích. Zvláštní pozornost by měla být věnována původním přirozeným lesům a jejich diverzitě. Vyjasnění práv na využívání půdy je základní součástí snah o omezení nezákonné těžby dřeva. Navržený povolovací systém se nevyhýbá potřebě zpřísnit tato opatření.

2.2.4 Vzrostl vliv mezinárodní hospodářské, sociální a environmentální politiky a dohod OSN v oblasti životního prostředí na lesy v EU a rámec činnosti v oblasti lesního hospodářství. V rámci úmluvy OSN o biologické rozmanitosti byl v roce 2002 přijat širší pracovní program pro lesní biologickou rozmanitost. V rámci úmluvy OSN o klimatické změně byla uznána úloha lesů pro absorpci uhlíku při předcházení klimatické změně. Především Kjótský protokol představuje pro lesní hospodářství jak nové výzvy, tak nové příležitosti. Udržitelné lesní hospodářství může výrazně ovlivnit plnění závazků stanovených v mezinárodních dohodách o životním prostředí. Je žádoucí, aby EU zvolila koordinovaný a konvergentní přístup v mezinárodní environmentální, hospodářské a sociální politice a ve svých vlastních politikách, který by vytvořil rovnováhu mezi různými rozměry udržitelného lesního hospodářství a respektoval různé využití lesů.

2.2.5 Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, MCPFE) je na celoevropské úrovni nejdůležitějším fórem pro projednávání politiky v oblasti lesního hospodářství a podařilo se jí vytvořit účinný rámec na podporu hospodaření s lesy a jejich vyžívání, udržitelné z hlediska hospodářského, ekologického, sociálního a kulturního.

2.3 *Strategie EU a národní politiky členských států v oblasti lesního hospodářství*

2.3.1 Na 4. ministerské konferenci o ochraně lesů v Evropě, která se konala ve Vídni ve dnech 28.-30. dubna 2003), byl zdůrazněn význam národních programů v oblasti lesního hospodářství pro rozvoj spolupráce mezi lesnickým sektorem a ostatními sektory. Ministerská konference uznala národní program v oblasti lesního hospodářství za participativní, holistický, meziodvětvový a opakující se postup vytváření politiky, jejího provádění, monitorování a hodnocení na národní a/nebo subnárodní úrovni, jehož účelem je přikročit k dalšímu pokroku v udržitelném hospodaření s lesy, jak bylo stanoveno v Helsinkách, a přispět k udržitelnému rozvoji.

2.3.2 Národní programy pro lesy jsou v souladu se zásadou subsidiarity klíčovým způsobem provádění cílů strategie EU v oblasti lesního hospodářství. Národní programy pro lesy jsou holistické a víceodvětvové rámcové programy, které berou v úvahu dopad lesnického sektoru na ostatní odvětví a dopad ostatních odvětví na lesnický sektor. Národní programy pro lesy mohou uvážit a vyvážit víceúčelové využití lesů a očekávání společnosti tím, že přihlédnou ke specifickým národním rysům. Národní programy pro lesy tvoří soudržnost a důslednost mezi národními politikami a s mezinárodními závazky. Mělo by se provést hodnocení těchto programů, aby se ukázalo, zda plní stanovené cíle.

2.3.3 Mezinárodní závazky týkající se politiky v oblasti životního prostředí a lesního hospodářství, do kterých EU a její členské státy vstoupily, mohou být v lesnickém sektoru prováděny nejlépe pokud budou začleněny do národních programů pro lesy.

2.3.4 Na doporučení MCPFE by EU měla podpořit vytvoření návrhu národních programů pro lesy a podpořit tak udržitelné lesní hospodářství a holistický přístup k jeho rozvoji a politice v členských státech a ve Společenství.

2.4 *Politika rozvoje venkova a lesní hospodářství*

2.4.1 Hlavním nástrojem provádění strategie v oblasti lesního hospodářství na úrovni Společenství je politika rozvoje venkova. Během období let 2000-2006 bylo v rámci politiky rozvoje venkova přiděleno 4,8 mld. EUR na opatření v lesním hospodářství. Polovina byla použita na zalesnění zemědělské půdy a polovina na ostatní opatření.

2.4.2 Zvláštní zpráva Evropského účetního dvora č. 9/2004 týkající se opatření v lesním hospodářství v rámci politiky rozvoje venkova uvedla, že Komise ani členské státy nepřijímají zodpovědnost za posouzení přínosu projektů k plnění strategie EU v oblasti lesního hospodářství.

2.4.3 Obecné nařízení o podpoře pro rozvoj venkova (č. 1257/1999, čl. 29) stanoví, že podpora pro lesní hospodářství, kterou poskytují členské státy v rámci politiky rozvoje venkova, musí být založena na národních nebo subnárodních programech pro lesní hospodářství nebo na nástrojích jim odpovídajících. V některých členských státech jsou národní programy teprve vytvářeny a fungují teprve v několika zemích.

2.4.4 Hodnocení lesnických opatření prováděných v rámci politiky rozvoje venkova je omezeno nedostatkem dat, které má Komise o lesnických opatřeních ve členských státech. Neexistuje žádný účinný systém na monitorování lesnických opatření v členských státech financovaných ze zdrojů EU.

2.4.5 Ačkoliv se výrazný podíl financování využívá na opatření pro zalesňování, nebyly stanoveny žádné operační cíle týkající se způsobu využití opatření pro zalesňování v rámci strategie v oblasti lesního hospodářství, především pokud vezmeme v úvahu environmentální cíle.

2.4.6 Mnoho generálních ředitelství a oddělení Komise je zapojeno do postupu schvalování plánů a operačních programů rozvoje venkova i do schvalování lesnických opatření. Složitost rozhodování omezila rozsah, ve kterém je politika rozvoje venkova využívána při provádění strategie EU v oblasti lesního hospodářství.

2.4.7 Je nutné objasnit zda by místo podpory zalesňování nebylo účinnější soustředit prostředky EU na podporu trhu se dřevem, na systém odměňování ekologických služeb, na výzkum, školení a informovanost a na opatření na rozvoj venkova, aby se zajistilo dlouhodobé zlepšení podmínek a zaměstnanosti v lesnickém sektoru a v ekologických službách, které lesy poskytují.

2.4.8 Dále je třeba mít na paměti, že lesní hospodářství a produkce dřeva je odvětví založené na trhu a že tvoří součást otevřeného sektoru hospodářství. Vnitřní trh EU bude účinně fungovat pouze pokud nebude konkurenceschopnost na trhu se dřevem narušena podpůrnou politikou.

2.5 *Ochrana lesů a ekologických služeb, které poskytují*

2.5.1 Činnosti v lesním hospodářství by měly být ekonomicky, ekologicky, sociálně a kulturně udržitelné. Ochrana lesů, monitorování jejich stavu, náprava škod a ochrana ekologických služeb, které poskytují, jsou důležitými aspekty udržitelného lesního hospodářství. Je třeba chránit udržitelné využívání lesů tím, že se zajistí jejich obnova.

2.5.2 Klíčovým cílem pro lesy v EU je udržet jejich zdraví a vitalitu tím, že budou chráněny před látkami znečišťujícími ovzduší, lesními požáry a dalšími škodlivými činiteli organické (choroby, hmyz) či neorganické povahy (eroze).

2.5.3 Okolo 0,4 mil. ha lesa v EU je každoročně zasaženo požárem. Lesní požáry představují závažný problém především v členských státech na jihu. Kromě prevence lesních požárů shromáždilo Společenství data o požárech a sledovalo jejich velikost a příčiny. Společenství stanovilo rámec pro systematický sběr dat o rozsahu a původu lesních požárů. Tento systém se používá na hodnocení a monitorování opatření přijatých členskými státy a Komisí na prevenci lesních požárů. Ochrana lesů a životního prostředí v EU nemůže být úspěšná pokud nebude stanoven účinný postup pro monitorování lesních požárů a jejich prevenci.

2.5.4 Hlavními právní předpisy, které se týkají udržování zdraví a vitality lesů, jsou směrnice o ochraně rostlin, směrnice o uvádění reprodukčního materiálu lesních dřevin na trh a rámcové nařízení o monitorování lesů a environmentálních interakcí (Forest Focus).

2.5.5 Nařízení Forest Focus stanoví rámec programu Společenství na stálé monitorování zdraví lesů a programů na prevenci lesních požárů a na rozvoj a diverzifikaci monitorovacích systémů. Cílem je poskytovat spolehlivá a porovnatelná data o stavu lesů a o škodlivých faktorech ovlivňujících lesní ekosystémy v EU.

2.5.6 Data týkající se lesní biologické rozmanitosti, lesních zdrojů, sekvestrace uhlíku, uhlíkového cyklu a lesnických produktů a ochranných účinků jsou již shromažďována v rámci mezinárodních dohod, ve FAO (Organizace pro potraviny a zemědělství – Food and Agricultural Organisation), ve výboru pro lesní hospodářství Hospodářské komise OSN pro Evropu, v EUROSTATu a v MCPFE. Při vytváření monitorovacích systémů Společenství je důležité čerpat z národních, celoevropských a celosvětových monitorovacích systémů, které již existují nebo jsou připravovány, a zajistit ochranu soukromí vlastníků půdy při využívání dat a jejich zveřejňování.

2.5.7 Směrnice Společenství o ochraně rostlin obsahuje opatření na ochranu rostlin nebo produktů rostlinného původu před škodlivými látkami a opatření na hubení škůdců. Směrnice o ochraně rostlin také stanoví standardy pro mezinárodní trh s výrobky ze dřeva a výsadbovým materiálem. Klimatická změna zvyšuje riziko šíření a rozmnožování rostlinných škůdců. Pro ochranu zdraví lesa a prevenci šíření hlavních lesních škůdců na území EU je nezbytné zajistit dostatečně přísná pravidla na ochranu rostlin a účinnou kontrolu. Taková opatření by však neměla vést k opatřením narušujícím trh plynoucím z využití směrnice jako bezcelní bariéry obchodu.

2.5.8 Lesy a jejich biologická rozmanitost tvoří důležitou součást evropského přírodního prostředí. Ochrana lesní biologické rozmanitosti je klíčovým aspektem environmentální politiky Společenství. Strategie v oblasti lesního hospodářství uvádí, že zachování lesní biologické rozmanitosti může být v Unii dosaženo do velké míry prostřednictvím vhodných opatření na hospodaření s lesy. Biologickou rozmanitost je také možné chránit prostřednictvím udržitelného lesního hospodářství zakládáním lesních chráněných území. V souladu se zásadou subsidiarity jsou členské státy zodpovědné za přiměřené začleňování otázek spojených s biologickou rozmanitostí do národních programů pro lesy nebo odpovídajících nástrojů.

2.5.9 Nejdůležitějšími právními předpisy týkajícími se lesní biologické rozmanitosti jsou směrnice o stanovištích (92/43/EHS) a směrnice o ptácích (79/409/EHS). Ochrana ohrožených druhů a stanovišť byla na úrovni Společenství dosažena vytvořením soustavy zvláštních chráněných lokalit Natura 2000. Při správě a řízení území soustavy Natura 2000 je třeba bát v úvahu společenské, hospodářské a informační předpoklady, finanční důsledky i specifické místní a regionální rysy.

2.5.10 Začlenění ochrany lesní biologické rozmanitosti do provádění trvale udržitelného užívání lesa na jeho celé ploše a soustava Natura 2000 jsou základním předpokladem pro dosažení cíle zachování biologické rozmanitosti a plnění závazných mezinárodních dohod.

2.5.11 Na úrovni Společenství je zachování lesní biologické rozmanitosti je dále řízeno strategií Evropského společenství pro biologickou rozmanitost (European Community biodiversity strategy, COM(1998) 42). Sdělení o strategii pro biologickou rozmanitost zdůrazňuje, že je důležité vyváženým způsobem přihlédnout k potřebě zajistit zachování a rozvoj biologické rozmanitosti v lesích, k potřebě udržovat zdraví lesů a ekologickou rovnováhu a k udržitelné produkci surovin pro zboží a služby, které potřebuje lesní hospodářství a společnost. Je zde dále uvedeno, že činnost na rozvoj a zachování lesní biologické rozmanitosti by měla být součástí strategie EU v oblasti lesního hospodářství.

2.5.12 Vzrostla poptávka po environmentálních službách, které lesy poskytují, a očekávání společnosti s nimi spojená. Udržování a rozvoj sociálních úloh a úloh spojených s volným časem, které lesy mají, je důležitým aspektem udržitelného lesního hospodářství. Měla by být posílena spolupráce s nevládními a spotřebitelskými organizacemi, aby lesní hospodářství mohlo dodávat produkty a poskytovat služby a aplikace, které odpovídají potřebám občanů. Veřejnost a majitelé lesů musí být informováni o dopadu své činnosti na životní prostředí a o dostupných udržitelných přístupech. Aby bylo možné vyjádřit celkovou ekonomickou a společenský význam lesních služeb, musí být ve všech členských státech sestaveny celkové bilance těchto služeb.

2.5.13 Hospodaření s lesy a jejich využívání v zemích EU je již po dlouhou dobu regulováno různými způsoby v rámci lesnické politiky. Je důležité respektovat právo vlastníků lesů rozhodnout o využití svých lesů a lesních zdrojů v souladu s právními předpisy a se zásadami udržitelného užívání lesa. Pokud poskytování sociálních a environmentálních výhod překročí zákonný rámec hospodaření s lesy a bude mít negativní vliv na rentabilitu lesního hospodářství a na právo majitelů lesů rozhodovat o svém lesním majetku, budou se muset zřídit vhodné systémy finančního vyrovnání resp. odměn.

2.5.14 Environmentální služby a další výhody získané z lesů jsou produkty vlastníků lesů a měly by tak být hodnoceny. Musí být umožněno ohodnotit environmentální služby poskytované lesy a měly by být vytvořeny operační modely, které podpoří jejich produkci na dobrovolném a tržně orientovaném základě.

2.6 *Lesy a klimatická změna*

2.6.1 Lesy (včetně lesní půdy) jsou významnými pohlcovači CO2 a rezervoáry uhlíku. Ukládáním uhlíku zpomalují skleníkový efekt a globální oteplování. Udržováním produktivity lesů a zajištěním jejich obnovy lze chránit jejich důležitou úlohu pohlcovačů uhlíku.

2.6.2 Výrobky ze dřeva mohou nahradit výrobky, které jsou škodlivější z hlediska klimatické změny. Podpora používání dřeva může pomoci zvýšit množství uhlíku uloženého ve výrobcích. Vyšší využití energie ze dřeva může pomoci oddálit použití fosilních paliv a snížit poškození atmosféry, které způsobují.

2.6.3 Klimatická změna dále ovlivňuje ekosystémy a základní podmínky pro provozování lesního hospodářství. Dobře obhospodařovaný les představuje základ pro adaptaci na klimatickou změnu. Vzhledem k dlouhému časovému rámci, který lesní hospodářství vyžaduje, je nutné zahájit adaptaci na klimatickou změnu včas. Lesní hospodářství může také klimatickou změnu využít a vytvořit pozitivní důsledky pro společnost a předcházení klimatické změně. Vzhledem k velké rozmanitosti lesních ekosystémů a činností v lesním hospodářství v EU má největší smysl řídit adaptaci na národní úrovni. Na úrovni Společenství je možné poskytovat podporu na výzkum adaptace na klimatickou změnu a na rozvoj informačních systémů.

2.7 *Konkurenceschopnost lesnického sektoru EU a podpora zaměstnanosti v lesním hospodářství*

2.7.1 Lesnický sektor je jedním z nejdůležitějších sektorů hospodářství EU. Lesnický sektor (především lesní hospodářství) je náročný na pracovní sílu a představuje tak důležitý zdroj zaměstnanosti. Malé a střední lesnické podniky jsou obzvláště důležité pro vitalitu venkovských oblastí a jejich úroveň zaměstnanosti. Lesní hospodářství, dřevozpracující průmysl a související odvětví zaměstnávají přibližně 3,4 milionu osob a jejich roční hodnota produkce je přibližně 356 miliard EUR .

2.7.2 Vliv lesního hospodářství na zaměstnanost se neomezuje pouze na dřevozpracující průmysl, ale sahá i k produktům lesa, které nejsou ze dřeva, a k jiným biologickým produktům lesa. Lesní produkty, které nejsou ze dřeva, jako např. korek, houby a lesní plody, a ekologická turistika a činnost spojená s lovem, jsou významným zdrojem příjmů. Nová pracovní místa a zdroje příjmů mohu být dále vytvářeny rozvojem ekologických a rekreačních služeb, které lesy poskytují.

2.7.3 Při provádění strategie v oblasti lesního hospodářství bylo možné efektivně prosazovat otázky spojené s ochranou životního prostředí. Rozvoj environmentálních opatření je také výrazně podporován silnou politikou EU v oblasti životního prostředí. V souladu se strategií trvale udržitelného rozvoje EU schválenou na zasedání Evropské rady v Göteborgu a s lisabonskou strategií by lesnický sektor a dřevozpracující průmysl měl být rozvíjen tak, aby hrál skutečnou roli při realizaci cílů stanovených pro konkurenceschopnost, hospodářský růst, zaměstnanost a sociální soudržnost.

2.7.4 Ačkoliv rovnováha mezi různými využitími se může hodně lišit podle země nebo regionu, produkce dřeva je i nadále nejdůležitější činností lesního hospodářství, ačkoliv pouze asi 60 % ročního přírůstku lesů se vytěží. Využití zdrojů dřeva v EU je možné zvýšit, aniž by byla ohrožena udržitelnost produkce dřeva a dalšího využití lesa. Efektivnější využití lesních zdrojů EU umožní zvýšit počet pracovních míst v sektoru a kapacitu lesního hospodářství a soběstačnost EU v produktech lesního hospodářství.

2.7.5 Konkurenceschopnost lesního průmyslu se zabývalo specifické sdělení a jeho vyhodnocení. Důležité však je, aby lesnictví a dřevozpracující průmysl koordinovaly své činnosti v lesnickém sektoru.

2.7.6 EU potřebuje atraktivní dřevozpracující průmysl. To vyžaduje spolupráci mezi sektorem lesnictví a místními komunitami, aby se zvýšila úroveň kvalifikace v sektoru. Zajištění udržitelnosti a dodávek surovinové základny z lesů je základním požadavkem výroby v lesním průmyslu.

2.7.7 Trvale udržitelné hospodaření s lesy má sloužit jako základ pro konkurenceschopný lesní průmysl, a proto musí být nalezeny způsoby, jak může být lesnictví ekonomickou činností schopnou růstu.

2.7.8 Efektivnost, rentabilita a konkurenceschopnost lesního hospodářství a produkce dřeva v EU by měla být posuzována odděleně od konkurenceschopnosti lesního průmyslu. Strategie v oblasti lesního hospodářství nezdůrazňuje odpovídajícím způsobem ekonomický význam lesů a například fungování trhu se dřevem. Udržení a zvýšení konkurenceschopnosti znamená zvýšení rentability lesního hospodářství, vytváření příznivých provozních podmínek pro efektivní využívání lesních porostů užívaných pro obchodní účely a rozvoj metod produkce dřeva. Výnosná produkce dřeva umožní investovat do zajištění ekologické a ekonomické udržitelnosti lesů a jejího rozvoje. To však nesmí jít na úkor udržitelnosti užívání lesa z ekologického a sociálního hlediska. Je zde proto značná potřeba výzkumu, aby byly objasněny vlivy stále více mechanizovaného hospodaření s lesy na ekologické a sociální složky a zabránilo se negativním dopadům.

2.7.9 Maximalizace multifunkčního využití lesů vytváří přidanou hodnotu a zvyšuje udržitelnost jak soukromého sektoru, tak hospodářství jako celku. Zdroje, zvláště pro výzkumné a rozvojové činnosti, by se měly soustředit na rozvoj nových využití lesů a jejich zdrojů surovin a na vytvoření efektivních trhů pro výrobky a služby v lesnictví.

2.8 *Podpora využití dřeva*

2.8.1 Dřevo je obnovitelná recyklovatelná surovina, v jehož produktech je uloženo značné množství uhlíku, a tím se zpomaluje globální oteplování. Energii lesa lze využít jako náhradu výroby ekologicky škodlivější energie z neobnovitelných zdrojů energie.

2.8.2 Je třeba vytvořit dlouhodobou strategii na podporu využití dřeva, která se musí soustředit mezi jiným na překážky využití dřeva v právních předpisech a normách, na činnosti výzkumu a vývoje, na inovační způsoby využití dřeva, na zvyšování kvalifikace a na komunikaci a informace.

2.8.3 Energie získaná ze dřeva by se měla propagovat jako součást strategie EU na podporu inovačních forem energie a akčního plánu pro biomasu. Trh s energií získanou ze dřeva se musí rozvíjet na základě poptávky. Podpora využití energie získané ze dřeva by měla vzít v úvahu potřebu surovin pro dřevozpracující průmysl.

2.8.4 Při definování úlohy lesního hospodářství a podmínek, za kterých funguje, je také důležité uznat, že udržitelné využití obnovitelných přírodních zdrojů má klíčový význam pro konkurenceschopnost a udržitelnost hospodářství. Strategie trvale udržitelného rozvoje EU a politika životního prostředí EU, zvláště strategie udržitelného využívání přírodních zdrojů, musí vzít v úvahu zvláštní roli obnovitelných přírodních zdrojů při budování udržitelnější společnosti.

2.9 *Rozvoj kapacity a kvalifikace v lesnickém sektoru*

2.9.1 Vlastnictví lesů v Evropě má širokou základnu. Stát, společnosti ve veřejném vlastnictví a velké podniky vlastní velké lesní plochy, zatímco vlastnictví soukromých rodin mají malou rozlohu. Státní lesnictví může hrát důležitou úlohu jak při výrobě dřeva, tak především při poskytování sociálních a ekologických služeb.

2.9.2 Je důležité rozvíjet kvalifikaci všech stran zúčastněných v lesnickém sektoru (např. zaměstnanců, průmyslu, vlastníků lesa, poradních organizací a poskytovatelů služeb, veřejných lesnických orgánů) a jejich schopnosti čelit výzvám budoucnosti. Jedním aspektem tohoto úsilí je zlepšování podmínek a kapacity vlastních organizací zainteresovaných stran a rozvíjení praktických opatření. Je třeba zlepšit spolupráci mezi lesnickým sektorem a občanskou společností, aby bylo možno vyvinout udržitelné lesní hospodářství.

2.9.3 Přibližně 60 % lesa v EU je v soukromém vlastnictví asi 16 milionů majitelů. Pro rodiny musí být zajištěny rovné podmínky s ohledem na udržitelné lesní hospodářství, produkci dřeva a přístup na trh. Sdružení vlastníků lesa se ukázala jako efektivní způsob poskytování informací o udržitelném lesní hospodářství a jako základ pro jeho provádění v praxi. Rozvoj sdružení vlastníků lesa umožnil také bojovat proti rozdrobení vlastnictví lesa.

2.10 *Certifikace lesů*

2.10.1 Certifikace lesů je dobrovolný tržní postup na podporu udržitelného lesního hospodářství a informování zákazníků a jiných skupin zainteresovaných stran o jejich povinnostech v udržitelném lesním hospodářství. Certifikaci lesů lze využít na podporu jiných činností na rozvoj udržitelného lesního hospodářství. Plány certifikace lesů musí respektovat zásadu dobrovolnosti a zásady důvěryhodnosti, otevřenosti, rentability a nediskriminace a možnost účasti různých zainteresovaných stran.

2.10.2 Je důležité, aby certifikace lesů zůstala dobrovolným nástrojem. Neměla by být zavedena pravidla na úrovni EU, která by ve skutečnosti zrušila dobrovolný charakter certifikace a uložila by vlastníkům lesa a jiným zúčastněným stranám závazné požadavky na správu lesa, které jsou na vyšší úrovni, než obecné právní předpisy.

2.10.3 Protože certifikace lesů je tržně orientovaný nástroj, úloha EU nebo národních vlád je omezena na podporu iniciativ soukromého sektoru a nevládních organizací, které certifikaci lesů napomáhají. Vlády však nemohou hrát vedoucí úlohu v procesu certifikace lesů.

2.10.4 EU musí zajistit, aby vnitřní trh fungoval bez omezení. Z pohledu lesnického sektoru je důležité, aby vláda nepodporovala svými akcemi jeden určitý plán certifikace lesů. Trh musí nabízet alternativy a a musí existovat volná konkurence. Úkolem vlády je zajistit, aby nevznikaly žádné umělé překážky obchodu.

2.11 *EU a výzkum v oblasti lesního hospodářství*

2.11.1 Sektor lesnictví může vyhovět těmto požadavkům jako např. ve vztahu ke konkurenceschopnosti a udržitelnému rozvoji, pouze rozvojem nových inovačních postupů, výrobních metod a produktů. Musí být posílena úloha výzkumných a rozvojových činností spojených s lesním hospodářstvím v lesnictví a rozvojové činnosti v současných a budoucích rámcových programech pro výzkum.

2.11.2 7. rámcový program pro výzkum pokrývá období 2007 – 2013. Evropské technologické platformy jsou novým nástrojem pro přípravu a provádění rámcového programu. Konfederace evropského papírenského průmyslu (CEPI), Evropská konfederace dřevozpracujícího průmyslu (Cei-Bois) a Konfederace evropských vlastníků lesů (CEPF) předložily Komisi společnou iniciativu pro technologickou platformu sektoru lesnictví („Inovační a udržitelné využití lesních zdrojů“).

2.11.3 Podíl zamýšlených výzkumů dopadů klimatické změny, zdravotního stavu lesů, jakož i odpovídajících systémů monitorování je třeba zvýšit. Prostřednictvím výzkumných aktivit a následnou výměnou informací by EU měla zvyšovat znalosti a ochotu majitelů lesů k přizpůsobení svých lesů klimatické změně.

2.12 *Koordinace otázek souvisejících s lesy*

2.12.1 Nezbytným předpokladem řízení otázek týkajících se lesního hospodářství a zavádění opatření v lesním hospodářství je efektivní koordinace mezi těmi oblastmi politiky, které mají vliv na lesy a lesní hospodářství. Cílem Společenství by mělo být více než dosud přihlížet k účinkům svých rozhodnutí v různých politických oblastech na lesní hospodářství.

2.12.2 Evropský hospodářský a sociální výbor schvaluje práci skupiny InterService týkající se lesního hospodářství v Komisi, která zlepšila koordinaci otázek týkajících se lesů a lesního hospodářství. Avšak zlepšení koordinace a vyjasnění odpovědností vyžaduje jeden orgán, který by byl zodpovědný za koordinaci zavádění, výměnu informací a interakci mezi různými GŘ i za komunikaci s lesnickými orgány ve členských státech a s odpovídajícími skupinami zainteresovaných subjektů a jejich informovanost. Je nezbytné zajistit, aby koordinace byla prováděna na dostatečně vysoké úrovni. Je třeba zajistit, aby Společenství mělo dostatek zaměstnanců a jiných zdrojů pro provádění opatření na podporu udržitelného rozvoje.

2.12.3 Jak Stálému lesnickému výboru, tak Poradnímu výboru pro lesnictví a korek musí být poskytnuty odpovídající zdroje pro jejich práci. Prostor pro zainteresované skupiny, které se zúčastní rozhodování na pravidelných schůzích poradních výborů musí být rozšířen. Expertizy lesnictví v členských státech musí být posíleny v jiných pracovních skupinách Rady a především ve výboru STAR (Řídící výbor zemědělských struktur a rozvoje venkova), když jsou projednávány otázky týkající se lesnictví. Koordinace činností prováděných výbory a pracovními skupinami zabývajícími se otázkami lesnictví by měla být efektivní s ohledem jak na otázky lesního hospodářství uvnitř Společenství, tak na mezinárodní otázky. Schůze poradních výborů a pracovních skupin by se měly organizovat tak, aby GŘ projednávající otázky, které se týkají lesního hospodářství (zemědělství, energie, životní prostředí, podnikání, výzkum), vedla diskuse s klíčovými zainteresovanými skupinami (majitelé lesů a pozemků, lesnický průmysl, nevládní organizace a jiné zainteresované strany).

2.12.4 Při provádění mezinárodních závazků je důležité vyjasnit hranici pravomocí mezi Společenstvím a členskými státy a respektovat zásadu subsidiarity. Členské státy a Komise koordinují své postoje k mezinárodním otázkám v pracovní skupině pro lesní hospodářství v Radě. Postavení této pracovní skupiny by mělo být posíleno a měla by mít formální a koherentní roli.

3. **Akční plán na posílení realizace strategie v oblasti lesního hospodářství**

3.1.1 Na podporu udržitelného rozvoje je třeba najít efektivnější způsob rozvoje udržitelného lesního hospodářství a využití potenciálu lesů. Výbor podporuje akční plán navržený Komisí, který by sloužil jako koordinační nástroj a referenční rámec pro opatření k implementaci v sektoru lesnictví.

3.1.2 EHSV doporučuje, aby Komise společně s členskými státy sestavila jasnou vizi a strategické cíle pro lesy v EU, které by odpovídaly evropskému modelu lesního hospodářství. Ty by měly být založeny na rozhodnutích týkajících se lesů v Deklaraci z Ria a v Agendě 21 ratifikovaných na světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu (WSSD). Tam bylo potvrzeno, že udržitelné hospodaření s lesy je aspektem trvale uržitelného rozvoje. Dále by činnost Společenství vztahující se k lesnímu hospodářství měla zvýšit přínos lesů k vytvoření udržitelné společnosti a k celkovým rozvojovým cílům, včetně lisabonské strategie, göteborgské dohody a rozvojových cílů tisíciletí.

3.1.3 Na základě doporučení v tomto stanovisku by požadovaná vize měla obsahovat minimálně tyto body. Evropské lesy a lesní a dřevozpracující hospodářství budou klíčovým faktorem přispívajícím k udržitelné evropské společnosti. Tržně orientované, ekonomicky živé a konkurenceschopné lesní a dřevozpracující hospodářství, které posiluje regionální hospodářské sítě, a sektor lesnictví poskytují pracovní příležitosti a živobytí a mohou mít obzvláštní dopad na regionální hospodářství a rozvoj. Lesy jsou nepostradatelným základem pro služby obecného zájmu ataké hrají důležitou úlohu z hlediska rekreačních hodnot, kultury a životního prostředí. Evropský dřevozpracující sektor poskytuje inovační know-how a rozvinutou technologii a zvyšuje blahobyt obyvatel. EU by měla aktivně přispívat k mezinárodním procesům souvisejícím s lesním hospodářstvím v souladu s rozhodnutími WSSD a UNFF (United Nations Forest Forum – fórum Spojených národů o lesích).

3.1.4 Strategické cíle akčního plánu by se měly zakládat na zásadách koordinace a přidané hodnoty k současné lesnické politice týkající. Dřevozpracující sektor by měl být uznán za nezávislý a mělo by se provést předběžné vyhodnocení všech aktuálních souvisejících politik a opatření.

3.1.5 Akční plán pro udržitelné hospodaření s lesy by měl zahrnovat všechny aspekty udržitelného lesního hospodářství a celý produkční řetězec lesního hospodářství. Aby se zajistilo efektivní využití zdrojů Společenství podle akčního plánu, musí být možné specifikovat, kterým činnostem a opatřením mají být přednostně přiděleny.

3.1.6 Je důležité, aby akční plán zajišťoval, že perspektiva lesního hospodářství bude brána v úvahu při provádění jiných politik Společenství, týkajících se např. životního prostředí, energie, rozvoje venkova a průmyslu tak, aby lesní hospodářství bylo zohledňováno stejným způsobem jako ekonomické, ekologické, sociální a kulturní rozměry udržitelného rozvoje.

3.1.7 V rámci akčního plánu by mělo být rozvíjeno sbírání informací o ekologických službách a jejich ohodnocení. Plán by měl podporovat rozvoj inovačních a tržně fungujících modelů pro poskytování lesnických ekologických služeb. Měly by být prozkoumány možnosti tržních platebních systémů, které by kompenzovaly ekologické služby mimo lesní hospodářství (např. ochrana vodních zdrojů, sekvestrace uhlíku) poskytované majiteli lesů.

3.1.8 Na prvním místě by mělo být vytvoření optimálního prostředí pro zajištění konkurenceschopnosti a ekonomické životaschopnosti lesnického sektoru. Akční plán by měl specifikovat způsoby podpory inovačních funkčních modelů, které vytvářejí přidanou hodnotu v lesnictví a způsoby napomáhání obchodním iniciativám v lesnického sektoru. To by mělo zahrnovat pravidla pro zavedení vizuálního přehledu výměny dřeva v Evropě, který by poskytoval okamžitý, celkový a transparentní obraz ekonomických trendů (nabídky a poptávky) ohledně typů dřeva, ke kterému by majitelé lesů měli kdykoliv přístup (na internetu).

3.1.9 Klíčovým prvkem akčního plánu musí být podpora používání dřeva a jiných produktů lesů jako obnovitelných a ekologicky příznivých materiálů. Je třeba navrhnout informační a komunikační program o dřevě a jiných produktech lesa a realizovat ho v rámci akčního plánu. Akční plán musí také vzít v úvahu využití dřeva jako obnovitelného zdroje energie.

3.1.10 Akční plán musí navíc podporovat výzkum a rozvoj lesů. Jedním aspektem takové činnosti by bylo zahrnutí velkých projektů lesnického výzkumu do 7. rámcového programu EU pro výzkum a podpora iniciativy technologické platformy sektoru lesnictví. Vědecké studie (výzkumné kontrakty) prováděné společně s fakultami významných evropských lesnických univerzit by měly zjistit, kolik zaměstnanců je požadováno evropským lesnickým sektorem a jakou by měli mít kvalifikaci, aby sektor fungoval efektivně na udržitelném základě šetrném k přírodě v souladu se zákony, nařízeními a požadavky na certifikaci. Měla by být vypracována také studie o lesnických seskupeních.

3.1.11 Akční plán by se měl také pokusit stanovit, jak vlastní úsilí EU může podporovat proces ministerské konference o evropském lesnictví a provádění rozhodnutí, která na ní byla přijata. Zvláště akční plán by měl posílit zavádění národních lesnických programů v souladu s obecným přístupem formulovaným na ministerské konferenci o evropském lesnictví.

3.1.12 Akční plán by měl zavést výměnné programy pro lesnické zaměstnance mezi zeměmi tak, aby byli informováni o silných a slabých stránkách národních systémů, a rozvíjeli tak nové přístupy ke své práci doma.

3.1.13 Jedním aspektem akčního plánu by mělo být identifikování praktických způsobů, jak zlepšit koordinaci a komunikaci s ohledem na rozhodování EU týkající se lesů. Evropská informační a komunikační platforma, která je určená k tomu, aby se lidé cítili blíž Evropě, by měla spojit mnoho různých a zajímavých činností evropského lesnického sektoru a informovat o nich přímo jednotlivé zainteresované strany v sektoru lesnictví v jednotlivých zemích a regionech.

3.1.14 Provádění akčního plánu také vyžaduje určení zodpovědnosti a přidělení přiměřených prostředků.

3.1.15 Ústředním tématem akčního plánu musí být opatření pro růst a zachování biologické rozmanitosti v lesích. Biologická rozmanitost musí být na jedné straně navíc podporována speciálními podpůrnými programy (např. prémie Natura 2000) v chráněných oblastech, nebo je nutno zvyšovat povědomí a akceptaci u obyvatelstva, majitelů lesů a svazů. K zajištění biologické rozmanitosti na zbývající lesní ploše musí být na druhé straně vypracována sada nástrojů zaručujících, že v lesích se zachová a zlepší druhová rozmanitost charakteristická pro les. Dále musí být rovněž podporováno zřizování plně chráněných oblastí. Na základě zvláštních povinností by tyto aktivity měly klást největší důraz na státní lesy, zatímco pro soukromé lesy musí být vytvořeny odpovídající systémy odměn.

3.1.16 Pro posouzení účinnosti přijatých opatření a nástrojů je nezbytné rozšířit různé systémy monitorování v akčním plánu a integrovat je do jednoho celkového konceptu. Je tedy nutné zmapovat, prozkoumat a monitorovat lesní biologickou rozmanitost uvnitř chráněných oblastí i mimo ně. Právě tak nezbytné jsou pravidelné a obšírné průzkumy situace v lesích. Výzkumem a monitorováním se přezkoumá, do jaké míry mohou lesnická opatření přispět k zachování biologické rozmanitosti.

4. **Závěry**

4.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je přesvědčen, že strategie v oblasti lesního hospodářství a její provádění by i nadále mělo být založeno na zásadě subsidiarity a na koncepci ekonomicky, ekologicky, sociálně a kulturně udržitelného lesního hospodářství.

4.2 EHSV zdůrazňuje, že při provádění strategie v oblasti lesního hospodářství by se měla věnovat pozornost tomu, aby sjednotila své cíle s lisabonskou a göteborgskou strategií EU.

4.3 EHSV je přesvědčen, že Evropská unie by měla důsledně pracovat na dosažení celosvětové, právně závazné dohody o správě, ochraně a udržitelném rozvoji všech druhů lesa, která by odpovídal zásadám o lesním hospodářství schváleným na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992, a zdůrazňuje zavádění návrhů opatření přijatých na Mezivládním panelu o lesích a na Mezivládním fóru o lesích. EHSV také zdůrazňuje, že Evropská unie musí učinit kroky k zajištění toho, aby existující postupy a nástroje na podporu udržitelného lesního hospodářství byly plně zohledněny v mezinárodních dohodách o životním prostředí.

4.4 EHSV poznamenává, že ministerské konference, které diskutují o ochraně evropských lesů, musí hrát důležitou úlohu ve spolupráci v oblasti lesnictví mezi evropskými zeměmi a že rozhodnutí přijatá na těchto konferencích by měla být, kde je to nutné, zahrnuta do strategie v oblasti lesního hospodářství EU.

4.5 EHSV poukazuje na pozitivní dopad sektoru lesnictví na zaměstnanost a vitalitu venkovských oblastí a na rozvoj obchodní činnosti na venkově. Lesnická opatření prováděná v kontextu politiky rozvoje venkova by se měla zakládat na národních programech pro lesy a ty by měly sledovat dosažení cílů strategie v oblasti lesního hospodářství EU. EHSV také vyzývá, aby byly vytvořeny systémy na monitorování opatření v oblasti lesního hospodářství v členských státech zavedených podle směrnice o rozvoji venkova a spolufinancovaných EU a monitorování jejich dopadu. EHSV zdůrazňuje, že podpora poskytovaná lesnímu hospodářství na základě politiky rozvoje venkova by neměla narušovat konkurenci a trhu se dřevem a jinými produkty lesa.

4.6 EHSV zdůrazňuje pozitivní vliv, který má les na zdraví člověka, na vzpružení ducha a odpočinek pracujících. Z toho důvodu vyzývá členské státy, aby dodržovaly zásadu dostupnosti přírodních zdrojů veřejnosti, zaručily volný přístup všech občanů do lesů a zároveň stanovily zodpovědnost veřejnosti ohledně dodržování pravidel pohybu v lesích určených jejich majiteli, jakož i opatření na ochranu přírody.

4.7 Podle názoru EHSV vyvážené provádění strategie v oblasti lesního hospodářství vyžaduje, aby rozhodnutí přijatá v sféře politiky životního prostředí Evropské unie a cíle rozvoje lesního hospodářství EU byla vzájemně v souladu a doplňovala se.

4.8 EHSV konstatuje, že ochrana lesů a ekologických a sociálních služeb, které poskytují, jsou důležitým aspektem udržitelného lesního hospodářství, a že při ochraně lesů a poskytování ekologických služeb by měly být zdroje věnovány rozvoji funkčních modelům které povzbuzují dobrovolný a tržně orientovaný přístup. Produkce sociálního a ekologického přínosu, který společnost potřebuje, nemusí nezbytně omezovat vlastnická a rozhodovací práva majitelů nebo ohrožovat rentabilitu lesního hospodářství fungujícího v souladu s právními předpisy a zásadami udržitelného lesního hospodářství.

4.9 EHSV cítí, že je důležité uznat význam lesů a jejich produktů pro regulaci klimatické změny, a EU by měla podporovat výzkumné činnosti a výměnu informací o adaptaci na klimatickou změnu.

4.10 EHSV je toho názoru, že Evropská komise by měla věnovat zvláštní pozornost otázkám, které mohou podpořit úsilí Společenství na vytvoření příznivého prostředí pro udržitelné lesní hospodářství. EHSV věří, že provádění strategie v oblasti lesního hospodářství a göteborgské a lisabonské strategie vyváženým způsobem vyžaduje větší koncentraci na podporu komerčního využití lesů a na rentabilitu, konkurenceschopnost a zaměstnanost v sektoru lesnictví.

4.11 EHSV je přesvědčen, že je nezbytné podporovat využití dřeva a ostatních produktů lesa jako obnovitelných a ekologicky příznivých surovin a zdrojů energie a že by měla být vypracována dlouhodobá strategie k tomuto cíli.

4.12 EHSV považuje za důležité podporovat schopnost zúčastněných stran rozvíjet udržitelné lesní hospodářství. EHSV považuje za důležité, aby malým vlastníkům lesů byla dána možnost rozvíjet své vlastní lesní hospodářství udržitelným způsobem posílením organizací zastupujících soukromé vlastníky lesa. Je nezbytné zvýšit institucionální kapacitu na podporu udržitelného lesního hospodářství v nových členských státech. Výzvu představuje především rozvoj forem soukromého vlastnictví a institucionálních struktur.

4.13 EHSV vyzdvihuje, že certifikace lesů je fakultativní tržní nástroj na podporu udržitelného lesního hospodářství. EHSV považuje za důležité, aby EU převzala zodpovědnost za hladké fungování vnitřního trhu a zajistila, aby se certifikace lesů nestala umělou překážkou obchodu.

4.14 EHSV je přesvědčen, že je důležité zvýšit udržitelnost, kapacitu a konkurenceschopnost sektoru lesnictví pomocí výzkumu a rozvoje.

4.15 EHSV je přesvědčen, že je podstatné dále zpřísnit koordinaci mezi různými hlavními politickými otázkami a že důsledky pro sektor lesnictví se lépe odrážejí v rozhodování o různých sektorálních politikách. Pro zlepšení koordinace by měl být určen jeden orgán zodpovědný za provádění strategie v oblasti lesního hospodářství a za komunikaci s různými GŘ, členskými státy, lesnickými orgány a zainteresovanými skupinami.

4.16 EHSV podporuje návrh Komise sestavit zvláštní akční plán na provádění strategie v oblasti lesního hospodářství. EHSV věří, že je důležité, aby tento akční plán obsahoval definici priorit a odpovědností a aby byly poskytnuty dostatečné prostředky na jeho provádění.

V Bruselu,26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady o společné organizaci trhu s osivem

KOM(2005) 384 v konečném znění – 2005/0164 (CNS)

(2006/C 28/12)

Dne 21. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 36 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne 27. září 2005 předsednictvo Výboru pověřilo Specializovanou sekci „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí" přípravou prací na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana BROSE hlavním zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), a přijal následující stanovisko 61 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Výbor schvaluje vypracování nového nařízení, jež zapracovává četné změny nařízení č. 2358/71. Návrh Komise je však restriktivní a vyžaduje úpravu. Konkrétně jde o to, že ochranná doložka by se neměla vztahovat pouze na státy, které nejsou členy Světové obchodní organizace, ale měla by se týkat všech třetích zemí.

1.2 Výbor navrhuje znovu zařadit druhý bod odůvodnění nařízení (EHS) č. 2358/71:

„Vzhledem k tomu, že zvláštní situace na trhu s některými osivy se vyznačuje nezbytností udržet ceny schopné konkurence se světovými cenami těchto produktů; že by proto měla být přijata vhodná opatření ke stabilizaci trhu a zajištění přiměřeného příjmu pro zúčastněné producenty;"

1.3 Výbor navrhuje znovu zařadit šestý bod odůvodnění nařízení (EHS) č. 2358/71 a rozšířit jeho působnost na všechny citlivé produkty:

„Vzhledem k tomu, že v případě ~~osiva hybridní kukuřice~~ **produkce citlivých osiv** je třeba zamezit narušení trhu Společenství způsobenému nabídkami na světovém trhu za mimořádně nízké ceny; že je proto třeba stanovit pro tento produkt referenční ceny a zvýšit cla o vyrovnávací dávku, pokud jsou nabídkové ceny s dodáním na hranice zvýšené o cla nižší než referenční ceny;"

1.4 Výbor navrhuje změnu čl. 7 odst. 1:

Pokud je v důsledku dovozu nebo vývozu trh Společenství s jedním nebo více produkty uvedenými v článku 1 vážně narušen nebo hrozí-li, že bude vážně narušen, a tím bude ohroženo dosažení cílů stanovených v článku 33 Smlouvy, mohou být pro obchod se **třetími** zeměmi~~, které nejsou členy Světové obchodní organizace~~, přijímána vhodná opatření po dobu, po kterou toto narušení nebo jeho hrozba trvá.

2. **Obecné připomínky**

2.1 Cílem tohoto návrhu Evropské komise na změnu společné organizace trhu s osivem je především konsolidovat nařízení (EHS) č. 2358/71 vzhledem k jeho četným změnám a vzhledem k reformě SZP. Návrh však redukuje zemědělskou politiku v oblasti osiva na její nejjednodušší formu – zachování ochranné doložky a žádost o výměnu statistických informací mezi členskými státy.

2.2 Osivo nelze považovat za pouhou zemědělskou surovinu. Osivo představuje strategický výrobní faktor nejen pro adaptaci zemědělských a zemědělsko-potravinářských odvětví, ale také v otázce naplňování očekávání spotřebitelů (např. v případě výroby bez GMO). Osivo je totiž prvním článkem řetězce, který musí svou genetikou a vlastnostmi vyhovět požadavkům konkurenceschopnosti na trhu a požadavkům občanů z hlediska bezpečnosti potravin a ochrany životního prostředí. Společná organizace trhu s osivem musí definovat komplexnější prostředky, jimiž bude chránit, doprovázet a řídit evropskou zemědělskou výrobu.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1 Při revizi nařízení je nutné skutečně zohlednit články 33 a 34 Smlouvy. Dále je třeba minimálně znovu zařadit body 2 a 6 odůvodnění nařízení (EHS) č. 2358/71. Jedná se o to, aby Evropská komise měla v případě obtíží na trhu s osivem možnost zasáhnout, a to s cílem vyhovět ustanovením Smlouvy a požadavkům evropských spotřebitelů.

3.2 Pokud se jedná o seznam produktů zařazených do této společné organizace trhu (článek 1), z hlediska legislativní koherence je kromě celní nomenklatury vhodnější odkázat na směrnice č. 66/401 a 66/402 ([1]) z roku 1966 o uvádění osiva na trh.

3.3 V návrhu Komise byla ochranná doložka umožňující Komisi přijmout opatření v případě závažných narušení, jež by mohla ohrozit dosažení cílů stanovených v článku 33 Smlouvy, výrazně omezena na státy, které nejsou členy Světové obchodní organizace. Všichni současní konkurenti Evropské unie na trhu technologicky vyspělých produktů, mezi něž náleží i osiva, patří mezi rozvinuté země (Spojené státy, Chile, Austrálie, Nový Zéland …). Tyto státy jsou pak přirozeně členy Světové obchodní organizace. Omezení ochranné doložky na státy, které nejsou členy této organizace, proto není žádoucí.

3.4 Kvalitu osiva a její kontrolu v členských státech upravují směrnice č. 66/401, 66/402, 2002/54 a 2002/57. Na úrovni třetích zemí je nutno zaručit stejnou úroveň kvality osiva. Vzhledem k tomu, že zde se jedná o výsledek jednání o ekvivalenci mezi Evropskou unií a třetími zeměmi, měla by společná organizace trhu zmínit tento požadavek kvality např. v bodech odůvodnění.

3.5 Společná organizace trhu musí definovat skutečnou politiku podpory organizaci výrobců. Výroba osiva povinně probíhá v rámci smluvního vztahu mezi příslušnou společností a zemědělcem. Zemědělec jako výrobce osiva je pak povinen odevzdat veškerý produkt sklizně společnosti, se kterou uzavřel smlouvu dle nařízení o odrůdových právech z roku 1994 ([2]). V rámci této organizace by bylo zajímavé, pokud by společná organizace trhu podpořila organizaci zemědělců, již jsou často v podřízeném postavení vůči společnostem, a definovala minimální pravidla pro uzavírání smluv.

3.6 Společná organizace trhu musí definovat prostředky umožňující posílit sběr statistických dat v návaznosti na cíle stanovené v bodě 8 odůvodnění návrhu.

3.7 Komise musí definovat prováděcí pravidla pro ochranné doložky. Je totiž velmi obtížné dokázat, že dílčí dovozy za velmi nízkou cenu ohrožují „dosažení cílů stanovených v článku 33 Smlouvy“, jak se píše v návrhu Komise, nebo nesplňují očekávání evropských spotřebitelů.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([1]) Úř. věst. P 125, 11.7.1966

([2]) Nařízení Rady (ES) č. 2100/94 z 27.7.1994 - Úř. věst. L 227, 1.9.1994

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem

KOM(2005) 395 v konečném znění – 2005/0160 (CNS)

(2006/C 28/13)

Dne 21. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální ve věci:

Dne 27. září 2005 předsednictvo Výboru pověřilo Specializovanou sekci „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí" přípravou práce Výboru na tomto tématu

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Barata Triguera hlavím zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října), a přijalo následující stanovisko 88hlasy pro, 1 hlasem proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vítá úpravy navržené Komisí ohledně článků a příloh nařízení Rady 1493/1999 ([1]). Tyto úpravy obsahují změny, které vyžaduje nařízení, aby bylo přizpůsobeno současnému stavu v odvětví vinařství. EHSV ovšem navrhuje, aby bylo používáno dřevěné (aktivní) uhlí také pro nešumivá vína, protože nevidí důvod, proč by mělo být vyloučeno z uznávaných výrobních postupů.

1.2 Z technických důvodů je použití dřevěného uhlí jediná kontrolovatelná ošetřovací metoda, kterou může být odstraněn vysoký podíl ochratoxinu z červených vín a která nevykazuje žádné kontraindikace.

1.3 Dle názoru Výboru by měl být návrh Komise nahradit ***přílohu IV, bod 1, písmeno i)*** textem „ošetření moštů a mladých vín v procesu kvašení dřevěným (aktivním) uhlím v rámci určitých mezních hodnot" přeformulován tak, aby dřevěným uhlím mohla být ošetřována také nešumivá vína.

1.4 Návrh Komise by tedy měl znít následovně: „ošetření moštů, mladých vín v procesu kvašení a nešumivých vín dřevěným (aktivním) uhlím v rámci určitých mezních hodnot".

2. **Odůvodnění**

2.1 Evropská komise navrhuje upravit nařízení Rady č. 1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem.

2.2 EHSV se domnívá, že návrh Komise je logický důsledek potřeby změnit evropské právní normy v souvislosti s přijetím nových členských zemí do Evropské unie a se změnami na evropském vinařském trhu. Navrhované nařízení přináší větší transparentnost a jasnost a nabízí právní ochranu pro enologické postupy, které jsou uznány a povoleny Mezinárodní organizací pro révu a víno (OIV).

2.3 EHSV souhlasí s přídáváním dimethyl-dikarbonátu jakožto novým enologickým postupem, ale zdůrazňuje, že kdyby Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele rozhodlo snížit maximální obsah siřičitanu a kromě toho snížit či vyloučit obsah dimethyl-dikarbonátu, protože obsahuje metanol, pak by vinařskému odvětví nezůstaly žádné alternativy.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([1]) Úř. věst. L 179, 14.7.1999, s.1. Nařízení změněné naposledy nařízením (ES) č. 1795/2003 Komise (Úř. věst. L 262, 14.10.2003, s.13)

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Fondu solidarity Evropské unie

KOM(2005) 108 v konečném znění – 2005/0033 (COD)

(2006/C 28/14)

Dne 27. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 3. října 2005. Zpravodajem byl **pan Barros Vale**.

Na 421.plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 74 hlasy pro, žádným hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Fond solidarity Evropské unie (EUSF) byl vytvořen v roce 2002 s cílem poskytnout podporu regionům členských států nebo zemí připravujícím se na přistoupení, jež utrpěly výrazné škody při katastrofách.

1.2 EUSF by měl být flexibilní a co nejméně omezovaný formálními požadavky tak, aby mohl postiženým regionům poskytnout okamžitou pomoc.

1.3 Roční rozpočet EUSF na období 2002-2006 byl stanoven přibližně na jednu miliardu EUR.

1.4 Do konce roku 2006 bude nařízení o EUSF revidováno, a toto revidované znění je předmětem tohoto stanoviska.

1.5 Současný EUSF pokrývá pouze přírodní katastrofy, což znamená, že je nesmírně obtížné poskytovat pomoc po průmyslových nehodách, teroristických činech nebo dokonce v důsledku vážného ohrožení veřejného zdraví.

1.6 Současná hranice pro vznik nároku na pomoc z EUSF je velmi vysoká (3 miliardy EUR pro náklady vyplývající z přímých škod nebo přesahující 0,6 HND), což vedlo k tomu, že více než dvě třetiny pomoci byly poskytnuty na základě výjimky, pro niž je stanoven roční rozpočet ve výši pouhých 75 milionů EUR.

2. **Nový návrh**

2.1 *Obecné otázky*

2.1.1 Geografický rozsah EUSF zůstává beze změny – pokrývá tedy stávající členské státy a státy před přistoupením.

2.1.2 Obsahově je pokrytí nyní rozšířeno na technické a průmyslové katastrofy, ohrožení veřejného zdraví a teroristické činy, stejně jako přírodní katastrofy.

2.1.3 Pro uvolnění podpory z fondu jsou pro definici „katastrofy“ na základě kvantitativních a politických faktorů stanovena dvě kritéria.

2.1.3.1 Kvantitativní kritérium: hranice pro vznik nároku na pomoc z EUSF je snížena ze 3 miliard EUR na 1 miliardu EUR, resp. z 0,6 % na 0,5 % HND, což umožní využít fondu ve větším počtu případů.

2.1.3.2 Politické kritérium: za určitých jasně odůvodněných okolností (konkrétně tehdy, kdy v okamžiku přijetí rozhodnutí není znám plný rozsah škod), může Komise uvolnit prostředky z fondu i v případě, že nebylo splněno kvantitativní kritérium.

2.1.4 Státy sousedící s postiženou zemí mají rovněž nárok na pomoc z fondu, pokud jsou příslušnou katastrofou také postiženy.

2.1.5 Pro EUSF je nutno použít také zásadu subsidiarity.

2.1.6 Na základě návrhu může postižená země požádat o zálohu (přibližně 5 % celkových odhadovaných nákladů na opatření financovaná z tohoto fondu, v maximální výši 5 milionů EUR), jež bude přiznána bezprostředně po podání žádosti o pomoc. Prokáže-li se následně neoprávněnost této žádosti, musí příslušná země tuto částku vrátit.

2.1.7 Při udělování pomoci musí být použita zásada proporcionality s přihlédnutím k celkovým škodám, velikosti země a odhadované závažnosti důsledků do budoucna.

2.1.8 Přijímající stát plně zodpovídá za provádění podpory a je povinen podat podrobnou zprávu o výdajích, jež musí být plně odůvodněna a vypracována v souladu s nařízením.

2.1.9 Suma navrhovaná Komisí pro EUSF zůstává ve výši 1 miliardy EUR ročně.

2.1.10 Prostředky vyčleněné na EUSF nejsou kryty z rozpočtu EU. Uvolnění prostředků z fondu je vždy prováděno prostřednictvím opravného rozpočtu.

2.1.11 Dojde-li k překročení roční částky, lze využít rozpočtu na následující rok – čímž bude zaručeno poskytnutí pomoci – za předpokladu, že bude podána oprávněná žádost o pomoc.

3. **Obecné a konkrétní poznámky**

3.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá cíl Komise rozšířit záběr Fondu solidarity a zajistit jeho schopnost rychle reagovat v případě krize.

3.2 EHSV se nicméně domnívá, že pro dosažení vyšší účinnosti bude zapotřebí doladit různé aspekty návrhu Komise, aby se fond mohl stát silným a pružným nástrojem EU umožňujícím obyvatelům území, jež pokrývá, plně využít jeho podpory. Příspěvek nesmí být omezen neodůvodněnými formálními požadavky a musí se řídit pravidly schopnými obsáhnout nejrůznější typy katastrof bez ohledu na příčinu v nejkritičtějších dobách pro společenství, jimž je určen. Kromě nabídky cenné pomoci při obnově infrastruktury a normálního hospodářského a sociálního života musí také dávat jednoznačné politické znamení Evropy občanům vystaveným závažnému ohrožení.

3.3 Ačkoli navrhovaná výše finančních prostředků zdánlivě odpovídá žádostem podaným v posledních letech, EHSV vyjadřuje svoji pochybnost, zda by tato částka byla schopna krýt potřeby v případě závažné katastrofy, jako jsou zemětřesení, silná přílivová vlna, celoevropské pandemie nebo nehody či útoky zbraněmi hromadného ničení. Byť se samozřejmě jedná o ojedinělé situace, mělo by s nimi být počítáno prostřednictvím obdobně výjimečných mechanismů, jež by v případě katastrofy takového rozsahu Unie mohla využít.

3.4 EHSV se domnívá, že pravidla pro použití fondu musejí být jasná a zřetelná a co nejméně omezena formálními požadavky, musejí však také obsahovat mechanismy zaručující transparentnost a následné hodnocení a sledování použití prostředků uvolněných ve prospěch přijímajícího státu.

3.5 Vzhledem k současné situaci v oblasti rozpočtu EU a hospodářské situaci Evropy EHSV neodmítá navrhovanou proměnlivou formu rozpočtu s předem nastaveným stropem. Domnívá se však, že EUSF by měl být co nejdříve zřízen jako trvalý nezávislý fond, jenž bude mít vlastní pevný roční rozpočet, jehož „přebytky“, shromážděné z nevyužitých ročních fondů, by tvořily rezervu pro případ závažných katastrof.

3.6 Co se týče pravidel upravujících lhůty pro použití, EHSV se domnívá, že návrh Komise představuje krok správným směrem. Výbor vítá plánovaný mechanismus rychlé reakce, jenž napomůže zajistit rychlou pomoc ihned po zjištění faktů, což je hlavním účelem použití EUSF.

3.7 Odhad škod bude vzhledem k rozsahu situací pokrytých návrhem nařízení poměrně složitou otázkou. Vzhledem k široké škále nákladů a zainteresovaných subjektů, a dále vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o krytí škod jak na veřejném, tak na soukromém majetku, bude tento proces pravděpodobně také velmi nepřesný. Krátká lhůta, ve které je nutno podat žádost Komisi, a široké spektrum zájmů a postižených hmotných statků mohou vést k významnému přecenění či podcenění dopadu dané krize. Požadavky států je proto nutno hodnotit nesmírně pečlivě, za pomoci specialistů, historických dat a dřívějších záznamů, a množství poskytnuté finanční pomoci musí být upraveno v souladu s životními náklady v přijímajícím státě.

3.8 S ohledem na typ nákladů, jež by fond pokrýval, schvaluje EHSV oprávněná opatření uvedená v čl. 4 návrhu nařízení, rád by však připojil kategorii s následujícím názvem: „ostatní činnosti ve veřejném zájmu, jejichž cílem je uvést sociální a hospodářský život postižených obyvatel nebo oblastí do normálního stavu a zároveň umožnit přístup k FSEU všem subjektům občanské společnosti v souladu s ustanoveními a opatřeními, která budou stanovena“. Cílem zařazení tohoto nového bodu je reagovat na nepředvídatelnou povahu typů a důsledků událostí, jež mají být předmětem pomoci z FSEU, aby byl rozhodovací proces v neobvyklých situacích pružnější – v případech, kde by sociální a výrobní struktury byly ohroženy, pokud by neexistovala možnost pomoci u škod na soukromém majetku.

3.8.1 S ohledem na přání rozšířit přístup k fondu by mělo být uvedeno, že čerpání vyhrazených částek bylo nízké v neposlední řadě z důvodu doložky omezující využití fondu pouze pro veřejné výdaje. To znemožňuje řešit situace, které jsou ve skutečnosti v souladu s principem FSEU.

3.8.2 Měla by být také znovu prověřena hranice pro vznik nároku, aby se možnost využití prostředků z fondu přizpůsobila místním potřebám a odrážela regionální rozměr některých přírodních jevů.

3.9 EHSV se domnívá, že konečnými příjemci činnosti fondu musejí být obyvatelé EU. Státy jsou zprostředkujícími příjemci pouze z logistických a organizačních důvodů, neboť právě ony obdrží příslušné prostředky z rozpočtu EUSF. Z téhož důvodu by státní organizace rovněž neměly být jedinými příjemci veřejných prostředků poskytovaných v rámci fondu; tyto prostředky by měly být uvolňovány též pro organizace občanské společnosti, neboť i ony jsou často zapojeny do činností, jež mohou být financovány z tohoto fondu, protože státy obvykle nemají prostředky k nápravě důsledků tohoto typu katastrof bez pomoci těchto organizací. Hasičské sbory, dobrovolné organizace občanské společnosti působící v oblasti zdravotní nebo sociální péče a další subjekty občanské společnosti musejí obdržet náležitou kompenzaci za své úsilí, odhodlání a výdaje spojené s touto činností, neboť jejich rozpočty nejsou obecně stavěny na události takového rozsahu.

3.10 EHSV se domnívá, že by mělo být revidováno geografické pokrytí zemí v případě katastrofy s cílem zajistit, aby pomoc mohly získat i země, jež nesdílejí hranici s postiženou zemí. Katastrofy velkého rozsahu (např. jaderná katastrofa) mohou postihnout země, jež nesousedí se státem, v němž k tragédii původně došlo, a proto by i tyto státy měly mít možnost žádat o pomoc. Dojde-li k postižení jiných států, a za předpokladu, že byla podána žádost o uvolnění prostředků z fondu, musí být fond použit ve všech dotčených státech i v případě, že některé z nich nesplňují kritéria pro vznik nároku stanovená v článku 2 návrhu.

3.11 EHSV se rovněž domnívá, že otázka sousedství rovněž vyvstává v případě nečlenských států a nekandidátských zemí postižených událostí, k níž původně došlo v EU nebo v kandidátské zemi. Byla-li podána žádost o uvolnění prostředků z EUSF na základě události, k níž došlo nebo jejíž příčina se nachází v rámci této geografické oblasti, mohou ostatní sousedící státy rovněž žádat o podporu Unie, ať už v rámci EUSF nebo prostřednictvím jiných platných nástrojů mezinárodní spolupráce, a to za předpokladu, že nedojde k narušení průběhu již zavedených konkrétních programů spolupráce.

3.12 EHSV se domnívá, že fond by měl být také využíván u katastrof způsobených nahromaděním nebo pokračováním situací, jež nejsou ihned označeny za zvláště závažné (např. velké sucho); stupeň, od kterého u nich lze zvažovat pomoc, by musel být dále upřesněn. Klimatické změny, k nimž již nějakou dobu dochází, jsou částečně způsobeny globálním oteplováním – za něž je částečně zodpovědná také Unie jako celek – a postihují některé státy více než ostatní, a od Unie by nebylo rozumné ani zodpovědné vyhýbat se povinnostem v souvislosti s příčinami či důsledky klimatických změn.

3.12.1 Poznámky shromážděné v dané oblasti během informační návštěvy EHSV ve Španělsku a Portugalsku ve dnech 14. – 16. září 2005 zdůraznily v mnoha případech potřebu spojit využití:

— Fondu solidarity EU se schopností rychle reagovat a poskytnout okamžité řešení naléhavých potřeb jak za účelem pomoci postiženým komunitám, tak za účelem poskytnutí materiální pomoci;

— fondů, které nabízejí více strukturální pomoci s cílem poskytnout dlouhodobá řešení zásadnějších problémů, např. vytvořením infrastruktury zabývající se suchem, opětovným zalesněním a rozvojem alternativních činností v oblastech zpustošených požáry.

3.12.2 Začlenění pomoci FSEU do širšího kontextu rozsáhlých dlouhodobých opatření by mělo být pro Komisi při výběru projektů důležitým kritériem. To by zlepšilo celkovou efektivitu FSEU i strukturálních fondů.

3.12.3 Na seznamu jevů, jež by EUSF měl pokrývat, jsou zařazeny záplavy, tornáda a silné bouře, nesmějí z něj však být vyloučeny ani otázky dodávek vody, použitelné infrastruktury a poskytování sociální nebo zdravotní péče pro obyvatele v nepředvídatelných situacích vlivem sucha nebo teplých vln. Nařízení by mělo pokrýt tyto situace a jasně definovat, ve kterém okamžiku je nutno je vyhodnocovat, neboť nejsou způsobeny rychlou a ihned identifikovatelnou událostí, avšak spíše pokračujícím zhoršováním dané situace (klimatické či jiné).

3.13 Za tímto účelem by mohla být pro národní orgány odpovědné za vodohospodářství zavedena povinnost vydat „oficiální prohlášení o velkém suchu“, založené na jednotných objektivních kritériích, kterými by se řídily vodohospodářské orgány ve všech členských státech.

3.14 EHSV se také domnívá, že členské státy a Unie musejí stanovit jasná pravidla týkající se povinnosti pojišťovacího systému EU poskytnout krytí určitých typů rizik, jimž se pojišťovny často pokoušejí vyhnout. To je o to důležitější vzhledem ke skutečnosti, že EUSF a národní pomoc zpravidla nepokrývají škody utrpěné soukromými osobami, z nichž obvykle vyplývají mnohem vyšší náklady, než pomoc, kterou úřední orgány považují za nezbytnou při řešení problémů postihujících komunitu jako celek.

3.15 Konečně, EHSV se domnívá, že na všech úrovních je nutno podpořit prevenci rizik s cílem zmírnit nebo eliminovat důsledky takových situací předpovídáním událostí tohoto druhu, prevencí katastrof a přípravou a spouštěním mechanismů včasné reakce tak, aby byl chráněn lidský život a veřejné blaho a aby se zabránilo poškození infrastruktury a hmotných a nehmotných statků. EHSV by proto neměl námitek proti zařazení restriktivního ustanovení do tohoto nařízení, jehož cílem by bylo posílení prevence prostřednictvím omezení, snížení nebo eliminace podpory EUSF v případě prokazatelné nedbalosti na straně státních orgánů příslušného státu, a to za předpokladu, že tento stát je schopen vyrovnat se finančně s následky události. EUSF by přesto v těchto případech mohl poskytnout pomoc ve formě úvěru, spíše než grantu, neboť tato podpora je určena postiženým obyvatelům jako cílovým příjemcům. Udělováním grantů EU státům, jež se dopustily nedbalosti, vytváří klima nežádoucí volnosti a nezodpovědnosti a zvyšuje riziko určitých typů katastrof, jimž by se v některých případech dalo zabránit.

4. **Závěry**

4.1 EHSV znovu připomíná svůj trvalý postoj podporující prevenci, zodpovědnost a předpovídání závažných katastrof. Velký význam nicméně přisuzuje také existenci mechanismů, jako je EUSF, a to za předpokladu, že tyto nástroje budou upraveny na základě kritiky a návrhů uvedených v bodě 3 výše.

4.2 EHSV vítá zlepšení obsažená v návrhu nařízení, domnívá se však, že tato zlepšení nejsou dostatečná pro to, aby EUSF dosáhl maxima svého potenciálu a schopnosti učinit náležitá opatření.

4.3 Výbor se domnívá, že návrh Komise by měl být změněn ve třech bodech, aby byl efektivnější pro praktické požadavky:

a) rozšířit jeho dosah, aby byly pokryty další formy katastrof, zejména sucho;

b) snížit výši hranice pro vznik nároku u rozsahu škod (je příliš vysoká a nezahrnuje nedávné katastrofy) a/nebo poskytnout Komisi větší rozhodovací pravomoc, aby mohla uznat katastrofy s vážným regionálním dopadem;

c) být pružnější, co se týče finanční pomoci prostřednictvím zavedení nové, komplexnější doložky, která by zahrnovala další důležité náklady, které nejsou uvedeny v seznamu „opatření financovaných z fondu“ zpracovaném Komisí.

4.4 Výbor by také mohl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy, v němž by zhodnotil zásady a činnost Fondu solidarity a jeho vhodnost pro řešení potřeb členských států a regionů EU. Stanovisko by mělo být vypracováno co nejdříve, aby pomohlo řešit problémy, které již byly zjištěny.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele“

(2006/C 28/15)

Na žádost představitelů Spojeného království jako nadcházející předsednické země EU z února 2005 Evropský hospodářský a sociální výbor schválil dne 8. února 2005 vypracování stanoviska k tématu *„Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele“*.

Specializovaná sekce „Vnější vztahy“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. října 2005. Zpravodajem byl **pan Adams**.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání dne 27. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 75 hlasy pro, 12 hlasy proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

Exekutivní shrnutí

1. Etický obchod (v různých formách definovaných stanoviskem) [1] může významně přispět k udržitelnému rozvoji a v rámci pozitivních a posilujících reakcí na globalizaci k bezprostřednímu zapojení spotřebitelů.

2. Na základě řady systémů založených na znalostech může informovat jak poskytovatele, tak výrobce zboží a podněcovat tržně orientované činnosti a reakce spotřebitelů. Evropa na tomto poli zaujímá celosvětově vedoucí postavení. Tato činnost navazuje na Lisabonskou strategii a zároveň přispívá k rozvojovým cílům tisíciletí.

3. Cílem šíření koncepcí záruk pro spotřebitele je nabídnout řadu etických, sociálních a ekologických záruk. Většina se vztahuje na jednu nebo několik otázek specifických pro určitý produkt jako jsou například poctivý obchod, organická výroba, zachování lesů, dopad na životní prostředí, dětská práce nebo dobré životní podmínky zvířat.

4. Stanovisko kriticky zkoumá nezbytné požadavky těchto koncepcí záruk na účinnost, adekvátnost definice politiky v rámci EU a naléhavou potřebu objasnění a koordinace. Dále navrhuje praktické kroky, kterými by instituce EU, členské státy a regionální/místní komunity a samosprávy pomohly sjednotit, podpořit a posílit tyto iniciativy.

5. Stanovisko rovněž navrhuje rámcovou politiku, která různým institucím EU a celé řadě iniciativ k podpoře etického obchodu pomůže položit si tytéž otázky, jak zajistit

[1] Vzhledem k tomu, že tyto pojmy mohou být vykládány různě, je v oddíle 9 uvedena definice klíčových pojmů použitých v tomto stanovisku.

a demonstrovat dopad, a sdílet poznatky, jak na ně odpovídat. Pomůže to zvýšit účinnost a minimalizovat jakoukoli duplicitu nebo zbytečné monitorování.

6. Tento rámec by měl nabídnout rozumný základ pro srovnávání koncepcí záruk pro spotřebitele s jinými politickými nástroji shodného zaměření a poskytnout institucím EU a členským státům ukazatel koherence politiky a praktický nástroj pro stanovení investic.

7. Vytváření stanoviska vzbudilo obrovský zájem a podnítilo k účasti napříč Komisí, v rámci hlavních obchodních zájmů a mezi nevládními organizacemi. EHSV další praktickou činností podpoří:

— praktické umožnění dialogu všech zainteresovaných stran v roce 2006 s cílem vytvořit společný rámec záruk etického obchodu pro stanovení dopadu/kvality;

— praktické umožnění dialogu všech zainteresovaných stran v roce 2006 za účelem přípravy zapojení EHSV do vývoje normy ISO 26000 týkající se společenské odpovědnosti

— program na zvýšení povědomí spotřebitelů, který bude od raného věku, v průběhu vzdělávání i v rámci celoživotního učení poukazovat na možnost spotřebitelů ovlivňovat sociální a ekologickou dynamiku prostřednictvím informovaného nákupu.

1. **Úvod**

1.1 V únoru 2005 vláda Spojeného království v souvislosti se svým předsednictvím Rady od července do prosince 2005 požádala EHSV o vypracování průzkumného stanoviska na téma Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele a podporu iniciativ pro udržitelný rozvoj. „Etický obchod“ byl v různých formách součástí řady nedávných stanovisek EHSV zejména v oblasti udržitelného rozvoje (CESE 661/2004) a společenské odpovědnosti firem (CESE 355/2002). Konkrétně poctivý obchod byl dlouho předmětem zájmu EHSV, který vypracoval první stanovisko k tomuto tématu v roce 1996 ([2]). Proto vítáme, že máme další příležitost zabývat se konkrétně touto tématikou.

1.2 Obchod obvykle vede k pozitivnímu ekonomickému růstu, tvorbě majetku a sociálním příležitostem, může však také vést ke zneužívání lidí a prostředků a mít ekologický dopad. „Etický obchod“ může nabídnout možnosti, jak toto napětí řešit. Spotřebitelé mohou svou spotřební sílu do značné míry usměrňovat, firmy jsou vůči spotřebitelským trendům velmi vnímavé a rovněž se snaží minimalizovat ohrožení své dobré pověsti. Případný pákový efekt „etického obchodu“ je značný. Sto největších ekonomik světa tvoří 51 firem a 49 zemí ([3]). V roce 2003 světové obchodní toky mezi národy překročily 9,1 triliónu dolarů – tj. asi 25 % světového hrubého domácího produktu – a již více než 20 let rostou průměrně o více než 6 % ročně ([4]). Je obtížné změřit absolutní objem „etického obchodu“, je však možné udělat odhad na základě zboží a služeb prodaných firmami, které podléhají sociálním a ekologickým kontrolním programům. Odhadem se jedná o 5 – 7 % světového obchodu.

1.3 Ekonomická globalizace, utváření světa prostřednictvím spotřebitelské společnosti a rostoucí vliv nadnárodních společností vyvolal diskusi o „etickém obchodě“. Byly vzneseny požadavky na větší společenskou a ekologickou odpovědnost všech subjektů zapojených do obchodního řetězce na základě koherentnějšího národního a mezinárodního regulačního rámce. Při pokusu o měření „etického obchodu“ různými hodnotícími procesy byl v této souvislosti zaznamenán prudký růst.

1.4 „Etický obchod“ je pro strategické zájmy EU nesmírně závažný. Důležitým aspektem Lisabonské strategie je zaměření na ekonomiku založenou na znalostech, která zajistí pevnou konkurenční základnu. „Etický obchod“ se opírá o řadu systémů založených na znalostech, které mohou informovat poskytovatele služeb a výrobce zboží a podněcovat tržně orientované činnosti a reakce spotřebitelů. Evropa v iniciativách „etického obchodování“ zaujímá celosvětově vedoucí postavení a posílením této pozice zároveň přispěje k rozvojovým cílům tisíciletí. V aktuálním šestém akčním programu k životnímu prostředí ([5]) je rovněž definována důležitá role produktů a služeb přispívajících k dosažení cílů minimalizace specifických ekologických dopadů.

1.5 Všechny různé vznikající strategie a iniciativy na podporu „etického obchodu“ mají nestatutární přístup a uznávají spotřebitele nebo sílu investora, s hnutím pro větší společenskou odpovědnost firem sdílejí významnou část metodologie a analýzy a vzájemně se v této oblasti doplňují. Evropská komise v červenci 2002 přijala nové obecné zásady prosazování společenské odpovědnosti firem a brzy zveřejní „Strategii pro podporu a rozvoj společenské odpovědnosti firem v Evropské unii“.

([2]) Evropská iniciativa na podporu označení „fair trade“ EXT/134 duben 1996

([3]) *Top 200: The Rise of Corporate Global Power* [Top 200: Růst globální síly firem]. Institut pro politická studia 2000. (Srovnání firemních obratů a HDP zemí)

([4]) Statistika o obchodu Světové obchodní organizace (WTO), duben 2004

([5]) KOM(2001)31

1.6 V nedávném stanovisku z vlastní iniciativy „Nástroje pro měření a informovanost o společenské odpovědnosti firem v globalizovaném hospodářství“ ([6]) se EHSV podrobně zabýval právě touto oblastí.

1.7 Toto stanovisko poskytuje doplňkový přístup a využívá společný základ. V té souvislosti shledává, že obecně přijaté mezinárodní úmluvy a rámce již existují nebo se vyvíjejí; jedná se o oblast přeshraničního obchodu, mezinárodního rozvoje, životního prostředí, korupce, zahraničních věcí, práce a lidských práv. Tyto oblasti se opírají o kombinaci humanitární etiky a mezinárodního práva.

1.8 Projevují se v množství norem, jež poskytují měřítko (benchmark) na mezinárodní úrovni, například Tripartitní deklarace o nadnárodních společnostech a sociální politice Mezinárodní organizace práce (International Labour Organisation – ILO), Deklarace ILO o základních zásadách a právech při práci a úmluvy zabývající se podmínkami zaměstnání a právem na práci, obecné zásady OECD pro nadnárodní společnosti, Všeobecná deklarace lidských práv OSN, a úmluvy uvedené v souvislosti s novými opatřeními všeobecného systému preferencí GSP+ (Generalised System of Preferences, viz příloha 1).

1.9 Podpora společenské odpovědnosti firem například prostřednictvím fóra mnoha zainteresovaných stran prosazovaného Komisí ([7]) a iniciativy na podporu etického obchodování ([8]) prosazované vládou Spojeného království hrála určitou roli v dalším vytváření tržního rámce pro zapojení spotřebitelů do této problematiky. Koncepce a nástroje vyvíjené těmito a podobnými iniciativami začínají přinášet praktický pracovní konsensus v oblasti výrobních a dodavatelských řetězců.

1.10 Společenská odpovědnost firem se zaměřuje na procesy řízené dodavateli, zatímco „etický obchod“ má širší oblast působnosti včetně iniciativ spotřebitelů. Zejména maloobchodníci vyvinuli programy ([9]) na kontrolu dodavatelského řetězce, z nichž některé byly podporovány nevládními organizacemi a odborovými svazy. Některé nevládní organizace rovněž podpořily nezávislou klasifikaci výrobků. Tyto iniciativy přinášejí povědomí o sociálním rozměru trhu výrobcům i spotřebitelům a mohou uplatnit morální a sociální vliv prostřednictvím kupní síly.

1.11 Toto stanovisko uznává, že ne všichni spotřebitelé mají ekonomické možnosti, aby si vybírali „etické“ produkty, bude se však soustředit na to, jak lze ujistit spotřebitele, kteří se rozhodnou podporovat „etické“ koncepce, o tom, že koncepce (a společnosti) opravdu dodávají, co slíbily, a neslibují nebo nenaznačují více, než co mohou dodat. Stanovisko se bude zabývat vhodností definice politiky s touto problematikou v rámci EU, bude sledovat, kdo nese odpovědnost, jaký je stupeň nezbytné koordinace a navrhne praktické kroky, jež mohou instituce EU, členské státy a regionální/místní komunity a samosprávy učinit.

1.12 Výsledky této iniciativy budou ku prospěchu rovněž dalším zainteresovaným stranám. Odborové svazy a jejich členové budou mít zvláštní zájem na zajištění, aby koncepce záruk, jež uznávají důstojnost práce, zlepšení pracovních podmínek pro své členy a jiné znevýhodněné pracovníky, byly odlišeny od těch, jež tak nečiní. Podobně budou mít podniky zájem na zvýšení důvěry spotřebitelů prostřednictvím veřejné podpory koncepcí záruk kvality. Veřejné orgány, které jsou omezeny předpisy EU pro veřejné zakázky, mohou ve svých strategiích výběru rovněž stanovovat standardy kvality, jež se opírají o „etický obchod“, a tak podporovat své politické cíle.

1.13 To přispěje k rozvoji koncepcí záruk, které nabízejí pozitivní poměr nákladů a výnosů, zajistí skutečné sociální a ekologické zlepšení jakož i spokojenost spotřebitelů, a odpovědným zaměstnavatelům umožní objektivně se odlišit od jiných, jejichž záměrem je především získat tržní výhodu.

2. **Oblast působnosti**

2.1 „Etický obchod“ zahrnuje celou řadu přístupů, jež spotřebitelům umožňují reagovat na některé sociální a ekologické náklady výroby. Vzhledem k různým prioritám, jež byly těmto otázkám v různých členských státech přiřazeny, je důležité jasně definovat oblast působnosti tohoto stanoviska.

2.2 Zatímco se společenská odpovědnost firem vztahuje na řízení a minimalizaci negativních důsledků veškerých aktivit společnosti, byl vyvinuta speciální skupina iniciativ na monitorování, řízení a zlepšení sociálního, ekonomického a ekologického dopadu zdrojových operací. Obvykle zahrnuje prostředky, kterými zlepšuje sociální a ekologický výkon svých dodavatelů a které jsou označovány jako **etický obchod** nebo **etické obchodování.**

2.3 V rámci této široké kategorie lze iniciativy, které se zaměřují na řízení rizik, odlišit od těch, jejichž záměrem je ovlivnit pověst podniku nebo získat tržní výhodu veřejnými prohlášeními. Většina iniciativ na podporu **etického obchodu** je v podstatě obranné povahy: prostředky, kterými se společnosti mohou bránit negativním informacím ve sdělovacích prostředcích nebo vytvářet věrohodnou obrannou reakci na takové případy. Jiné otevřeněji zamýšlejí zvýšit tržní příležitost nabízením záruk veřejnosti nebo jiným odběratelům.

([6]) Nástroje pro měření a informovanost o společenské odpovědnosti firem v globalizovaném hospodářství SOC/192

([7]) Evropské fórum mnoha zainteresovaných stran o společenské odpovědnosti firem (European Multistakeholder Forum on CSR), závěrečná zpráva, červen 2004

([8]) Svaz společností, nevládních organizací a odborových organizací, který podporuje a vylepšuje provádění kodexů chování v podnicích, jež zahrnují i pracovní podmínky v dodavatelském řetězci

([9]) Například BSCI (www.bsci-eu.org) a ICS (www.scd.asso.fr)

2.4 Další rozdíl je mezi iniciativami, jejichž výsledky se převážně zaměřují na záruky, a těmi, jejichž výsledky obsahují záměr zlepšit danou situaci. V mnoha případech budou koncepce, jejichž cílem jsou pouze záruky, směrovat k „mentalitě plnění norem“ s použitím sankcí. Naopak ty, jejichž cílem je zlepšení, se budou méně soustředit na plnění a budou se zaměřovat na řešení zásadních příčin neplnění norem. Budou mít tendenci přikládat dlouhodobým vztahům a řízení vyšší váhu než potřebě prověření.

2.5 Nakonec existují i koncepce, které v podstatě představují „hlavní proud“ na rozdíl od těch, které se opírají o malé množství spotřebitelů, kteří již hledají cesty, jak prostřednictvím svého nakupování vyjádřit sociální a ekologické hodnoty. Koncepce, jejichž cílem je buď zlepšení nebo zajištění tržní výhody, budou často založeny na ochotě spotřebitelů zaplatit za výrobek více – nebo alespoň poukázat na to, čemu dávají přednost. Jiné koncepce jsou často nízkonákladové a dodatečné náklady odůvodněné zlepšením pověsti podniku nese dodavatelský řetězec.

2.6 Toto stanovisko se zabývá pouze iniciativami, jež jsou podporovány, aby spotřebitele ujistily o tom, že jejich nákup vede k určitému konkrétnímu sociálnímu a ekologickému přínosu. V některých případech jsou tyto koncepce známy a definovány na základě použití označení produktů a většina se snaží řešit jedno téma nebo několik témat specifických pro tento produkt. Obvyklými příklady jsou označení spravedlivý obchod, organická, námořní a lesní správa, označení ekologického produktu, dětská práce. Jiné koncepce mohou být propagovány jednou společností nebo obchodním sdružením a nemusí zahrnovat „označení“ třetí strany, místo toho jsou propagovány obalem, místem prodeje nebo formou public relations.

2.7 Každá z těchto koncepcí s sebou nese riziko, pokud některá zveličí dopad/přínos nebo uvedou veřejnost v omyl, dojde ke ztrátě důvěry, která postihne všechny. Proto je nezbytné oficiálně stanovit kvalitu koncepcí záruk pro spotřebitele. Vzhledem k tomu, že koncepce budou mít široké spektrum cílů, není možné ani žádoucí vytvořit hlavní definici „etického obchodu“. Místo toho však může existovat kvalitní rámec, který bude stanovovat, jak zaručit kvalitu. Tento rámec musí být definován orgánem, jenž nepodléhá obchodním/operačním tlakům, například skupinou mnoha zainteresovaných stran.

2.8 Ne všechny iniciativy se opírají o tak konkrétní výstupy. Zejména Iniciativa na podporu etického obchodování ve Spojeném království je založena na spolupráci organizací občanské společnosti, která spočívá v získávání informací o tom, jak mohou být tyto programy účinné a jak mohou dosáhnout očekávaných výsledků. Ačkoliv Iniciativa na podporu etického obchodování není v rámci námi užívaných pojmů „koncepcí“, lze díky ní získané znalosti prospěšně využít pro koncepce všech kategorií a její členové se časem mohou stát dodavateli do koncepcí nebo jejich členy.

2.9 V praxi neexistuje přesná dělící čára mezi kategoriemi a většina koncepcí bude tvrdit, že přispívá k uvědomování si a uplatňování trvalého rozvoje. Toto stanovisko se zaměřuje na koncepce, které pro dosažení svých cílů závisí na informovaných krocích spotřebitelů

3. **Význam „etického obchodu“ pro EU**

3.1 Evropané využívají ochrannou a podpůrnou sociální síť, která je financována z daní, jejichž výše se průměrně pohybuje kolem 40 % HDP. Výroba a poskytování služeb v EU je zakotveno v rámci pracovních, ekologických a sociálních právních předpisů, přičemž náklady na ně výrobce započítal do ceny a spotřebitel je hradí.

3.2 Ačkoli tento evropský model přispěl k obecnému dosažení řádných standardů v mnoha oblastech, na globální úrovni trh velmi vysokou měrou ovlivňuje šíření osvědčených postupů. Cena a kvalita zůstávají hlavními posuzovacími kritérii, někteří spotřebitelé jsou však stále více ochotni vybírat si produkty a služby od společností, jež tvrdí, že nejvíce přispěly k sociálnímu a ekologickému pokroku v EU i jinde, zejména v méně rozvinutých zemích. Koncepce záruk, jimž spotřebitelé důvěřují a jež jsou transparentní a účinné, mohou doplnit právní předpisy odměňováním osvědčených postupů. Spotřebitelská síla poháněná sociálními hodnotami se v obchodním světě stává významnou silou, odměňuje společnosti, jež vyhoví potřebám spotřebitelů, a umožní, aby chování v podnicích odráželo měnící se sociálně ekonomické hodnoty, které se přirozeně v rámci členských států v důsledku ekonomických možností a priorit liší.

3.3 Nestatutární povaha těchto koncepcí záruk pro spotřebitele je spojena s náklady na provádění, které ponesou spotřebitelé, proto právě poptávka spotřebitelů – vyjádřená činností trhu – podporuje růst nebo mu naopak brání. To též znamená, že dodržování pravidel konkurence a obchodních pravidel WTO není narušováno při prosazování osvědčených postupů. Koncepce na dobrovolné bázi na druhé straně nenahrazují potřebu řádných regulačních rámců v rámci WTO, které by zajistily, aby ve všech obchodních vztazích mezi zeměmi byly dodržovány základní minimální normy.

3.4 Jednotlivé členské státy i Komise finančně podporují rozvoj několika koncepcí záruk, jež jsou v současné době na trhu, a uznávají nejen jejich potenciál ekologického a sociálního dopadu, ale i potenciál role, kterou mohou při zvyšování uvědomění spotřebitelů a při rozvoji jejich postojů hrát. Je důležité určit hodnotu těchto koncepcí – v dosahování uvedených cílů i v nákladové efektivnosti.

3.5 Podobně EU a členské státy podporují finančně a formulováním právních předpisů výrobní systémy, jež tyto koncepce záruk umožňují. Stanovení standardů a pomoc výrobcům v dosahování těchto standardů je pokládána za důležitý aspekt zachování odlišného evropského přístupu. Existuje již řada příkladů vhodného balení, energetické účinnosti, likvidace produktu a organického zemědělství. Je třeba poznamenat, že právním předpisům pro tyto koncepce předcházely bohaté praktické zkušenosti s fungováním dobře sestavených dobrovolných programů.

3.6 Značná pozornost byla věnována významu ekonomiky založené na znalostech pro stranu nabídky sektoru výroby a služeb v Evropě (technologie, celoživotní učení, výzkum atd.), méně však tomu, co přináší pro poptávkovou stranu ekonomiky. Pokud mají evropští spotřebitelé nejvíce znalostí na světě, je pravděpodobné, že budou nejvíce vybírat a dělat rozdíly – je tedy pravděpodobnější, že při koupi volí na základě sociálních a ekologických faktorů ve spojení s tradičními prvky jako je cena a kvalita. Označování výrobků klasifikací je jednoduchý způsob, jak sdělovat komplexní skutečnosti. Fundamentální komplexnost otázek „etického obchodu“ vyžaduje nový přístup ke vzdělání spotřebitelů a k informacím, jež se opírají o uznání významu udržitelného rozvoje.

3.7 Rozvoj v mezinárodní ekonomice – globalizovaná, rozmanitá výroba a rostoucí schopnosti spotřebitelů srovnávat – vedou ke vzniku nových typů trhu. Spotřebitelé stále častěji požadují a získávají zboží a služby, které odpovídají jejich individuálním požadavkům. Tyto preference již přesahují tradiční kritéria jako je cena, provedení nebo kvalita a nyní zahrnují řadu sociálních a ekologických měřítek, jež zpětně hodnotí dodavatelský řetězec i předvídají dopady používání a likvidace. Podpora tohoto sofistikovaného přístupu je naprosto v zájmu evropského obchodu a práce, a tyto sektory by měly mít možnost reagovat. Rovněž je v absolutním souladu s potřebami účinného volného trhu, kde spotřebitelé disponují informacemi a dokáží klást účinné požadavky. Bez těchto znalostí dojde k tržním deformacím, kde sociální a ekologické náklady nejsou účinně rozděleny resp. hrazeny.

3.8 Nicméně je patrné, že spotřebitelé ve všech 25 členských státech mají rozsáhlý okruh rozdílných zájmů a priorit. Zejména v nových členských státech se spotřebitelé oprávněně soustředí na kvalitu, bezpečnost a hodnotu výrobků. V mnoha z těchto zemí je ještě třeba dosáhnout základních záruk v těchto vlastnostech. Výbor opět zdůrazňuje nestatutární povahu koncepcí etických záruk, která umožňuje podnikům vyhovět preferencím spotřebitelů.

4. **Iniciativy na podporu „etického obchodu“ v Evropě**

4.1 Existuje několik koncepcí (příklady jsou v odstavci 2.6), které nabízí záruky spotřebitelům v Evropě i na mezinárodní úrovni prostřednictvím posílení dobrého jména společnosti, inspekce přímo na místě, certifikace nebo specifického označení produktů. Všechny s sebou nesou vysoké výdaje spojené s plněním požadovaných standardů a s dokumentací a zárukou jejich dodržení; tyto náklady spotřebitelé, kteří chtějí přispět k sociálnímu a ekologickému pokroku, obecně zaplatí v ceně zboží. Protože v současné době neexistuje centrální informační síť, obchodní sdružení nebo uznávaný referenční systém, je obtížné o těchto koncepcích získat vyčerpávající informace. Je však možné dospět k tomu, že v 25 členských státech je na trhu více než 100 koncepcí záruk pro spotřebitele opírajících se o označování produktů, jejichž obrat činí odhadem více než 20 miliard eur.

4.2 Každý systém má své vlastní vyvíjející se mechanismy, jež zajišťují, aby standardy byly skutečně plněny. Existují dlouhodobé iniciativy, které pro několik koncepcí vyvíjejí společný přístup hodnocení těchto záruk. Tato koherence přístupů může a měla by vést ke srovnatelným systémům řízení kvality, k efektivitě a jiným úsporám, z nichž budou mít prospěch všechny zainteresované strany.

4.3 Podobně je třeba vytvořit a zavést společné postupy monitorování výsledků, protože zajištění standardů samo o sobě nezaručuje, že dochází ke zlepšení, ať už u určitých poskytovatelů nebo na obecné úrovni. Například minimálních pracovních standardů lze nejsnáze dosáhnout předběžným výběrem dodavatelů, kteří již standardy splňují nebo odebráním certifikace poskytovatelům, jež normy nedodržují. Toto sice odpovídá standardům po technické stránce a může ujistit spotřebitele o určitých zárukách, může však dojít ke snížení celkových standardů tím, že slabí výrobci budou dále znevýhodňováni.

4.4 Mnohé nezávisle monitorované koncepce záruk (ne však všechny) vyvíjejí společné postupy prokazování, že jejich standardy jsou plněny. Například International Social and Environmental Accreditation and Labelling (ISEAL) Alliance (Mezinárodní aliance pro sociální a ekologickou akreditaci a značení) pro své členy vyvíjí společné přístupy k zajištění kvality. Podobná koherentní činnost, která by zaručovala, že standardy mají požadovaný účinek, je potřebná ve všech koncepcích záruk pro spotřebitele. Měla by mít formu hodnocení dopadu. Společný přístup k hodnocení dopadu, tedy do jaké míry odráží pochopení spotřebitelů a odůvodňuje náklady, které spotřebitelé nesou, umožní otevřenější hodnocení těchto koncepcí. To rovněž povede k definici kvality, kterou tyto koncepce potřebují, aby získaly podporu Komise, definici, která se sama o sobě, pokud má přispívat k dohodnutým cílům politiky, musí opírat o důkazy dopadu.

4.5 Aby spotřebitelé a dodavatelé měli důvěru v „etický obchod“, potřebují záruky, že náklady a přínos pro spotřebitele a společnosti na jedné straně a „cílený“ sociální/ekologický přínos na druhé straně jsou rozumně vyvážené. Koncepce, která by zajistila lepší pracovní podmínky v rozvojových zemích by výrobu mohla pouze posunout do nekontrolovaných okrajových oblastí, kontrola koncepce na snížení ekologického dopadu může stát více, než je odůvodnitelné, nebo může vést k silné neefektivnosti, standardy pro organický chov zvířat mohou zhoršit životní podmínky zvířat, pokud budou uplatňovány mechanicky, iniciativa, která spotřebitele ujistí o nepoužívání dětské práce, může vést k tomu, že děti budou vykonávat škodlivější práci nebo nebudou mít prostředky na úhradu částečného vzdělávání.

4.6 Vzhledem k tomu, že velcí výrobci a poskytovatelé služeb vnímají „etický obchod“ jako významný trend trhu, hrají důležitou roli v přeměně idealistických očekávání spotřebitelů do praktických funkčních koncepcí. Nevyhnutelně existující propast mezi očekáváním a realitou znamená, že *hnutí* na podporu „etického obchodu“ riskuje, že bude obviněno z naivity. V oblasti podniků se postoje liší podle jejich citlivosti na tlak spotřebitelů a jejich poměrného významu jako článku obchodního řetězce. Některé reakce jsou způsobeny ohledem na veřejné mínění (ochrana hodnoty známky), některé jsou ovlivněny situací na trhu (návrh produktů pro tyto nové oblasti zájmu) a jiné vyplývají z požadavků na správu podniku (kultura řádné péče a řízení rizik). Všechny přístupy mohou mít určitý význam, odlišná motivace firem však implikuje nutnost společného analytického rámce.

5. **Společný rámec**

5.1 V každém systému „etického obchodu“ se silným prvkem záruk pro spotřebitele je určité napětí. Na jedné straně systém usiluje o dosažení sociálních a ekologických cílů v rámci dodavatelského řetězce, na druhé straně se snaží spotřebitelům nabídnout záruky. To je příčinou vzniku řady potenciálních problémů:

5.2 Opatření, jež jsou pro nabízení záruk nezbytná, mohou být neúměrná ke „skutečnému“ účinku – například kontrola může být nákladná, administrativní změny nutné pro zajištění transparentnosti mohou být nákladné a složité.

5.3 Co je však vážnější, požadavky na zajištění záruk mohou mít ve skutečnosti negativní dopad na cíle koncepce – například soustředění se na to, co všechno lze měřit a kontrolovat, může narušit priority, náklady a požadavky na kontrolu mohou vyřadit výrobce s největší potřebou zlepšení.

5.4 V mnoha případech může být pochopení a tedy i priority spotřebitelů omezeny a vést k narušení koncepce – spotřebitelé budou například obecně dávat přednost „čistému“ dodavatelskému řetězci (bez dětské práce, bez následků použití pesticidů) před účinným pokrokem na místě (vyšší platy a dostupnost vzdělání, lepší řízení životního prostředí).

5.5 Toto samo o sobě může podniky vést k výběru nových dodavatelů, kteří již splňují příslušné standardy, místo toho, aby usilovali o dlouhodobější zlepšení v rámci stávajícího dodavatelského řetězce, což z hlediska širších záměrů nemusí znamenat čistý přínos.

5.6 A konečně, koncepce bez nezávislé kontroly by mohla být zdrojem tvrzení, jež zveličují nebo příliš zjednodušují dopad koncepce (nebo by dokonce mohla vytvářet falešná tvrzení!), což v krátkodobém horizontu ohrozí cíle a v dlouhodobějším horizontu podkope důvěru spotřebitelů v koncepce záruk jako celku.

5.7 V systémech, jež jsou financovány několika velkými subjekty lze tyto otázky řešit správným řízením, ale systém, který je do velké míry financován z příjmů od jednotlivých spotřebitelů rozhodnutých pro koupi, nutně nemusí mít řádné řídící postupy a samotní spotřebitelé nejsou schopni posoudit kvalitu nebo efektivnost nákladů koncepcí záruk pro spotřebitele.

5.8 Koncepcím záruk pro spotřebitele se často vytýká, že vzhledem k tomu, že jsou ve větší či menší míře závislé na chování spotřebitelů a úroveň pochopení problému ze strany spotřebitelů je omezená, nabízejí někdy jednodušší a širší záruky, než odpovídá skutečnosti. Jen otevřenější a informovanější diskuse může tuto otázku vyřešit a umožnit vývoj otevřeného a informovaného trhu založeného na znalostech.

5.9 Evropské unii ani členským státům však nepřísluší snažit se o centrální formulování definic nebo základních standardů pro různé segmenty „etického obchodu“ – taková centrální kontrola by postrádala pružnost nutnou k reakci na zvyšování výkonu a změny podmínek. Zároveň by se tak porušilo právo spotřebitelů na výběr podle vlastních měnících se hodnot. Co však může – a mělo by být – stanoveno centrálně, jsou základní předpoklady pro to, aby spotřebitelé mohli získat jistotu, že tyto koncepce splní, co slibují.

5.10 Toto stanovisko usiluje o vytvoření rámce, ve kterém mohou různé iniciativy začít klást stejné otázky o zajištění a průkaznosti dopadu a sdílet své zkušenosti s tím, jak na tyto otázky odpovídat. Dynamičnost systému je znázorněna v příloze č. 2. Různé koncepce záruk mají různé cíle, takže jednoduchá analýza nákladů a přínosů by byla obtížná a nakonec by se vzhledem ke složitosti ohodnocení rozmanitého a subjektivního „zboží" pravděpodobně ani nezdařila. Je však možné vytvořit společný rámec, jež může být základem pro kladení stejných otázek týkajících se kvality a pro získání srovnatelných odpovědí. Nakonec bude na spotřebitelích a sdruženích spotřebitelů, aby své osobní hodnoty aplikovali na výsledné informace.

5.11 Zatímco se podrobné podmínky a měřítka výkonu budou lišit v závislosti na oblasti působnosti a na cílích příslušné koncepce, existuje několik kvalitativních položek, jež jsou pro koncepce společné. Na základě dalšího výzkumu a konzultací bude možné definovat některé klíčové otázky, na které by měla každá koncepce být schopna odpovědět a svou odpověď zároveň podložit důkazem, a prokázat tak kvalitu. Klíčovým úkolem bude definovat sociální, ekologické a ekonomické cíle na vysoké úrovni, k nimž koncepce záruk chtějí přispět: právě tyto cíle formulují základní prvky koncepce jako zainteresované strany, oblast působnosti a měřítka dopadu.

5.12 Následující body se navrhují jako východisko (doporučuje se však v dalších diskusích hledat koherenci s existujícími, věrohodnými a kvalitními rámci):

a) *Správa koncepce*

Kdo je odpovědný za konečnou kontrolu koncepce?

Jedná se o koncepci mnoha zainteresovaných stran, ve které jsou zainteresované strany vyváženě rozděleny v rozhodovacích orgánech?

Je koncepce kontrolována nezávislou a nezainteresovanou skupinou správců, na něž se zainteresované strany mohou obracet?

b) *Cíle koncepce*

Jsou cíle jasně definovány?

Odpovídají cíle koncepce potřebám zainteresovaných stran, jež jsou systémem obchodování nejvíce znevýhodněni?

Odpovídají cíle koncepce potřebám spotřebitelů a koncepcí propagované „vizi"?

— Byly dotčené zainteresované strany (včetně stran v rozvojových zemích) zapojeny do procesu vyjasňování a kodifikace cílů?

— Jsou cíle koncepce veřejně dostupné?

c) *Oblast působnosti koncepce*

Zabývá se koncepce „problémy" tak, jak jsou běžně definovány?

— Řeší podmínky koncepce rozsah „problému" v rozumné míře nebo se soustředí na méně závažné, snadno dosažitelné aspekty?

— Odpovídají profily certifikovaných poskytovatelů („výrobců") podporované vizi a cílům?

— Plní již poskytovatelé příslušné standardy nebo je jádrem koncepce kontinuální zlepšení?

d) *Standardy nebo podmínky koncepce*

Odpovídají koncepcí stanovené a monitorované standardy cílům?

— Jsou standardy definovány v rámci procesu, jehož se zainteresované strany (včetně stran v rozvojových zemích) mohou zúčastnit?

— Existuje spolehlivý mechanismus, na jehož základě přijetí standardů přispěje k dosažení cílů?

— Jsou podmínky nebo standardy koncepce přístupné veřejnosti?

e) *Hodnocení dopadu*

Existuje spolehlivé hodnocení dopadu koncepce na cíle?

— Je širší a dlouhodobější dopad na sektor monitorován a odpovídají změny („výsledky") cílům koncepce?

— Jsou místní zainteresované strany aktivně a vědomě zapojeny do definování podmínek hodnocení dopadu a do jeho provádění?

— Existuje proces, jenž by identifikoval a řešil negativní dopady?

f) *Nezávislá kontrola*

Existuje nezávislá kontrola činnosti koncepce?

— Jsou zainteresované strany (včetně stran v rozvojových zemích) zapojeny do definování podmínek nebo do kontroly samotné?

— Jsou zjištění této kontroly přístupné veřejnosti?

g) *Analýza nákladů a přínosu*

Existuje proces, který by monitoroval a vyhodnocoval náklady koncepce, které nesou dodavatelé, obchodníci a spotřebitelé ve srovnání s pokrokem učiněným k dosažení cílů?

h) *Veřejná tvrzení*

Odpovídají veřejná tvrzení certifikovaných společností nebo dodavatelů cílům, normám a výsledkům koncepce?

— Monitoruje nezávislá kontrola/kontrola zainteresovaných stran veřejná tvrzení učiněná společnostmi, jež jsou do koncepce zapojeny?

5.13 Koncepce, která usiluje o důvěru spotřebitelů nebo jakoukoli podporu ze strany Komise a národních vlád, by měla plnit normy kvality jako například výše uvedené (které musí být upřesněny a ověřeny). Koncepce, které tyto normy neplní, lze pokládat za špatnou investici.

5.14 Přístup mnoha zainteresovaných stran a podpora veřejného orgánu na evropské úrovni musí vývoji a prosazování těchto norem zajistit důvěryhodnost.

5.15 Samozřejmě není jednoduché vyvinout v této oblasti srovnávací hodnocení nákladů a přínosu, mělo by však poskytnout rozumný základ pro srovnání koncepcí záruk pro spotřebitele s jinými nástroji politiky, jež usilují o dosažení podobných cílů.

6. **Rámec politiky a odpovědnost**

6.1 V této rychle se rozvíjející oblasti je koherentní základ politiky nezbytný a praktické návrhy jsou uvedeny v oddíle 7. EU a jednotlivé členské státy se domnívají, že pevné etické a humanitární normy by měly být nedílnou součástí globálního obchodu a diplomacie. „Lepší" svět je nejen žádoucím cílem sám o sobě, ale tato společná témata napomáhají dalšímu rozvoji evropské kultury založené na hodnotách. Konkrétněji, stimulace spotřebitelů k „etickému" povědomí a nakupování může být vítanou příležitostí pro evropský průmysl, jež má předpoklady, aby využil obchodních možností. EU a členské státy by neměly podporovat žádnou konkrétní značku, ale měly by zaštítit svou autoritou jednu koncepci záruk pro spotřebitele, ke které se pak budou moci všechny obecně uznávané iniciativy na podporu záruk spotřebitelů připojit.

6.2 Koherence politiky je proto primárním cílem. V průběhu vypracovávání tohoto stanoviska proběhla rozsáhlá a cenná výměna informací, názorů a pohledů na politiku. Navrhuje se, aby byl pod záštitou EHSV jako doplnění tohoto stanoviska formálně navázán řízený, aktivní dialog mezi zainteresovanými stranami na téma „etický obchod" a koncepce záruk pro spotřebitele.

6.3 Tento dialog by měl za cíl:

— určit prvky nezbytné pro koordinovanou politiku týkající se otázek sociálních a ekologických koncepcí záruk pro spotřebitele,

— stanovit kroky nutné pro zakotvení této politiky v EU,

— najít cesty k zohlednění této politiky v členských státech.

7. **Praktické kroky**

7.1 Toto stanovisko zkoumá koherenci procesů, jež podporují předložení etických koncepcí záruk spotřebitelům. Poskytlo vodítko a nástroje politiky, které EU umožní rozhodnout, zda bude tuto oblast dále podporovat a jak to činit racionálně a s efektivitou nákladů. Existuje několik praktických kroků, které by EU mohla na podporu (jak byla definována pro účely tohoto stanoviska) trvalého rozvoje „etického obchodu" učinit, aby zajistila koherenci s širšími cíli politiky EU.

7.2 Východiskem je, že EU a některé členské státy si mohou přát další podporu rozvoje konkrétních iniciativ v této oblasti. Doporučuje se, aby se tato podpora soustředila na ty iniciativy, jež nabízejí záruky pro spotřebitele a jsou zároveň schopny objektivně prokázat, že rovněž přispívají k hmatatelnému zlepšení sociálně ekonomických a ekologických podmínek v komunitách ovlivněných dodavatelskými řetězci. Každopádně by měly být podporovány koncepce, které prosazují nárůst kapacit v jižních zemích.

7.3 Doporučuje se proto, aby EU zadala průzkumné šetření a stanovila jasná a obecně aplikovatelná kritéria kvality, na jejichž základě mohou být tyto koncepce záruk pro spotřebitele hodnoceny. Kromě organizací spotřebitelů by toto šetření mělo zahrnout různá ekologická a sociální značení a jiné koncepce a zapojit zainteresované články dodavatelského řetězce, a zajistit tak obecnou aplikovatelnost a umožnit rozvoj nástrojů koherentní kvality v rámci odvětví.

7.4 Otázky uvedené v oddíle 5 mohou být pro komplexnější rámec hodnocení užitečným východiskem. EHSV by chtěl zdůraznit, že nemá v úmyslu vytvořit pro podniky nebo koncepce záruk další byrokratickou úroveň nebo další překážku trhu. Domnívá se, že každá koncepce musí být schopna prokázat dopad, kvalitu a efektivitu nákladů a společný rámec pomůže minimalizovat duplicitu činností.

7.5 Toto šetření rovněž pomůže posílit důvěru spotřebitelů v tyto koncepce záruk a organizacím občanské společnosti umožní doporučit svým členům a stoupencům podporu koncepcí, jež odpovídají jejich konkrétním sociálním a ekologickým prioritám. Vzhledem k tomu, že toto téma spadá do působnosti několika generálních ředitelství, bude muset existovat koordinační centrum, kde se budou soustřeďovat informace a politika se bude moci koherentně rozvíjet.

7.6 Vzhledem k tomu, jak se spotřebitelé spoléhají na značení produktů, jež identifikuje produkty vyrobené a obchodované podle určitých sociálních a ekologických norem a norem zaručujících dobré životní podmínky zvířat, zvyšuje se při nahromadění značek u jednoho produktu pravděpodobnost, že spotřebitelé budou zmatení a značení bude neefektivní. Proto bylo navrženo, aby EU nechala provést zkoumání alternativních prostředků, na jejichž základě lze spolehlivě měřit sociální a ekologické hodnoty produktů a upozornit na ně spotřebitele.

7.7 Strategický program vzdělávání spotřebitelů v členských státech by se měl zaměřit na zvyšování povědomí spotřebitelů o potenciálu a prostředcích, které lze v souvislosti s rozhodnutím při koupi použít k dosažení sociálních a ekologických cílů na základě vlastních priorit.

7.8 S rychlým rozvojem informačních systémů o produktech, ke kterým má spotřebitel přístup u prodejce, přes internet nebo jinými kanály, bude v příštích několika letech stále snadnější vyvíjet databáze o původu a kvalitě produktů. Kromě sociálních a ekologických otázek vztahujících se k tomuto stanovisku mohou tyto databáze zaznamenávat rovněž širší tematiku kvality a bezpečnosti jako například zvláštní dietetické faktory, a umožnit spotřebitelům stanovit priority podle jejich hodnot či potřeb.

7.9 Rozvoj a společný rámec pro kvalitu a hodnocení dopadu koncepcí záruk „etického obchodu“ usnadní rozvoj objektivnějších a udržitelných politik etického pořizování produktů v rámci Komise a případně členských států.

7.10 Veřejná politika pořizování může být dalším podnětem pro produktovou poptávku. Během posledních pěti let byla značně posílena a objasněna role sociálního veřejného pořizování a výše uvedené návrhy zajistí, že pokud se orgány odpovědné za nákup v rámci legislativy EU rozhodnou pro výrobky s pozitivním sociálním a ekologickým přínosem, dosáhne se hmatatelných výsledků.

8. **Cesta kupředu**

8.1 Proces vytváření tohoto stanoviska dává významným zainteresovaným stranám příležitost reagovat a zapojit se do dialogu, byť v omezeném rozsahu. Na základě těchto konzultací by EHSV chtěl povzbudit činnost pěti nových iniciativ:

— Trvalý dialog mezi klíčovými zainteresovanými stranami včetně sdružení spotřebitelů v rámci EU (a celosvětově, pokud je to vhodné) na téma dosahování koherence politiky v oblasti „etického obchodu“ a koncepcí záruk pro spotřebitele. EHSV navrhuje, že se až do roku 2006 ujme zřizování zvláštního fóra zainteresovaných stran takového typu, jaký se již osvědčil. Může zahrnovat zřízení komplexní databáze informací o produktech, kde lze shromažďovat, na základě jasných hodnotících protokolů objektivně ověřovat a zpřístupnit sociální, ekologické a jiné faktory související s kvalitou produktu a plněním jeho funkce. Generální ředitelství pro rozvoj již avizovalo, že má zájem na zpřístupnění kritických hodnotících dat o koncepcích „etického obchodu“, které by výrobcům a vývozcům pomohly vstoupit na evropský trh ([10]).

— Rozvoj společného rámce koncepce „etického obchodu“ pro hodnocení dopadu a měření kvality prostřednictvím širších a podrobnějších konzultací se zainteresovanými stranami ve členských státech a celosvětově. To EU a členským státům umožní objektivněji rozlišovat iniciativy se skutečnou přidanou hodnotou od těch, které spotřebitele pouze o něčem opakovaně ujišťují. Tato činnost podpoří cíle politiky Generálního ředitelství pro rozvoj posilováním trvalejších obchodních vztahů a práci Generálního ředitelství pro ochranu zdraví a spotřebitele poskytováním spolehlivých informací o spotřebitelích.

— Účast na vývoji normy ISO 26000, jejímž cílem je poskytovat návod v souvislosti se společenskou odpovědností, určovat a zapojovat zainteresované strany a posilovat důvěryhodnost zpráv a tvrzení týkajících se společenské odpovědnosti. Primárním cílem je sice vytvoření normy pro společenskou odpovědnost firem, může však poskytovat základ, podle nějž se bude měřit činnost konkrétních koncepcí etického obchodu.

— Program na zvýšení povědomí spotřebitelů, který bude od začátku školní docházky, v průběhu vzdělávání i v rámci celoživotního učení poukazovat na možnost spotřebitelů ovlivňovat sociální a ekologickou dynamiku prostřednictvím informovaného nákupu. Generální ředitelství pro ochranu zdraví a spotřebitele již informovalo o svém zájmu podpořit vzdělávání spotřebitelů v oblasti poctivého obchodu, a cíl dosáhnout informovanější a způsobilejší spotřebitelské společnosti, jež si bude schopná na trhu efektivně vybírat, je klíčem k jeho roli.

— Návrh mezinárodního výzkumného centra, kde by se soustředil výzkum dodavatelů a trhu, prodej a technické informace, vzdělávací iniciativy a rozvoj politiky, a které by jako společný program mělo být podporováno Komisí, členskými státy a všemi hlavními zainteresovanými stranami.

([10]) Stálo by za to posoudit spolupráci se službami poskytujícími překrývající se údaje a informace jako je projekt EU PRISMA

9. **Závěrečná poznámka: definice pojmů použitých ve stanovisku**

Globální dopad obchodních činností na společnost a životní prostředí vedl k vývoji řady nových pojmů a koncepcí. To, jak byly klíčové pojmy a koncepce použity v tomto stanovisku, je definováno níže. Pojmy a definice se v této oblasti mezi jednotlivými zeměmi liší, a aby u překladu nedocházelo k nedorozumění, je nezbytné používat následující glosář.

Společenská odpovědnost firem (CSR) Tento pojem je již zavedený. Platí, že tvorba majetku a plnění národních právních požadavků vztahujících se na činnost je podstatou všech odpovědných obchodních činností.

Společenská odpovědnost firem proto konkrétně odkazuje na … ***Dobrovolné politiky a postupy podniku s cílem udržet a zlepšit sociální a ekologický výkon veškeré své činnosti****. Může zahrnovat kontrolu formou interních řídících a hodnotících systémů nebo externího auditu.*

Etický obchod Jedná se o podmnožinu společenské odpovědnosti firem (a novější koncepci) a používá se ve dvou hlavních významech.

V obecném významu je tato fráze chápána jako… ***Vědomá snaha upravit obchodní činnosti (výrobu, maloobchod, nákup) podniku, organizace nebo jednotlivce tak, aby odrážely etické hodnoty.*** Etika je odvětvím filozofie, jež se zabývá lidskou povahou a chováním. Etický obchod může tedy v tomto smyslu odrážet velmi široký okruh hodnot, může zahrnovat celou řadu produktů a služeb (včetně finančních služeb a cestovního ruchu) v kterékoli zemi včetně členských států EU. Stanovisko, pokud používá tento význam, uvádí tuto frázi jako „etický obchod“. Název stanoviska je také použit v tomto významu.

Druhý výrazný typ užívání je běžný v Komisi a v řadě evropských iniciativ jako například Ethical Trading Initiative (ETI) ve Spojeném království, Initiative Clause Sociale (ICS) ve Francii a Business Social Compliance Initiative (BSCI), která má mezinárodní členy. V tomto případě tato fráze běžně odkazuje na … ***Podnikové politiky a postupy, které se zabývají sociálním a ekologickým dopadem svých zdrojových operací a především pracovních podmínek dodavatelů.*** Stanovisko, pokud používá tento význam, uvádí tuto frázi jako **etický obchod**.

V Bruselu dne 27. října 2005.

Poctivý obchod

Poctivý obchod může být považován za podmnožinu etického obchodu, při běžném užívání je tato fráze chápána jako … Obchod, ve kterém do tohoto procesu zapojené subjekty – ať už výrobní či spotřební, kupující či prodávající – nejsou znevýhodňováni a mají z něj rozumný a přiměřený užitek. Stanovisko, pokud používá tento význam, uvádí tuto frázi jako „poctivý obchod“.

Druhý, výrazný, typ užívání definuje tuto frázi jako … obchodní partnerství založené na dialogu, transparentnosti a respektu, usilující o větší rovnost v mezinárodním obchodě. Nabídkou lepších podmínek obchodování a zajištěním práv výrobců a pracovníků odsunutých na okraj – zejména na jihu, přispívá k udržitelnému rozvoji. Například organizace zastoupené v Evropské asociaci poctivého obchodu (European Fair Trade Association) takovou definici přijímají. Stanovisko, pokud používá tento význam, uvádí tuto frázi jako poctivý obchod.

Koncepce záruk pro spotřebitele

Předmětem stanoviska je jeden konkrétní aspekt „etického obchodu“ a „poctivého obchodu“: situace, kdy tlak spotřebitelů je významným faktorem a kdy výběr spotřebitelů – a často ochota spotřebitelů platit za produkt více – je významnou hybnou silou změny. Pro účely tohoto stanoviska jsou koncepce záruk pro spotřebitele definovány jako… ***Systém, který spotřebitelům umožňuje hrát roli v etickém obchodě a podporuje je v této roli, která spočívá v nákupu zboží a služeb, jež jsou vyrobeny tak, aby dosáhly určitých sociálních nebo ekologických výsledků, které budou ku prospěchu konkrétním komunitám nebo společnosti jako celku.***

Všimněte si, že pojem „koncepce“ má zahrnovat přístupy zabývající se sociálními a ekologickými zárukami, jež jsou vlastní jednotlivým podnikům a koalicím podniků, jakož i nezávislým třetím stranám a koncepcím s mnoha zainteresovanými stranami.

Udržitelný rozvoj

„Udržitelný rozvoj je rozvoj, který odpovídá potřebám současnosti, aniž by poškodil schopnost příštích generací vyhovět svým vlastním potřebám“ ([11]).

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([11]) Světová komise pro životní prostředí a rozvoj (WCED).*Naše společná budoucnost, 1987*

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady o společné organizaci trhu s chmelem

KOM(2005) 386 v konečném znění – 2005/0162 (CNS)

(2006/C 28/16)

Dne 21. září 2005 se Evropská rada, v souladu s článkem 36 a čl. 37 odst. 2 třetím pododstavcem Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne 27. září 2005 předsednictvo Výboru pověřilo Specializovanou sekci „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí" přípravou práce Výboru na tomto tématu.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana KIENLEHO hlavním zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října 2005), a přijal následující stanovisko 63 hlasy pro, 0 hlasy proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Postoj EHSV**

1.1 EHSV podporuje návrh Evropské komise nahradit různá nařízení o společné organizaci trhu s chmelem jediným novým nařízením.

2. **Poznámky**

2.1 Nařízení Rady (EHS) č. 1696/71 ze dne 26. července 1971 o společné organizaci trhu s chmelem bylo od té doby mnohokrát předmětem podstatných změn. V zájmu jasnosti a řádného pochopení právních předpisů Společenství je třeba rušit nařízení, která se stala bezpředmětnými, a nahrazovat je novými nařízeními na základě konsolidace znění předchozích nařízení.

2.2 EHSV již dříve opakovaně vypracoval stanoviska k organizaci trhu s chmelem ([1]). Naposledy dne 26. února 2004 považoval Výbor za „důsledné a konzistenční", že v souladu s reformou SZP (rozhodnutí z Lucemburku) z roku 2003 se do obecného nařízení o přímých podporách začlení rovněž přímé podpory pro chmel.

2.3 EHSV by i v tomto stanovisko rád poukázal na to, že chmel (humulus lupulus) je nezbytnou surovinou pro výrobu piva a v osmi členských státech EU ho pěstují převážně malé specializované rodinné podniky s méně než 8 hektary v průměru. Evropským producentům chmele se podařilo udržet vedoucí postavení na světovém trhu. Společná organizace trhu s chmelem pozitivním způsobem provázela obrovské přizpůsobování se trhu v posledních letech. Přijala a podpořila rozsáhlý systém zajištění jakosti a systém smluv nezbytný pro úspěšné pěstování chmele a zajištění jeho odbytu, který je povinný pro seskupení producentů jakožto „duch" organizace trhu s chmelem. Tyto zásady by měly být zachovány i v nové organizaci trhu.

2.4 EHSV poukazuje na to, že výdaje v odvětví chmele ve výši zhruba 13 milionů EUR bylo po léta možné držet na stejné úrovni.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([1]) Úř. věst. C 110, 30.4.2004, s. 116 - 124.
Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 46.
Úř. věst. C 193, 10.7.2001, s. 38.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství

KOM(2005) 181 v konečném znění – 2005/0090 (CNS)

(2006/C 28/17)

Dne 15. července 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana **BURANIHO** hlavím zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 26. října 2005), a přijalo následující stanovisko 82 hlasy pro, 0 hlasy proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Rada přijala nové finanční nařízení v červnu 2002 a v prosinci 2002 následovala prováděcí pravidla. Jejich přijetím se Komise zavázala podat Radě do 1. ledna 2006 zprávu o provádění nařízení a předložit případné návrhy změn. Předkládaný dokument přesně odpovídá tomuto závazku a je právě konzultován s Radou a Účetním dvorem. Odhad doby potřebné k dodržení postupů nicméně ukazuje, že v nejlepším případě se nemůže začít provádět dříve než 1. ledna 2007. Rozpočtový výbor Rady totiž zveřejní postoj jednotlivých členských států na konci tohoto roku a teprve potom bude zahájen postup konzultace, případně dohodovací postup, s Evropským parlamentem.

1.2 EHSV se při vytváření tohoto stanoviska k návrhu Komise hodlá zaměřit *především* na ty aspekty nařízení, které se přímo nebo nepřímo týkají **vztahů s organizacemi občanské společnosti**. Považuje za nutné maximálně se zdržet posuzování norem týkajících se úzce technických a „vnitřních" aspektů, které již byly předmětem hodnocení a návrhů institucionálních orgánů s odbornou způsobilostí a *přímou* zkušeností, tj. síť finančních jednotek Komise, správní útvar Rady, Soudní dvůr, Účetní dvůr, účetní oddělení EP, EHSV a VR.

1.3 EHSV bere na vědomí názor rozšířený mezi organizacemi občanské společnosti a především mezi nevládními organizacemi, podle něhož by platné finanční nařízení a jeho provádění bylo příliš složité, neusnadňovalo by účinnou spolupráci mezi těmito organizacemi a Komisí a poškozovalo jejich vztahy. Organizace občanské společnosti si navíc stěžovaly na nedostatek konzultací a dialogu ze strany Komise, což vyústilo ve stav všeobecného zmatku, frustrace a zklamání.

1.4. EHSV doufá ve stále užší spolupráci mezi evropskými institucemi a organizovanou občanskou společností prostřednictvím strukturovaných konzultací, ale nezapomíná, že instituce odpovědnost a pravomoci, které je nutné zachovat i za cenu toho, že nebude možné vyhovět všem požadavkům. Mezi oběma stranami je však třeba nastolit vztahy vzájemného porozumění a respektu. Kromě jiného je ve finančním nařízení (nebo jinde) nutné jasně stanovit, že každé zamítnutí požadavku bude s řádným odůvodněním oznámeno zainteresovaným subjektům.

2. **Obecné poznámky**

2.1 Některé obecné zásady byly podnětem pro nové předpisy finančního nařízení a nová prováděcí pravidla, která byla zavedena 1. ledna 2003. Nejdůležitější z těchto zásad je myšlenka zrušit centralizované kontroly *ex ante*, a přidělit tak vyšší moc a odpovědnost schvalujícím osobám zavedením řady kontrol prováděných jak finančními kontrolory, tak účetními. Vypadá to, že systém se osvědčil, ale vzhledem k získaným zkušenostem je třeba ho upravit.

2.2 Odborné orgány uvedené v bodě 1.2 a organizace občanské společnosti obecně zdůraznily potřebu lepší **rovnováhy mezi požadavky na kontrolu a větší „flexibilitou" norem**, především pokud se jedná o zanedbatelné částky. Zdá se, že Komise chce vyhovět této žádosti. EHSV by chtěl upozornit, že **„částka zanedbatelná" pro instituce Společenství** – které se komplexně zabývají enormně vysokými částkami – **má jiný význam** pro ty organizace občanské společnosti (dodavatelé, poradci, nevládní organizace atd.), které jsou **relativně malé**. EUR 10.000 je asi částka zanedbatelná pro EU, ale pro malý nebo střední podnik může představovat vysokou sumu.

2.3 V tomto ohledu se připomíná, že Komise v předběžné zprávě k návrhu nařízení mimo jiné uvádí, že „jakákoliv navrhovaná změna by měla [...] zvýšit ochranu finančních zájmů EU před podvody a jiným nezákonným jednáním". Jinými slovy a z jiného hlediska, účetní pravidla EU musí (nebo by měly) **přispívat k „umravňování" trhu** tím, že budou vystupovat jako odstrašující prostředek proti snadným pokušením využít „flexibilitu" samotných norem. EHSV si

uvědomuje, že podrobné a složité účetní kontroly jsou pro EU obtížné, ale domnívá se, že legitimní záměr snížit správní náklady by neměl vést k liknavým nebo příliš zjednodušujícím řešením. Jak ukazují zprávy OLAFu, podvody jsou rozšířené na *všech* úrovních. EHSV v tomto ohledu poznamenává, že by možná bývalo bylo možné získat od Komise cenné poznatky (převeditelné na vhodné předpisy), kdyby byl v průběhu sestavování nového finančního nařízení kontaktován OLAF.

2.3.1. EHSV bere na vědomí potřebu, kterou zdůrazňují organizace občanské společnosti, vytvořit rovnováhu mezi výkonností, účinností a odpovědností, a to takovým způsobem, aby nebyla zpochybněna zásada partnerství mezi tím, kdo finance přiděluje, a tím, kdo je dostává. Tak bude možné vyhnout se překážkám pro možný inovační vývoj nebo obezřetné využívání veřejných financí. EHSV s touto potřebou souhlasí, ale zdůrazňuje, že v žádném případě nesmějí být porušeny zásady, které jsou základem pro používání veřejných financí: průhlednost, účinné využívání a povinnost předložit účetní závěrku.

2.4 Komentář si zasluhuje i tvrzení, že „**mění-li se pravidla** příliš často nebo bez dostatečného důvodu, může to mít **negativní dopad** na takovéto příjemce nebo smluvní strany a na celkovou pověst Evropské unie“. S tímto názorem nelze nesouhlasit, ale měl by být omezen připomínkou, že **nová pravidla** by mohla být **ospravedlněna v oblastech nejčastějších zneužití**. Také v tomto případě by konzultace zpráv OLAFu mohla poskytnout užitečné podněty.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1 Ohledně **vymáhání pohledávek** EU (články 72-73a) nové finanční nařízení stanoví, že pro pohledávky Unie platí také nástroje, které již byly přijaty v příslušných směrnicích týkajících se *soudní spolupráce*, a ukládá členským státům **uplatňovat pro vymáhání pohledávek EU stejné výhody jako pro národní *daňové* pohledávky.** Ačkoli si EHSV uvědomuje, že nařízení mají přímé použití v každém členském státě, klade si otázku, zda toto pravidlo nevyžaduje **změnu v právních předpisech jednotlivých členských států**, především zákonů o úpadku, které běžně stanoví ***předkupní právo*** na (národní) fiskální pohledávky, ale nezmiňují se o dlužích vůči EU. Aby se mohly uplatnit vůči třetím stranám, **musely by být všechny druhy předkupního práva obsaženy v právních předpisech *jednotlivých členských států***.

3.2 Přijetí nové směrnice ES v roce 2004 o **veřejných zakázkách** znamená, že nový návrh finančního nařízení se musí přizpůsobit novým právním předpisům. Unie již v roce 2002 přijala směrnici o zakázkách platnou pro členské státy. EHSV nepovažuje za nutné vyjadřovat se k již přijatým předpisům a k jejich platnosti, na niž může dát odpověď a návrhy případných úprav pouze zkušenost.

3.2.1 EHSV si přeje upozornit na jednu část finančního nařízení, a sice na odstavec doplněný k článku 95, který stanoví vytvoření **databáze *společné dvěma či více institucím*** pro určení zájemců, kteří se nacházejí v situaci, kdy jsou z účasti ve veřejné soutěží vyloučeni (články 93 a 94). Vytvoření *centrální* databáze (neomezující se na jednotlivé instituce) by bylo žádoucí, ale Komise pouze uvádí, že je třeba stanovit *možnost*, aby *dvě nebo více* institucí sdílely data, která vlastní. EHSV souhlasí s užitečností databází obecně, ale klade si otázku, zda by v daném případě náklady na sjednocení odpovídaly výsledkům. Struktura jednotlivých institucích je z velké části odlišná a kritéria sběru dat nejsou vždy jednotná.

3.3 Další příčinu rozpaků představují **důvody pro vyloučení** zájemců a uchazečů (článek 93), mezi nimiž jsou ti, kteří byli „**pravomocně“ odsouzeni** (čl. 93 odst. 1). Toto pravidlo je koncipováno s ohledem na právní předpisy a na závazné principy ústavy většiny členských států a jako takové je nezpochybnitelné. EHSV nicméně podotýká, že v některých členských státech mohou odvolací řízení proti rozsudku soudu první instance projít dalšími dvěma úrovněmi soudního systému (odvolací soud, kasační soud) a že rozsudek je považován za konečný pouze tehdy, pokud byly vyčerpány všechny možnosti na odvolání. Mezi rozsudky na různých úrovních může uběhnout dlouhá doba, během které **nemůže být rozsudek soudu první nebo druhé instance, i když je zjevně odůvodněný, považován za právoplatný důvod pro vyloučení.** V praxi bude úkolem zodpovědných osob **co největší obezřetnost** při zadání zakázek nebo smluv, ale především v některých případech nebude vždy jednoduché učinit rozhodnutí, která by byla v souladu s právními předpisy a zároveň náležitě prozíravá.

3.3.1 Výše zmíněné pravidlo, přestože je nepopiratelné, tedy budí velké rozpaky. Kromě toho se zdá, že nemá souvislost s čl. 93 odst. 1. písm. b), který stanoví, že z veřejné soutěže jsou vyloučeni ti, kterým „**byla *v současné době* uložena správní sankce** podle článku 96“. Proti uložení správní sankce je možné se odvolat správní nebo soudní cestou, ale zdá se, že navržené znění chce naznačit, že správní sankce je *konečná*, i když byla uložena pouze v současné době. Srovnání obou pravidel budí pochybnosti o logických a právních kritériích, která je podnítila. Zatímco podle čl. 93 odst.1 je na „údajné“ pachatele vážných zločinů uplatňována presumpce neviny až do jejich *konečného* odsouzení, podle čl. 93 odst.1 písm. b) představují správní sankce uložené *v současné době* (a proti nimž je tedy možné se odvolat) důvod pro *okamžité* vyloučení. EHSV **nežádá, aby byl čl. 93 odst. 1 písm. b) „flexibilnější“, ale aby bylo spíše nalezeno dodatečné kritérium, které by „omezovalo“ čl. 93 odst. 1 písm. a).**

3.4 Zcela zvláštní pozornost si zaslouží oddíl týkající se **grantů** (článek 108 a následující články), a to nejen kvůli citlivosti tohoto tématu, ale také protože přidělení veřejných financí velkému množství různých příjemců, a vzhledem k nesourodým důvodům, může být zdrojem kritiky veřejného mínění. Tato kritika může být více či méně oprávněná, ale často má kořeny ve skutečném nebo domnělém **nedostatku průhlednosti**, který spočívá také v **obtížně pochopitelných předpisech** a **kritériích na jejich uplatňování.** Je však třeba přiznat, že není zdaleka jednoduché vytvářet předpisy pokrývající tak pestrou a různorodou škálu případů, kterou je obtížné převést na určitá schémata. Průhlednost (zde míněná především jako srozumitelnost konceptů a jazyka) tak pro správu představuje největší záruku proti odpovědnosti vyplývající z jejího širokého pole působnosti.

3.4.1 První příklad obtížně srozumitelné pasáže představuje článek 109, který v odstavci 2 stanoví, že **„účelem ani důsledkem grantů nesmí být dosažení zisku“**, zatímco odst. 3 písm. c) říká, že „odstavec 2 se nepoužije na akce, jejichž cílem je posílení finanční způsobilosti příjemce nebo tvorba příjmu“. Praktický rozdíl mezi „ziskem“ a „příjmem“ není jasný. EHSV doufá, že formulace pravidla bude vyjasněna, a to jak formálně, tak věcně.

3.4.2 Čl. 109 odst. 2 písm. d) stanoví, že **výjimka ze zákazu dosažení zisku** se použije také na **drobné granty** pokud mají (čl. 113a odst. 1 písm. b) a c)) formu **paušální částky** nebo **paušálního financování**. Ohledně pojetí „drobné“ nebo „zanedbatelné“ částky EHSV znovu připomíná poznámky uvedené v bodě 2.2: zdá se, že je nezbytné najít **rovnováhu** mezi pojetím „drobné“ částky pro EU a částky „subjektivně vysoké hodnoty“ pro příjemce grantů. Tato otázka by v každém případě měla být vyřešena a začleněna do finančního nařízení a ne do prováděcích pravidel.

3.4.3 Ohledně grantů, a především těch drobných, je nutné podotknout, že žádná část finančního nařízení se nezmiňuje o **povinnosti předložit účetní závěrku**, ani o žádném jiném závazku předložit zprávu o účinném využití přijatých částek. EHSV vzal na vědomí přání Komise snížit správní náklady, ale nemůže souhlasit s tím, aby veřejné finance byly poskytovány bez jakékoliv představy o jejich následném použití. Už jen pro potvrzení zásady řádné správy věcí veřejných by bylo vhodné stanovit **namátkovou kontrolu účetnictví** a sankce vůči těm, kdo je nepředloží.

3.4.4 Důvod k zamyšlení podává také článek 114. V odstavci 4 se stanoví, že „schvalující osoba může žadatelům uložit účinné, přiměřené a odrazující **správní a finanční sankce**...“. Je tedy legitimní položit si otázku, jaké *záruky* poskytují příjemci grantů (kteří mají v mnoha případech jiné charakteristiky a jiný stav jmění, než držitelé zakázek a smluv) na to, že chtějí a jsou schopni čelit povinnostem vyplývajícím ze sankcí. EHSV je toho názoru, že v případě žadatelů se sídlem v některém ze členských států je nutné, aby byl daný členský stát prostředníkem při vznášení požadavků a aby poskytoval záruky na plnění povinností vyplývajících z možných správních nebo peněžitých sankcí.

4. **Závěry**

4.1 EHSV vyjadřuje souhlas s principy, které Komise uvedla v návrhu nového finančního nařízení, především co se týče zrušení centralizovaných kontrol *ex ante* a jejich nahrazení kontrolami, které se budou provádět *před* povolením plateb týkajících se již schválených projektů.

4.2 Na druhé straně EHSV radí postupovat opatrně při plnění požadavků finančních oddělení četných institucí, které mají sklon zjednodušovat nebo rušit různé formální náležitosti a kontroly smluv a grantů „malé výše“. Přestože EHSV souhlasí s tím, že kontroly jsou nákladné a časově náročné, domnívá se, že pochopitelný záměr omezit náklady by měl být kompenzován zcela jinou starostí: potřebou ujistit občany EU a hospodářské subjekty o tom, že s „malými“ částkami se nezachází nedbale a povrchně.

4.3 Organizace občanské společnosti za sebe žádají, aby každá novelizace finančního nařízení byla provedena po konzultaci s Komisí za vzájemného porozumění a maje na paměti potřebu náležitého finančního řízení na obou stranách. EHSV podporuje tento požadavek, ale připomíná, že každé rozhodnutí by mělo být přijato bez porušení zásady řádné a průhledné správy veřejných financí.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví pravidla pro vrácení daně z přidané hodnoty stanovené směrnicí 77/388/EHS osobám povinným k dani neusazeným v tuzemsku, ale v jiném členském státě

KOM(2004) 728 v konečném znění – 2005/0807 (CNS)

(2006/C 28/18)

Dne 20. července 2005 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 93 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana **BURANIHO** hlavním zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (zasedání z 26. října) a přijal následující stanovisko 79 hlasy pro, žádný hlas proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. **Úvod: dokument Komise**

1.1 V říjnu 2003 představila Komise dokument ([1]), který shrnoval strategii pro oblast DPH vytyčenou již v červnu 2000. Jedním z cílů této strategie bylo zjednodušení postupů, k nimž byly prostřednictvím následujícího dokumentu Komise z října 2004 ([2]) navrženy tři konkrétní iniciativy, z nichž dvě ([3]) už byly předmětem stanoviska EHSV ([4]) a třetí se bude zabývat tento dokument.

1.2 Záměrem návrhu Komise je urychlit a zjednodušit postup vrácení DPH ve prospěch osob povinných k dani neusazených v tuzemsku v souvislosti s daní jimi odvedenou za zboží nebo služby, které jim dodaly nebo poskytly jiné osoby povinné k dani v tuzemsku, nebo v souvislosti s dovozem zboží na území příslušného státu.

1.3 Obecné normy, které tuto oblast upravují, zůstávají v podstatě beze změny; skutečný pokrok spočívá v návrhu podstatně zjednodušit administrativní povinnosti, které zatěžují osoby mající nárok na vrácení daně, a zároveň zajistit jejich právo na kompenzaci, jestliže správce daně zpozdí vrácení daně déle, než do určité lhůty.

1.4 Zjednodušení administrativních povinností je potvrzeno v článku 5 návrhu směrnice, který uvádí, že aby dotčená osoba dosáhla vrácení daně, musí pouze podat **žádost elektronickou cestou** místo žádosti na jednotném formuláři s přiloženými originály faktur a celní dokumentace. Žádost musí samozřejmě obsahovat řadu údajů specifikovaných článkem, které umožní správci daně zjistit a kontrolovat řádnost úkonu.

1.5 Žádost se v podstatě musí vztahovat na koupi zboží a služeb vyfakturovanou nebo na dovozy uskutečněné za **období, které trvalo alespoň tři měsíce a nejvýše jeden kalendářní rok**, a musí být podána **do šesti měsíců** od konce kalendářního roku, v jehož průběhu vznikla daňová povinnost. Za jistých okolností je nicméně možné přizpůsobit jak období, za které se žádá o vrácení daně, tak lhůty pro podání žádosti.

1.6 Správce daně členského státu, ve kterém byla odvedena DPH, oznámí své **rozhodnutí do tří měsíců** ode dne podání žádosti o vrácení daně a také **platba** musí proběhnout **v téže lhůtě**. Každá zamítavá odpověď musí být zdůvodněna. **Odvolání** se přijímají ve stejných lhůtách a za stejných podmínek určených pro osoby povinné k dani usazené v členském státu. Případné **dodatečné údaje** mohou být vyžadovány, ale pouze do tří měsíců ode dne podání žádosti. V takovém případě nicméně lhůta pro vrácení daně počíná běžet ode dne žádosti o tyto údaje. Každá žádost, **která nebude v příslušné lhůtě výslovně zamítnuta**, se považuje za **schválenou**.

1.7 Jak bylo uvedeno výše v odstavci 1.6, **vrácení** dlužné daně musí proběhnout **do tří měsíců** ode dne podání žádosti. Za jakékoliv prodlení musí členský stát žadateli zaplatit **úrok** z dlužné částky **ve výši 1 % měsíčně**.

([1]) KOM(2003) 614 v konečném znění [není k dispozici v češtině].
([2]) KOM(2004) 728 v konečném znění.
([3]) Návrh směrnice Rady, kterou se mění směrnice č. 77/388/EHS s cílem zjednodušit povinnosti týkající se DPH a Návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 s ohledem na zavedení opatření správní spolupráce v oblasti zjednodušeného systému jednoho správního místa a postupu při vrácení daně z přidané hodnoty.
([4]) Úř. věst. C 267, 27.10.2005, s. 45. Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice č. 77/388/EHS s cílem zjednodušit povinnosti týkající se DPH a k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 s ohledem na zavedení opatření správní spolupráce v oblasti zjednodušeného systému jednoho správního místa a postupu při vrácení daně z přidané hodnoty, KOM(2004) 728 v konečném znění - 2004/0261 (CNS) - 2004/0262 (CNS).

2. **Poznámky EHSV**

2.1 Každý návrh, jehož cílem je zjednodušení administrativních povinností zatěžujících uživatele, nemůže než získat souhlas EHSV, především tehdy, když se zjednodušení promítne do urychlení postupů i pro státní správu a do popudu k lepší organizaci práce, jako je tomu v tomto případě. V případě zmíněného návrhu nicméně zjednodušení odpovídá spíše skutečné potřebě než prostému přání urychlit postupy. Je třeba zmínit, že, jak už EHSV ([5]) zdůraznil v úvodním stanovisku k těmto třem návrhům ([6]), sama Komise prohlašuje, že „Stávající postup vrácení daně … je tak administrativně náročný, že kvůli němu více než odhadovaných 53,5 % velkých společností nežádá o vrácení daně, na kterou jim vznikl nárok".

2.2 Směrnice se uplatní, jak napovídá její název, na „osoby povinné k dani neusazené v tuzemsku, ale v jiném členském státě" podle podmínek a u plnění stanovených v současných platných předpisech.

2.3 Velmi důležitou novinku zavádí článek 5 návrhu směrnice, který stanovuje, že místo písemné žádosti o vrácení daně s připojenými fakturami, originálními celními osvědčeními a dalšími průkaznými doklady se bude přijímat **elektronicky podaná žádost**, která bude obsahovat všechny odkazy umožňující dohledat potřebnou dokumentaci, kterou již úřady mají k dispozici. EHSV samozřejmě s návrhem souhlasí, ale neodpustí si poznamenat, že už nyní, i bez využití elektronických prostředků, by úřady mohly postupovat stejně, kdyby měly lepší a účinnější organizaci.

2.4 Tento postřeh není tak triviální, jak by se mohlo zdát, a obsahuje konkrétní poselství: jestliže by se lhůty nezbytné pro provedení směrnice ukázaly jako příliš dlouhé, bylo by žádoucí, aby se správce daně a celní úřady mezitím zasadily o **racionalizaci svých postupů**, buď „papírových" nebo založených na elektronickém zpracování, tak, aby se uživatelům umožnilo podávat zjednodušenou dokumentaci.

2.5 EHSV plně souhlasí s obsahem článku 6 návrhu směrnice ([7]) a s uspokojením konstatuje, že Komise vyvinula úsilí, aby členským státům předepsala **pravidlo**, které by mělo být vždy základem jejich styků s občany, ať už jsou ekonomickými subjekty nebo ne. **Veřejná správa má povinnost reagovat na podávané žádosti vždy a promptně.** Pevně stanovené lhůty pro odpověď, zejména tříměsíční lhůta uložená veřejné správě k tomu, aby provedla vrácení daně nebo doručila zamítavou odpověď, se jeví přiměřené a odůvodněné. Přesto si lze klást otázku, jestli jsou tyto lhůty *realistické* pro každý z 25 států Unie; v mnoha z nich jsou totiž prodlení při vrácení daně natolik dlouhá, že by se dalo domnívat, že zde existuje zásadní neúčinnost, kterou nebude snadné v krátké době odstranit.

2.6 Také článek 8 vychází ze zásady nestrannosti, která by měla vždy platit v oblasti vztahů mezi veřejnou správou a daňovými poplatníky. Článek stanovuje, že neproběhne-li vrácení daně do tří měsíců ode dne podání žádosti nebo od odeslání požadovaných vysvětlení, veřejná správa bude muset žadateli zaplatit **úrok z prodlení ve výši 1 % měsíčně**. EHSV s tímto principem souhlasí, ale domnívá se, že stanovené opatření nebude snadné aplikovat. Připomíná totiž, že sazba 1 % měsíčně odpovídá **ročnímu úroku z úroků ve výši 12,68 %**. Za předpokladu, že v některých zemích zákony na ochranu spotřebitele určují mez, za kterou se určitá sazba považuje za **lichvu**, pak jestliže by bylo 12,68 % vyšší než tato mez, úroková sazba, kterou by byla veřejná správa zatížena, by byla pevně stanovena zákonem na takové úrovni, která je jiným zákonem považována za nezákonnou. EHSV proto navrhuje upravit článek 8 takto: úrok z prodlení by měl být v každé zemi vypočítán **na základě toho, co vnitrostátní právo použije v případě prodlení ze strany daňových poplatníků**.

2.7 Závěrem EHSV souhlasí se zásadami předloženými v návrhu směrnice, zejména s těmi, které se týkají práv žadatelů o vrácení daně a nepřímého, ale účinného, popudu ke zlepšení činnosti veřejné správy. Doporučuje pouze, aby normy byly sestavovány velmi *realisticky* a pamatovalo se na to, že mezi 25 členskými státy stále existují značně rozdílné úrovně, co se týče ochrany spotřebitele, efektivity a technických prostředků.

V Bruselu dne 26. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([5]) Úř. věst. C 267, 27.10.2005, s. 45, tamtéž

([6]) KOM(2004) 728 ze dne 29.10.2004, bod 1, odstavec 7.

([7]) Viz body 1.6 a 1.7 tohoto dokumentu.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušuje směrnice 90/544/EHS o frekvenčních pásmech určených pro koordinované zavádění celoevropské soustavy veřejného rádiového pagingu ve Společenství

KOM(2005) 361 v konečném znění – 2005/0147 (COD)

(2006/C 28/19)

Dne 15. září 2005 se Rada v souladu s článkem 95 Smlouvy zakládající Evropské společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne 27. září 2005 předsednictvo Výboru pověřilo Specializovanou sekci „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost" přípravou práce Výboru na tomto tématu.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana RETUREAUA hlavním zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října) a přijal následující stanovisko 64 hlasy pro a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. **Návrh Komise**

1.1 Navrhovaná směrnice ([1]), kterou se zrušuje směrnice ERMES z roku 1990 ([2]), která vyžadovala rezervaci frekvenčního pásma od 169,4 do 169,8 MHz pro evropský systém rádiového pagingu. Je nezbytné zavést směrnici, kterou se zruší směrnice předchozí (princip dodržování stejného postupu).

1.2 Právní základ: článek 95 SES (Vnitřní trh, použití článku 14 SES); postup koordinace (článek 251 SES).

1.3 Odůvodnění: využívání tohoto frekvenčního pásma pro rádiový paging je již zastaralé a spektrum tohoto pásma je čím dál méně využíváno; dnes se již využívají jiné metody (SMS přes mobilní telefon). V rámci rozhodnutí Parlamentu a Rady „rádiové spektrum" z roku 2002 ([3]) chce Komise zavést další služby s využitím harmonizovaného plánu, připraveného spolu s CEPT ([4]), který bude předmětem následného rozhodnutí Komise.

1.4 Hlavní plánované využití frekvenčního pásma 169,4 až 169,8 MHz pro Společenství spočívá v posílení sociálního začlenění a mobility lidí s poruchami sluchu a starších osob do Společenství ([5]), dále ve zlepšení ochrany proti krádežím, v bezpečnosti zvýšením účinnosti kontroly podniků zajišťujících dodávky vody, plynu a elektřiny a v zajištění potřebných nástrojů elektronické komunikace; pozitivní dopad je zdůrazněn pro průmysl sektoru radiokomunikačních služeb.

1.5 Členské státy budou moci přidělovat frekvence v národním měřítku v oblastech výše zmíněného pásma, které nebudou přiděleny na komunitární úrovni Komisí a CEPT.

2. **Připomínky Výboru**

2.1 Potřeby v oblasti rádiového spektra vhodné pro rozvoj nových služeb stále přibývají a návrh na zrušení směrnice o rádiovém pagingu má otevřít cestu sektoru k novému uplatnění, který zahrnuje momentálně nedostatečně využívané spektrum, zejména ve prospěch postižených lidí, starších občanů, posílení bezpečnosti, mobilních služeb atd.

2.2 Výbor proto schvaluje daný návrh s nadějí, že takto budou přednostně rozvinuty zvláště služby spojené se sociálním začleněním a že tento nový způsob povede k vytvoření podniků a pracovních míst v oblastech důležitých pro evropské občany. Zároveň vyzývá členské státy k tomu, aby při přidělování frekvencí novým radiokomunikačním službám upřednostňovaly sociální začlenění a zaměstnanost v rámci informační společnosti.

V Bruselu dne 27. října 2005

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([1]) KOM(2005) 361 v konečném znění.

([2]) Směrnice 90/544/EHS Rady z 9.10.1990 o frekvenčních pásmech určených pro koordinované zavádění celoevropské soustavy veřejného rádiového pagingu ve Společenství (směrnice ERMES).

([3]) Rozhodnutí č. 676/2002/ES Evropského parlamentu a Rady ze 7.3.2002 o předpisovém rámci pro politiku rádiového spektra v Evropském společenství (rozhodnutí o „rádiovém spektru").

([4]) Evropská konference poštovních a telekomunikačních správ (CEPT). V. konečná zpráva CEPT, Radio Spectrum Ctee, rewiew of the frequency band 169.4-169.8 MHz, RSCOM04-69, Brussels, 24 Nov. 2004.

([5]) Rámcová směrnice 2002/21/ES, která stanovuje, že potřeby zvláštních sociálních skupin, zejména postižených uživatelů, musí být uspokojeny; závěry z neformálního zasedání Rady ministrů pro telekomunikaci ve Vitorii, kde bylo apelováno na nutnost zajistit všechny elektronické služby jak postiženým, tak starším osobám a akční plán eEvropa 2005, přijatý na zasedání Evropské rady ve dnech 21. a 22. června v Sevile.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění rozhodnutí č. 2256/2003/ES s ohledem na prodloužení do roku 2006 programu šíření správných postupů a monitorování zavádění ITK

KOM(2005) 347 v konečném znění – 2005/0144 COD

(2006/C 28/20)

Dne 10. října 2005 se Rada v souladu s článkem 157 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne 27. září 2005 předsednictvo Výboru pověřilo Specializovanou sekci „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost" přípravou práce Výboru na tomto tématu.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana RETUREAUA hlavním zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání dne 27. října), a přijal následující stanovisko 78 hlasy pro, 1 hlasem proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. **Úvod**

1.1 Program MODINIS ([1]) pokračoval v plnění cílů zasedání Evropské rady v Lisabonu ve dnech 23. a 24. března 2000 (učinit z ekonomiky EU nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa, založenou na znalostech) a zasedání v Santa Maria da Feira ve dnech 19. a 20. června 2000 a přijal akční plán *e*Europe 2005 a dlouhodobé perspektivy podpory ekonomiky upřednostňující přístup všech občanů Unie k novým informačním a komunikačním technologiím.

1.2 Jednalo se o víceletý program financování informační společnosti (IS) vztahující se k období 2003-2005 v rámci sledování plánu e-Evropa, který skončí koncem tohoto roku; Komise navrhuje pokračování programu MODINIS v roce 2006 v oblasti spolupráce a podpory správných postupů v záležitostech ITK a analýzy IS otevřenou metodou koordinace (otázky bezpečnosti sítí a informací, jež byly součástí prvotního programu, byly nyní převedeny pod agenturu ENISA a nejsou již financovány z MODINIS).

1.3 Je třeba zabezpečit kontinuitu akcí v období mezi ukončením plánu e-Evropa koncem roku 2005 a spuštěním iniciativy i2010 v roce 2006 a předpokládaným spuštěním programu strategické podpory IKT v roce 2007. Prodloužení programu MODINIS na období od 1. ledna do 31. prosince 2006 neobsahuje žádná řešení kontinuity a jeho náklady jsou stanoveny na 7,72 milionu eur. Brzy bude zveřejněn podrobný pracovní program obsahující priority a akce pro rok 2006. Navrhované rozhodnutí je významné pro EHP.

2. **Obecné připomínky**

2.1 Výbor se při různých příležitostech ve svých stanoviscích vyjádřil pro podporu a prosazování všech iniciativ ve prospěch IS, jako je např. plán *e*Europe, a brzy se vyjádří k i2010; je toho názoru, že výměna zkušeností a správných postupů a ustavení indikátorů pro analýzu IS jsou nezbytné a přispívají ke zvýšení konkurenceschopnosti evropské ekonomiky založené na znalostech, soudržnosti a sociální inkluze, kvalifikované zaměstnanosti a udržitelného růstu.

2.2 V tomto ohledu Výbor zejména požadoval, aby členské státy byly podníceny k zavedení konzultativních postupů k tématům programu a mohly tak lépe odpovídat na návrhy a potřeby vyjadřované uživateli, experty a síťovou ekonomikou. To by bylo vhodné také v oblasti rámcového programu, který nastoupí po *e*Europe, kde by se měly se sociálními partnery zevrubně konzultovat zvláště otázky kvalifikace a zaměstnanosti v IS.

2.3 Výbor podporuje Komisí předložený návrh rozhodnutí o jednoročním prodloužení programu MODINIS. Přeje si být informován v nejbližší budoucnosti o pracovním programu Komise na rok 2006.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([1]) KOM(2002) 425 v konečném znění - 2002/0187 CNS; rozhodnutí 2256/2003/CE; Úř. věst. C 61, 14.3.2003 – zpravodaj pan Daniel Retureau

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Příprava 6. ministerské konference WTO: stanovisko EHSV“

(2006/C 28/21)

Dne 10. února 2005 rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s ustanoveními čl. 29, odst. 2 Jednacího řádu o vydání stanoviska k tématu: *„Příprava 6. ministerské konference WTO: stanovisko EHSV“*.

Specializovaná sekce „Vnější vztahy“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10 října 2005. Zpravodajem byl pan NILSSON.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října 2005) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 95 hlasy pro, 4 hlasy proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

Shrnutí

1. EHSV je přesvědčen, že úspěch ministerské konference v Hongkongu by znamenal jasný signál důvěry, že členské státy jsou spojeny v silném mnohostranném obchodním systému. Tak by byla posílena důvěra ve světové hospodářství tváří v tvář nejistotě, která vzniká díky ropnému šoku, globálnímu ohrožení bezpečnosti a vzrůstajícímu protekcionistickému tlaku.

2. EHSV je znepokojen tím, že se průběh předběžných jednání před ministerskou konferencí v Hongkongu protahuje. V následujících týdnech je nutno ve všech oblastech dosáhnout značného pokroku, aby mohlo být u některých sporných otázek dosaženo shody a mohl být dodržen stanovený časový rámec jednání.

3. EHSV požaduje přesnější rozlišování mezi rozvojovými zeměmi. Poukazuje na to, že ustanovení o zvláštním a rozdílném zacházení jsou nedílnou součástí dohod WTO a měly by být zachovány při jednáních. Měl by být brán ohled zvláště na zájmy nejméně rozvinutých zemí (NRZ). Země s nízkým příjmem by měly být podporovány prostřednictvím obchodní technické pomoci a vytvářením kapacit, aby se mohly více podílet na světovém obchodě.

4. Podle názoru EHSV by se měla stanoviska členských států před ministerskou konferencí v Hongkongu sjednotit, co se týká stanovení smluvních podmínek pro všechny podpory vývozu, úpravy a rozsahu odstranění podpor zemědělcům narušujících obchod, vzorce snižujícího celní poplatky, což zároveň umožní zlepšit přístup na trhy, a co se týká ponechání nezbytné flexibility členským státům k ochraně strategických zemědělských odvětví.

5. Úspěšná jednání v oblasti zemědělství jsou předpokladem skutečného pokroku v jiných oblastech vyjednávání. EHSV zdůrazňuje, že Evropská unie v průběhu tohoto jednání udělala již mnoho ústupků ohledně zemědělství: iniciativa „Vše kromě zbraní“ v roce 2001, oddělení dotací v SZP v roce 2003, závazek zrušit subvence pro vývoz v roce 2004. Nyní je na ostatních zemích, aby vyvinuly nezbytné úsilí k dosažení globální dohody.

6. EHSV poukazuje na to, že členské státy se shodují ohledně přístupu na trh pro nezemědělské produkty (NAMA) na vzorci snižujícím cla i na dalších důležitých součástech balíčku NAMA a měly by na ministerské konferenci v Hongkongu doplnit příslušná čísla.

7. EHSV lituje, že dosud nebylo dosaženo očekávaných výsledků jednání o službách a podporuje snahy o doplňující vyjednávací postupy a modality pro oblast služeb během příštích měsíců až do ministerské konference v Hongkongu.

8. EHSV je toho názoru, že by se členské státy měly v zásadě domluvit na antidumpingových a subvenčních otázkách alespoň u těch témat, u kterých se ministři mají dohodnout na zahájení jednání na základě právních textů.

9. EHSV vyzývá k tomu, aby byly co nejrychleji odstraněny překážky obchodu s ekologickými produkty a službami a do ministerské konference v Hongkongu byl sestaven seznam ekologických produktů a služeb.

10. EHSV považuje za důležité přijmout mezinárodně uznávané základní pracovní normy Mezinárodní organizace práce (ILO) do mezinárodního obchodního systému a vyzývá k tomu, aby ILO dostala status stálého pozorovatele ve WTO. EHSV považuje za nutné dát nový podnět celosvětové diskusi o sociálních právech.

11. EHSV vybízí organizace občanské společnosti, aby se angažovaly v informačních kampaních na témata agendy z Dohá a přispěly svými hodnoceními a návrhy k úspěchu trvale udržitelného rozvoje. Obhajuje institucionalizovaný dialog mezi WTO a občanskou společností a účast organizované občanské společnosti na průběhu urovnávání sporů.

12. V zásadě by se měla zvýšit transparentnost a demokratický ráz WTO. EHSV se přimlouvá za parlamentní rozměr WTO.

1. **Úvod**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vyjádřil již v dřívějších stanoviscích svůj postoj k ministerským konferencím WTO – ke čtvrté v Dohá/Katar v roce 2001 ([1]) a k páté v Cancúnu ([2]) v roce 2003. Tato stanoviska mají ještě stále velkou důležitost. Současné stanovisko k šesté ministerské konferenci WTO v Hongkongu se koncentruje na jednání, která jsou vedena v současné době v rámci cyklu jednání z Dohá označovaných oficiálně jako „rozvojová agenda z Dohá (DDA)" před ministerskou konferencí WTO v Hongkongu v prosinci 2005.

1.2 Názor Výboru na proces vyjednávání WTO je vyjádřen i v jiných stanoviscích a je jimi ovlivněn, což platí např. pro stanovisko Výboru ([3]) ke sdělení Komise „Sociální dimenze globalizace" ([4]). V současných dokumentech ke spolupráci se státy AKT jsou diskutovány otázky, které bezprostředně souvisí s jednáními WTO, protože dohody o hospodářském partnerství (Economic Partnership Agreements – EPA), které budou vypracovány v rámci dohody Cotonou do roku 2007, musí být konformní s WTO. Dále schválil EHSV stanovisko na téma „Všeobecná dohoda o obchodu a službách (GATS) – vyjednávání o způsobu 4 (pohyb fyzických osob)" ([5]).

1.3 Cyklus jednání z Dohá začal v roce 2001 čtvrtou ministerskou konferencí v Dohá. V oficiálních dokumentech se nazývá „Pracovní program z Dohá", avšak od té doby se mluví o „rozvojové agendě z Dohá (DDA)". Tento cyklus jednání měl být ukončen v lednu 2005. Na 5. ministerské konferenci v Cancúnu bylo provedeno přezkoumání v polovině období, avšak jednání této konference ztroskotala a neuskutečnilo se žádné závěrečné ministerské prohlášení. Bylo však dosaženo určitého pokroku ve věcných otázkách. V červenci 2004 byl spuštěn nový začátek, když Generální rada WTO přijala 1. srpna tak zvaný červencový balíček. Tak mohla opět být zahájena jednání s cílem dosáhnout shody nejpozději do prosince 2005. Proběhly některé mini ministerské konference, které daly jednáním, která se soustředila spíše na technické aspekty, politický ráz. Nyní se upínají naděje na dosažení dostatečného pokroku k šesté konferenci v Hongkongu tak, aby jednání mohla být uzavřena v roce 2006.

1.4 Do šesté ministerské konference v Hongkongu v prosinci 2005 zbývá už jen několik týdnů, přesto je třeba ve všech oblastech jednání dosáhnout značného pokroku. V současné době jsou předpoklady pro uzavření cyklu jednání z Dohá do konce prosince 2005 nedostatečné. Pokud by ministerská konference v Hongkongu ztroskotala, bylo by to spojeno s některými negativními důsledky:

— WTO jako organizace by byla oslabena.

— Mnohostranný systém vyjednávání uvnitř WTO by mohl být nahrazen dvoustrannými a regionálními dohodami, což by rozvojovým zemím nepomohlo.

— Světové hospodářství a důvěra v hospodářský rozvoj by mohla být poškozena a nejistota vůči budoucímu rozvoji by se mohla zvýšit.

— Mandát k jednání USA propůjčený kongresem USA vyprší 30. června 2007, což představuje určitý faktor nejistoty, protože není jisté, zda kongres mandát obnoví.

2. **Obnovený cyklus jednání z Dohá – stanoviska EHSV před 6. ministerskou konferencí WTO**

2.1 DDA se soustředí především na potřeby rozvojových zemí. Mimo jiné jsou nyní projednávány tyto oblasti, ve kterých by mělo být dosaženo shody o liberalizaci obchodu:

— **Zemědělství,** přičemž se jedná o zlepšení přístupu na trh, o odstranění interních podpor poškozujících obchod a o odstranění vývozních dotací.

— **Přístup na trh pro nezemědělské produkty (NAMA)** – zde se jedná o zlepšení přístupu na trh pro nezemědělské produkty, tedy průmyslové zboží.

— Služby, u kterých se v centru jednání nachází liberalizace a zlepšení přístupu na trh v rámci dohody GATS (General Agreement on Trade in Services).

— Obchodní postupy

— **Rozvojová agenda pro zvláštní a rozdílné zacházení s rozvojovými zeměmi**, v kterých byly projednávány otázky velkého dosahu pro rozvojové země.

— Antidumpingové předpisy

— Sociální otázky

— Zájmy životního prostředí

([1]) „Příprava 4. ministerské konference WTO: stanovisko EHSV", zpravodaj: pan VEVER, spoluzpravodajka: paní SÁNCHEZ (Úř. věst. C 36, 8.2.2002, s. 99).

([2]) „Příprava 5. ministerské konference", zpravodaj: pan VEVER (Úř. věst. C 234, 30.9.2003, s. 95).

([3]) „Sociální dimenze globalizace – přispění politiky EU k zajištění podpory všech obyvatel", zpravodaj: pan ETTY a paní HORNUNG-DRAUS (Úř. věst. C 234, 30.9.2003, s. 41)

([4]) KOM(2004) 383 v konečném znění

([5]) „Všeobecná dohoda o obchodu službami (GATS) – vyjednávání o způsobu 4 (pohyb fyzických osob)", zpravodajka: paní FLORIO.

3. **Jednání o zemědělství**

3.1 EHSV konstatuje, že EU zaujala vedoucí úlohu při jednáních o zemědělství. EU již provedla dalekosáhlé reformy společné zemědělské politiky a prohlásila, že je připravena postupně odbourávat existující vývozní dotace, pokud budou splněny dvě podmínky. Za prvé, ostatní země musí provést odpovídající přísliby u všech přímých a nepřímých vývozních dotací, včetně potravinové pomoci, která jim slouží k řízení trhu. Za druhé, jak připomenuli komisaři EU pro mezinárodní obchod a zemědělství, Pascal LAMY a Franz FISCHLER, ve svém společném dopise z května 2004, zrušení vývozních dotací bude možné pouze v rámci vyrovnané zemědělské dohody mezi třemi oblastmi – otevřením trhu, vývozními dotacemi a zemědělskými podporami narušujícími obchod.

3.2 Podle názoru EHSV je vyvážený pokrok v jednáních potřebný u všech třech tématických okruhů jednání o zemědělství: přístup na trh, národní podpory a konkurence vývozu. Dokud nepadne rozhodnutí ve všech třech oblastech, není nic rozhodnuto.

3.3 Výbor považuje za podstatné, aby jiné země následovaly příkladu EU a provedli podobné nabídky. Zvláště země, které provozují státní obchodní podniky (*State Trading Enterprises*), poskytují vývozní úvěry, i země, které využívají potravinovou pomoc s obchodním záměrem, musí podniknout kroky, aby vnesly pokrok do jednání.

3.4 Ve společné zemědělské politice byly provedeny reformy mimo jiné se záměrem upravit cestu pro budoucí dohodu WTO. Pro EHSV platí, že musí být dodržovány ve všech částech. Občas se ozve z některých členských států volání po tvrdším postupu ve společné zemědělské politice, bylo požadováno znovuznárodnění nebo dokonce úplné odstranění SZP. To se stává poměrně často s odvoláním na jednání WTO a potřeby rozvojových zemí. Z pohledu Výboru však toto neodpovídá myšlence společného jednotného trhu EU. Je nutno také uvážit, že provedené reformy nejsou ještě zcela realizované a jejich účinky nemohou být ještě pozorovány. Výsledek cyklu jednání z Dohá nemůže v tomto ohledu jít dál než provedené reformy SZP.

3.5 Obzvlášť důležitá otázka je, jak se při jednáních přistupuje k určitým tématům, které se netýkají přímo obchodu: multifunkčnost, ochrana zvířat, kvalita a bezpečnost potravin. Podle dohody o zemědělství musí být tyto neobchodní zájmy zohledněny. Jak k tomu má dojít, je nevyřešená otázka. Potíž je v tom, jak zapojit nejen tyto důležité otázky, ale i např. fytosanitární a jiné otázky, a přitom nebránit protekčním způsobem konkurenci. Pokud by však WTO a dohody uzavřené v jeho rámci byly občany akceptovány a obdržely společenskou legitimitu, musí být tyto otázky nyní i při budoucích jednáních o volném obchodu zohledněny.

3.6 V této souvislosti je třeba zdůraznit, že různé zúčastněné strany na trhu vnášejí vlastní programy a normy. Tak například EUREP, skupina velkých evropských obchodních společností, se nedávno na konferenci s účastníky z většiny kontinentů usnesla, že bude svou normu pro dobrou zemědělskou praxi („EUREP-GAP“) chápat v širším smyslu. I když se tato norma částečně pohybuje na nízké úrovni a někdy pokulhává za zákonnými požadavky některých zemí, podle názoru EHSV se zde ukazuje, že účastníci trhu na jedné straně potřebují a na druhé straně chtějí následovat celosvětový trend lepšího uspokojování rostoucích spotřebitelských nároků na výrobky nabízené na trhu.

3.7 Teprve od května 2005 existuje mezinárodní norma Světové organizace pro zdraví zvířat (OIE), což by mohl být první krok směrem k mezinárodním pravidlům v rámci WTO.

4. **Přístup na trh pro nezemědělské produkty (NAMA)**

4.1 V celosvětovém srovnání je EU jednou ze zúčastněných stran na trhu s nejnižšími cly na průmyslovém zboží. Nadto se na trh EU dostávají dovozy z mnoha zemí přes dvoustranné nebo jiné dohody příp. přes jednostranné závazky, přičemž určité země mají přednostní právo nebo zvýhodněné postavení podle dohody o všeobecném systému preferencí (APS) a programu „všechno kromě zbraní“ (EBA). EHSV se zasadil již při dřívějších příležitostech o další multilaterálně dohodnuté snížení především u ekologických produktů a produktů zvláštního významu pro rozvojové země.

4.2 Nižší cla umožňují chudým rozvojovým zemím a NRZ snadnější přístup na řadu trhů v rozvinutých zemích. Možná ještě významnější je fakt, že by mohly stimulovat obchod „jih-jih“. Především ty rozvojové země, které jsou nejvíce rozvinuté, by se měly zavázat k intenzivnějšímu otevření trhu. EHSV konstatuje značný hospodářský pokrok v zemích jako je Argentina, Brazílie a Indie. Při jednáních by měly předkládat nabídky, které odpovídají stavu jejich hospodářského rozvoje; těmto zemím může být těžko přiznána stejná flexibilita, která se obvykle přiznává rozvojovým zemím. Podle tak zvaného „červencového balíčku“ nemusí nejméně rozvinuté země provádět žádné snižování cel.

4.3 Výbor je toho názoru, že – podle jednání o zemědělství – je třeba dojít k plně vázaným clům, aby se zvýšila transparentnost a bezpečnost obchodování nebo obchodního styku. Nezávazná cla by znevýhodňovala ty rozvojové země a mezi nimi NRZ, které mají celní závazky.

4.4 Netarifní obchodní překážky (NTB) jako například technické a správně technické předpisy i nekoordinované postupy je třeba podle názoru EHSV jasně pojmenovat a podle možností odstranit. V těchto oblastech musí být vyjednány dohody o technických obchodních překážkách, v rámci snah o společná pravidla pro certifikaci a etikety. V rámci jednání WTO by měly být více zohledněny existující mezinárodní normy.

4.5 V rámci všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) a předpisů WTO jsou povolena omezení obchodu, pokud slouží ochraně zdraví lidí, zvířat, rostlin nebo k zachování neobnovitelných přírodních zdrojů, avšak s výhradou, že taková opatření musí probíhat v souvislosti s omezením domácí produkce nebo spotřeby. Tak například dohoda o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření (SPS) má přednost, pokud by si GATT a SPS odporovaly. Tato ochrana musí být podle odhadu EHSV plně respektována i u příštích dohod.

4.6 Výbor podporuje návrh Komise na tak zvaný jednoduchý švýcarský vzorec s koeficientem pro všechny rozvinuté země a odlišnými koeficienty pro rozvojové země podle toho, jak využívají pravidla o flexibilitě podle bodu 8 (tzn. že využití flexibility by vedlo k vyššímu koeficientu a následně k menšímu snížení cla podle vzorce). Důležité je, aby členské státy WTO v průběhu několika zbývajících týdnů do ministerské konference v Hongkongu dosáhly dohody o struktuře a formě snížení cel a o dalších klíčových složkách balíčku NAMA.

4.7 Výbor podporuje souhlas vyjednávací skupiny s rozšířením vyjednávání NAMA na všechny produkty, které nejsou zapsány v příloze 1 dohody o zemědělství. Kromě toho se EHSV vyslovuje pro aktivní spolupráci EU při jednáních o celních složkách sektorů pro NAMA, která jsou vedena podle zásady kritického množství. EHSV konstatuje, že jiná důležitá témata, např. přepočet na ekvivalentní hodnotu a zacházení s nezávaznými celními hranicemi, musí být do prosince rychle vyjasněna.

4.8 Dosud probíhala jednání tak neuspokojivě, že realisticky lze stěží očekávat, že bude na ministerské konferenci v Hongkongu v prosinci 2005 dosaženo výsledků.

5. **Služby**

5.1 Všeobecná dohoda o obchodu a službách (GATS) zde představuje největší potenciál, jelikož v této oblasti jednání bylo dosaženo minimálního pokroku. Členské státy navrhly příliš málo opatření, která nebyla dostačující. Tato oblast je pro EU obzvláště důležitá. Poskytování služeb v bohatých zemích představuje přibližně 65 % celkové produkce, avšak dokonce v nejchudších zemích je poskytování služeb relativně vysoké a představuje přibližně 40 % celkové produkce. Naopak mezinárodní obchod ve službách představuje pouze přibližně 20 % světového obchodu.

5.2 Efektivní odvětví služeb je důležité pro růst každé ekonomiky. Je těžké představit si zemi, která by dosáhla vysokého, udržitelného hospodářského růstu a zvýšeného objemu mezinárodního obchodu bez moderní infrastruktury služeb v odvětvích jako jsou finanční služby, právní a ostatní profesní služby, telekomunikace a doprava. Nesmíme zapomínat, že služby (komunikace, distribuce, bankovnictví atd.) jsou rovněž základním vkladem při výrobě zboží.

5.3 EHSV lituje nízké kvality počáteční a upravené nabídky, která nevytváří další liberalizaci v odvětví služeb. Vyspělejší rozvojové ekonomiky (např. Jižní Afrika, Brazílie, Venezuela) a některé rozvinuté země (např. USA) musí jít za existující úrovně přístupu na trh, aby zabezpečily nový obchod, investice a zaměstnanecké příležitosti pro celosvětové dodavatele služeb. Jako povzbuzující příklad je možné uvést konstruktivní úlohu Indie v jednání o službách.

5.4 EHSV podporuje, aby byla brána v úvahu stádia rozvoje chudých rozvojových zemí a zároveň bylo vzneseno několik požadavků na nejméně rozvinuté země. Je však důležité, aby nejméně rozvinuté země byly i nadále zapojeny do účasti na jednáních o službách, a to především kvůli vlastnímu hospodářskému zisku.

5.5 Ve svém stanovisku ke GATS, způsob 4, podporuje EHSV usnadnění dočasného poskytování služeb, jak navrhuje EU. EHSV zdůrazňuje význam přijímání opatření na posílení ochrany dočasných zaměstnanců a na zajištění nediskriminace a zavedení řádných kontrolních mechanismů. EHSV se v zásadě staví příznivě k návrhu Evropského fóra služeb na vytvoření „povolení GATS“. Toto povolení by usnadnilo pohyb poskytovatelů služeb z EU i do ní a také by zprůhlednilo využití způsobu 4. EHSV rovněž naléhá na EU, aby prozatím nepřijímala rozšíření způsobu 4 na nízko kvalifikované či nekvalifikované pracovníky.

5.6 EHSV připomíná potřebu zachovat schopnost zemí regulovat veřejné služby při sledování sociálních a rozvojových cílů a podporuje osvobození od jednání o službách pro veřejné služby jako např. vzdělání, voda, zdraví či energie.

5.7 EHSV bere na vědomí, že při jednání o službách, která byla více než 5 let založena na přístupu žádost-nabídka, bylo dosaženo velmi málo pozitivních výsledků při liberalizaci trhu služeb. Některé jednací strany vznesly otázku efektivnosti tohoto přístupu. EHSV podporuje, aby byly v průběhu měsíců před zahájením ministerské konference v Hong Kongu zjišťovány metody a způsoby jednání o doplňkových službách, které by uložily členům WTO přísnější závazky (např. vzorec přístupů na mnohostranné a vícestranné úrovni, sektorový přístup atd.)

5.8 EHSV je ochoten přezkoumat návrh EU na vytvoření „společné základny závazků" týkajících se obchodu se službami a přístupu založeném na rovnici. Návrh by mohl odporovat základnímu stavebnímu principu dohody GATS, která stanovuje určitou flexibilitu s ohledem na výběr a rozsah liberalizačních povinností. V některých rozvojových zemích vyvolal návrh protireakce.

5.9 EHSV dále podporuje propojení expandujícího přístupu prostřednictvím způsobu 4 s odstraněním omezení týkajících se zahraničního vlastnictví společností služeb se způsobem 3 (např. přítomnost reklamy). Tento „dohodnutý" přístup pravděpodobně přesvědčí některé rozvojové země, aby se zapojily do jednání o službách.

6. **Usnadnění obchodu**

6.1 Usnadnění obchodu, jediný „pozůstalý" singapurských otázek, je velmi důležité pro hospodářský růst každé země, zejména však pro chudé a méně rozvinuté země, které by mohly snížit úroveň chudoby prostřednictvím většího zapojení do mezinárodního obchodu. Modernizovaný a zjednodušený dovoz/vývoz, mezinárodní platby, doprava, logistika a celní postupy, zvýšené použití informačních technologií a lepší přístup k distribučním kanálům mohou výrazně snížit náklady na přepravu zboží od výrobců ke spotřebitelům, zvýšit příliv mezinárodního obchodu a přinést nové investice do rozvojových zemí. EHSV při několika příležitostech vyjádřil svou podporu multilaterálně dohodnutým pravidlům jak čelit těmto otázkám.

6.2 Modernizace celních a dopravních postupů a infrastruktur může být pro chudé země velmi drahá, a proto je zapotřebí technická pomoc a podpora na budování kapacity ze strany rozvojových zemí. Přijímající země by však musely přijmout nezbytná preventivní opatření, aby schválené zdroje byly použity transparentně a účinně. Vzhledem k tomu, že nejméně rozvinuté země jsou obvykle vyjmuty z požadavků na usnadnění obchodu, bere EHSV na vědomí, že rychlejší modernizace obchodních postupů by sloužila jejich zájmům více než pomalé a postupné plnění závazků.

6.3 Během následujících týdnů před ministerskou schůzkou zhodnotí Jednací skupina na zjednodušení obchodu více než 30 návrhů různých členů WTO týkajících se opatření na zjednodušení obchodu a požadovanou technickou pomoc. EHSV doufá, že rozvojové země budou mít případně prospěch z ustanovení na usnadnění obchodu a rozsah závazků bude souviset s jejich schopností tyto závazky plnit.

7. **Rozvojová agenda – Zvláštní a rozdílné zacházení**

7.1 Je zřejmé, že hlavní přínos pro rozvoj by měl vycházet z lepšího přístupu k průmyslovému zboží, službám a zemědělským trhům, z jednodušších celních postupů, jasnějších norem SPS, pevnějších pravidel WTO atd. Pro ilustraci, Světová banka odhaduje, že reálný výstup z jednání z Dohá by mohl zvýšit celosvětový příjem o 100 miliard USD ročně, z čehož by značná část putovala do chudých a rozvojových zemí.

7.2 EHSV vyzývá EK, aby zajistila, že následujícím aspektům bude věnován při jednáních na ministerské konferenci v Hong Kongu a po ní větší význam:

— skutečný pokrok při provádění návrhů na posílení zvláštního a rozdílného zacházení pro nejchudší rozvojové země a nejméně rozvinuté země,výjimka pro nejméně rozvinuté země z jakékoli povinnosti otevřít trh, aby tyto země mohly prostřednictvím odpovídajících cel nadále chránit výrobky důležité pro zajištění své obživy a pro rozvoj venkova,

— větší objasnění situací a kategorií rozvojových zemí tím, že bude patrnější rozdíl mezi zeměmi, které zaostávají trvale a zeměmi, které již mají prospěch z rozvíjející se ekonomiky,

— efektivní podpora ve formě financování a projektů pro technickou pomoc a budování kapacit v nejméně rozvinutých zemích,

— vážné zamyšlení se nad problémem narušení celních preferencí pro chudé země včetně případných finančních kompenzací,

— provedení rozhodnutí na odstranění dotací narušujících obchod u klíčových komoditních produktů, jako je bavlna a cukr;

— provedení rozhodnutí ze dne 30. srpna 2003 o odstavci 6 deklarace z Dohá o dohodě TRIPS (Trade Related Aspects of Intelectual Property Rights) a veřejném zdraví, aby se nalezlo řešení potíží členů WTO s nulovými výrobními kapacitami ve farmaceutickém sektoru k účinnému využití ustanovení dohody TRIPS o povinném licencování v případě mimořádných situací v jednotlivých státech při boji s velkými epidemiemi.

7.3 Ostatní průmyslové země by rovněž měly nabídnout bezkvótní a bezcelní přístup na trh pro zboží z nejméně rozvinutých zemí, jak EU provedla v programu „Vše kromě zbraní". USA, Japonsko a Kanada doposud nezareagovaly na tuto iniciativu, navzdory slibům řečeným na konferenci tisíciletí v roce 2001.

7.4 Otevření trhů pro výrobky z nejchudších zemí musí být doplněno velkými finančními zdroji na pomoc při budování kapacit a rozvoj infrastruktury, aby bylo možné pomoci těmto zemím s výrobou a přepravou zboží na světové trhy. EHSV velmi vítá závazek EU na summitu G8 v Gleneagles zvýšit svou pomoc rozvoji týkajícího se obchodu na 1 mld. EUR ročně. Spojené státy a rovněž mezinárodní finanční instituce jako Světová banka a MMF by měly sledovat evropskou iniciativu a přidělit více prostředků na potřeby rozvoje obchodních kapacit.

8. **Antidumpingové předpisy**

8.1 Od doby uruguayského kola se v mnoha rozvojových a rozvíjejících se zemích dramaticky zvýšil počet případů antidumpingu. Jelikož se výrazně snižují cla, využívají se dumpingové předpisy stále častěji na protekcionistické účely, jak je možné vidět u některých antidumpingových případů v USA i jinde. Metodologické dispozice a antidumpingové výzkumné praktiky (např. odhad škod) jsou často zneužívány, aby se zabránilo vstupu zahraničních společností na trh. To obvykle slouží zájmům několika vybraných firem na úkor zájmu širší veřejnosti.

8.2 EHSV podporuje revizi ustanovení antidumpingové dohody WTO na omezení použití antidumpingových opatření na protekcionistické a politické účely. Některá navrhovaná opatření, jako je zákaz řetězových stížností, „pravidlo o nižším clu", testování veřejného zájmu, omezení období šetření a trvání amtidumpingových opatření, by ztížilo používání antidumpingových předpisů na protekcionistické účely.

8.3 EHSV sdílí kritické hodnocení Komise týkající se pokroku v jednáních o antidumpingových předpisech. Jelikož do zahájení ministerské konference v Hong Kongu zbývá málo času, mělo by minimálně dojít k všeobecné dohodě u těch otázek, kde by se měli ministři dohodnout, že zahájí jednání založená na právních textech.

9. **Sociální otázky**

9.1 Je třeba připomenout odstavec 8 Deklarace ministrů z Dohá, který zní: „Opětovně potvrzujeme naše prohlášení z Konference ministrů v Singapuru ve věci mezinárodně uznávaných základních pracovních standardů. Bereme na vědomí činnost vyvíjenou Mezinárodní organizací práce (ILO) v oblasti sociálního rozměru globalizace".

9.2 EHSV považuje za důležité začlenit základní normy práce ILO do mezinárodního obchodního systému. Ačkoli tato problematika zůstává mimo rozsah jednání agendy z Dohá, Výbor podporuje iniciativy ILO v této oblasti a také podporuje aby byl ILO udělen status stálého pozorovatele při WTO. Bude obtížné dosáhnout, aby občané uznávaly světový obchodní systém, kde zaměstnanci ztrácejí svá pracovní místa kvůli společnostem, kde lidé pracují v nelidských podmínkách a kde neexistují žádná práva odborů. Dále by mělo být zakotveno 8 základních konvencí ILO (Mezinárodní organizace práce) do mezinárodního obchodního systému WTO. Potřeba vedlejších opatření na ochranu sociálních práv je zvlášť významná pro dohodu GATS, která upravuje dočasnou přeshraniční svobodu fyzických osob v oblasti služeb (modus 4).

9.3 EHSV vítá doporučení EK k provedení zprávy Světové komise ILO pro sociální dimenzi globalizace. EHSV schvaluje strategii EK zavést do mezinárodního obchodního a investičního systému základní normy práce jejich začleněním do dvoustranných a regionálních obchodních dohod. EHSV se rovněž přimlouvá za to, aby do probíhajících jednání EU-Mercosur byla zahrnuta sociální otázka.

9.4 EHSV zdůrazňuje, že EK by měla trvat na svém politickém cíli vytvořit institucionalizované stálé fórum, které spojí WTO, ILO, UNCTAD, Světovou banku, MMF a jiné mezinárodní zainteresované subjekty s cílem posílit soudržnost mezinárodní politiky.

10. **Otázky životního prostředí**

10.1 Slovo „životní prostředí" dokonce nebylo ve staré dohodě GATT vůbec zmíněno. Ačkoli oblastí zájmů WTO je obchod, otázky životního prostředí jsou nyní jedním z cílů dohody WTO. Deklarace z Dohá dala mandát jednáním v oblasti životního prostředí a obchodu s cílem objasnit všechny nesrovnalosti mezi obchodními závazky v mezinárodních environmentálních úmluvách a předpisy WTO.

10.2 EHSV věří, že Výbor pro obchod a životní prostředí by měl pokračovat v jednáních o problematice vztahů mezi předpisy WTO a mnohostrannými environmentálními dohodami, navzdory odrazujícímu pokroku, kterého bylo doposud dosaženo. EHSV rovněž vyzývá, aby byl sekretariátům MEA a UNEP udělen status pozorovatele při WTO.

10.3 EHSV věří, že překážky obchodu s ekologickým zbožím (např. týkající se hygieny, správy odpadních vod a obnovitelné energie) a službami budou co nejdříve odstraněny. EHSV doufá, že seznam ekologického zboží a služeb bude dokončen včas před ministerskou konferencí v Hong Kongu.

11. **WTO a občanská společnost**

11.1 EHSV vyzývá jednotlivé zainteresované strany občanské společnosti (podnikatele, socioprofesní organizace, sociální partnery, nevládní organizace), aby přijaly kroky k:

— účasti na informačních kampaních ke klíčovým otázkám agendy z Dohá,

— organizování mezinárodních schůzek na víceodvětvové úrovni nebo v rámci činnosti odvětví,

— přispívání prostřednictvím jejich hodnocení, návrhů a účasti k úspěchu celosvětového trvale udržitelného rozvoje.

11.2 Kromě institucionalizovaného dialogu mezi WTO a občanskou společností by se mělo nutně začít uvažovat o tom, jakým způsobem by organizovaná občanská společnost a další sociální partneři podle kategorií 1 a 2 OSN, které upravují zapojení nevládních organizací a sociálních partnerů, mohli být zapojení do procesu urovnávání sporů.

11.3 Výbor se bude těchto iniciativ účastnit. Před ministerskou konferencí v Hong Kongu zorganizuje EHSV konferenci, podobně jako v roce 2004, za účelem projednání návrhů na zlepšení účastnické demokracie zapojením organizované občanské společnosti do činností WTO.

11.4 EHSV zamýšlí posílit dialog o mezinárodním obchodu se zástupci hospodářských a sociálních rad jak z členských států EU, tak i z třetích zemí, např. zemí AKT, nejméně rozvinutých zemí a regionálních obchodních bloků v obou Amerikách (např. Mercosur, Andské společenství,), v Asii (ASEAN, SAARC) a Africe (ECOWAS a SADC) i s ostatními rozvojovými zeměmi.

11.5 Stanovisko z roku 2003 „Za WTO s lidskou tváří" rovněž obsahuje zvláštní návrhy na podporu většího zapojení rozvojových zemí a občanské společnosti do činností WTO. Stanovisko EHSV navrhuje zřídit parlamentní rozměr při WTO, vytvořit formální dialog mezi WTO a zainteresovanými subjekty organizované občanské společnosti, poskytovat trvalou podporu nejméně rozvinutým zemím převodem zdrojů a technickou expertizou, a vytvořit formální dialog mezi WTO a ostatními mezinárodními organizacemi (OSN, Světová banka, MMF, OECD, ILO atd.).

11.6 EHSV je toho názoru, že před vstupem nové obchodní dohody v platnost musí být proveden přesný odhad dopadu ve vztahu k bezpečnosti potravin, zaměstnanosti, sociálním standardům, rovnému postavení žen a mužů, a to zejména pro rozvojové země. Proto vítá přezkoumání udržitelnosti (Sustainability Impact Assessment, SIA), které je prováděno Komisí a které již nyní poskytuje příklady toho, co je třeba udělat, aby výsledek jednání byl uspokojivý pro všechny strany. Dále vyzývá EHSV k tomu, aby při provádění těchto zkoumání byli konzultováni činitelé civilní společnosti.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Dialog občanské společnosti mezi EU a kandidátskými zeměmi“

KOM(2005) 290 v konečném znění (*)

(2006/C 28/22)

Dne 29. června 2005 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Vnější vztahy“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. října 2005. Zpravodajem byl pan PEZZINI.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 99 hlasy pro, 5 hlasy proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. **Shrnutí sdělení**

1.1 Zkušenosti s dosavadním rozšiřováním ukazují, že občané nebyli dostatečně informováni o tomto procesu a připraveni na něj. S ohledem na budoucí závazky EU proto musí být posílen dialog mezi občanskými společnostmi, tzn. takzvaný třetí pilíř ([1]).

1.2 Posílení dialogu mezi občanskými společnostmi musí sledovat následující cíle:

— posílit kontakty a vzájemnou výměnu zkušeností mezi všemi sektory občanské společnosti v členských a kandidátských zemích;

— na úrovni Evropské unie prohloubit znalosti o kandidátských zemích a porozumění pro ně – zejména pro jejich kulturu a dějiny, a zvýšit tak povědomí o možnostech a výzvách budoucího rozšiřování;

— prohloubit znalosti o EU a porozumění pro ni v kandidátských zemích, zejména pro hodnoty, na nichž je založena, pro její fungování a její politiky.

— občanskou společnost je možno definovat různými způsoby. Komise preferuje její nejširší a neotevřenější definici a cituje v tomto ohledu EHSV: „soubor veškerých organizačních struktur, jejichž členové v demokratickém procesu založeném na diskusi a porozumění sledují obecný zájem a zároveň vystupují v roli prostředníků mezi politickou mocí a občany“ ([2]).

1.3 Komise stanovuje strategický rámec, který na jedné straně předpokládá posílení probíhající činnosti, mezi nimiž je zmiňována desetiletá zkušenost Evropského hospodářského a sociálního výboru, a na druhé straně nové aktivity k posílení a prohloubení současného procesu.

1.3.1 Mezi aktivitami, které musí být posíleny v Chorvatsku a Turecku, se uvádějí programy Sokrates, Leonardo a Mládež, Jean Monnet, Marie Curie, a Kultura a média. Mimo to se plánuje spuštění programu pro nevládní organizace a pro další organizace občanské společnosti.

1.3.2 Sdělení zdůrazňuje, že občanská společnost na základě svých zkušeností vypracuje nové programy, a do budoucnosti doporučuje celou řadu opatření a navrhuje realizovat následující:

— dlouhodobé partnerství mezi nevládními organizacemi, sociálními partnery a profesními organizacemi, které by mohlo čerpat z finančních prostředků Společenství,

— úzký kontakt mezi organizacemi zasazujícími se o práva žen,

— vytvoření hospodářské rady EU-Turecko,

— nová partnerství mezi orgány místní samosprávy,

— výměny mezi mládeží, univerzitami a odborníky,

— kulturní výměny,

— větší účast na kulturních a mediálních programech Společenství,

— lepší jazykovou průpravu,

— podporu veřejných diskusí, zejména diskusí online,

— výměnu zkušeností a akce na zvyšování povědomí novinářů,

— dialog mezi církvemi a náboženskými směry.

1.3.3 Rovněž by měl být zjednodušen a urychlen proces udělování víz, pokud jsou nezbytná.

(*) není k dispozici v češtině

([1]) První pilíř klade důraz na politické reformy, u druhého pilíře se jedná o přístupová jednání, hlavním tématem třetího pilíře je dialog mezi občanskými společnostmi.

([2]) Sociálními partnery (odbory a organizacemi zaměstnavatelů); organizacemi zastupujícími hospodářské a sociální subjekty v širším slova smyslu (např. sdružení spotřebitelů); nevládními organizacemi; základními organizacemi (např. organizacemi pro mládež a pro rodinu); náboženskými komunitami a médii; obchodními komorami.

1.4 Na provedení opatření navržených v sociálním dialogu se počítá s vyčleněním prostředků ve výši cca. 40 mil. EUR, což je dle názoru EHSV poměrně malá částka.

2. **Poznámky**

2.1 Název dokumentu Komise vzbuzuje očekávání dialogu se všemi kandidátskými zeměmi, avšak ve skutečnosti se sdělení, až na krátkou poznámku o Chorvatsku, zaměřuje pouze na Turecko.

2.2 EHSV se domnívá, že by bývalo bylo vhodné se zaměřit i na Chorvatsko, Srbsko a západní Balkán ([3]).

2.3 Turecko zaujímá důležité místo v jižním Středomoří, a je tedy rovněž součástí politiky Evropa-Středomoří. Bylo by vhodné, aby Komise vyjasnila charakteristické rysy a zvláštnosti této dvojí role.

2.4 Od 90. let byli pracovníci a podnikatelé z kandidátských zemí sdruženi v evropských organizacích zástupců (EKOS, UNICE, UEAPME, EUROCHAMBRE) a účastnili se různých fází sociálního dialogu. Právě Turecko zde vynikalo svým nasazením a svou účastí. EHSV je toho názoru, že by bylo vhodné se zamyslet nad dopady tohoto nasazení a těchto zkušeností na odbory a na podnikatele činné v Turecku.

2.5 Sociální dialog, chápaný jako dialog zaměřený na přípravu jednání o přistoupení, je velmi významný pro acquis communautaire a pro strategie Společenství a nelze ho improvizovat. Podle EHSV mu Komise musí věnovat zvláštní pozornost, aby do něj byly postupně zapojovány všechny organizace zástupců.

2.5.1 V Turecku existují četné nadace a kulturní organizace, ve kterých má mládež značné zastoupení. Podle EHSV by tato kulturní uskupení mohla představovat ideální příležitost pro prohloubení společných problematik a určení nejlepších nástrojů k ovlivnění rozvoje společnosti.

2.5.2 Twinningová partnerství mezi územními samosprávami, mezi univerzitami a mezi vzdělávacími zařízeními by rovněž měla být podporována a udržována, neboť umožňují výměnu zkušeností a zapojení subjektů občanské společnosti do hodnocení různých přístupů k uchopení a řešení kulturních, sociálních a ekonomických problémů.

2.6 Pro účely dosažení konkrétních výsledků by bylo účelné stimulovat prostřednictvím odpovídajících nástrojů účast zástupců z kandidátských zemí na pracích generálního ředitelství pro sociální záležitosti a organizací zástupců činných na úrovni Společenství.

2.7 Je rovněž nutné podpořit a posílit spolupráci mezi různými náboženskými směry, zejména mezi křesťanstvím a islámem.

2.8 Stejně tak by měl být všemožně prohlubován dialog o různých formách kultury.

2.9 Co se týče nadcházejícího zveřejnění programu Komise o nevládních organizacích EHSV doufá, že tento program bude obsahovat konkrétní a užitečné návrhy na konstruktivní výměnu zkušeností.

3. **Činnost EHSV**

3.1 Evropský hospodářský a sociální výbor zřídil od roku 1995 v úzké spolupráci s Komisí celou řadu smíšených poradních výborů se všemi přistupujícími zeměmi.

3.2 Spolu s africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi (AKT) byl také zřízen smíšený pořadní výbor, který je dnes partnerem Komise při provádění dohody z Cotonou a uplatňování dohod o hospodářském partnerství.

3.3 EHSV má také k dispozici monitorovací výbor pro Latinskou Ameriku, jehož úkolem je posilovat sociálně-ekonomické organizace v latinskoamerických zemích, podporovat účast těchto organizací v probíhajících procesech regionální integrace (Střední Amerika, Andské společenství, MERCOSUR) a monitorovat dohody o přidružení, ať již existující, nebo ty, o kterých se ještě jedná.

3.4 Ve druhé polovině 90. let byla v rámci EHSV zřízena komise Euromed, která podporuje Komisi při provádění sociální a hospodářské politiky zaměřené na jižní Středomoří.

3.4.1 Kulatý stůl o vztazích EU-Indie a transatlantická agenda umožnily Evropské unii zviditelnit zbytku světa své sociální a kulturní uspořádání.

3.5 V roce 2004 byla zřízena kontaktní skupina „Západní Balkán“, jejímž úkolem je podporovat spolupráci mezi EHSV a organizacemi občanské společnosti na západním Balkáně, včetně národních hospodářských a sociálních rad ([4]), a pomoci jim tak posílit integraci s Evropskou unií v zemích západního Balkánu, a konečně i jejich členství v EU.

3.5.1 Zájem EHSV o jihovýchodní Evropu je vyjádřen v následujících dokumentech:

— informační zpráva o vztazích mezi Evropskou unií a některými zeměmi jihovýchodní Evropy ([5])

— stanovisko z vlastní iniciativy k tématu „Rozvoj lidských zdrojů na západním Balkáně“ ([6])

([3]) Pod pojmem západní Balkán se rozumí pouze území bývalé Jugoslávie (s výjimkou Slovinska) a Albánie - tedy Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Černá hora (včetně Kosova), Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Albánie.

([4]) Chorvatsko a Černá hora zřídily hospodářské a sociální rady.

([5]) Informační zpráva CES 1025/98 fin, zpravodaj: pan Sklavounos (*není k dispozici v češtině).

([6]) Stanovisko EHSV - zpravodaj: pan Sklavounos (*není k dispozici v češtině). Úř. věst. C 193, 10.7.2001, s. 99.

— stanovisko z vlastní iniciativy k tématu „Podpora zapojení organizované občanské společnosti v jihovýchodní Evropě – minulé zkušenosti a budoucí výzvy“ ([7])

— průzkumné stanovisko k tématu „Úloha občanské společnosti v nové evropské strategii pro západní Balkán“ ([8])

— stanovisko k žádosti Chorvatska o členství v EU ([9])

3.5.2 Výbor dále přijal stanoviska z vlastní iniciativy o Bulharsku, Rumunsku a Chorvatsku.

3.5.3 EHSV již vypracoval dvě částečná hodnocení evropské politiky sousedství ([10]) a v současné době k tomuto tématu vypracovává průzkumné stanovisko ([11]).

3.6 Na rozdíl od ostatních výborů, které stanovují účast 6 nebo 9 členů EHSV (2 až 3 členové na skupinu), měl smíšený poradní výbor EU-Turecko již při svém zrodu 18 členů z EHSV a 18 z Turecka. Dvojnásobný počet členů byl odůvodněn velikostí země a komplexností problémů, které by mohly vyvstat v souvislosti s tím, že se jedná o první islámskou zemi, která požádala o přistoupení k EU.

3.6.1 Smíšený poradní výbor EU-Turecko je paritním orgánem složeným ze zástupců organizované občanské společnosti z EU a Turecka. Jeho členové pocházejí z nejrůznějších organizací občanské společnosti: obchodních komor, průmyslu a řemeslné výroby, obchodu, organizací zaměstnavatelů, odborových organizací, družstev, sdružení zemědělců, svazů spotřebitelů, nevládních organizací, zástupců terciárního sektoru atd.

3.6.2 Schůze smíšeného poradního výboru EU-Turecko ([12]) se konají střídavě v Bruselu a na různých místech v Turecku. Na každé schůzi se projednávají otázky sociálního a ekonomického zájmu. 19. schůze výboru se konala ve dnech 7. a 8. července 2005 v Istanbulu ([13]).

3.6.3 K nejzajímavějším tématům, které byly předmětem zamyšlení a diskusí během setkání, patří:

— vztahy mezi Tureckem a EU v oblasti energetiky (1996),

— spolupráce mezi EU a Tureckem v oblasti malých a středních podniků a odborného vzdělávání (1996),

— zemědělské výrobky v kontextu celní unie EU-Turecko (1997)

— sociální dopady celní unie (1998),

— úloha žen v rozvoji a v rozhodovacích procesech (1999),

— migrace (2000),

— výzkum a vývoj (2000),

— liberalizace služeb (2000),

— sociální dialog a ekonomická a sociální práva v Turecku (2001),

— dopad hospodářské krize v Turecku (2002),

— regionální rozdíly v Turecku (2002),

— rozvoj tureckého zemědělství (2002),

— úspěchy Turecka na cestě k přistoupení do EU (2003),

— zařazení zdravotně postižených osob do společnosti (2004),

— mikropodniky a procesy normalizace (2004),

— rozvoj vztahů EU-Turecko, zapojení občanské společnosti do procesu přístupových jednání (2005).

3.7 Z výše uvedeného je zřejmé, že četná témata acquis communautaire našla odezvu při setkáních s tureckou občanskou společností. Je třeba zdůraznit, že setkání, zvláště těch, která se konala v Turecku ([14]), se účastnilo mnoho zástupců nejreprezentativnějších organizací turecké společnosti.

3.8 Zvláště na schůzích konaných v Turecku byli kromě členů smíšeného poradního výboru přítomní i četní zástupci různých tureckých organizací, kteří byli velkým přínosem ke vzájemnému porozumění.

3.9 Mezi iniciativami, které smíšený poradní výbor vyvíjí, je nutno vyzdvihnout zasazení se o zřízení hospodářské a sociální rady rovněž v Turecku podle modelu EHSV a podle příkladů z četných evropských zemí ([15]).

([7]) Stanovisko EHSV - zpravodaj: pan Wilkinson (*není k dispozici v češtině). Úř. věst. C 208, 3.9.2003, s. 82.

([8]) Stanovisko EHSV - zpravodaj: pan Confalonieri (*není k dispozici v češtině). Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 158.

([9]) Stanovisko EHSV - zpravodaj: pan Strasser (*není k dispozici v češtině). Úř. věst. C 112, 30.4.2004, s. 68.

([10]) Jedno hodnocení bylo zaměřeno na země střední a východní Evropě (stanovisko EHSV - zpravodajka: paní Karin Alleweldt, Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 148) a druhé na oblast Středomoří (informační zpráva CESE 520/2005 fin - zpravodajka: paní Giacomina Cassina).

([11]) Zpravodajka: paní Cassina (REX/204).

([12]) Doposud se konalo 19 schůzí.

([13]) První schůze se konala dne 16. listopadu 1995 v Bruselu za přítomnosti Jeho Excelence pana Özülkera, velvyslance Turecka při EU.

([14]) Dosud se v Turecku konalo 9 setkání, a sice v Istanbulu (3), Gaziantepu, Ankaře (2), Trabzonu, Izmiru a Erzurumu.

([15]) Hospodářskou a sociální radu mají následující země: Belgie, Bulharsko, Finsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko a Španělsko (zdroj: EHSV).

3.10 Sdělení Komise uznává aktivní roli, kterou hraje EHSV v posledních deseti letech v souvislosti s posílením vztahů s Tureckem ([16]). Komise doufá, že Výbor regionů sehraje podobnou roli u tureckých regionů.

4. **Provádění třetího pilíře a demokracie blízká občanům**

4.1 Důležitým trendem posledních let se kromě potvrzení **zásady subsidiarity** stala rovněž otázka **blízkosti občanům**, která se stává kulturním postojem, jejímž prostřednictvím občan vyjadřuje své přání stát se protagonistou při rozhodnutích týkajících se sociální sféry.

4.2 Souběžně s rozvojem demokracie blízké občanům se objevují dva významné jevy:

— nové funkce národních parlamentů,

— potvrzení zásady subsidiarity.

4.3 Parlament je často vnímán jako příliš pomalý a nedůsledný ve svých rozhodnutích. Proto je tedy nutné hledat nové možnosti jeho složení a novou roli ([17]).

4.3.1 Kultura subsidiarity se rozšířila zejména díky impulsu Evropské unie a spočívá na principu, že rozhodnutí jsou činěna na různých úrovních. Smyslem je určit nejvhodnější úroveň. Je zbytečné dělat něco v Bruselu, pokud to lze dělat lépe na národní či místní úrovni, a naopak.

4.4 Díky novým technologiím se znalosti šíří takovou rychlostí a v takovém rozsahu, v jakém by to dříve bylo nemyslitelné. Hodně občanů, kteří svého času neměli přístup k informacím, mají dnes možnost lepšího vzdělání, většího přehledu a cítí, že jejich názor může být v rozhodovacím procesu přínosem ([18]).

4.4.1 Demokracie prováděná v souladu s principem blízkosti občanům může zcela určitě nejlépe dostát těmto požadavkům, které jsou výrazem kulturně vyzrálé společnosti díky zkušenostem sdíleným s ostatními evropskými státy.

4.4.2 Právě završený proces rozšíření a budoucí rozšíření o Turecko a Chorvatsko vyžadují společné sdílení těchto kulturních a sociálních modelů.

4.5 Tyto modely jsou zaměřeny na integraci různých rozměrů (ekonomických, průmyslových, odborových, profesních atd.) do systému nalézání konsensu.

4.5.1 **Integrace rozdílných kultur.** Různé profesní skupiny mají často různé strategie přístupu k problémům. I když jsou si dnes díky kulturnímu vývoji mnohé potřeby zdánlivě podobné, nástroje a způsoby uspokojování těchto potřeb a stále důmyslnějších přání se ještě liší. V souladu s používanými modely se vyrovnávání pozic uskutečňuje na nejvyšší úrovni za politického prostřednictví.

4.5.2 Tento proces však stále více vyvolává nespokojenost a antipatie vůči politické třídě i vůči profesním organizacím. Proto se požaduje viditelné a rozmanité úsilí za účelem lepší integrace různých aspektů problémů, a to již na těch nejnižším úrovních. Nejedná se o kulturní homologaci, nýbrž o společné hledání takového směru vývoje, který by odrážel nejširší konsensus.

4.5.3 **V rámci téhož systému.** Integrační proces lze uvést do chodu, a již se tak děje, různými způsoby. Přesto je však nutné ho systematicky a metodicky řídit. Systémy, které se na úrovni evropských institucí a členských států setkaly s největším úspěchem, dělí občanskou společnost do tří skupin ([19]). Jsou v nich zastoupeni podnikatelé, zaměstnanci a ti, kteří jsou činní v rámci svobodných povolání, nevládních organizací, výborů pro rovné příležitosti, organizací na ochranu spotřebitele a v základních společenských organizacích.

4.6 **Na různých úrovních.** Takováto organizace má za úkol čelit určitému množství obvykle složitých problémů na regionální, národní nebo evropské úrovni. Z tohoto důvodu byl Římskými smlouvami z roku 1957, které byly zrodem Unie, ustanoven mezi jinými i Evropský hospodářský a sociální výbor.

4.6.1 **Určení nejvhodnější úrovně**, na které se budou hledat společná řešení, je součástí kulturního růstu a hledání demokracie blízké občanům.

4.7 **Metoda aktivního dialogu** s organizovanou občanskou společností a v jejím rámci. Neustálý dialog s organizovanou občanskou společností a v jejím rámci vzniká a sílí v rozvinuté demokracii, kde mají občanů přístup ke znalostem a informacím, které umožňují čelit i těm nejsložitějším problémům bez ohledu na překážky dané ideologiemi a nevědomostí.

([16]) KOM(2005) 290 v konečném znění (*není k dispozici v češtině) z 29.6.2005, odstavec 2.2.2.

([17]) Na toto téma se zajímavým způsobem vyjádřil Jacques Delors u příležitosti setkání v EHSV v roce 1999.

([18]) Pojem „demokracie blízké občanům“ rozšiřuje a upřesňuje pojem účasti, neboť strukturuje a organizuje konsensus prostřednictvím nástrojů a orgánů (jako EHSV a jako národní a regionální hospodářské a sociální rady), které přispívají k řešení problémů a hledání řešení pro velké sociální a ekonomické změny. Typickým příkladem je proces liberalizace trhu služeb, energií a zemního plynu v různých státech EU se zvláštním zřetelem na služby obecného zájmu.

([19]) Na tomto členění se dohodly, až na několik odchylek, hospodářské a sociální rady v evropských zemích. Je jich 15.

4.7.1 **Nepřetržitý dialog.** Nepřetržitost v dialogu je důležitým faktorem, který umožňuje překonat hranice nahodilosti. Neustálá a organizovaná výměna na metodologické úrovni může zejména u velmi složitých problémů přinést nečekané výsledky.

4.8 **Interakce** ([20]) jako metoda pro dosažení rychlých a společných řešení. Interakce je přirozeným důsledkem společné práce prováděné nepřetržitě a metodicky a díky společnému postupu jsou dosažené výsledky z hlediska času hodnotné a trvalé. Ve fázi vypracovávání stanovisek se hodně postojů, které se zpočátku vylučovaly, sblíží a sjednotí.

4.9 Takovéto postupy se běžně uplatňují v parlamentech, v základě však nezahrnují organizovanou občanskou společnost. Organizované, plynulé a metodické rozšíření těchto modelů na regionální úroveň je známkou vývoje směrem k rozvinutější demokracii, k demokracii blízké občanům.

5. **Přístupová jednání a občanská společnost**

5.1 Jak známo, v rámci stanovení zásad pro proces rozšiřování uložila kritéria z Kodaně novým státům povinnost zahrnout acquis communautaire v plném rozsahu do svých politik a způsobu jednání. I z tohoto důvodu EHSV vítá sdělení Komise z 29. června 2004 o dialogu mezi občanskou společností EU a Turecka a plně ho podporuje.

5.2 Z pohledu Výboru je nezbytné oprostit se od předsudků, představit EU a Turecko takové, jaké skutečně jsou, a najít nejvhodnější způsob, kterým lze dospět k lepšímu oboustrannému poznání a účinnějšímu uplatňování demokracie blízké občanům.

5.3 Výbor je potěšen, že ve spolupráci s některými zástupci organizované občanské společnosti, mezi nimi i s některými členy smíšeného poradního výboru, byl vypracován nový návrh zákona o reformě turecké hospodářské a sociální rady.

5.3.1 Tento návrh zákona na jedné straně posiluje roli a zastoupení představitelů organizované občanské společnosti v rámci rady a na straně druhé omezuje zásahy vlády.

5.4 EHSV doufá, že tento projekt bude schválen a realizován co nejdříve, a důrazně vyzdvihuje princip, aby nová turecká hospodářská a sociální rada byla schopna jednat zcela nezávisle a měla k dispozici nezbytné finanční prostředky a lidské zdroje.

5.5 Je velmi důležité, aby transparentnost, účast a odpovědnost byly charakteristickými znaky vztahů mezi EU a Tureckem.

5.6 S ohledem na charakteristiky vztahů mezi EU a Tureckem a zkušenosti nedávno přistoupivších zemí navrhl Výbor prostřednictvím prací smíšeného poradního výboru různá opatření k zapojení organizované občanské společnosti do přístupových jednání.

5.6.1 Je třeba rozvíjet kompetence organizací občanské společnosti, aby měly možnost zasáhnout do jednání o přístupu. K dosažení tohoto cíle však budou potřebovat pomoc a finance.

5.6.2 Tato podpora by měla pocházet v prvé řadě od turecké vlády a být pouze doplněna podporou institucí EU a organizací občanské společnosti současných členských států.

5.7 Posílení kontaktů s evropskými organizacemi a účast na evropských nadnárodních projektech bude přínosem pro rozvoj kompetencí tureckých organizací.

5.7.1 Členové smíšeného poradního výboru mohou v této oblasti rovněž přispět a jejich organizace jsou vyzývány, aby vypracovaly programy pro dialog občanské společnosti. Cílem těchto projektů bude zlepšení vzájemného poznání a zajištění spolupráce zejména formou výměn osvědčených postupů.

5.8 Zástupci tureckých organizací by se mohli systematicky podílet na pracích studijních skupin, které se uskutečňují na úrovni Společenství za účelem provádění evropských politik, jako je tomu např. v případě lucemburského procesu.

5.9 Dle názoru smíšeného poradního výboru je postup udělování víz v členských státech překážkou v rozvoji vztahů uvnitř občanské společnosti. EHSV proto vyzývá vlády ke zjednodušení těchto procedur, což umožní:

— posílit dialog mezi zástupci občanské společnosti,

— zintenzívnit spolupráci odborových organizací,

— usnadnit setkání podnikatelů a obchodníků,

— zpružnit obchodní a ekonomické vztahy a

— realizovat platformu nevládních organizací.

([20]) Interakce se vztahuje ke vzájemným a funkčně totožným duševním oblastem: vzájemným, protože jedna oblast zahrnuje i druhou, a funkčně totožným, protože mají sklon nacházet analogie a společné body myšlení (Alberoni aj.).

5.10 Je zapotřebí urychlit zřízení turecké hospodářské a sociální rady s výše požadovaným rysem nezávislosti, neboť bude představovat účinný nástroj trvalého dialogu mezi vládou a organizovanou občanskou společností při zapojení všech sociálních partnerů.

5.10.1 Tato instituce, která umožní lepší uplatňování **demokracie blízké občanům**, musí splnit oprávněná očekávání celé organizované občanské společnosti a odrážet její potřeby a možnosti v procesu integrace do života Unie.

5.10.2 Aby turecká hospodářská a sociální rada získala širokou základnu, měla by mít regionální strukturu a měla by zasahovat do diskusí o všech otázkách týkajících se acquis communautaire. Tyto konzultace musí být vedeny nepřetržitě a včas.

5.11 Očekávaný výsledek jednání je podmíněn podporou povědomí a porozumění pro příslušné kulturní modely a tradice jak v Turecku, tak v EU. Především je třeba zajistit, aby veřejné mínění o Turecku v EU odpovídalo skutečnosti, a naopak.

5.11.1 Nejlepším způsobem, jak dosáhnout tohoto výsledku, je umožnit organizacím občanské společnosti v EU i v Turecku, aby zahájily odpovídající informační kampaň.

5.12 EHSV se i díky nepřetržitým a rozsáhlým aktivitám smíšeného poradního výboru vždy zasazoval o:

— podporování účasti občanské společnosti na příslušných jednáních o každé diskutované otázce,

— podrobné přezkoumání sociálně-ekonomických dopadů přijetí acquis communautaire Tureckem,

— prohloubení a upevnění dialogu a spolupráce se zástupci organizované občanské společnosti v členských státech a v Turecku.

5.12.1 EHSV a smíšený poradní výbor tak mohou těžit ze zkušeností členů z nových členských států a tudíž i ze způsobu, jakým oni řešili problémy vzniklé během jednání.

5.12.2 Cílem je zhodnotit veškeré organizované síly činné na daném území v procesu **demokracie blízké občanům**, který by politická třída sama nikdy nebyla s to uskutečnit.

5.13 Především v případě Turecka byla setkání a výměna zkušeností vzhledem k rozloze země a komplexnosti problémů intenzivnější a častější. Nicméně to stále ještě nepostačuje.

5.14 Je nezbytně nutné zajistit více finančních prostředků, posílit nasazení, uspořádat více setkání, zvýšit výměnu zkušeností a přesněji určovat sociální a profesní skupiny, které mají být do celého procesu zapojeny.

6. **Závěry**

6.1 EHSV se domnívá, že by bylo účelné vytvořit se souhlasem a aktivním zapojením turecké hospodářské a sociální rady trvalou strukturu složenou ze zástupců občanské společnosti, která by měla za úkol monitorovat přístupová jednání ([21]), neboť povedou k účinnému a společnému provádění acquis communautaire.

6.1.1 Vzhledem k rozloze území a rozmanitosti kultur by bylo vhodné, aby tato struktura měla možnost jednat také na regionální úrovni, a ne pouze na úrovni národní.

6.2 Je nezbytné, aby se výměna mezi kulturami a hodnota acquis communautaire nestala výsadou Istanbulu, Ankary a dalších důležitých měst v Turecku, nýbrž aby se šířila i do provincií a venkovských oblastí.

6.3 Přání, obavy a očekávání národů nalézají ohlas a konkrétní uplatnění v organizacích občanské společnosti. Těmto organizacím je svěřena klíčová role při plánování a realizaci informační kampaně spojené se vstupem Turecka do EU.

6.3.1 Podle EHSV je rovněž velmi důležité vytvořit společnou komunikační platformu ([22]) nebo fórum, v jehož rámci by svazy a nevládní organizace měly možnost se konkrétně a na místě soustředit na hlavní problémy a hledat společná řešení.

6.4 Příprava na přistoupení je vždy provázena podpůrnými programy a finanční pomocí, ale často pouze několik málo osob – pracovníků z oboru – zná všechny postupy, lhůty a finanční možnosti. Je třeba připravit jasné informační materiály, které obdrží všechny organizace a které budou zohledněny při přípravě projektů a návrhů.

6.4.1 Dále musí být co možná nejvíce zjednodušeny postupy pro čerpání finančních prostředků a adekvátně vysvětleny organizacím zastupujícím občanskou společnost.

([21]) Jedná se o vytvoření horizontálního a vertikálního partnerství se zástupci občanské společnosti (horizontální) a institucemi (vertikální), jako je tomu u regionů Cíle 1 úrovně NUTS II. Konzultace a informace těchto výše popsaných partnerů umožnily podstatným způsobem zlepšit řešení problémů zaostávajících regionů. Viz dokumenty generálního ředitelství Regio k regionálním operačním programům a k jednotným programovým dokumentům.

([22]) Struktura pro dialog

6.5 Delegace Komise v Turecku může díky podpoře a zkušenostem smíšeného poradního výboru, EHSV a Výboru regionů významně přispět k otevření konkrétního strukturovaného dialogu mezi různými zástupci sektorů občanské společnosti, včetně aktérů sociálního dialogu, v Turecku a mezi Tureckem a EU ([23]). Je velmi důležité poskytnout sociálním partnerům v Turecku a v EU prostřednictvím fondů určených na posílení občanské společnosti možnost vypracovat společné vzdělávací projekty v četných oblastech stanovených v 31 kapitolách acquis communautaire.

6.6 EHSV zastává názor, že je důležité co nejdříve posílit vytváření kapacit tureckých organizací tím, že jim bude umožněno rozšířit znalosti o jejich evropských partnerech, zejména o jejich funkci a úloze zástupců v demokracii blízké občanům.

6.6.1 V souvislosti s přijetím acquis communautaire je zároveň důležité vypracovat právní předpisy o svazech, jejichž znění a smysl bude v souladu se současnou evropskou legislativou.

6.7 Turecká vláda by v souladu s acquis communautaire měla vylepšit právní předpisy vztahující se na organizace a odstranit překážky, které omezují rozvoj nevládních organizací.

6.8 Se zřetelem na rovné postavení žen a mužů Výbor vyzývá Komisi, aby dohlížela na dostatečné zapojení žen do všech akcí spolupráce a jejich adekvátní zastoupení ve strukturách dialogu a účast při plánovaných akcích.

6.9 EHSV se domnívá, že různé turecké organizace musí obdržet podporu, aby se v rámci příslušných odvětví a během krátké doby staly členy evropských a mezinárodních struktur.

6.10 Účast Turecka na vzdělávacích a školicích programech musí být podporována všemi možnými způsoby, například i novými programy vytvořenými ad hoc, které doplní programy stávající.

6.10.1 Zkušenosti získané během stáží na univerzitách v rámci vhodně posíleného programu Erasmus by mohly být pro mnohé studenty vhodnou příležitostí, jak se navzájem poznat a vážit si jeden druhého.

6.11 Výbor je přesvědčen, že lze omezit nebo odstranit mnoho formalit, které turecká ministerstva vyžadují po podnikatelích a ekonomických subjektech, když zamýšlejí zahájit činnost v evropských zemích.

6.12 Vazby mezi zástupci podobných organizací v Turecku a EU je nutno udržovat, podporovat a stimulovat, neboť usnadňují a urychlují výměnu zkušeností a sbližování kultur.

6.13 V zásadě je třeba zaměřit veškeré úsilí na to, aby co nejvíce Evropanů poznalo Turecko a turecký národ poznal Evropu.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([23]) Široce pojatý dialog již probíhá. Mezi odborovými organizacemi, organizacemi zaměstnavatelů a zástupci mikropodniků probíhají častá jednání na téma odbory, zaměstnanost, poskytování úvěrů, odborné vzdělání, komercializace a internacionalizace výrobků. Setkání se konají buď v Bruselu (UNICE, UEAPME, EKOS) nebo v Turecku, tyto vztahy by však měly být lépe strukturovány. V rámci problematiky textilního odvětví se za prostřednictví generálního ředitelství pro podniky a průmysl jednalo o tom, do jaké míry jsou Evropa a Středozemí schopni být alternativou k Číně pro produkci kvalitních výrobků.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2000/14/ES o sbližování právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku zařízení, která jsou určena k použití ve venkovním prostoru, do okolního prostředí

KOM(2005) 370 v konečném znění – 2005/0149 (COD)

(2006/C 28/23)

Dne 16. září 2004 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Dne 27. září 2005 předsednictvo Výboru pověřilo Specializovanou sekci „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí" přípravou práce Výboru na tomto tématu.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Antonella PEZZINIHO hlavím zpravodajem na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října), a přijalo následující stanovisko 81 hlasem pro, 1 hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá návrh Komise pozměnit směrnici 2000/14/ES („směrnice o hluku") ([1]).

1.2 EHSV využívá této příležitosti a zdůrazňuje, že hlavní zdroje hluku ve stavebnictví, zahradnictví a lesním hospodářství jsou stroje a zařízení vyjmenované ve směrnici 2000/14/ES a že technické informace a záruky konstruktérů těchto zařízení jsou zásadní pro správné řízení hluku ze strany zaměstnavatelů.

1.3 EHSV upozorňuje dále na důležitost, kterou může mít za účelem zamezení hluku do okolního prostředí plné uplatnění směrnice 2000/14/ES, jestliže subjekty soukromých a veřejných zadavatelů včlení do technických smluv požadavek na zařízení s nízkou hlučností.

1.4 Nakonec EHSV připomíná, že existují harmonizované normy pro měření zvukových emisí. Směrnice o hluku (2000/14/ES) je založena na zásadách a koncepci nové strategie týkající se technické harmonizace a normalizace, uvedených v prohlášení Rady ze 7. května 1985 ([2]) a v rozhodnutí Rady 93/465/EHS ze dne 22. července 1993 ([3]).

2. **Odůvodnění**

2.1 Tento návrh upravuje změnu směrnice 2000/14/ES Evropského parlamentu a Rady, z 8. května 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku zařízení, která jsou určena k použití ve venkovním prostoru, do okolního prostředí („směrnice o hluku").

2.2 Počínaje 3. lednem 2002 musí 57 druhů strojů a zařízení, které patří do působnosti směrnice, splnit její požadavky před uvedením na trh nebo do provozu v Evropském společenství.

2.3 Směrnice stanovila nejvyšší přípustné hladiny akustického výkonu a povinné označování emisí hluku u dvaceti dvou typů zařízení, u zbývajících třiceti pěti typů zařízení pak povinné označování emisí hluku.

2.3.1 Pro těchto dvacet dva typů zařízení, které musí respektovat přípustné hladiny akustického výkonu, existují dvě etapy použití. První vstoupila v platnost 3. ledna 2002 („etapa I"); druhá řada snížených nejvyšších přípustných hodnot má být používána od 3. ledna 2006 („etapa II").

2.3.2 Pracovní skupina „WG7" ([4]) jmenovaná Komisí se shodla, že pro některé typy zařízení nejvyšší určené hodnoty hluku přípustné v rámci etapy II nejsou technicky dosažitelné.

2.3.3 Z tohoto důvodu Komise navrhuje, aby se pro výše uvedená zařízení zohledňovaly pouze přípustné hladiny akustického výkonu pro etapu II. Konečné údaje budou záviset na změně směrnice o hluku v návaznosti na zprávu podle článku 20.

2.4 Pokud k takové změně nedojde, budou údaje uvedené pro etapu I platit i pro etapu II.

([1]) Úř. věst. L 162, 3.7.2000, s. 1.
([2]) Úř. věst. C 136, 4.6.1985, s. 1.
([3]) Úř. věst. L 220, 30.8.1993, s. 23.

([4]) Pracovní skupina pro zařízení určená k použití ve venkovním prostoru (expertní skupina zřízená útvary Komise).

3. **Obecné poznámky**

3.1 Ve vyjádření pozitivního názoru na návrh pozměnění směrnice 2000/14/ES je dobře zdůraznit **dva relevantní aspekty**:

3.2 **První aspekt** se týká zachování a potvrzení trendů obsažených ve směrnici 2000/14/ES vzhledem k tomu, že předložený návrh na úpravu by měl doplnit sérii opatření Společenství vztahující se na zvukové emise způsobené hlavními zdroji hluku (především vozy silniční a železniční dopravy a jejich příslušnou infrastrukturou, letadly, zařízeními používanými ve venkovním prostoru, průmyslovým zařízením, mobilním zařízením) a vytvořit základ pro vypracování doplňujících krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých opatření.

3.2.1 Směrnice je totiž v souladu s příslušným nařízením, které se vztahuje na zvukové emise některých kategorií zařízení:

— **směrnice** Rady 70/157/EHS ze 6. února 1970 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se přípustné hladiny akustického tlaku a výfukového sytému motorových vozidel,

— **směrnice** Rady 77/311/EHS z 29. března 1977 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se hladiny akustického tlaku kolových zemědělských a lesnických traktorů působícího na řidiče,

— **směrnice** Rady 80/51/EHS z 20. prosince 1979 o omezování hlukových emisí podzvukových letounů a její doplňující směrnice,

— **směrnice** Rady 92/61/EHS z 30. června 1992 o schvalování typu dvoukolových a tříkolových motorových vozidel,

— **směrnice** 2000/14/ES Evropského parlamentu a Rady z 8. května 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku zařízení, která jsou určena k použití ve venkovním prostoru, do okolního prostředí.

3.2.2 Předtím než se zkonsolidovala politika životního prostředí, byla opatření na ochranu před znečištěním hlukem zaměřena nejen na ochranu životního prostředí, ale obzvláště na provádění zásad volné hospodářské soutěže a volného pohybu zboží ([5]).

([5]) Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 12. března 2002, věc C-27/00 a C-122/00.

3.2.3 Zdá se, že v předloženém návrhu jsou požadavky na ochranu životního prostředí a zachování volného trhu dobře přizpůsobené.

3.3 **Druhým aspektem** je spojitost návrhu s programy, aktivitami a cíly schválenými EU na ochranu životního prostředí a zdraví/ochranu před znečištěním hlukem.

3.3.1 V rámci politiky Společenství je nutno dosáhnout vysoké úrovně ochrany zdraví a životního prostředí a jedním z cílů, který je nutno v této souvislosti sledovat, je ochrana před znečištěním hlukem.

3.3.2 V zelené knize o budoucí politice ve vztahu k znečištění hlukem Komise označila hluk jako jeden z největších problémů životního prostředí v Evropě.

3.4 Návrh Komise se zařazuje přímo do zavedených akcí v provádění akčních programů a evropské strategie pro životní prostředí a zdraví, stanovené v závěrech Rady Evropské unie z 27. října 2003.

3.4.1 V této souvislosti je nutno připomenout, že se Společenství účastnilo boje proti znečištění hlukem prostřednictvím směrnice 2002/49, základním aktem, který usměrňuje a specifikuje kritéria ke stanovení přípustné hladiny hluku v okolním prostředí.

3.5 Instituce Společenství stanovily **obecné metody hodnocení** a poskytly představu o mezních hodnotách. Je pak na členských státech, aby stanovily mezní hodnoty ve vztahu k různým urbanistickým zónám a postupovaly ve slaďování s předpisy vnitrostátními.

3.5.1 Přijetí obecných kritérií pro stanovení bylo nutné, protože by se v opačném případě mohlo stát, že by výsledky vztahující se na hladinu přípustného hluku byly v různých státech různé, takže by například bylo možno nepovolit tranzit některým druhům vozidel nebo letadel a omezovat jejich použití na vnitrostátním území.

3.6 Směrnice 2002/49 má za cíl boj proti znečištění hlukem a klade si jako prioritu odstranění škodlivých dopadů na člověka, vystaveného hluku okolního prostředí.

3.6.1 Pokud jde o vystavení **zvýšenému hluku během pracovní činnosti,** jež může způsobit nenapravitelné škody sluchu a být dokonce příčinou pracovních úrazů, jsou na toto téma směrnice o minimálních požadavcích vzhledem ke zdraví a bezpečnosti:

— **Směrnice 89/391/EHS** Rady z 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci,

— **Směrnice 2003/10/ES** Evropského parlamentu a Rady z 6. února 2003 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (**hlukem**),

— **Směrnice 89/655/EHS** Rady z 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci. Pro všechny činnosti, které způsobují hluk, tyto směrnice stanovují, že zaměstnavatel musí zajistit činnosti tak, aby vystavení hluku bylo co nejnižší, obzvláště aby se používalo zařízení s nízkou hlučností a aby se prováděly kontroly u zdroje hluku za účasti zaměstnanců.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND